PROCUREUR-GENERAAL

DNA VAN

BIJ DE HOGE RAAD

VEROORDEELDEN

DER NEDERLANDEN

Over de uitvoering van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden door het Openbaar Ministerie

Een rapport van de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden in het kader van het in art. 122 lid 1 Wet RO bedoelde toezicht

DNA VAN VEROORDEELDEN

Over de uitvoering van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden door het Openbaar Ministerie.

Een rapport van de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden in het kader van het in art. 122 lid 1 Wet RO bedoelde toezicht.

Onderzoekers
T.N.B.M. Spronken (advocaat-generaal)
E.T. Luining (medewerker wetenschappelijk bureau)

Den Haag, 2018

Woord vooraf

Artikel 122 lid 1 van de Wet op de rechterlijke organisatie (Wet RO) bepaalt dat de procureur-generaal bij de Hoge Raad de minister in kennis kan stellen van het feit dat naar zijn oordeel het openbaar ministerie bij de uitoefening van zijn taak de wettelijke voorschriften niet naar behoren handhaaft of uitvoert. Deze bevoegdheid van de procureur-generaal bij de Hoge Raad hangt samen met diens opdracht te waken voor de handhaving en uitvoering van wettelijke voorschriften bij de gerechten zoals omschreven in artikel 121 Wet RO. Daarmee is een juridische grondslag gegeven voor het uitoefenen van toezicht op het openbaar ministerie door de procureur-generaal bij de Hoge Raad. In dit kader worden thematische onderzoeken verricht naar de wijze waarop het openbaar ministerie zijn taken uitvoert. Hierbij gaat de aandacht telkens uit naar de juridische kwaliteit van de onderzochte taak.

De aanleiding voor dit rapport voert terug op de gewelddadige dood van mevrouw E. Borst, D66 politica en voormalig minister van Volksgezondheid. De Commissie Hoekstra heeft daarop een onderzoek ingesteld naar eventuele structurele tekortkomingen in werkprocessen van het openbaar ministerie en andere instanties aangaande, kort gezegd, 'verwarde personen'. Naar aanleiding van de op 8 februari 2014 geformuleerde aanbevelingen van de commissie, is door het College van procureurs-generaal van het openbaar ministerie een veelomvattend Verbeterprogramma opgesteld. Op de uitvoering van dat verbeterprogramma is door de Inspectie Veiligheid en Justitie en de Inspectie voor de Gezondheidszorg toezicht uitgeoefend, binnen het kader van hun verantwoordelijkheid. De wenselijkheid om ook rechtmatigheidsaspecten van de uitvoering van de verbetermaatregelen te onderzoeken, is vanaf het begin onderkend. Daarom is de procureur-generaal bij de Hoge Raad gevraagd daarnaar onderzoek te verrichten. Na een inventarisatie welke verbetermaatregelen zich in het kader van art. 122 Wet RO zouden lenen voor een nader onderzoek is in september 2016 in overleg met betrokkenen door mij besloten het vervolgonderzoek te richten op twee onderdelen hiervan, te weten de verstrekking van strafrechtelijke gegevens door het OM in de procedure van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen en de uitvoering van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden (Wet DNA-V). Het eerste onderzoek is gepubliceerd onder de titel 'Gedeelde informatie' (2017). Het onderhavige onderzoek betreft de uitvoering die door het OM gegeven wordt aan de Wet DNA-V. De genoemde wet voorziet in mogelijkheden en verplichtingen voor het OM in bepaalde omstandigheden bevelen af te geven voor de afname van celmateriaal (DNA) van veroordeelden. De nadruk van het onderzoek ligt op de rol van de officier van justitie en de wijze waarop de in de wet geformuleerde criteria en uitzonderingsgronden worden toegepast.

Het onderzoek laat zien dat het OM, naar aanleiding van de door de Commissie Hoekstra geconstateerde lacunes in de uitvoering van de Wet DNA-V, met bijzonder veel inspanning en toewijding een werkproces heeft ontwikkeld, waarin met optimale gebruikmaking van automatiserings- en digitaliseringmogelijkheden zo adequaat mogelijk uitvoering is gegeven aan de Wet DNA-V. Dit is gelet op de complexiteit van het besluitvormingsproces dat uit de wet voortvloeit, niet eenvoudig. Toch is de herstelactie binnen betrekkelijk korte tijd uitgevoerd. De herstelactie heeft als proeftuin gefungeerd voor de totstandkoming van de huidige werkwijze, zij het dat bij de herstelactie meer dan daarna de individuele beoordeling van de bijzondere omstandigheden om geen DNA-bevel te geven erbij is ingeschoten, hetgeen niet in overeenstemming is met het geldende recht. Overigens blijkt uit het dossieronderzoek dat in sommige van deze gevallen de bijzondere omstandigheden wel aanleiding zijn geweest geen DNA-bevel af te geven.

De vraag die in dit onderzoek centraal heeft gestaan is of de wijze waarop in de praktijk door het OM DNA-waardige feiten worden geselecteerd en de OvJ gebruik maakt van de discretionaire bevoegdheid ingevolge art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V van een bevel tot afgifte van celmateriaal af te zien, voldoet aan de daarvoor geldende wettelijke voorschriften en de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Dat is geen eenvoudig te beantwoorden vraag.

Afgifte van celmateriaal voor de bepaling, opslag en verwerking van een DNA-profiel is een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer, waarvoor een bijzondere rechtvaardiging is vereist. Misdaadbestrijding is zo'n rechtvaardigingsgrond. Maar het zou volgens een breed gedragen opvatting disproportioneel zijn ten behoeve daarvan van iedere burger bij geboorte of binnenkomst in het land een DNA-profiel in een databank vast te leggen. Naast een adequate wettelijke basis voor een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer moet ook telkens aan eisen van proportionaliteit en subsidiariteit worden voldaan. De wet en de genoemde beginselen moeten worden gerespecteerd. Dat zou bijvoorbeeld niet het geval zijn als de wens een DNA-databank tegen zo laag mogelijke kosten te vullen met zoveel mogelijk profielen, leidend zou zijn bij de uitleg van de wet of als de prognoses van crimineel gedrag met het oog op de vervulling van die wens worden beïnvloed. Er mag niet meer dan strikt nodig is, minder vergaande alternatieven hebben in beginsel de voorkeur.

De Wet DNA-V strekt ertoe de afname van celmateriaal ten behoeve van DNA-onderzoek bij bepaalde groepen veroordeelden mogelijk te maken. Daarmee wordt politie en justitie een krachtig instrument in handen gegeven bij de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten waarbij celmateriaal van daders is of in de toekomst zou kunnen worden gevonden. Dit is vooral van belang bij ernstige gewelds- en zedenmisdrijven, maar ook bij inbraken. Maar er is volgens de wet een veel groter aantal delicten dat bij veroordeling wegens het begaan daarvan tot een DNA-bevel moeten leiden, tenzij er sprake is van bijzondere omstandigheden om daarvan af te zien. Over de vraag of er sprake is van dergelijke bijzondere omstandigheden bestaan uiteenlopende inzichten. Dat is ook het geval binnen het OM.

De wetsgeschiedenis biedt geen heldere leidraad voor de te maken keuzes en ook de rechtspraak is er niet in geslaagd in dit opzicht eenheid en zekerheid te scheppen. Een kernpunt is welke strafbare feiten waarop een veroordeling (of een eerdere veroordeling) berust in beginsel geen aanleiding behoren te geven tot het afgeven van een DNA-bevel omdat in het licht daarvan de verwachting niet gerechtvaardigd is dat de veroordeelde strafbare feiten zal begaan waarvoor zijn DNA-profiel bij de opsporing relevant is. In de wetsgeschiedenis wordt meineed als voorbeeld genoemd, te denken valt ook aan WED-delicten.

Eén van de aan dit onderzoek verbonden aanbevelingen is dat de criteria voor relevantie van DNA-onderzoek moeten worden verhelderd met het oog op een meer eenduidige besluitvorming. In het geding is de proportionaliteit van de afweging van de betrokken belangen die juridisch van fundamenteel belang is bij een inbreuk op het persoonlijk leven (art. 8 EVRM) die het DNA-bevel met zich brengt. Afgezien van deze achtergrond van rechtmatigheid kan worden opgemerkt dat een versterking van de proportionaliteitseis in de huidige omstandigheden ook kan bijdragen aan de forensische doelmatigheid van het DNA-onderzoek. De zware belasting van het systeem door werkzaamheden die voor toekomstig forensisch onderzoek minder relevant zijn, kan immers en passant ten koste gaan van de zaken die prioriteit zouden moeten hebben, zoals de zware zeden- en geweldsdelicten.

Een ander punt betreft de persoonlijke omstandigheden van veroordeelden die tot het niet afgeven van een DNA-bevel aanleiding kunnen geven of die van betekenis kunnen zijn voor de aangepaste normering van de opslag en de verwerking van het celmateriaal. Daarbij speelt de betekenis van minderjarigheid van veroordeelden. In het huidige wettelijke systeem met betrekking tot DNA van veroordeelden wordt geen generiek onderscheid gemaakt tussen minderjarigen en meerderjarigen. Blijkens de in dit onderzoek gemaakte analyse van de rechtspraak is dit aspect, ondanks richtinggevende uitspraken van de Hoge Raad naar aanleiding van vorderingen tot cassatie in het belang der wet, een controversieel onderwerp gebleven. Alhoewel door het OM de beleidslijn wordt gehanteerd dat minderjarigheid van de veroordeelde in beginsel geen rol speelt bij het maken van de afweging al of

niet een DNA-bevel te geven, blijkt uit de onderzoeksgegevens dat minderjarigheid soms toch heeft meegespeeld bij het nemen van een beslissing over de afgifte van een DNA-bevel. In recente uitspraken van het Mensenrechtencomité van de VN komt naar voren dat het Nederlandse wettelijke systeem van DNA-V door het ontbreken van een aangepaste regeling voor minderjarigen in strijd komt met artikel 17 IVBPR. De minister van Justitie en Veiligheid heeft naar aanleiding daarvan wijziging van wetgeving in het vooruitzicht gesteld. Bij de aanbevelingen die aan dit onderzoek zijn verbonden, wordt de suggestie gedaan bij een aanstaande wetswijziging ook het algemene punt van de voor DNA-onderzoek relevante feiten te betrekken.

Het onderzoek is uitgevoerd door mr. T.N.B.M. Spronken, advocaat-generaal bij de Hoge Raad, die de leiding had over het onderzoek, en door mr. drs. E.T. Luining, wetenschappelijk medewerker bij de Hoge Raad. Ik ben hen zeer erkentelijk voor het feit dat zij bereid waren dit onderzoek te verrichten en uit te voeren. Het onderzoek werd begeleid door een commissie wederom onder voorzitterschap van prof. mr. P.A.M. Mevis. De begeleidingscommissie ben ik veel dank verschuldigd voor de plezierige samenwerking en waardevolle adviezen, die de kwaliteit van het onderzoek ten goede zijn gekomen.
Mijn dank gaat voorts uit naar degenen die namens het Parket-Generaal bij het Openbaar Ministerie het onderzoek hebben gefaciliteerd. Voorts dank ik allen die hun medewerking bij het onderzoek hebben verleend door gegevens te verstrekken of door hun kennis over de procedure aangaande de afgifte van celmateriaal door veroordeelden met de onderzoekers te delen.

Mr. J. Silvis
Procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden

Inhoudsopgave

Woord vooraf III

1 Inleiding 1
1.1 Aanleiding tot het onderzoek 1
1.2 De verbetermaatregelen naar aanleiding van de aanbevelingen van de Commissie Hoekstra 1
1.3 Het toezicht door de PG Hoge Raad op de uitvoering van de verbetermaatregelen 2
1.4 De rechtmatigheid van de uitvoering van de Wet DNA-V door het OM 3

2 Het onderzoek 6
2.1 De vraagstelling 6
2.2 Doel en afbakening van het onderzoek 6
2.3 De onderzoeksmethode 7
2.3.1 Vooronderzoek 7
2.3.2 De opzet van het onderzoek en daarbij gebruikte methoden 8
2.4 Organisatie van het onderzoek 13
2.5 Leeswijzer 13

3 Het normatief kader 15
3.1 Inleiding 15
3.2 De Wet DNA-V 15
3.2.1 Het DNA-bevel 15
3.2.2 De DNA-waardige afdoening als grondvoorwaarde voor een DNA-bevel 16
3.2.3 De ernst van het delict 17
3.3 Het afzien van een DNA-bevel 19
3.3.1 De uitzonderingsgronden 19
3.3.2 Reeds DNA-profiel opgenomen 19
3.3.3 Aard van het misdrijf en bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd 20
3.3.4 De aard van het misdrijf nader bezien 22
3.3.5 Bijzondere omstandigheden nader bezien 23
3.3.6 Samenvatting uitzonderingsgronden 24
3.4 De achtergrond van de uitzonderingsgronden: art. 8 EVRM 25
3.4.1 Het toetsingskader van art. 8 EVRM in een notendop 25
3.4.2 Bij wet voorzien 26
3.4.3 Legitiem doel 26
3.4.4 Noodzakelijk in een democratische samenleving 26
3.4.5 Belangenafweging op zaakniveau 27
3.5 Een andere positie voor de minderjarige? 28
3.5.1 Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) 28
3.5.2 DNA van de minderjarige in de wetsgeschiedenis en literatuur 29
3.5.3 De Hoge Raad: geen generieke uitzondering voor minderjarigen 31
3.5.4 Het EHRM: geen generiek onderscheid tussen meerder- en minderjarigen vereist 32
3.5.5 Het Mensenrechtencomité: DNA-bevel bij minderjarigen disproportioneel 33
3.6 Tussenbalans 38
3.7 Toepassing in het concrete geval 39
3.7.1 De rol van de officier van justitie bij de uitvoering van de Wet DNA-V 39

3.8 De rechterlijke toets in de bezwaarprocedure 41
3.8.1 De bezwaarprocedure 41
3.8.2 Bevindingen uit eerder onderzoek 42
3.8.3 De bezwaargronden 44
3.8.4 Het mandateringsverbod 45
3.8.5 Bezwaargronden gebaseerd op de wettelijke uitzonderingsgronden 46
3.8.6 Bezwaargronden ontleend aan het IVRK 50
3.8.7 Bezwaargronden gebaseerd op art. 8 EVRM 53
3.8.8 'Oneigenlijke' uitzonderingsgronden 53
3.9 Afrondende opmerkingen over het normatief kader 55

4 De werkwijze van het OM bij de uitvoering van de Wet DNA-V 57
4.1 Bevindingen uit eerder evaluatieonderzoek 57
4.2 De werkwijze tijdens de herstelactie 58
4.2.1 De werkwijze aan de 'voorkant' 58
4.2.2 De werkwijze op individueel zaakniveau 60
4.3 De werkwijze in de huidige praktijk 61
4.3.1 De werkwijze aan de 'voorkant' 61
4.3.2 De werkwijze op individueel zaakniveau 67
4.4 Conclusie 73
4.4.1 De werkwijze tijdens de herstelactie 73
4.4.2 De werkwijze in de huidige praktijk 74
4.4.3 Tot slot 76

5 Resultaten dossieronderzoek 77
5.1 Inleiding 77
5.2 De herstelactie 79
5.2.1 Algemene bevindingen willekeurige steekproef 79
5.2.2 Analyse van de zaken waarin geen bevel is uitgevaardigd 80
5.2.3 Zaken waarin een bevel is uitgevaardigd 84
5.2.4 Analyse van de beoordeling in individuele zaken 87
5.2.5 De beoordeling van bezwaren naar aanleiding van DNA-bevelen in de herstelactie 88
5.2.6 Minderjarigen 92
5.2.7 De uitzonderingsgrond bijzondere omstandigheden in de herstelactie 93
5.2.8 Evaluatie dossieronderzoek herstelactie 96
5.3 De huidige praktijk 96
5.3.1 Algemene bevindingen willekeurige steekproef 97
5.3.2 Analyse van de zaken waarin geen bevel is uitgevaardigd 98
5.3.3 Zaken waarin een DNA-bevel is uitgevaardigd 100
5.3.4 Minderjarigen 102
5.3.5 Toepassing van de bijzondere omstandighedengrond 104
5.3.6 Evaluatie dossieronderzoek huidige praktijk 104
5.4 Conclusie dossieronderzoek 105

6 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen 106
6.1 Samenvatting 106
6.1.1 Het normatief kader – deelvraag 1 106
6.1.2 De selectie van DNA-waardige feiten – deelvraag 2 107
6.1.3 De toepassing van de uitzonderingsgronden – deelvraag 3 108
6.1.4 De verantwoordelijkheid van de officier van justitie – deelvraag 4 108
6.1.5 De rol van de administratieve ondersteuning – deelvraag 5 109
6.2 Conclusies 109
6.3 Conclusie en aanbevelingen 111

Literatuurlijst en bijlagen 115

Literatuurlijst 116

Lijst van tabellen en afbeeldingen 127

Bijlage 1 Wetteksten 128
Wet op de rechterlijke organisatie 128
Grondwet 128
Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden 128
Het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten 128
Het Verdrag inzake de rechten van het kind 128
Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden 130
Besluit DNA-onderzoek in strafzaken 131

Bijlage 2 Checklist dossieronderzoek herstelactie 133

Bijlage 3 Checklist dossieronderzoek huidige praktijk 135

Bijlage 4 Respondenten (groeps)interviews 136

Lijst van afkortingen

BverfG	Bundesverfassungsgericht (Duits Constitutioneel Hof)
CJIB	Centraal Justitieel Incassobureau
COMPAS	Communicatiesysteem Openbaar Ministerie Parket Administratie (geautomatiseerd systeem voor strafzaken)
CRC	Committee on the Rights of the Child (Comité voor de Rechten van het Kind)
CRS/CAJK	Centrale Raad voor Strafrechtstoepassing en het College voor Advies voor de Justitiële Kinderbescherming
CCPR	Centre for Civil and Political Rights
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
FO-OvJ	Forensisch officier van justitie
GPS	Geïntegreerd Processysteem (geautomatiseerd systeem voor strafzaken)
GPS-DNA	Geïntegreerd Processysteem voor de verwerking en vastlegging van de handelingen met betrekking tot DNA-onderzoek op gevonden sporen, bij verdachten, derden, en veroordeelden
HR	Hoge Raad der Nederlanden
HRC	Human Rights Committee (Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties)
HvJ-EU	Hof van Justitie van de Europese Unie
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
JenV	Ministerie van Justitie en Veiligheid
LOFO	Landelijk Overlegorgaan Forensische Officieren
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
NIAS	Nieuw Appel Systeem (geautomatiseerd systeem voor strafzaken in hoger beroep)
NOvA	Nederlandse Orde van Advocaten
NVvR	Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak
OM	Openbaar Ministerie
PG Hoge Raad	Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden
RSJ	Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming
Sr	Wetboek van Strafrecht
Sv	Wetboek van Strafvordering
VenJ	Ministerie van Veiligheid en Justitie
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Wet DNA-V	Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden
Wet RO	Wet op de rechterlijke organisatie

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In dit rapport wordt verslag gedaan van een onderzoek dat is verricht door de procureur-generaal bij de Hoge Raad (PG Hoge Raad) in het kader van zijn op art. 122 Wet RO gebaseerde toezichthoudende taak op het functioneren van het openbaar ministerie (OM). Het onderzoek betreft het besluitvormingsproces van het openbaar ministerie om wel of geen celmateriaal af te laten nemen van een veroordeelde in het kader van zijn taak ingevolge de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden (Wet DNA-V).[1] Hieraan is het volgende voorafgegaan.

Op 26 januari 2015 maakten het OM en de politie bekend dat een inwoner van Rotterdam, Bart van U., verdacht werd van betrokkenheid bij de dood van mevrouw E. Borst, D66 politica en voormalig minister van Volksgezondheid, op 8 februari 2014.[2] Naar aanleiding van vragen die deze zaak bij het OM opriep, heeft het College van procureurs-generaal de *Onderzoekscommissie strafrechtelijke beslissingen Openbaar Ministerie naar aanleiding van de zaak Bart van U.* (de Commissie Hoekstra) ingesteld. De Commissie Hoekstra constateerde in haar rapport van 25 juni 2015 diverse tekortkomingen in het onderzoek naar de dood van mevrouw Borst. Zo bleek van Bart van U. ten onrechte geen DNA-profiel te zijn aangemaakt. Een aantal tekortkomingen in het strafrechtelijk onderzoek naar de dood van mevrouw Borst werd volgens de Commissie Hoekstra mede veroorzaak door lacunes van een meer structureel karakter op het gebied van de uitvoering van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden (Wet DNA-V).[3]

1.2 De verbetermaatregelen naar aanleiding van de aanbevelingen van de Commissie Hoekstra

In haar rapport heeft de commissie Hoekstra aanbevelingen gedaan, welke door de minister van Veiligheid en Justitie (VenJ)[4] mede namens de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) zijn overgenomen.[5] Dit heeft onder andere geresulteerd in het Verbeterprogramma Maatschappelijke Veiligheid van het OM, uitgevaardigd door het College van procureurs-generaal.[6] Daarin heeft het College van procureurs-generaal zich niet beperkt tot de aanbevelingen van de Commissie Hoekstra maar ook besloten een aantal complexe werkprocessen op betrouwbaarheid en actualiteit te onderzoeken en daar waar nodig te verbeteren. De verbetermaatregelen hebben eveneens betrekking op de DNA-afname bij veroordeelden.[7]

---

1 Stb. 2004, 565, laatstelijk gewijzigd op 21 maart 2014, Stb 2014, 125.

2 Bart van U. is bij uitspraak van 13 april 2016 door de rechtbank Rotterdam wegens het opzettelijk doden van E. Borst en het opzettelijk doden van zijn zuster veroordeeld tot TBS met dwangverpleging (ECLI:NL:RBROT:2016:2699). Op 13 april 2017 veroordeelde het Hof Den Haag hem tot 8 jaren gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging (ECLI:NL:GHDHA:2017:684).

3 'Het rapport van de onderzoekscommissie strafrechtelijke beslissingen openbaar ministerie naar aanleiding van de zaak-Bart van U.', Onderzoekscommissie strafrechtelijke beslissingen openbaar ministerie, 25 juni 2015, bijlage bij Kamerstukken II, 2014/15, 29279 en 29628, 247.

4 Bij besluit van 26 oktober 2017 is de naam van het ministerie van Veiligheid en Justitie gewijzigd in ministerie van Justitie en Veiligheid. In het rapport zal de benaming worden gebruikt die gold c.q. geldt ten tijde van de gebeurtenis waaraan in het rapport wordt gerefereerd.

5 Tweede Kamerdebat over het rapport van de Commissie Hoekstra, 1 juli 2015, Handelingen 2014/15, 103, item 43, 1-47.

6 'Verbeterprogramma Maatschappelijke Veiligheid. Maatregelen OM na onderzoeksrapport commissie Hoekstra naar aanleiding van de zaak Van U.', Openbaar Ministerie, 2015, bijlage bij Kamerstukken II, 2015/16, 29279, 286.

7 De andere onderwerpen betreffen: de uitvoering van gerechtelijke bevelen tot voorlopige hechtenis en gevoelige zaken; de executie van vrijheidsstraffen; de rol en taakopvatting van de officier van justitie in het kader van de Wet Bopz; de IT-verbeteragenda; diversifiëring van de samenstelling van het College van procureurs-generaal; het stopzetten van de inzet van honorair advocaten-generaal bij hoven op oproepbasis; het voortzetten van het programma OM2020 en de ontwikkeling van een balans tussen professionele verantwoordelijkheid en bedrijfsmatige ondersteuning van OM-leden.

1.3 Het toezicht door de PG Hoge Raad op de uitvoering van de verbetermaatregelen

In zijn brief van 20 november 2015[8] aan de Tweede Kamer heeft de minister van VenJ, mede namens de minister van VWS, bericht dat het toezicht op de uitvoering van de verbetermaatregelen ligt bij de PG Hoge Raad, de Inspectie Veiligheid en Justitie en de Inspectie voor de Gezondheidszorg, elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid. Om de activiteiten van de toezichthouders op elkaar af te stemmen en ten opzichte van elkaar af te bakenen is in het *Toezichtplan Inspectie Veiligheid en Justitie en toezicht Procureur-Generaal bij de Hoge Raad naar aanleiding van de Commissie Hoekstra* (Toezichtplan)[9] een taakverdeling opgenomen waarbij de Inspectie VenJ (thans JenV) toezicht uitoefent op de uitvoering van de verbetermaatregelen door de Politie, het NFI, het CJIB en het OM, maar wat het OM aangaat slechts voor zover de uitvoering niet valt onder het toezicht dat de PG Hoge Raad in het kader van art. 122 Wet RO op het OM uitoefent.

Naar aanleiding van het Toezichtplan is door de PG Hoge Raad geïnventariseerd ten aanzien van welke verbetermaatregelen een nader onderzoek in het kader van art. 122 Wet RO geïndiceerd is. In september 2016 is ervoor gekozen het vervolgonderzoek te richten op twee onderdelen van de verbetermaatregelen[10]:

1. de verstrekking van strafrechtelijke gegevens door het OM in de Bopz-procedure;
2. de uitvoering van de Wet DNA-V.

Het onderhavige rapport heeft betrekking op het laatstgenoemde onderzoek. Over de verstrekking van strafrechtelijke gegevens door het OM in de Bopz-procedure is reeds afzonderlijk op 6 november 2017 gerapporteerd.[11]

In dit verband moet worden opgemerkt dat de PG Hoge Raad zich bij de toezichthoudende taak in het kader van art. 122 Wet RO opstelt als een neutrale en onafhankelijke het recht dienende instantie, met een signalerende, adviserende en een bemiddelende rol.[12] Het doel van het toezicht is het waken over een behoorlijke handhaving en uitvoering van de wettelijke voorschriften door het OM.[13] De invulling van het toezicht op de uitvoering van de maatregelen die zijn gebaseerd op de aanbevelingen van de Commissie Hoekstra richt zich dan ook in het bijzonder op een algemene, niet zaak-gebonden, beoordeling of het OM de

---

8 Kamerstukken II, 2015/16, 29279, 286.

9 Bijlage bij de brief van de minister aan de Tweede Kamer d.d. 12 mei 2016 inzake de Voortgang uitvoering maatregelen in vervolg op rapport Commissie Hoekstra, nr. 757988.

10 T.N.B.M. Spronken en P. Koopmans, 'Oriënterend onderzoek OM-implementatie aanbevelingen Commissie Hoekstra aangaande: 1. De uitvoering van de Wet DNA-veroordeelden en 2. De informatie-uitwisseling in het kader van de Bopz, rapport van de procureur-generaal bij de Hoge Raad in het kader van het in art. 122 Wet RO bedoelde toezicht', september 2016, Kamerstukken II, 2015/16, bijlage bij 29279, 357.

11 T.N.B.M. Spronken en P.C. Koopmans, 'Gedeelde informatie. Over de naleving van de wet door het openbaar ministerie bij het toevoegen van strafvorderlijke, justitiële en politiële gegevens aan het Bopz-dossier; Een rapport van de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden in het kader van het in art. 122 lid 1 Wet RO bedoelde toezicht: Den Haag 2017.

12 J.W. Fokkens en N.N. Kirkels-Vrijman (2011), 'De procureur-generaal bij de Hoge Raad en het Openbaar Ministerie. Van hoogste functionaris naar toezichthouder? De relatie van de procureur-generaal met het Openbaar Ministerie in het verleden, heden en toekomst', in: Bosch e.a. (red.), Twee eeuwen Openbaar Ministerie 1811-2011, Den Haag: Sdu Uitgevers / Openbaar Ministerie, pp. 191-212; G. Knigge en C.H. de Jonge van Ellemeet, 'Beschikt en gewogen. Over de naleving van de wet door het openbaar ministerie bij het uitvaardigen van strafbeschikkingen; Een rapport van de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden in het kader van het in art. 122 lid 1 Wet RO bedoelde toezicht: Den Haag 2014, p. 7 en G. Knigge en M. Peters, Beproefd Verzet, Over de naleving van de wet door het openbaar ministerie bij de afhandeling van het verzet tegen een OM-strafbeschikking, Een rapport van de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden in het kader van het in art. 122 lid 1 Wet RO bedoelde toezicht: Den Haag 2017, p. 2.

13 J. Silvis en N.N. Kirkels-Vrijman (2012), Rechtshandhaving versterken. Een verkenning naar de zin en vormgeving van aanvullend toezicht op het openbaar ministerie door de procureur-generaal bij de Hoge Raad, ongepubliceerd, pp. 193-197 en het eerste rapport van de PG Hoge Raad met als titel 'Beschikt en gewogen', dat het verslag bevat van het onderzoek naar de naleving van de wettelijke voorschriften bij het uitvaardigen van OM-strafbeschikkingen, § 1.1, p. 7-8.

geldende regelgeving op de verschillende relevante terreinen, met inachtneming van beginselen als proportionaliteit en zorgvuldigheid, juist toepast. Dat betekent in casu dat het toezicht van de PG Hoge Raad voornamelijk betrekking heeft op de rechtmatigheid van de implementatiemaatregelen en -praktijk van het verbeterplan en in beginsel niet op aspecten van keteneffectiviteit en -doelmatigheid.

1.4 De rechtmatigheid van de uitvoering van de Wet DNA-V door het OM

Het thema dat in dit rapport centraal staat, is de rechtmatigheid van het besluitvormingsproces van het OM met betrekking tot de bevelen tot afgifte van celmateriaal bij een veroordeelde in het kader van art. 2 Wet DNA-V.

De term "DNA-bevel"

In de praktijk wordt gesproken van een "DNA-bevel" terwijl het in feite gaat om een bevel tot afgifte van celmateriaal, op grond waarvan later een opdracht tot bepalen van het DNA-profiel wordt gegeven, welk profiel vervolgens in een DNA-databank wordt opgeslagen ten behoeve van strafrechtelijk onderzoek. Strikt genomen is de term "DNA-bevel" dus niet juist. Desalniettemin zal in dit rapport worden aangesloten bij het spraakgebruik en kortheidshalve de term "DNA-bevel" worden gebruikt waar het gaat om het bevel tot afgifte van celmateriaal zoals bedoeld in art. 2 lid 1 Wet DNA-V.

Eerder oriënterend onderzoek PG Hoge Raad

Uit het oriënterend onderzoek van de PG Hoge Raad van 2016 is gebleken dat de uitvoering van de Wet DNA-V grotendeels is gedigitaliseerd en geautomatiseerd.[14] Voordat tot een individuele beoordeling van een zaak wordt gekomen, worden hiertoe door middel van gegevensverstrekking en gedigitaliseerde systemen zaakstromen 'voorgesorteerd'. Het OM gebruikt sinds 1 mei 2010[15] voor de bepaling welke veroordeelden celmateriaal dienen af te staan een digitale *query* (zoekslag), die is opgebouwd uit een lijst van artikelen van misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. Uit het onderzoek van de Commissie Hoekstra bleek, dat deze lijst niet compleet was en dus niet aan alle veroordeelden die daarvoor in aanmerking kwamen, een bevel tot afgifte van celmateriaal was gegeven, waardoor er van hen geen DNA-profiel was bepaald en opgeslagen in de databank. Zo ontbraken in de *query* bijvoorbeeld de relevante strafbepalingen uit de Wet wapens en munitie. Daarop heeft een herstelactie plaatsgevonden waarbij alsnog een DNA-bevel werd gegeven aan veroordeelden die daarvoor in aanmerking kwamen en waarbij niet eerder een DNA-bevel was afgegeven. Ten behoeve van de herstelactie is de lijst die voor de *query* werd gebruikt aangevuld met de misdrijven die daarop ten onrechte niet voorkwamen. Met de aangepaste lijst zijn de relevante strafzaakregistratiesystemen opnieuw bevraagd en is vastgesteld aan welke veroordeelden vanaf 1 mei 2010[16], in beginsel een bevel afgifte van celmateriaal had moeten worden uitgevaardigd gelet op de misdrijven waarvoor zij waren veroordeeld. Uit deze zoekslag kwamen 4664 parketnummers naar voren waarin nog geen bevel was uitgevaardigd. Deze zaken werden vervolgens alsnog beoordeeld. In 2993 gevallen is besloten een bevel tot afgifte van celmateriaal te geven en in 1671 gevallen is geen bevel uitgevaardigd.[17] In het kader van het onderzoek naar de rechtmatigheid van de uitvoering van de Wet DNA-V door het OM roept voormelde gang van zaken de volgende twee vragen op:

---

14 Spronken en Koopmans 2016, p. 10-11.

15 Na inwerkingtreding van de laatste tranche (1 mei 2010) van de Wet DNA-V, die gefaseerd is ingevoerd (Stb. 2010, 11). De eerste tranche die op 1 februari 2005 in werking is getreden, had betrekking op gewelds- en zedenmisdrijven (Stb. 2005, 18).

16 Dit is, zoals gezegd, de datum waarop de wet volledig in werking trad.

17 Peildatum 8 augustus 2016, zie Spronken en Koopmans 2016, p. 10.

A) welke criteria zijn gehanteerd voor de selectie van de strafbepalingen waarbij in beginsel de Wet DNA-V van toepassing is (de zogenaamde query-lijst met voorlopige hechtenis-feiten) en
B) hoe zijn vervolgens de zaken op individueel niveau beoordeeld op relevantie en aanwezigheid van bijzondere omstandigheden zoals bepaald in art. 2 eerste lid onder b Wet DNA-V (de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd) op grond waarvan al dan niet moet of kan worden afgezien van een bevel tot afgifte van celmateriaal.

Dezelfde twee vragen spelen ook in de huidige praktijk omdat de werkwijze van de herstelactie daarin is geïmplementeerd. In de huidige praktijk wordt eveneens gebruik gemaakt van een voorselectie waarop vervolgens een individuele beoordeling dient plaats te vinden.[18]

In het kader van het Verbeterprogramma naar aanleiding van het rapport van de Commissie Hoekstra heeft het OM onder meer de DNA-blokken, dit zijn de afdelingen bij het parket die zich bezig houden met de uitvaardiging van DNA-bevelen, versterkt en is de procedure met betrekking tot de selectie van de veroordeelden waarop de Wet DNA-V van toepassing is, aangepast. De DNA-blokken vormen de administratieve ondersteuning bij de uitvoering van de Wet DNA-V. Elk parket heeft een DNA-V coördinator en wordt ondersteund door administratief medewerkers DNA-V. De hoofden administratie zijn eindverantwoordelijk voor de DNA-blokken en de forensisch officieren van justitie zijn inhoudelijk eindverantwoordelijk voor de bevelen die worden afgegeven en het verdere verloop van het proces tot aan de verwerking van het DNA-profiel in de databank. In de jurisprudentie is aangenomen dat het geven van DNA-bevelen niet mag worden gemandateerd.[19] Dit roept de volgende twee vragen op:

C) Op welke wijze wordt de verantwoordelijkheid van de OvJ voor de afgifte van de bevelen tot afname van celmateriaal en de daaruit voortvloeiende verdere tenuitvoerlegging in de praktijk vormgegeven?
D) Welke rol speelt de administratieve ondersteuning in de DNA-V blokken in de praktijk bij de beoordeling of een zaak als DNA-V waardig wordt beschouwd?

Doorlooptijden

Uit het Verbeterprogramma blijkt dat ook de doorlooptijden, de periode die verstrijkt tussen de veroordeling en de opname van een DNA-profiel in de databank, een punt van aandacht zijn omdat deze doorlooptijden langer leken te zijn dan de door de wetgever beoogd.[20] Een relevante vraag hierbij is in hoeverre het OM daar invloed op kan en zou moeten uitoefenen. In 2016 lag de doorlooptijd tot de geplande afname-dag boven de 200 dagen.[21] Uit de tussenrapportage en daarna verkregen informatie van de zijde van het OM blijkt dat het OM de problematiek onderkent en voor zover dit in zijn macht ligt, maatregelen neemt de doorlooptijden te bekorten. Het belang dat afname zo spoedig mogelijk gebeurt, dient het belang van de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten. De Hoge

---

[18] Zo bleek uit de procesevaluatie van de Wet DNA-V in 2008 dat in strijd met de bedoelingen van de wetgever in een deel van gevallen een individuele beoordeling of van een uitzonderingsgrond sprake is, niet plaatsvindt. De reden zou liggen in het feit dat het uitvaardigen van de bevelen in veel parketten niet bij de zaaksofficier is belegd, maar bij gespecialiseerde medewerkers die de afzonderlijke zaken niet (altijd) kennen; E.W. Kruisbergen, Van vonnis tot DNA-profiel. Procesevaluatie van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, WODC 2008, p. 12.

[19] Rb Zutphen 18 november 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU6990, Rb Zutphen 2 december 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU8353; Rb Den Haag 25 januari 2006, NbSr 2006/126.

[20] In de Memorie van Toelichting, Kamerstukken II, 2002/03, 28685, 3, p. 13 en 32, wordt aangegeven dat een bevel tot afname van het celmateriaal door de OvJ zo spoedig mogelijk na de veroordeling dient plaats te vinden.

[21] Onderzoek Verbeterprogramma Maatschappelijke Veiligheid OM. Eerste stand van zaken verbetermaatregelen, Inspectie Veiligheid en Justitie, Ministerie van Veiligheid en Justitie 2016, p. 24.

Raad heeft echter geoordeeld dat de wet er niet aan in de weg staat dat ook na een onnodig tijdsverloop tussen de veroordeling en het bevel tot afname van celmateriaal, het DNA-profiel wordt verwerkt.[22] Daarbij verdient volgens de Hoge Raad opmerking dat de in art. 18 van het Besluit DNA-onderzoek voorgeschreven bewaartermijnen van DNA-profielen reeds aanvangen wanneer een einduitspraak als bedoeld in de art. 351 en 352, tweede lid, Sv is gedaan, en dus los staan van het moment waarop het bevel wordt gegeven, zodat wat dat betreft de veroordeelde niet in zijn belang wordt geschaad.[23] Op grond daarvan bestaat er binnen de vraagstelling van dit rapport, die gericht is op de rechtmatigheid van het handelen van het OM en niet zozeer de efficiency van de strafrechtsketen geen aanleiding om nader onderzoek te doen naar de doorlooptijden. Bovendien zijn de doorlooptijden in het kader van de afbakening van de toezichttaken tussen de PG Hoge Raad en de Inspectie Justitie en Veiligheid door de Inspectie onderzocht.[24]

Uit het rapport van de Inspectie van 29 juni 2018 blijkt dat de gemiddelde doorlooptijd tussen het vrijgeven van het vonnis door de rechtbank en het aanmaken van het bevel door de officier van justitie (geordend naar het jaar waarin het vonnis is vrijgegeven voor executie) in de periode 2015-2017 substantieel is afgenomen. Gemiddeld zit in 2017 niet meer dan 10 dagen tussen het moment dat het vonnis is vrijgegeven en het bevel is aangemaakt. In 2015 duurde dat nog gemiddeld 111 dagen.[25] Voor de doorlooptijd tussen het uitvaardigen van het DNA-bevel tot aan de opname van een DNA-profiel in de databank wordt hier verder verwezen naar het rapport van de Inspectie.

---

22 HR 13 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2073.

23 HR 13 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2073, rov. 4.4.

24 Zie het toezichtplan vermeld in § 1.3 hiervoor en de onderzoeken: Onderzoek Verbeterprogramma Maatschappelijke Veiligheid OM. Eerste stand van zaken verbetermaatregelen, Inspectie Veiligheid en Justitie, Ministerie van Veiligheid en Justitie, uitgebracht op 12 oktober 2016; Tweede onderzoek Verbeterprogramma Maatschappelijke Veiligheid OM, Inspectie Ministerie van Justitie & Veiligheid 2018, uitgebracht op 29 juni 2018, p. 18-48. Zie eveneens de brief aan de Tweede Kamer van de minister van J&V van 2 juli 2018, over ontbrekende profielen van veroordeelde criminelen in de DNA databank, Kamerstukken II 2017/18, 29279, 446 en de beantwoording van Kamervragen over ditzelfde onderwerp Kamerstukken II, 2017/18, 2306163.

25 Rapport Inspectie 2018, p. 23.

2 Het onderzoek

2.1 De vraagstelling

De vragen die zijn weergegeven in § 1.4 geven de noodzaak aan van nader (empirisch) onderzoek naar het functioneren van het OM ten aanzien van de uitvoering van de Wet DNA-V. De inzet van het onderzoek is antwoord te geven op de volgende centrale probleemstelling:

Voldoet de wijze waarop in de praktijk

a) de selectie van de DNA-waardige feiten door het OM plaatsvindt en

b) de OvJ gebruik maakt van de discretionaire bevoegdheid ingevolge art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V geen bevel tot afgifte van celmateriaal te geven, aan het daarvoor geldende wettelijke kader en de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit?

Voor de beantwoording van deze hoofdvraag worden de eerder genoemde vraagpunten uit § 1.4 gebruikt als deelvragen. Daar wordt één deelvraag aan toegevoegd die gericht is op het geldend recht of normatieve kader waaraan de overige deelvragen (die betrekking hebben op de praktijk van de Wet DNA-V) kunnen worden getoetst. De deelvragen luiden als volgt:

1. Wat is het normatieve kader dat thans geldt voor het bevel tot het afnemen van celmateriaal bij veroordeelden ten behoeve van het bepalen en bewaren van een DNA-profiel?

2. Welke criteria zijn gehanteerd voor de selectie van strafbepalingen waarbij in beginsel de Wet DNA-V van toepassing is?

3. Hoe zijn/worden de criteria van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V[26], op grond waarvan kan worden afgezien van het geven van een bevel tot afgifte van celmateriaal, in de praktijk ingevuld? Deze deelvraag heeft zowel betrekking op de herstelactie waarin door het OM is beoordeeld of er alsnog een bevel tot afnemen van celmateriaal moest worden gegeven als voor de beoordelingen die thans plaatsvinden in de lopende zaken (de huidige praktijk). Ten aanzien van deze twee zaakstromen, de herstelactie en de huidige praktijk, zal apart worden gerapporteerd.

4. Op welke wijze wordt de verantwoordelijkheid van de OvJ voor de afgifte van de bevelen tot afname van celmateriaal in de praktijk vormgegeven? Voldoet deze praktijk aan het mandateringsverbod zoals bedoeld in artikel 126 lid 3 van de Wet RO?

5. Welke rol speelt de administratieve ondersteuning in de DNA-V blokken van het OM in de praktijk bij de beoordeling of een zaak als DNA-V waardig wordt beschouwd?

2.2 Doel en afbakening van het onderzoek

De nadruk van het onderzoek ligt op de rol van de officier van justitie en de wijze waarop de in de wet geformuleerde criteria en uitzonderingsgronden worden toegepast. Hiermee is

[26] Zoals in hoofdstuk 3 zal worden beschreven, zijn in art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V twee te onderscheiden uitzonderingsgronden opgenomen: de aard van het misdrijf en de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd.

tevens de afbakening van het onderzoek gegeven. De fase nadat is besloten of een DNA-bevel dient te worden uitgevaardigd, wordt niet betrokken in het onderzoek.[27] Uitzondering hierop is gemaakt voor de uitkomsten van een ingestelde bezwaarprocedure, waarin de raadkamer de toepassing van de uitzonderingsgronden door de officier van justitie toetst, met name om te bezien of in de betrokken uitspraken aanknopingspunten kunnen worden gevonden voor het normatieve kader waaraan de beslissingen van de officier van justitie moeten voldoen. Daarnaast is zijdelings betrokken de beslissing tot het verlengen van de bewaartermijn van een reeds opgeslagen DNA-profiel, omdat deze beslissing beïnvloed wordt door het beleid van het OM wel of geen DNA-bevel uit te vaardigen.

Het onderzoek pretendeert niet te meten of zich verschillen voordoen tussen de diverse parketten. Uitgebreid onderzoek naar het integrale beleid van het OM ten aanzien van de Wet DNA-V heeft dit onderzoek evenmin als onderwerp, noch een evaluatie van de wettelijke regelingen. De aandacht is vooral uitgegaan naar de wijze waarop beslist wordt om wel of geen DNA-bevel te geven en welke criteria daarbij worden gehanteerd. De uitkomsten hiervan zijn getoetst aan het geldende recht. Daardoor heeft het onderzoek zowel een juridisch als een empirisch karakter. De interpretatie van wat als geldend recht wordt beschouwd komt voor rekening van de PG Hoge Raad. Als over het geldende recht onduidelijkheid of verschillen van interpretatie bestaan, dan wordt dit aangegeven. Indien er in het optreden van het OM tekortkomingen worden geconstateerd, met name wat de conformiteit van de werkwijze met het toepasselijke wettelijke kader aangaat, zal met een constatering hiervan worden volstaan. Dat neemt niet weg dat op basis van de resultaten van het onderzoek aanbevelingen kunnen worden gedaan om de regelgeving c.q. de praktijk aan te passen.

2.3 De onderzoeksmethode

2.3.1 Vooronderzoek

Ten behoeve van het onderzoek is vooronderzoek verricht teneinde afgebakende en concrete onderzoeksvragen te formuleren en de uitvoering van het onderzoek te kunnen voorbereiden. Onderdeel van het vooronderzoek was onder meer de zelfrapportage van het OM in de eerste fase van het Toezichtplan en de tussenrapportage van de PG Hoge Raad in september 2016.[28] Daarbij is een eerste beeld ontstaan van de situatie en besloten waar het onderzoek zich nader op zou richten. Tot het vooronderzoek behoorden voorts het verrichten van voorbereidend wetgevings-, jurisprudentie- en literatuuronderzoek, het voeren van oriënterende gesprekken met OM-medewerkers en het maken van afspraken over technische assistentie van het OM bij het hierna te bespreken dossieronderzoek.

In het vooronderzoek is uitleg verkregen van het OM over de werkwijze en de dossiervorming rondom een DNA-bevel, alsmede over de mogelijkheden zaken uit de digitale processystemen van het OM te lichten. Ook is bekeken welke gegevens en onderliggende stukken in het digitaal systeem GPS-DNA zijn opgeslagen, ofwel zijn op te vragen. GPS-DNA staat voor "Geïntegreerd Proces Systeem voor de verwerking en vastlegging van de handelingen met betrekking tot DNA-onderzoek op gevonden sporen, bij verdachten, derden, en veroordeelden" en is het systeem dat het OM gebruikt voor de beoordeling en verwerking van DNA-bevelen. Op die manier kon worden bezien hoe het onderzoek kon worden ingericht. In de eerste onderzoeksfase zijn door middel van de zelfrapportage reeds werkinstructies en procesbeschrijvingen door het OM aangeleverd. Daarnaast is inzicht gegeven in de wijze

[27] Zie § 1.4.

[28] Rapport procureur-generaal bij de Hoge Raad, T.N.B.M. Spronken en P. Koopmans, 'Oriënterend onderzoek OM-implementatie aanbevelingen Commissie Hoekstra van september 2016, Kamerstukken II, 2015/16, bijlage bij 29279, nr. 357.

waarop de herstelactie is uitgevoerd. Tijdens het vooronderzoek is vervolgens een geactualiseerde versie van de procesbeschrijving verstrekt. De definitieve procesbeschrijving is in april 2017 vastgesteld. Daarnaast zijn de digitale strafzaakregistratiesystemen ten behoeve van het werkproces (zoals GPS, COMPAS en NIAS) naar verwachting in 2019 volledig met elkaar gekoppeld. Dit laatste heeft echter geen invloed op de werkwijze waarop- en door wie over een individueel DNA-bevel wordt beslist.

2.3.2 De opzet van het onderzoek en daarbij gebruikte methoden

Voor het onderzoek naar de uitvoering van de Wet DNA-V zijn verschillende methoden gebruikt. Het gaat om kwalitatief onderzoek bestaande uit literatuur-, wetgevings- en jurisprudentieonderzoek en empirisch onderzoek. Hieronder worden de verschillende onderzoeksmethoden nader toegelicht. Daarbij wordt vermeld welke onderzoeksvragen daarmee zijn beantwoord.

Wetgevings-, jurisprudentie- en literatuuronderzoek

Allereerst is voortgeborduurd op het in het vooronderzoek aangevangen onderzoek naar de op het gebied van het DNA-bevel geldende nationale wet- en regelgeving. Dit onderzoek is uitgebreid met de relevante verdragsrechtelijke regelgeving (EVRM, IVBPR en IVRK). Wat het jurisprudentieonderzoek aangaat, is zowel relevante nationale als Europese en internationale jurisprudentie onderzocht. Het gaat daarbij met name om uitspraken van de Hoge Raad in het kader van vorderingen tot cassatie in het belang der wet, rechtspraak van het EHRM en het Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties (hierna ook kortweg: Mensenrechtencomité).

Daarnaast zijn de beschikkingen die zijn gewezen door rechtbanken naar aanleiding van door veroordeelden ingediende bezwaren op grond van art. 7 Wet DNA-V tegen de verwerking en opname van hun celmateriaal in de DNA-databank in kaart gebracht.[29] Tegen deze uitspraken staat geen hoger beroep of cassatie open. Hoewel Nederland geen databank heeft die een volledig overzicht geeft van alle rechterlijke uitspraken, is met behulp van Porta Iuris, een applicatie voor de Rechtspraak waarmee kan worden gezocht naar gepubliceerde jurisprudentie in meerdere databanken en waarin ook niet gepubliceerde uitspraken zijn opgenomen, getracht een bij benadering volledig beeld te verkrijgen van de verschillende gronden op basis waarvan rechtbanken bezwaren wel of niet gegrond hebben verklaard. Daarnaast is ook de Nieuwsbrief Strafrecht geraadpleegd vanwege daarin voorkomende uitspraken die niet via Porta Iuris zijn te vinden.[30] Het is echter niet mogelijk op grond daarvan uitspraken te doen over het aantal keren dat een bezwaarschrift al dan niet gegrond is verklaard en om welke reden dat is gebeurd, omdat niet alle bezwaarschriften in één van voornoemde databanken zijn opgenomen. Zo bleek tijdens het onderzoek dat de 20 bezwaarzaken die hebben gediend naar aanleiding van DNA-bevelen die zijn uitgevaardigd tijdens de herstelactie niet in enige databank zijn gepubliceerd.[31] Deze uitspraken zijn verkregen doordat inzage is verstrekt in de digitale registratiesystemen van het OM en op grond daarvan zijn opgevraagd (zie onder 'digitaal onderzoek', hierna).

De gevonden uitspraken zijn verwerkt in een databank die ten behoeve van het onderzoek is ingericht en dit bestand is gedurende de onderzoeksperiode up-to-date gehouden. Tot slot heeft literatuuronderzoek plaatsgevonden, toegespitst op het afnemen van celmateriaal en

[29] 242 beschikkingen gewezen tussen 17 maart 2005 tot en met 26 juni 2018.
[30] De Nieuwsbrief Strafrecht publiceert ook lagere feitenrechtspraak op basis van inzendingen door betrokkenen.
[31] Zie tabel in § 5.2.4.

het opslaan van DNA-profielen ten behoeve van de strafrechtspleging.[32] Deze bronnen vormen de basis voor het juridisch normatief kader dat in Hoofdstuk 3 is beschreven, waarmee tevens de eerste deelvraag wordt beantwoord.

Digitaal dossieronderzoek

De derde en vierde deelvraag zijn grotendeels beantwoord door dossieronderzoek dat mede onderzoek in de digitale omgeving van het OM omvatte. Het dossieronderzoek viel uiteen in drie delen. Onderzocht zijn:

I. een steekproef uit 4.664 zaken van de herstelactie;
II. een steekproef uit 19.605 zaken die tussen 15 april en 15 september 2017 bij het OM zijn binnengekomen ter beoordeling voor een afgifte van een DNA-bevel en
III. de zaken waarin in de herstelactie en in de periode 15 april – 15 september 2017 geen DNA-bevel is afgegeven vanwege de uitzonderingsgrond 'bijzondere omstandigheden waaronder het feit is gepleegd'.

Zoals in de inleiding beschreven, gebruikt het OM sinds mei 2010 voor de bepaling welke veroordeelden celmateriaal dienen af te staan een digitale *query* (zoekslag), die is opgebouwd uit een lijst van artikelen van misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. Bij de herstelactie is deze lijst aangevuld met ontbrekende artikelen waarop in een nieuwe zoekslag 4.664 parketnummers naar voren kwamen waarin nog geen bevel was uitgevaardigd en die vervolgens alsnog werden beoordeeld. Uit die populatie van 4.664 zaken werd een willekeurige steekproef getrokken van 355 zaken[33] om nader te bekijken hoe de beslissing of celmateriaal moet worden afgenomen, was en is vormgegeven.

Wat betreft het tweede deel, is er voor gekozen een willekeurige steekproef van 400 zaken[34] te trekken uit zaken die zijn binnengekomen in de periode van 15 april tot 15 september 2017 (hierna ook aangeduid als 'de huidige praktijk'). Deze periode is gekozen om te voorkomen dat mogelijk slechts een tijdelijke praktijk zou zijn onderzocht omdat voorafgaand aan deze periode nog verbetermaatregelen werden ingevoerd en de definitieve procesbeschrijving pas in april 2017 gereed was. Ook in deze periode zijn de zaken op basis van de herstelde query voorgesorteerd. Met deze steekproef kon een globaal beeld worden verkregen hoe het OM DNA-bevelen uitvaardigt en wanneer daarvan wordt afgezien.

Samengevat is bij onderdeel i. en ii. dus een gestratificeerde steekproef getrokken met twee strata: de zaken binnen de herstelactie en de zaken die komen uit de periode 15 april tot 15 september 2017 (de huidige praktijk). Hierdoor kunnen over de verschillende zaakstromen (de herstelactie en de huidige praktijk) afzonderlijk uitspraken worden gedaan en deze zaakstromen onderling worden vergeleken. Aangezien het OM tijdens en na de herstelactie nog bezig was met de implementatie van de verbetermaatregelen kunnen er verschillen bestaan tussen handelwijze van het OM in de twee stromen.

---

[32] Hierbij is aansluiting gezocht bij onderzoek dat reeds eerder is verricht, zoals bijvoorbeeld E.W. Kruisbergen, Van Vonnis tot DNA-profiel. Procesevaluatie van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, WODC 2008; D. Taverne, J.F. Nijboer, M.F. Abdoel & S. Farooq, DNA in de databank: de moeite waard? een procesanalyse binnen de strafrechtsketen met het oog op de effectiviteit en efficiëntie van de toepassing van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, Universiteit Leiden 2012; J.C.M. Jochems & E.J.M.Vreeburg-Van der Laan, DNA-onderzoek bij veroordeelde minderjarigen, Kinderombudsman 2013; en P.A.M. Mevis, S.R. Bakker, J.S. Nan, B.A. Salverda, J.H.J. Verbaan, Onderzoek naar de juridische houdbaarheid van het afnemen en bewaren van celmateriaal voor DNA-onderzoek voor de veroordeling, Erasmus Universiteit Rotterdam 2016.

[33] Voor een betrouwbaarheidsniveau van 95% en foutmarge van 5% is dit de gewenste hoeveelheid indien de populatie 4664 is.

[34] Voor een betrouwbaarheidsniveau van 95% en foutmarge van 5% is de gewenste hoeveelheid 377 indien de populatie onbekend is. Ook bij een populatie van 19.605 is de gewenste hoeveelheid 377. Bij aanvang van het onderzoek was er nog geen inzicht in de aard en omvang van de totale populatie zodat 400 zaken zijn geselecteerd om eventuele uitvallers te kunnen opvangen.

Bij de zaakstoom van de herstelactie zijn tevens de ingediende bezwaarschriften tegen de opname in de databank en de uitspraak van de raadkamer op dat bezwaar betrokken bij de analyse. Er is voor gekozen dit niet te doen bij de zaakstroom van de huidige praktijk, omdat gedurende de onderzoeksperiode niet in alle gevallen de bezwaarprocedure was afgerond of celmateriaal bij de veroordeelde was afgenomen. Bovendien geeft het hierboven genoemde uitgebreide jurisprudentieonderzoek naar bezwaarschriften, reeds een goed beeld hoe rechters de uitvoering van de Wet DNA-V toetsen.

Tot slot zijn de zaken waarin de uitzonderingsgrond ''dat het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel gelet op (...) de *bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd*[35] niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde" (hierna ook verkort aangeduid als 'bijzondere omstandigheden') is toegepast, geanalyseerd. Dit geschiedde door uit de herstelactie en de geselecteerde periode van de huidige praktijk specifiek die zaken te onderzoeken waarbij de officier van justitie kennelijk van oordeel was, dat ondanks een relevant misdrijf geen celmateriaal dient te worden afgenomen op basis van de bijzondere of persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde. In de herstelactie werd door de onderzoekers daartoe een aantal zaken op een door het OM verstrekte overzichtslijst geselecteerd. Deze lijst bevatte een overzicht van alle 4.664 door het OM opnieuw beoordeelde zaken waarbij in het geval dat geen DNA-bevel werd uitgevaardigd kort de reden daarvoor was weergegeven. Op basis van de door het OM opgegeven redenen hebben de onderzoekers een aantal zaken geselecteerd waarvan werd vermoed dat die verband hielden met de uitzonderingsgrond 'bijzondere omstandigheden'.

Met betrekking tot de geselecteerde periode van de huidige praktijk werd het OM gevraagd zelf bij te houden wanneer in een zaak de uitzonderingsgrond 'bijzondere omstandigheden' werd toegepast. De reden dat naast een willekeurige steekproef ook specifiek deze zaken zijn geselecteerd, was de verwachting dat uit de willekeurige steekproeven van onderdeel i. en ii. te weinig zaken met 'bijzondere omstandigheden' zouden voortkomen om daar enige conclusies aan te kunnen verbinden met betrekking tot de toepassing van deze uitzonderingsgrond.[36] Dit bleek na het nemen van de eerste twee streekproeven ook het geval te zijn. Zodoende heeft dit derde deel van het dossieronderzoek ervoor gezorgd dat meer inzicht werd verkregen in de wijze waarop aan de uitzonderingsgrond in de praktijk invulling wordt gegeven.

Een belangrijke beperking van de toegepaste onderzoeksmethode is dat zij per definitie uitgaat van de papieren of digitale werkelijkheid, terwijl deze geen volledig inzicht biedt in bijvoorbeeld de feitelijke gang van zaken rondom de beslissing om wel of geen DNA-bevel uit te vaardigen. Om zoveel mogelijk in deze lacune te voorzien is tijdens een tweetal bezoeken aan het OM aan de onderzoekers nadere uitleg en inzicht gegeven over de werkwijze rondom het afgeven van een DNA-bevel, zoals de taken van de verschillende medewerkers en is gedemonstreerd hoe het digitale systeem GPS-DNA is ingericht.[37] Verder zijn door het OM in de eerste fase van het onderzoek procesbeschrijvingen en werkinstructies aangeleverd waardoor in combinatie met de oriënterende gesprekken een eerste inzicht is verkregen hoe het proces en de 'dossiervorming' door het OM is ingericht. Verder zijn in aanvulling op het (digitale) dossieronderzoek inlichtingen en aanvullende stukken bij het OM opgevraagd en interviews gehouden om bevindingen te verifiëren en in een context te plaatsen.

---

35 Dit is één van de twee te onderscheiden uitzonderingsgronden als bedoeld in art. 2 lid 1 sub b Wet DNA-V. De andere uitzonderingsgrond betreft de aard van het misdrijf (zie verder hoofdstuk 3).

36 Het OM heeft in het vooronderzoek aangegeven dat min of meer als norm wordt gehanteerd dat de uitzonderingsgrond 'bijzondere omstandigheden' in maximaal 2% van de gevallen mag worden gebruikt.

37 Groepsinterview d.d. 16 november 2016 en Verslag bezoek aan OM d.d. 6 maart 2017.

Het is van belang te vermelden dat 'het DNA-dossier' als zodanig niet bestaat. Om na te gaan of een DNA-bevel is afgegeven, is informatie nodig uit verschillende bronnen die niet noodzakelijkerwijs gestructureerd op één plaats voorhanden is. Het was daardoor een uitdaging om het dossieronderzoek goed te kunnen uitvoeren. Daarvoor werden alle relevante digitale gegevens en schriftelijke bescheiden rondom het uitvaardigen van DNA-bevelen per zaak bijeen verzameld. De meeste relevante gegevens waren opgeslagen in het digitale systeem GPS-DNA. Om die reden heeft het OM aan de PG Hoge Raad door middel van een apart gegenereerd OM-account toegang verleend tot dit systeem, zodat de daarin opgeslagen informatie kon worden ingezien. Daarnaast zijn schriftelijke bescheiden, zoals het vonnis, het DNA-bevel, justitiële documentatie, het eventueel bezwaarschrift, de beschikking naar aanleiding van een bezwaarschrift enzovoorts, digitaal verstrekt door het OM of kon dit via het apart gegenereerd OM-account worden ingezien in de digitale registratiesystemen van het OM. Deze bescheiden zijn per zaak bijeen gebracht en in een beveiligde omgeving opgeslagen op de server van de Hoge Raad en betrokken in het dossieronderzoek.

Interviewonderzoek

Ten behoeve van het onderzoek zijn zes semigestructureerde (groeps-)interviews afgenomen met onder meer DNA-coördinatoren, officieren van justitie, forensisch officieren van justitie (FO-OvJ's) en de Toetsingscommissie van het Landelijk Overlegorgaan Forensische Officieren (LOFO).[38] Hierbij zijn ook voorlopige resultaten van het dossieronderzoek van de herstelactie aan de respondenten voorgelegd, zodat vragen daarover konden worden beantwoord. Van elk interview is een verslag gemaakt dat is voorgelegd aan de respondent(en) om eventueel aanvullingen te geven of feitelijke onjuistheden te corrigeren. Deze interviews waren bedoeld om dieper inzicht te verkrijgen in de relevante werkprocessen bij de verschillende DNA-blokken en het digitale dossieronderzoek aan te vullen met het oog op de beantwoording van de deelvragen drie en vier.

Wat betreft deelvraag twee was het interview met de Toetsingscommissie van het LOFO relevant. Deze toetsingscommissie heeft de lijst die werd gebruikt voor de query bij de herstelactie beoordeeld en aangepast.[39] Daarnaast zijn de relevante personen van de zogenaamde Proceskring DNA-V bevraagd, dit zijn (administratief en juridisch) medewerkers, (forensisch) officieren van justitie en informatieanalisten die zijn aangewezen om het proces rondom de Wet DNA-V te optimaliseren.[40] Naast het feit dat zij ook betrokken zijn geweest bij het aanpassen van de query, waren zij ook betrokken bij de aanpassingen van de procesbeschrijving. Tot slot kon door middel van de interviews ook meer zicht worden verkregen in de rollen van de verschillende functionarissen die betrokken zijn bij het wel of niet uitvaardigen van een DNA-bevel (deelvraag vijf).

Vastlegging en anonimiseren van onderzoeksgegevens

Alle onderzoeksgegevens zijn bijgehouden en opgeslagen in een daarvoor speciaal ingerichte beveiligde databank die alleen toegankelijk is voor de onderzoekers bij de Hoge Raad. Wat het dossieronderzoek betreft, zijn de dossiers gecodeerd door middel van een checklist en codelijst. In de rapportage zijn resultaten dan ook niet te herleiden naar individuele personen of zaken. Daartoe zijn ook de parketnummers van de zaken die zijn onderzocht gecodeerd en wordt in hiernaar in dit rapport slechts in gecodeerde vorm verwezen.

---

38 Het eerste interview heeft plaatsgevonden in de voorbereidende fase op 16 november 2016. Tijdens het onderzoek hebben nog eens vier groepsinterviews plaatsgevonden op 25 oktober 2017, 31 oktober 2017, 2 november 2017 en 15 januari 2018, waarvan de laatstgenoemde telefonisch geschiedde. Het laatste interview was op 2 februari 2018 met een FO-OvJ die nauw betrokken is bij de zogenaamde beoordeling aan de voorkant: de selectie van DNA-waardige feiten.

39 Die lijst wordt ook gebruikt voor de huidige praktijk, maar dan in de vorm van zogenaamde SYSDA-tabellen die vele malen verfijnder zijn dan de query. De strekking en doel van de query en de SYSDA-tabellen zijn echter dezelfde: een voorselectie van bepaalde feiten die in beginsel DNA-waardig zijn. Hierover meer in Hoofdstuk 4.

40 Zie ook Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 2.

Stappenplan

Het gebruik van verschillende onderzoeksmethoden maakte het noodzakelijk een bepaalde volgorde in het onderzoek aan te brengen zodat de delen daarvan op elkaar konden worden afgestemd. Schematisch kan dat als volgt worden weergegeven.

STAP 1	- Onderzoek wetgeving jurisprudentie en literatuur - Voorbereiding dossieronderzoek
STAP 2	- Dossieronderzoek herstelactie
STAP 3	- Voorbereiden en afnemen interviews - Start onderzoek huidige praktijk
STAP 4	- Onderzoek huidige praktijk - Onderzoek "bijzondere omstandigheden"
STAP 5	- Analyse onderzoeksgegevens en schrijven rapport

STAP 1 was de afronding van het wetgevings-, jurisprudentie- en literatuuronderzoek waarmee reeds in het vooronderzoek was begonnen[41], zodat het geldend recht in kaart kon worden gebracht. Tegelijkertijd werd het digitaal dossieronderzoek met betrekking tot de herstelactie voorbereid en werd een checklist opgesteld met vragen (zie bijlage 2) om op een uniforme wijze de gegevens uit de verkregen dossiers te registreren. Bij zaken waarin geen DNA-bevel is uitgevaardigd staat centraal door wie, wanneer en op welke grond is afgezien van het bevel. Gedurende het onderzoek bleek dat de checklist niet volledig was, waardoor in een later stadium meer informatie van het OM is opgevraagd. Het ging hierbij met name om informatie over het feitencomplex van de strafzaak die de grondslag vormt voor een DNA-bevel.

STAP 2 bestond uit dossieronderzoek van zaken uit de herstelactie en het onderzoek naar het gebruik van de uitzonderingsgrond 'bijzondere omstandigheden waaronder het strafbare feit is gepleegd' in de herstelactie. Daarbij is de naleving van de toepasselijke voorschriften getoetst aan de hand van voormelde checklist. De 'dossiers' zijn in eerste instantie geanalyseerd door één onderzoeker. Gezien de beperkte beschikbare onderzoekscapaciteit bleek het niet mogelijk om alle dossiers dubbel te analyseren ofwel dubbel te 'coderen' (dat wil zeggen, door twee onderzoekers onafhankelijk van elkaar te laten bekijken en te beoordelen). Om systematische fouten te voorkomen en te voldoen aan de eisen die aan de betrouwbaarheid van de resultaten gesteld moeten worden, heeft een andere onderzoeker 10% van de dossiers nogmaals bekeken en beoordeeld. Afgezien van enkele invoerfouten die konden worden hersteld, kwamen hier geen noemenswaardige bijzonderheden uit voort.

STAP 3 was het voorbereiden en afnemen van de interviews.

STAP 4 vond parallel plaats aan de derde stap, het onderzoek naar de huidige praktijk en de gevallen uit de huidige praktijk waarin de uitzonderingsgrond 'bijzondere omstandigheden waaronder het strafbare feit is begaan' is toegepast.

STAP 5, de laatste stap bestond uit het rapporteren en analyseren van de gegevens en de verwerking ervan in dit onderzoeksrapport. De rapportage is voorgelegd aan de begelei-

41 Zie de inleiding op deze paragraaf, § 2.3.1.

dingscommissie en vervolgens aan het College van procureurs-generaal ten behoeve van eventuele correctie van feitelijke onjuistheden. De opmerkingen van het College van procureurs-generaal d.d. 19 oktober 2018 zijn in het rapport verwerkt. Het definitieve rapport is op 22 oktober 2018 vastgesteld.

2.4 Organisatie van het onderzoek

Het onderzoek valt onder de verantwoordelijkheid van de procureur-generaal bij de Hoge Raad. Het is in zijn naam verricht door mr. T.N.B.M. Spronken, advocaat-generaal bij de Hoge Raad, die de leiding over het onderzoek had en door mr. drs. E.T. Luining, medewerker van het wetenschappelijk bureau bij de Hoge Raad. Het in dit rapport neergelegde oordeel van de procureur-generaal bij de Hoge Raad is gebaseerd op de bevindingen uit dit onderzoek.

Het onderzoek is begeleid door een commissie bestaande uit:
- Prof. mr. P.A.M. (Paul) Mevis, hoogleraar straf(proces)recht aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam (voorzitter);
- Prof. mr. M.E. (Miranda) de Meijer, senior advocaat-generaal bij het Openbaar Ministerie en bijzonder hoogleraar Openbaar Ministerie aan de Universiteit van Amsterdam;
- Prof. mr. J.C.J. (Jos) Dute, lid van het College voor de Rechten van de Mens en hoogleraar gezondheidsrecht aan de Radboud Universiteit.

De leden van de begeleidingscommissie hebben op persoonlijke titel en vanuit hun eigen deskundigheid geadviseerd over de opzet en uitvoering van het onderzoek en de vastlegging van het resultaat.

Op grond van de inlichtingenplicht uit art. 122 lid 2 Wet RO heeft het College van procureurs-generaal alle voor het onderzoek benodigde inlichtingen en stukken verstrekt. Voorts is een aantal medewerkers van het OM geïnterviewd.[42] Op alle gegevens met een vertrouwelijk karakter waarvan de onderzoekers kennis hebben genomen is de geheimhoudingsbepaling van art. 13 Wet RO van toepassing. Het onderzoek is verricht in de periode vanaf februari 2017[43] en is afgesloten in augustus 2018. Dit rapport is vastgesteld op 22 oktober 2018.

2.5 Leeswijzer

De hiernavolgende hoofdstukken zijn als volgt ingedeeld.

Hoofdstuk 3
Hierin staat de eerste deelvraag centraal en wordt het wettelijk en normatief kader geschetst dat van toepassing is bij de beslissing om wel of geen DNA-bevel af te geven. Verder bevat dit hoofdstuk een uitgebreid jurisprudentieonderzoek naar de beslissingen op de bezwaarschriften tegen het verwerken van het celmateriaal tot DNA-profiel en opname daarvan in de DNA-databank. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt hoe op basis van de wet, wetsgeschiedenis, internationale regelgeving en rechtspraak de criteria die van toepassing zijn bij de beslissing tot het afgeven van een DNA-bevel worden ingevuld.

[42] Voor de rechterlijke ambtenaren van het OM geldt in dit verband de inlichtingenplicht van art. 122 lid 2 Wet RO.
[43] Zoals omschreven in het eerdere onderzoeksplan.

Hoofdstuk 4
In hoofdstuk 4 wordt de werkwijze van het OM bij de uitvoering van de Wet DNA-V tijdens de herstelactie en de werkwijze zoals die nu geldt in de huidige praktijk uiteengezet. Daarbij is geput uit de door het OM aangeleverde stukken en interviews met OM-medewerkers. Het hoofdstuk beschrijft zowel de wijze waarop aan de voorkant door geautomatiseerde systemen DNA-waardige veroordelingen worden voorgesorteerd als de wijze waarop op individueel zaakniveau de beslissing om een DNA-bevel af te geven, is vormgegeven.

Daarmee wordt in dit hoofdstuk ingegaan op zowel de tweede als derde, vierde en vijfde deelvraag van dit onderzoek[44], respectievelijk:
- welke criteria zijn gehanteerd voor de selectie van strafbepalingen waarbij in beginsel de Wet DNA-V van toepassing is,
- hoe de uitzonderingsgronden van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V in de handleidingen worden ingevuld en
- op welke wijze de verantwoordelijkheid van de OvJ voor de afgifte van het DNA-bevel en de administratieve ondersteuning hierbij organisatorisch is vormgegeven.

Hoofdstuk 5
In dit hoofdstuk worden de resultaten van het empirisch (dossier)onderzoek naar de herstelactie en de huidige praktijk beschreven. Doel is om inzichtelijk te maken hoe het beleid van het OM zoals dat is geschetst in Hoofdstuk 4 uitwerkt in individuele zaken. Daarbij wordt beschreven in wat voor soort zaken wel of geen DNA-bevel volgt en of daarin verschillen zijn te constateren. Op die manier kan de praktijk worden getoetst aan het door het OM vormgegeven beleid en het normatief kader. In dit hoofdstuk staan de derde en vierde deelvraag centraal, namelijk:
- hoe de uitzonderingsgronden van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V in de praktijk worden ingevuld en
- op welke wijze de verantwoordelijkheid van de OvJ voor de afgifte van het DNA-bevel en de administratieve ondersteuning in de praktijk wordt ingevuld.

Hoofdstuk 6
Hoofdstuk 6 is het concluderende hoofdstuk en bevat een samenvatting van het verrichte onderzoek en de onderzoeksbevindingen, een overzicht van de beantwoording van de deelvragen alsmede de eindconclusies naar aanleiding van de hoofdvraag en tot slot aanbevelingen.

[44] Zie § 2.1.

3 Het normatief kader

3.1 Inleiding

Alvorens de praktijk van de Wet DNA-V in de volgende hoofstukken te bespreken en te toetsen, wordt het normatief kader zoals dat voortvloeit uit relevante wet- en regelgeving, jurisprudentie en literatuur geschetst. Hierbij staat de eerste onderzoeksvraag centraal:

Welk normatief kader is van toepassing op het bevel tot het afnemen van celmateriaal bij veroordeelden ten behoeve van het bepalen en bewaren van een DNA-profiel?

Bij de beantwoording van deze onderzoeksvraag staat de Wet DNA-V centraal. Het afnemen van celmateriaal, het bepalen van een DNA-profiel en het opslaan daarvan raken echter aan het privéleven en de lichamelijke integriteit van burgers en daarop zijn de waarborgen van art. 8 EVRM en art. 17 IVBPR van toepassing, alsmede art. 10 (persoonlijke levenssfeer) en 11 (onaantastbaarheid van het lichaam) van de Grondwet. De hierin geformuleerde waarborgen hebben zowel op wetgevingsniveau als op individueel niveau normerende werking. Daarnaast is het IVRK relevant waar het gaat om minderjarigen die onderworpen zijn aan de Wet DNA-V. Bij het onderhavige onderzoek gaat het om de wijze waarop het OM invulling geeft aan de Wet DNA-V in individuele gevallen en niet om de vraag of de Wet DNA-V als zodanig in overeenstemming kan worden geacht met bepaalde grondrechtelijke en verdragsrechtelijke regelgeving. De Wet DNA-V staat hierbij centraal en waar relevant voor de uitvoering en de uitleg van deze wet zullen bij de bespreking van het normatieve kader ook de jurisprudentie van het EHRM en het Mensenrechtencomité alsmede de voor de praktijk relevante bepalingen van het IVRK worden betrokken.[45] Dit betreft ook uitspraken die voor een deel na de in dit rapport onderzochte toepassing van de Wet DNA-V door het OM zijn gedaan.[46] In zoverre kunnen die uitspraken historisch niet bepalend zijn geweest voor het gehanteerde normatieve kader, maar die kunnen wel inzicht geven in de ten tijde van de eerdere toepassing bestaande onzekerheden.

3.2 De Wet DNA-V

3.2.1 Het DNA-bevel

De bevoegdheid van de officier van justitie om celmateriaal af te laten nemen van een veroordeelde ten behoeve van het bepalen en verwerken van diens DNA-profiel volgt uit art. 2 Wet DNA-V:

> " Artikel 2
> 1 De officier van justitie in het arrondissement waarin de rechtbank is gelegen die in eerste aanleg vonnis heeft gewezen, dan wel de officier van justitie die de strafbeschikking heeft uitgevaardigd, beveelt dat van een veroordeelde wegens een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering, celmateriaal zal worden afgenomen ten behoeve van het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel, tenzij:

[45] Hoewel het Mensenrechtencomité van de VN geen rechterlijk college is maar een deskundigencomité, worden de uitspraken van dit comité doorgaans wel aangeduid als jurisprudentie (case-law), zie bijvoorbeeld: https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CCPR/Pages/AnalysisCommitteesCaseLaw.aspx.

[46] VN-mensenrechtencomité 18 juli 2017, S.L. t. Nederland (2362/2013) en N.K. t. Nederland (2326/2013).

a. van deze persoon reeds een DNA-profiel is verwerkt overeenkomstig het Wetboek van Strafvordering of de Wet bescherming persoonsgegevens;
b. redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde."[47]

DNA-bevel in beginsel verplicht

Uit de wetsgeschiedenis volgt dat de officier van justitie in beginsel verplicht is een bevel tot afname van celmateriaal te geven indien de veroordeelde een DNA-waardige veroordeling heeft gekregen.[48] Alleen indien sprake is van de uitzonderingsgevallen die vermeld worden in art. 2 lid 1 onder a en b, Wet DNA-V, moet van afname van celmateriaal en verwerking daarvan worden afgezien.[49]

Ook de Hoge Raad heeft het afgeven van een DNA-bevel als een verplichting van de officier van justitie aangemerkt, tenzij zich een van de uitzonderingsgronden voordoet. De Hoge Raad stelt naar aanleiding van een tweetal vorderingen tot cassatie in het belang der wet in zijn uitspraken voorop dat de Wet DNA-V ertoe strekt gepleegde en eventuele toekomstige strafbare feiten van de veroordeelde op efficiënte wijze op te sporen en veroordeelden ervan te weerhouden nieuwe strafbare feiten te plegen.[50] De tekst, het doel en de strekking van de Wet DNA-V hebben volgens de Hoge Raad als uitgangspunt dat bij iedere veroordeelde als bedoeld in art. 2 lid 1 Wet DNA-V celmateriaal wordt afgenomen.[51]

3.2.2 De DNA-waardige afdoening als grondvoorwaarde voor een DNA-bevel

De officier van justitie kan (en is) alleen (verplicht) de afname van celmateriaal (te) bevelen indien sprake is van een zogenaamde DNA-waardige afdoening. Dat is het geval als een veroordeling voldoet aan de voorwaarden die voortvloeien uit art. 1 en 2 Wet DNA-V.[52] Er moet in cumulatieve zin sprake zijn van:

- een zogenaamd voorlopige hechtenis-feit, te weten een veroordeling wegens een misdrijf als omschreven in art. 67 lid 1 van het Wetboek van Strafvordering (art. 2 lid 1 Wet DNA-V) en
- een vrijheidsbenemende of vrijheidsbeperkende straf of maatregel (art. 1 lid 1 sub c en lid 2 Wet DNA-V). Dit betekent dat veroordelingen waarbij (alleen) een geldboete is opgelegd of waarbij art. 9a Sr (schuldigverklaring zonder oplegging van straf of maatregel) is toegepast, niet onder het bereik van de wet vallen.

Ingevolge art. 1 lid 1 sub c Wet DNA-V hoeft het niet te gaan om een onherroepelijke veroordeling. De afgifte van het celmateriaal kan dus worden bevolen na een veroordeling in eerste aanleg die voldoet aan de hiervoor genoemde voorwaarden, ook al is er hoger beroep ingesteld.

Tegen het bevel tot afgifte van celmateriaal kan de veroordeelde geen bezwaar maken, dat kan op grond van art. 7 Wet DNA-V slechts tegen de bepaling van een DNA-profiel op grond

47 De onderstreping is van de auteurs.
48 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 2.,13 en 32; Kamerstukken II 2002/03, 28685, 5, p. 15.
49 Zie § 3.3.
50 HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8231 en HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8234, NJ 2008/628 m.nt. Schalken.
51 Dit uitgangspunt wordt ook in de literatuur onderschreven, zie bijv. Prinsen 2008, p. 48.
52 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 2.

van dit celmateriaal.[53] Zolang op het ingediende bezwaarschrift niet is beslist, blijft de bepaling van het DNA-profiel achterwege. Als de rechtbank het bezwaarschrift gegrond verklaart, beveelt zij de officier van justitie ervoor zorg te dragen dat het celmateriaal terstond wordt vernietigd. In de gevallen waarbij de gegrondverklaring van het bewaar is gebaseerd op slechts formele gebreken, kan het openbaar ministerie opnieuw een DNA-bevel uitvaardigen dat wel aan de (formele) vereisten voldoet.

Indien naar aanleiding van een ingesteld hoger beroep de in eerste aanleg veroordeelde wordt vrijgesproken of indien er een lagere straf wordt opgelegd (bijvoorbeeld een geldboete in plaats van een vrijheidsbenemende straf) waardoor niet meer wordt voldaan aan de vereisten van art. 1 lid 1 sub c en lid 2 Wet DNA-V, dan moeten op grond van art. 16 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken het DNA-profiel alsmede het celmateriaal waaruit dat profiel is verkregen en alle daaraan gerelateerde gegevens alsnog worden vernietigd zodra deze beslissing onherroepelijk is geworden.[54]

De tenuitvoerlegging van een DNA-bevel behoort te voldoen aan een aantal eisen die zijn vastgelegd in art. 2 tot en met 6 Wet DNA-V en het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken.[55] Omdat het onderhavige onderzoek gericht is op de beslissing om wel of geen DNA-bevel uit te vaardigen, worden deze aspecten hier verder buiten beschouwing gelaten.

3.2.3 De ernst van het delict

Voorafgaande aan- en tijdens de parlementaire behandeling van de Wet DNA-V is nogal wat discussie geweest over de reikwijdte die de wet zou moeten hebben, met name of er een drempel zou moeten worden aangebracht met betrekking tot de ernst van het feit. Zo bepleitte de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) in de consultatiefase dat alleen celmateriaal zou worden afgenomen bij een veroordeling wegens een ernstig gewelds- of zedendelict en waarbij minstens een jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf of een onvoorwaardelijke vrijheidsbenemende maatregel is opgelegd.[56] Het College van procureurs-generaal meende eveneens dat afname moest worden beperkt tot personen veroordeeld tot een vrijheidsstraf, maar bracht geen beperking aan wat betreft de duur van de straf.[57] Hierbij moet worden opgemerkt dat voormelde adviezen zijn uitgebracht naar aanleiding van het oorspronkelijke wetsvoorstel DNA-V zoals dat is toegezonden aan de Raad van State en de adviesinstanties. Dit wetsvoorstel was beperkt tot specifiek aangewezen gewelds- en zeden-

---

53 Het gaat om autosomale DNA-profielen waaruit geen andere persoonskenmerken kunnen worden opgemaakt dan het geslacht (m/v), maar die wel uniek identificerende codering behelzen. Uit DNA sporen worden wel persoonskenmerken afgeleid, zoals oogkleur, haarkleur en geografische herkomst.

54 De algemene maatregel van bestuur waarnaar in art. 2 lid 6 en 5 lid 3 Wet DNA-V wordt verwezen is het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken, Stb. 2001, 400, laatstelijk gewijzigd op 6 december 2017, Stb. 2017, 479. Opgemerkt moet worden dat art. 16 van dit besluit niet met zoveel woorden vermeldt dat de DNA-gegevens ook dienen te worden vernietigd indien uiteindelijk slechts een geldboete wordt opgelegd. Dat is echter wel de bedoeling; zie Kamerstukken I 2003/04, 28685, C, p. 11. In de rechtspraak wordt getoetst of er sprake is van een veroordeelde in de zin van art. 1 sub c Wet DNA-V. Indien daarvan geen sprake (meer) is dan komt in een dergelijk geval de grond voor het vaststellen en verwerken van een DNA-profiel te vervallen. Zie bijvoorbeeld Rb Roermond 25 januari 2012, ECLI:NL:RBROE:2012:BV2260; Rb Amsterdam 27 november 2013, NbStraf 2014/22; Rb Overijssel 11 oktober 2017, NbStraf 2017/360. Van een veroordeelde in de zin van de wet is geen sprake indien er slechts een geldboete wordt opgelegd: Rb Breda 1 september 2006, NbStraf 2006/386.

55 Dit zijn voornamelijk regels over de verdere tenuitvoerlegging van het DNA-bevel, de wijze waarop de veroordeelde hiervan in kennis wordt gesteld, de mogelijkheid om de veroordeelde aan te houden met het oog op de uitvoering van het bevel, de wijze van afname van celmateriaal, de mogelijkheid om onderzoek te doen aan ander dan het afgenomen celmateriaal en het bewaren en vernietigen van DNA-profielen.

56 Advies Conceptwetsvoorstel DNA-onderzoek bij veroordeelden, Adviescommissie Strafrecht, Nederlandse Orde van Advocaten 5 juli 2001, p. 3, te raadplegen via < https://www.advocatenorde.nl/advocaten/juridische-databank/details/wetgevingsadviezen/124144>.

57 College van procureurs-generaal, Advies DNA bij veroordeelden, 5 juli 2001, p. 4; zie ook Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 8.

misdrijven, waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten.[58] In het bij de Tweede Kamer ingediende wetsvoorstel is echter gekozen voor een verruiming naar alle strafbare feiten waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, waarbij niet wordt gedifferentieerd naar de zwaarte van de opgelegde straf, omdat alle voorlopige hechtenis-feiten door de regering in beginsel als ernstig werden aangemerkt.[59] Dat betekende een aanzienlijke verruiming van het bereik van de Wet DNA-V. In een later advies stelt de NOvA niet in te zien waaruit de '*pressing social need*´ bestaat voor een dergelijke uitbreiding van de reikwijdte.[60] De minister stelt in reactie op de adviezen dat weliswaar is beoogd het DNA-onderzoek te beperken tot de zwaardere strafzaken, maar definieert die vervolgens als zaken waarin ofwel een taakstraf, ofwel een vrijheidsbenemende straf of maatregel is opgelegd.[61] De enige beperking die de regering wenst aan te brengen zijn de gevallen waarin geen straf (art. 9a Sr) of alleen een geldboete of strafrechtelijke maatregel van financiële aard is opgelegd.[62] Benadrukt wordt dat niet (of zo weinig mogelijk) moet worden gedifferentieerd naar de duur of aard van de straf. Zo oordeelt de regering dat

> "een beperking van het DNA-onderzoek tot veroordeelden die een vrijheidsbenemende straf of maatregel opgelegd hebben gekregen, niet wenselijk is omdat ook bij ernstige misdrijven in veel gevallen een taakstraf wordt opgelegd."[63]

Als voorbeeld wordt genoemd dat bij iemand die wegens een winkeldiefstal tot een taakstraf is veroordeeld, het afnemen van celmateriaal gerechtvaardigd is, ongeacht het aantal uren taakstraf.[64] Meegespeeld heeft ook dat de verbreding van het bereik van de Wet DNA-V leidt tot een aanzienlijke toename van het aantal DNA-profielen in de DNA-databank, hetgeen in zijn algemeenheid dient tot voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van feiten waarbij celmateriaal van daders wordt achtergelaten.[65] In het verlengde hiervan ligt de veronderstelling dat zo ook een positieve bijdrage kan worden geleverd aan de veiligheid en de veiligheidsbeleving in de Nederlandse samenleving omdat DNA-onderzoek een strafrechtelijk instrument is gebleken dat aan de opheldering van misdrijven kan bijdragen.[66] In de literatuur is het uitgangspunt bekritiseerd, dat alle voorlopig hechtenis feiten als ernstige strafbare feiten moeten worden aangemerkt, omdat hieronder in het concrete geval ook relatief lichte feiten kunnen vallen, zoals het beschadigen van een lantaarnpaal of ''mishandelen van een kikker".[67] Zo worden volgens diverse auteurs te veel lichte feiten door de Wet DNA-V bestreken.[68] In de aard en de hoogte van de straf zien zij een betere maatstaf om ervoor te zorgen dat daadwerkelijk alleen misdrijven met een bepaalde mate van ernst onder de Wet DNA-V komen te vallen.[69]

Uiteindelijk is, zoals hiervoor al geciteerd, het ruime criterium van een veroordeling wegens een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten in art. 2 lid 1 van de Wet DNA-V

---

58 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 10.
59 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 10, Kamerstukken II 2002/03, 28685, 5, p. 14.
60 Advies inzake de nota ''Verkenning DNA-onderzoek in strafzaken vanuit wetgevings- en juridisch perspectief" van de Minister van Justitie, Adviescommissie Strafrecht, Nederlandse Orde van Advocaten, 11 september 2007, p. 3.
61 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 5, p. 10 en p. 14.
62 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 9.
63 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 9; zie ook p. 8.
64 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 5, p. 15.
65 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 2.
66 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 6.
67 Zie onder meer Hokwerda & Kurtovic 2014, p. 154-155; nieuwsbericht van Defence for Children, Toename DNA-opslag van minderjarigen is in strijd met het Kinderrechtenverdrag, 8 december 2009, te raad plegen via https://www.defenceforchildren.nl/p/21/1754/mo89-mc21; Kinderrechtencollectief 2012; Kinderombudsman 2013; Noot van Koops bij EHRM 7 december 2006, 29514/05, EHRC 2007/40.
68 S.L.J. Janssen, 'De Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden. Or: How I learned to stop worrying and love DNA', NJB 2004/26, p. 1292-1298; M.G.J.M. van der Staak, Informationele privacy in de strafrechtspleging, DD 2006/59, 718-736.
69 Zie o.a. Moerman 2010 en Prinsen 2008 (dissertatie), p. 162 en 227-228.

opgenomen terwijl als veroordeelde in de zin van deze wet wordt aangemerkt een persoon aan wie een vrijheidsbenemende maatregel of straf, of een taakstraf wordt opgelegd, zonder dat verdere eisen worden gesteld aan de hoogte van de opgelegde straf. In art. 1 van de Wet DNA-V is dit als volgt verwoord:

> "Artikel 1
> 1. In deze wet wordt verstaan onder:
>
> a. (…)
> b. (…)
> c. veroordeelde: een persoon die al dan niet onherroepelijk is veroordeeld tot een straf als bedoeld in artikel 9, eerste lid, onder a, onderdeel 1° of 3°, van het Wetboek van Strafrecht, een straf als bedoeld in artikel 77h, eerste lid, onder a, van dat wetboek, voorzover het de jeugddetentie of taakstraf betreft, of een straf als bedoeld in artikel 6, onder a, van het Wetboek van Militair Strafrecht dan wel tot een maatregel als bedoeld in artikel 37, 37a juncto 37b of 38, 38m of 77s van het Wetboek van Strafrecht;
> d. (…)
>
> 2. Met een veroordeelde als bedoeld in het eerste lid, onder c, wordt voor de toepassing van deze wet gelijkgesteld een persoon die op grond van artikel 39 van het Wetboek van Strafrecht is ontslagen van alle rechtsvervolging en aan wie tevens een maatregel als voorzien in artikel 37, 37a juncto 37b of 38, 38m of 77s van het Wetboek van Strafrecht is opgelegd, alsmede een persoon aan wie bij onherroepelijke strafbeschikking een taakstraf is opgelegd."

3.3 Het afzien van een DNA-bevel

3.3.1 De uitzonderingsgronden

Op voormeld uitgangspunt dat de officier van justitie verplicht is een DNA-bevel uit te vaardigen, is in de wet een tweetal uitzonderingsgronden opgenomen. In art. 2 lid 1 onder a en b Wet DNA-V staat vermeld dat een bevel achterwege blijft indien:

> "a. van de veroordeelde reeds een DNA-profiel is verwerkt overeenkomstig het Wetboek van Strafvordering of de Wet bescherming persoonsgegevens;
>
> b. redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van het DNA-profiel gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde."

3.3.2 Reeds DNA-profiel opgenomen

De eerste uitzonderingsgrond, dat geen DNA-bevel wordt afgegeven wanneer reeds een DNA-profiel van de veroordeelde in de DNA-databank is opgeslagen, ligt voor de hand. Een DNA-bevel is in dat geval immers overbodig geworden. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om situaties waarin de veroordeelde als verdachte al celmateriaal heeft afgestaan in het kader van het opsporingsonderzoek of dit al heeft gedaan in verband met een eerdere DNA-waardige veroordeling.

Verlenging bewaartermijn bij reeds opgenomen profiel
Opgemerkt moet worden dat bij een nieuwe veroordeling tot een misdrijf de bewaartermijn van het reeds opgeslagen DNA-profiel dient te worden verlengd op grond van art. 18 lid 2 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken. Een dergelijke verlenging is blijkens de tekst van art. 18 overigens aangewezen bij een veroordeling wegens elk ander misdrijf, ook als het niet om een voorlopige hechtenis-feit met een DNA-waardige sanctie gaat.[70] Art. 18 lid 2 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken luidt, voor zover relevant:

> ''De termijn van twintig en dertig jaar, genoemd in het eerste lid, wordt verlengd indien tegen de betrokkene een einduitspraak als bedoeld in de artikelen 351 en 352, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering in verband met een ander misdrijf is gedaan of een strafbeschikking in verband met een ander misdrijf is uitgevaardigd. (...)"

3.3.3 Aard van het misdrijf en bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd

De andere uitzonderingsgrond die in artikel 2 lid 1 onder b is ondergebracht is aanzienlijk gecompliceerder. De officier van justitie dient geen DNA-bevel af te geven als gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd het redelijkerwijs niet aannemelijk is dat DNA-onderzoek van betekenis kan zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde. Afgezet tegen het algemene aan de wet ten grondslag liggende uitgangspunt dat in beginsel bij iedere veroordeling voor een feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten een DNA-bevel moet worden afgegeven doet deze uitzonderingsgrond de volgende vragen rijzen:

A) Wat moet worden verstaan onder "de aard van het misdrijf"?
   - Gaat het hierbij om een strafbaar feit *in abstracto*, waarbij niet voorstelbaar is dat hierbij door de pleger celmateriaal wordt achtergelaten?
   - Of moet dit steeds, gelet op het in het verlengde daarvan genoemde criterium "de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd", worden beoordeeld aan de hand van de wijze waarop het feit is begaan?

B) En waarop heeft het criterium, dat het niet aannemelijk is dat DNA-onderzoek van betekenis kan zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde, betrekking?
   - Op mogelijke toekomstige feiten die de veroordeelde zou kunnen plegen? Daar lijkt de term "voorkoming" op te slaan.
   - Of gaat het (ook) om reeds gepleegde andere strafbare feiten door de veroordeelde die nog niet zijn opgespoord?

Deze vragen vormen de aanleiding om dieper op de wetsgeschiedenis in te gaan.

Wetsgeschiedenis
De oorspronkelijk voorgestelde uitzonderingsgrond in het wetsvoorstel was ruimer dan uiteindelijk in art. 2 lid 1 onder b in de wet is opgenomen. Deze luidde als volgt:

[70] Zie ook J. de Klerk, Uitleg artikel 18 van het Besluit DNA-onderzoeken in strafzaken, WB OM 2017 (intern adviesrapport) en de daarin vermelde wetsgeschiedenis. Zo was eerst het vereiste van een voorlopige hechtenis-feit nog opgenomen in art. 18, later is dat eruit gehaald.

> ''[indien] redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van het DNA-profiel van de veroordeelde niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde."[71]

De NVvR had in zijn advies gesteld dat deze uitzonderingsbepaling te ruim geformuleerd was en een zwaar beroep doet op het interpretatie- en inschattingsvermogen van de officier van justitie.[72] Gevreesd werd ook dat deze formulering zou leiden tot een groot aantal bezwaarschriften omdat de uitzonderingsbepaling voor meerderlei uitleg vatbaar was.[73] Hierop is door een amendement van het kamerlid Van Haersma Buma de bepaling aangescherpt door de toevoeging van de woorden ''gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd" waardoor de tekst is komen te luiden:

> "[indien] redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde."[74]

Het amendement werd als volgt toegelicht:

> "Met dit amendement wordt beoogd zo exact mogelijk te omschrijven in welke gevallen het DNA profiel niet afgenomen wordt. Dit is slechts in twee situaties het geval. In de eerste plaats wanneer het gaat om een misdrijf waarbij DNA onderzoek geen enkele rol speelt zoals meineed. Het tweede betreft de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd. Het kan hier onder omstandigheden bijvoorbeeld gaan om de vrouw die nooit eerder met justitie in aanraking is geweest en die na jarenlange mishandeling door haar man er uiteindelijk toe komt hem ernstig letsel toe te brengen of te doden. Het aantal procedures tegen de afname van DNA kan met dit amendement worden beperkt. Het is immers voor de veroordeelde niet meer voldoende te stellen dat niet «redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van het DNA-profiel niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde». Hij zal tevens moeten aangeven dat sprake is van één van de bijzondere omstandigheden als omschreven in artikel 2, eerste lid onder b."[75]

De minister zag het amendement als een welkome aanvulling omdat het preciseert in welke gevallen een uitzondering aan de orde kan zijn op de regel dat van een veroordeelde celmateriaal wordt afgenomen.[76] Uit de wetsgeschiedenis kan worden afgeleid dat er in feite sprake is van twee te onderscheiden uitzonderingsgronden, te weten:

> 1. dat redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van het DNA-profiel gelet op *de aard van het misdrijf* niet van betekenis zal kunnen zijn

71 Kamerstukken II 2002/03, 28685 2.
72 NVvR 2001, p. 3.
73 NVvR 2001, p. 6.
74 Kamerstukken II 2003/04, 28685, 11.
75 Kamerstukken II 2003/04, 28685, 11.
76 Kamerstukken II 2003/04, 28685, 12, p. 1-2; Handelingen II 2003/04, 64, p. 4168.

voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde.
2. dat redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van het DNA-profiel gelet op *de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd* niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde.

Dat het om twee afzonderlijke uitzonderingsgronden gaat kan ook worden afgeleid uit de memorie van toelichting waarin over de (oorspronkelijk in art. 2 lid 1 onder b opgenomen) uitzonderingsgrond wordt vermeld:

> "Er zijn misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten waarbij DNA-onderzoek niet of nauwelijks een rol van betekenis kan spelen, zoals bijvoorbeeld meineed of valsheid in geschrift. Bij deze feiten zal ook in het voorbereidend onderzoek geen celmateriaal voor DNA-onderzoek worden afgenomen vanwege het vereiste belang van het onderzoek."[77]

Later worden daar de voorbeelden van schuldheling en verduistering aan toegevoegd.[78]

3.3.4 De aard van het misdrijf nader bezien

De uitzonderingsgrond 'de aard van het misdrijf' houdt dus in dat geen DNA-bevel dient te worden afgegeven indien DNA-onderzoek niet relevant wordt geacht voor de opsporing, te weten misdrijven waarbij doorgaans geen celmateriaal wordt achtergelaten. Ook de Hoge Raad heeft nadien op grond van de wetsgeschiedenis geoordeeld dat de maatstaf 'aard van het misdrijf' ziet op misdrijven waarbij DNA-onderzoek geen bijdrage kan leveren aan de opsporing ervan.[79]
Tijdens de parlementaire behandeling sluit de regering echter niet uit dat ook indien het gaat om een misdrijf dat niet met DNA-onderzoek kan worden opgespoord, toch DNA-onderzoek plaatsvindt, als een veroordeelde in het verleden (ook) andersoortige misdrijven heeft gepleegd waarbij doorgaans wel celmateriaal achterblijft. De uitzonderingsmogelijkheid vraagt namelijk om een beoordeling van de relevantie van DNA-onderzoek voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting *van strafbare feiten van de veroordeelde*.[80] De minister licht dit tijdens de behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer als volgt toe:

> "De toetsingscriteria van artikel 2, eerste lid, onder b, vereisen altijd een objectief waardeerbare omstandigheid. Het kan gaan om de omstandigheid dat de veroordeelde een misdrijf heeft gepleegd voor de opsporing waarvan DNA-onderzoek niet van betekenis is, dan wel om de bijzondere omstandigheden waaronder de veroordeelde het misdrijf heeft gepleegd. De criteria houden in dat van DNA-onderzoek wordt afgezien indien, gelet op deze objectief waardeerbare omstandigheid of omstandigheden, redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van het DNA-profiel niet van belang is voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde. Het gaat er om dat niet aannemelijk is dat de veroordeelde eerder reeds een misdrijf heeft gepleegd dat met behulp van DNA-onderzoek kan worden opgelost, dan wel later

[77] Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 10.
[78] Kamerstukken II 2002/03, 28685, 5, p. 14.
[79] HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8234, NJ 2008/628 m.nt. Schalken, rov. 4.4.
[80] Kamerstukken II 2002/03, 28685, 5, p. 14-15.

> nogmaals zo'n misdrijf zal plegen. Dit betekent dat bij de veroordeelde die is veroordeeld voor een misdrijf als valsheid in geschrifte, waarbij DNA-onderzoek doorgaans geen functie heeft, maar die in het verleden ook andere soorten misdrijven heeft gepleegd waarbij DNA-onderzoek wel een functie heeft, toch DNA-onderzoek plaatsvindt. Artikel 2, eerste lid, onder b, vraagt namelijk om een beoordeling van de relevantie van DNA-onderzoek voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van misdrijven van deze veroordeelde. Indien er omstandigheden zijn die aannemelijk maken dat de veroordeelde zal recidiveren in een ander soort misdrijf waarvoor DNA-onderzoek wel van belang is,[81] dan zal de officier van justitie op grond van artikel 2, eerste lid, besluiten hem een DNA-onderzoek te laten ondergaan"[82]

Tevens wordt benadrukt dat het de officier van justitie is die op grond van artikel 2 lid 1 onder b deze afweging moet maken.[83]

Een amendement van het kamerlid Wolfsen om de uitzonderingsmogelijkheid in zijn geheel te schrappen, met als reden geen verschil te maken tussen blauweboorden- en witteboordencriminaliteit wegens de irrelevantie van het feit, heeft het niet gehaald.[84] De minister achtte dat op gespannen voet staan met art. 8 EVRM.[85]

Overigens is het volgens de minister niet de bedoeling dat de officier van justitie bij de vraag of de uitzonderingsgrond moet worden toegepast in zijn oordeel betrekt of de veroordeelde al dan niet als verdachte figureert in een lopend onderzoek. Op die manier wordt voorkomen dat een DNA-bevel wordt afgegeven in een oudere vastzittende strafzaak waarbij de naam van veroordeelde terzijde is genoemd zonder dat sprake was van de status als verdachte.[86] Daarmee wordt gebruik van gegevens in al lopende onderzoeken voor het maken van een prognose overigens niet uitgesloten. Het moet immers kennelijk gaan om een actuele redelijke prognose van het risico dat de veroordeelde delicten zal begaan waarbij DNA-materiaal waardevol kan zijn bij de opsporing. Eerdere veroordeling voor feiten waarbij dit het geval is, is doorgaans de belangrijkste factor voor die prognose.

3.3.5 Bijzondere omstandigheden nader bezien

De uitzonderingsgrond van 'bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd' doet zich volgens de memorie van toelichting voor indien ondanks een veroordeling voor een relevant DNA-waardig misdrijf, DNA-onderzoek niet kan worden *gerechtvaardigd*. De Hoge Raad bevestigt dit in zijn hiervoor al aangehaalde arrest uit 2008 en voegt daaraan toe, puttend uit de wetsgeschiedenis, dat de bijzondere omstandigheden samenhangen met de persoon van de veroordeelde.[87] In de wetsgeschiedenis worden als voorbeelden genoemd:

- indien onaannemelijk is dat een veroordeelde ooit eerder een misdrijf heeft gepleegd voor de opsporing waarvan DNA-onderzoek van belang kan zijn, en die dat wegens ernstig lichamelijk letsel nooit in de toekomst meer zal kunnen doen;
- een vrouw die nog nooit met justitie in aanraking is gekomen en na een jarenlange mishandeling ertoe besluit haar echtgenoot te doden;

---

81 Onderstrepingen zijn van de auteurs.
82 Kamerstukken I 2003/04, 28685, C, p. 9.
83 Kamerstukken I 2003/04, 28685, C, p. 9.
84 Kamerstukken II 2003/04, 28685, 9 (Amendement Wolfsen).
85 Kamerstukken II 2003/04, 28685, 12, p. 1.
86 Kamerstukken I 2003/04, 28685, C, p. 8.
87 HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8234, NJ 2008/628 m.nt. Schalken, rov. 4.4.

- een arts die op grond van een onregelmatigheid in de naleving van de procedure bij euthanasie wordt veroordeeld voor moord.[88]

Zoals het tweede (en derde) voorbeeld aangeeft, betekent dit niet dat de uitzonderingsgrond is beperkt tot alleen gevallen waarin recidive feitelijk onmogelijk is. Andersom hoeft voor een DNA-bevel geen positief recidivegevaar te worden vastgesteld.[89] Overigens is het feit dat de veroordeelde inmiddels dodelijk ziek is, een gratieverzoek heeft ingediend waarbij reeds een positief advies is uitgebracht of anderszins aan de betrokkene zekerheid is gegeven dat van tenuitvoerlegging van zijn straf geen sprake meer zal zijn, als zodanig geen reden om af te zien van een DNA-bevel. Ook bij een dodelijk zieke veroordeelde kan zijn DNA-profiel van belang zijn voor het opsporen van eerder begane feiten. En ook de andere zojuist genoemde omstandigheden zeggen volgens de minister niets over het belang van het DNA-profiel voor de voorkoming, opsporing of vervolging van andere strafbare feiten.[90] De bijzondere omstandigheden in de wet zien immers op de omstandigheden waaronder het misdrijf is *gepleegd*, en niet zozeer op de persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde na het plegen daarvan.[91] Een nadere duiding van de reikwijdte is volgens de wetgever in abstracto moeilijk te geven en zal door toepassing in concrete gevallen in de beoordeling van de officier van justitie en de rechter nader gestalte moeten krijgen.[92]

3.3.6 Samenvatting uitzonderingsgronden

Resumerend en terugkomend op de in § 3.3.3 opgeworpen vragen, blijkt uit de wetsgeschiedenis dat de reikwijdte van de uitzonderingsgrond van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V beperkt is, maar bepaald niet eenvoudig en/of eenduidig van aard. Voor zover deze betrekking heeft op "de aard van het misdrijf", moet het gaan om misdrijven waarbij DNA-onderzoek geen bijdrage kan leveren aan de opsporing ervan, bijvoorbeeld bij misdrijven waarbij de pleger geen celmateriaal achterlaat, zoals bij meineed.[93] Daarnaast worden in de wetsgeschiedenis nog valsheid in geschrift, verduistering en schuldheling als voorbeelden genoemd. Een categorische uitsluiting van de verplichting om bij dit soort misdrijven geen DNA-bevel af te geven is echter niet aan de orde, omdat ook nog steeds beoordeeld moet worden of er bij de veroordeelde sprake is van redelijke vrees voor het begaan van misdrijven waarbij DNA-onderzoek wel van belang kan zijn voor de opsporing ervan. Een eerdere veroordeling kan een omstandigheid zijn die aannemelijk maakt dat de verdachte kan recidiveren en DNA-onderzoek voor de opsporing daarvan relevant kan zijn.
Onder het criterium "de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd", worden vooral de persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde verstaan ten tijde van het plegen van het delict, die van dien aard zijn dat het nauwelijks voorstelbaar is dat de veroordeelde nog een keer een (dergelijk) strafbaar feit zal begaan.
Beide criteria, de aard van het misdrijf en de omstandigheden waaronder dit is begaan moeten dus worden bezien in relatie met de vraag of DNA-onderzoek van betekenis kan zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde, waarbij het dus ook kan gaan om eerdere veroordelingen.

---

88 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 11.
89 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 12; Kamerstukken I 2003/04, 28685, C, p. 10.
90 Kamerstukken I 2003/04, 28685, C, p. 8.
91 Zie bijv. Kamerstukken I 2003/04, 28685, C, p. 9.
92 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 11.
93 Het voorbeeld genoemd in de wetsgeschiedenis (Kamerstukken II 2003/04, 28685, 11) is overigens merkwaardig. Meineed kan onder omstandigheden wel mede worden opgespoord door DNA-materiaal te gebruiken, bijvoorbeeld bij de weerlegging van een onder ede afgelegde verklaring aangaande een ontkende plaats van verblijf van de getuige: "ik ben daar nooit geweest".

3.4 De achtergrond van de uitzonderingsgronden: art. 8 EVRM

Dat er uitzonderingsgronden in de Wet DNA-V zijn opgenomen en niet besloten is deze geheel weg te laten, zoals Wolfsen in zijn amendement (zie § 3.3.4) voorstelde, komt door de werking van art. 8 EVRM. Het onverkort uitvaardigen van DNA-bevelen voor alle veroordeelden die voldoen aan de algemene criteria, zo blijkt uit de wetsgeschiedenis, zou naar verwachting de noodzakelijkheidstoets van art. 8 lid 2 EVRM niet kunnen doorstaan. Heel expliciet komt dit aan de orde bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Tweede Kamer op 4 april 2004 waar minister Donner het volgende zegt:

> "Ik houd daarom [....] staande dat vastgesteld moet worden dat het afnemen van DNA, omdat het een dwangmaatregel is, een inbreuk is op artikel 8 EVRM. Dit artikel staat de mogelijkheid van het afnemen van DNA wel toe, maar dan alleen als dat nodig is. Om te voorkomen dat toetsing aan deze bepaling een onnodig gevaar met zich brengt, heb ik gemeend dat er een uitzonderingsmogelijkheid in de wet moet worden opgenomen. Die uitzonderingsmogelijkheid bestaat eruit dat de officier van justitie kan besluiten dat er geen DNA mag worden afgenomen als hij meent dat het niet nodig is. Omdat als rechtvaardiging voor de afname van DNA systematisch wordt uitgegaan van recidive, moet een antwoord worden gegeven op de kritiek dat er niet van uit mag worden gegaan dat iedereen die in het verleden iets verkeerds heeft gedaan, zal recidiveren. De statistieken laten immers gelukkig zien dat de recidive niet 100% bedraagt. Dat antwoord bestaat eruit dat de officier van justitie kan afzien van het bevelen van DNA-afname als hij in redelijkheid tot de conclusie moet komen dat er geen kans is op recidive. Als de wetgever zou besluiten dat hiertoe ook moet worden bevolen in die gevallen dat het apert onnodig is, ligt het voor de hand dat de kritiek hierop op basis van het EVRM steekhoudend wordt bevonden. Het schrappen van de mogelijkheid, zoals de heer Wolfsen in zijn amendement regelt, verhoogt de kans dat de bepaling en daarmee de hele regeling in strijd komt met artikel 8 EVRM. Dat risico wil ik gewoon niet lopen."[94]

3.4.1 Het toetsingskader van art. 8 EVRM in een notendop

Art. 8 EVRM bevat twee relevante grondrechten in het kader van de Wet DNA-V. In de eerste plaats is dat het recht op onaantastbaarheid van het lichaam waar het gaat om het afnemen van celmateriaal en in de tweede plaats om het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer waar het gaat om het verwerken van het celmateriaal tot een DNA-profiel, alsmede het bewaren van het celmateriaal en/of DNA-profiel. De aan art. 8 EVRM ontleende grondrechten worden samengevat onder de noemer van de bescherming van het privéleven.[95] Volgens het EHRM is het afnemen van wangslijm of bloed, hoewel licht van aard, een maatregel die inbreuk maakt op art. 8 EVRM.[96] In de zaak Van der Velden tegen Nederland hecht het EHRM met name waarde aan de potentiële, toekomstige mogelijkheden van wat er gedaan kan worden met het afgenomen celmateriaal. Niet alleen de afname van celmateriaal, maar juist de opslag en verwerking daarvan tot een DNA-profiel maken dat sprake is van een inbreuk op de rechten zoals vervat in art. 8 EVRM.[97] Hoewel het afnemen van celmateriaal zelf, zeker als het gaat om afnemen van wangslijm, als een lichte inbreuk kan

94 Zie ook het advies van de Raad van State, Kamerstukken II 2002/03, 28685, A, p. 2-3.
95 Zie bijvoorbeeld EHRM 26 maart 1985, 8978/80 (X en Y t. Nederland), par. 22; Mevis e.a. 2016, p. 20.
96 EHRM 5 januari 2006, 3232/02 (Schmidt t. Duitsland), par. 1; EHRM 7 december 2006, 29514/05 (Van der Velden t. Nederland).
97 Mevis e.a. 2016, p. 21; J. Koops, EHRM 7 december 2006, 29514/05, EHRC 2007/40, afl. 3, 385-393; EHRM 7 december 2006, <JIN> 2007/129 (nt. Kessler); B.J. Koops, EHRM 4 december 2008, 30562/04 en 30566/04 (S. en Marper t. het Verenigd Koninkrijk), EHRC 2009/13, afl. 2, 148-165.

worden gezien, is het verwerken en bewaren ervan een stuk ingrijpender. In S. en Marper tegen het Verenigd Koninkrijk benadrukt het EHRM bijvoorbeeld dat het bewaren van DNA meer impact heeft op het privéleven dan het bewaren van vingerafdrukken en daarvan in zoverre wezenlijk verschilt.[98]

Artikel 8 EVRM bepaalt kort samengevat dat een beperking van de genoemde grondrechten alleen is toegestaan indien dit is voorzien bij wet en in een democratische samenleving noodzakelijk is voor bepaalde zwaarwegende doelen. Bovendien dient de maatregel die het grondrecht beperkt te voldoen aan eisen van proportionaliteit en subsidiariteit. Vanuit grondrechtelijk standpunt is sprake van een niet aanvaardbare vergaring, vastlegging en opslag van DNA-gegevens indien niet aan deze voorwaarden is voldaan.

3.4.2 Bij wet voorzien

Het vereiste dat een inbreuk bij wet moet zijn voorzien houdt in dat voor elke inbreuk op een door art. 8 EVRM beschermd recht een adequate wettelijke basis in het nationale recht moet bestaan. Het EHRM hanteert een ruime uitleg van de term wet: zowel het geschreven als het ongeschreven recht vallen onder dit begrip, waarbij deze term niet is beperkt tot wetten in formele zin. De wet moet wel voldoende toegankelijk, voorzienbaar en precies zijn.[99] In de zaken Van der Velden tegen Nederland en W. tegen Nederland oordeelde het EHRM dat de Nederlandse wetgeving van DNA-onderzoek bij veroordeelden voldoet aan deze criteria.[100]

3.4.3 Legitiem doel

In het tweede lid van art. 8 EVRM is een aantal limitatief opgesomde doelcriteria genoemd. Als legitiem doel worden aangemerkt: de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. In dit kader zijn het voorkomen van strafbare feiten en de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen relevant, aangezien de wetgever bij de invoering van de Wet DNA-V uitgaat van deze doelen.[101] Uit de rechtspraak van het EHRM blijkt dat het afnemen van celmateriaal en het doen van DNA-onderzoek bij veroordeelden om daarmee bij te dragen aan het opsporen en voorkomen van strafbare feiten een legitiem doel is.[102] Ook de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen is in dit kader door het EHRM als legitiem doel erkend.[103]

3.4.4 Noodzakelijk in een democratische samenleving

Uit art. 8 EVRM volgt dat een gerechtvaardigde inbreuk noodzakelijk moet zijn in een democratische samenleving. Volgens het EHRM is aan deze voorwaarde voldaan als sprake is van een *pressing social need*, waarbij de maatregel (en dus de inbreuk) proportioneel is aan het legitiem doel en de redenen voor het gebruik van de maatregel relevant en toereikend

98 EHRM 4 december 2008, 30562/04 en 30566/04 (S. en Marper t. Verenigd Koninkrijk); Mevis e.a. 2016, p. 21.
99 Zie bijvoorbeeld EHRM 26 april 1979, 6538/74 (Sunday Times t. Verenigd Koninkrijk); EHRM 2 augustus 1983, 8691/79 (Malone t. Verenigd Koninkrijk), par. 67; EHRM 12 januari 2010, 4158/05 (Gillan en Quinton t. Verenigd Koninkrijk).
100 EHRM 7 december 2006, 29514/05, EHRC 2007/40, m.nt. B.J. Koops (Van der Velden t. Nederland); EHRM 20 januari 2009, 20689/08, NJ 2009/411 (W t. Nederland).
101 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 15.
102 Zie onder meer EHRM 7 december 2006, 29514/05, EHRC 2007/40, m.nt. B.J. Koops (Van der Velden t. Nederland); EHRM 4 december 2008, 30562/04 en 30566/04 (S. en Marper t. Verenigd Koninkrijk), par. 100; EHRM 4 juni 2013, 7841/08 en 57900/12 (Peruzzo en Martens t. Duitsland), par. 40.
103 Zie bijv. EHRM 7 december 2006, 29514/05, EHRC 2007/40, m.nt. B.J. Koops (Van der Velden t. Nederland).

zijn.[104] Het EHRM laat aan de lidstaten een bepaalde mate van beoordelingsvrijheid (*margin of appreciation*) bij de te maken belangenafweging omdat nationale instanties over het algemeen beter in staat zijn om de noodzaak in nationaal perspectief te beoordelen en het EVRM en EHRM een subsidiair karakter hebben.[105] Uit de al eerder aangehaalde zaak Van der Velden tegen Nederland, komt naar voren dat het EHRM het niet in strijd acht met art. 8 EVRM dat celmateriaal wordt afgenomen van alle veroordeelden, mits er sprake is van een strafbaar feit van een zekere ernst:

> "The Court does not consider it unreasonable for the obligation to undergo DNA testing to be imposed on all persons who have been convicted of offences of a certain severity. Neither is it unreasonable for any exceptions to the general rule which are nevertheless perceived as necessary to be phrased as narrowly as possible in order to avoid uncertainty."[106]

Zoals minister Donner in het hiervoor onder § 3.4 weergegeven citaat uit de handelingen van de Tweede Kamer opmerkt, hoeft het afnemen en bewaren van celmateriaal, ook al is dit bij de wet voorzien en ter realisering van een legitiem doel, echter niet in alle gevallen noodzakelijk te zijn. Zo heeft het EHRM bijvoorbeeld duidelijk onderscheid gemaakt tussen veroordeelden en niet-veroordeelden, waarbij met name de min of meer ongebreidelde opslag van celmateriaal in het Verenigd Koninkrijk van niet-veroordeelden volgens het EHRM niet door de beugel kon.[107] Bij de te maken belangenafweging blijkt uit de jurisprudentie van het EHRM nog het volgende van belang:[108]

- De vraag of celmateriaal bij alle veroordeelden wordt afgenomen of alleen bij bepaalde misdrijven met een bepaalde mate van ernst;
- Welke autoriteit bevoegd is om gedwongen afname van celmateriaal te bevelen;
- Waarvoor het afgenomen celmateriaal wordt gebruikt, bijvoorbeeld het opstellen van een DNA-profiel;
- De kans dat celmateriaal of het vervaardigde DNA-profiel in te verwachten toekomstige strafzaken van een bepaalde ernst van betekenis zal zijn;
- Of sprake is van verschillende bewaartermijnen afhankelijk van de veroordeling waarop de afname van celmateriaal op is gebaseerd;
- Of sprake is van waarborgen tegen ongedifferentieerde opslag van DNA-gegevens en of het DNA-profiel anoniem en gecodeerd wordt opgeslagen;
- Of regels bestaan omtrent de toegang en verstrekking van de gegevens.

3.4.5 Belangenafweging op zaakniveau

Het gaat er in essentie steeds om dat een *fair balance* wordt gevonden tussen de betreffende publieke belangen (zoals het voorkomen en opsporen van strafbare feiten) en de private belangen van de betrokkene. De normerende werking van art. 8 EVRM werkt dan ook door op individueel zaaksniveau: telkens moet bij een inbreuk op de rechten van art. 8 EVRM immers een *fair balance* worden gevonden tussen de publieke en private belangen van de betrokkene. Van met name deze laatste voorwaarde voor een gerechtvaardigde inbreuk op het recht op privéleven gaat een sterk normerende werking uit ten aanzien van de toepassing van de Wet DNA-V door de officier van justitie. Ook deze moet bij de afgifte

[104] EHRM 4 december 2008, 30562/04 en 30566/04 (S. en Marper t. Verenigd Koninkrijk), par. 101.
[105] Mevis e.a. 2016, p. 25; EHRM 5 januari 2006, 3232/02 (Schmidt t. Duitsland), par. 1.
[106] EHRM 7 december 2006, 29514/05 (Van der Velden t. Nederland), par. 2; zie ook Mevis e.a. 2016, p. 24-25.
[107] EHRM 4 december 2008, 30562/04 en 30566/04 (S en Marper t. Verenigd Koninkrijk); zie ook EHRM 18 april 2013, 19522/09 (M.K. tegen Frankrijk), waar het ging om vingerafdrukken.
[108] Zie met name EHRM 4 juni 2013, 7841/08 en 57900/12 (Peruzzo en Martens t. Duitsland); EHRM 4 december 2008, 30562/04 en 30566/04 (S. en Marper t. Verenigd Koninkrijk); EHRM 20 januari 2009, 20689/08, NJ 2009/411 (W t. Nederland).

van een DNA-bevel de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit in acht nemen. Dat dit van de officier van justitie verwacht wordt blijkt uit de genoemde voorbeelden in de wetsgeschiedenis. Zo werd afname van celmateriaal niet noodzakelijk of proportioneel geacht in het geval dat een veroordeelde niet meer in staat is nog een misdrijf te plegen en overigens ook niet te verwachten valt dat hij andere strafbare feiten heeft begaan waarbij DNA-onderzoek relevant is. Afname van celmateriaal moet dan achterwege blijven om een ongerechtvaardigde inbreuk te voorkomen.
Dat het van belang blijft, dat er steeds ook een afweging wordt gemaakt in het individuele geval komt naar voren in een uitspraak uit 2013 van het EHRM in de zaak Peruzzo en Martens tegen Duitsland, waarin de Duitse wetgeving rondom DNA-onderzoek bij veroordeelden centraal staat.[109] Het EHRM acht deze wetgeving niet in strijd met art. 8 EVRM en neemt daarbij in overweging dat de toepassing beperkt is tot misdrijven met zekere ernst, waarbij de omstandigheden van het geval en de persoonlijkheid van de dader in aanmerking worden genomen en het aannemelijk moet zijn dat de veroordeelde in de toekomst wederom met justitie in aanraking zal kunnen komen in verband met vergelijkbare misdrijven, en het de rechter is die daarover beslist.[110]

3.5 Een andere positie voor de minderjarige?

3.5.1 Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)

Als het gaat om de toepassing van de Wet DNA-V verdient de positie van de minderjarige speciale aandacht. De Wet DNA-V is onverkort op hen van toepassing en het is een veel bediscussieerde vraag of dit in overeenstemming is met het IVRK. Het IVRK is op 2 september 1990 tot stand gekomen en bij wet van 24 november 1994, Stb. 862 door Nederland goedgekeurd. In de memorie van toelichting op het wetsvoorstel tot goedkeuring van het verdrag wordt ingegaan op de vraag of bepalingen uit het verdrag rechtstreekse werking hebben. Daarbij wordt aansluiting gezocht bij de algemene doctrine dat het uiteindelijk de Nederlandse rechter is die bepaalt of een “een ieder verbindende bepaling” ingevolge art. 93 en 94 van de Grondwet rechtstreekse werking heeft.[111] In dat verband wordt niet uitgesloten dat aan een bepaald verdragsvoorschrift in een concrete casus door de rechter rechtstreekse werking wordt toegekend. Art. 16 lid 1 en art. 40 lid 2 IVRK worden genoemd als een van de bepalingen waaraan rechtstreekse werking toekomt.[112] Dat wordt overigens ook in de literatuur aangenomen.[113] Uit art. 3 IVRK volgt dat het belang van het kind telkens de eerste overweging dient te zijn in het kader van (strafrechtelijke) beslissingen of maatregelen betreffende kinderen. Volgens art. 40 IVRK dient ieder kind dat wordt verdacht, vervolgd of veroordeeld wegens een strafbaar feit worden behandeld zonder afbreuk te doen aan de waardigheid en eigenwaarde van het kind, waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en de wenselijkheid van resocialisatie. Daarnaast beschermen art. 16 lid 1 en 40 lid 2 IVRK het recht op privacy en lichamelijke integriteit van kinderen. Hierna zal worden besproken of en zo ja welke invloed van het IVRK is uitgegaan bij de totstandkoming van de Wet DNA-V, de rechtspraak en de uitvoering van deze wet in de praktijk.[114]

---

109 EHRM 4 juni 2013, 7841/08 en 57900/12 (Peruzzo en Martens t. Duitsland).
110 EHRM 4 juni 2013, 7841/08 en 57900/12 (Peruzzo en Martens t. Duitsland), par. 44.
111 Kamerstukken II 1992/93, 22855 (R1451), 3, p. 8 en 9.
112 Kamerstukken II 1992/93, 22855 (R1451), 3, p. 9.
113 Zie bijvoorbeeld E.M. Mijnarends, Richtlijnen voor een verdragsconforme jeugdstrafrechtspleging (dissertatie), Deventer: Kluwer 1999, p. 63-70.
114 Zie ook de uitgebreide jurisprudentiebespreking in § 3.8.6 en verder voor de onderzochte praktijk § 5.2.5 en § 5.3.4.

3.5.2 DNA van de minderjarige in de wetsgeschiedenis en literatuur

In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel van de Wet DNA-V wordt over een bijzondere positie voor de minderjarige in het geheel niet gerept. Uitgangspunt van het wetsvoorstel was dat minderjarigen onder de Wet DNA-V vallen indien zij veroordeeld zijn voor een DNA-waardig feit en een DNA-waardige sanctie of maatregel opgelegd hebben gekregen.[115] Dat de wet onverkort van toepassing is op minderjarigen blijkt ook uit het feit dat als 'veroordeelde' eveneens de persoon wordt aangemerkt die tot jeugddetentie of een taakstraf is veroordeeld of een PIJ-maatregel opgelegd heeft gekregen (art. 1 lid 1 sub c Wet DNA-V). Dat voor minderjarigen geen afzonderlijk regime geldt, wordt andermaal benadrukt door de beantwoording van vragen door de minister tijdens de parlementaire behandeling. Een stigmatiserend effect van de opname van een DNA-profiel in de DNA-databank valt volgens de minister ten aanzien van (zowel volwassenen als) jeugdigen niet te verwachten.[116] Ook als het gaat om voorkoming van recidive ligt dat bij jeugdigen niet anders dan bij volwassenen terwijl bovendien het verwerken van DNA-profielen, vanwege de preventieve werking, kan bijdragen aan de resocialisatie van jeugdigen. Omdat het hier primair gaat om een maatregel in het belang van de opsporing, ziet de minister geen reden om voor jeugdigen een uitzondering te maken.[117]
Later is de Tweede Kamer kritischer en gaat de minister daar deels in mee. Hoewel in 2006 door de regering nog werd verdedigd dat geen onderscheid dient te worden gemaakt tussen meerder- en minderjarigen,[118] wordt in december 2009 naar aanleiding van Kamervragen over het aantal kinderen waarvan DNA in de DNA-databank zit, door de minister gesteld dat alleen de jeugdigen die door de rechter zijn veroordeeld voor ernstige delicten en de jeugdige veelplegers in aanmerking komen voor opname in de DNA-databank. Ook in het geval dat een taakstraf is opgelegd zal de officier van justitie volgens de minister afwegen of een DNA-bevel noodzakelijk is en rekening houden met de aard en ernst van het delict, de recidive en omstandigheden van de jeugdige.[119] Oplegging van een taakstraf zou dan ook niet automatisch tot een opname leiden van het DNA-profiel van de minderjarige in de DNA-databank. De minister ziet echter vooralsnog geen reden om de DNA-profielen van minderjarigen bij het bereiken van de leeftijd van 18 jaar te vernietigen, zodat de bewaartermijnen voor volwassenen en jeugdigen gelijk zijn.

In 2011 worden de teugels echter weer aangetrokken, wederom bij de beantwoording van Kamervragen, door staatssecretaris Teeven:

> "Als aan een minderjarige door een rechter of een officier van justitie een taakstraf wordt opgelegd, volgt, zoals ik in het antwoord op vraag 2 heb aangegeven, op grond van artikel 2, eerste lid, van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden in beginsel een bevel van de officier van justitie tot afname van celmateriaal."[120]

Voor een generieke uitzondering voor minderjarigen voelt de staatssecretaris niet. Wel wordt beloofd onderzoek in te stellen of dit tot ongelijkheid leidt tussen minderjarigen en meerderjarigen, omdat minderjarigen wegens pedagogische overwegingen mogelijk eerder een taakstraf dan geldboete krijgen opgelegd zodat zij vaker dan meerderjarigen celmateriaal moeten afstaan.[121] In een latere brief van de minister wordt vervolgens het standpunt ingenomen dat dit onderzoek te omvangrijk is om uit te voeren, terwijl op voorhand

115 Zie bijv. Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 9 en Handelingen II 2003/04, 60, p. 3933-34.
116 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 5, p. 10.
117 Handelingen II 2003/04, 60, p. 3926 en 3933-3934.
118 Aanhangsel Handelingen II 2005/06, 1401, p. 2985-2986; Kamerstukken 2005/06, 26271, 36, p. 15-16.
119 Aanhangsel Handelingen II 2009/10, 1321, p. 2809.
120 Aanhangsel Handelingen II 2010/11, 3219, p. 2.
121 Aanhangsel Handelingen II 2010/11, 3219, p. 2-3.

evenmin gezegd kan worden of over deze vraag betrouwbare uitspraken kunnen worden gedaan. Vanwege de hoge recidivecijfers onder minderjarigen bestaat volgens de minister geen reden de toepassing van de wet bij minderjarigen te beperken.[122]

In de literatuur is meermalen voor een bijzondere positie van de minderjarige gepleit.[123] Zo wordt gesteld dat in de praktijk wel degelijk blijkt dat minderjarigen sneller een taakstraf krijgen opgelegd dan een boete vergeleken met meerderjarigen zodat zij een grotere kans hebben dat hun DNA-profielen in de DNA-databank worden opgenomen. Hokwerda en Kurtovic wijzen erop dat de kans op recidive als grondslag voor het afgeven van een DNA-bevel aan de ene kant in strijd kan worden geacht met het resocialisatiestreven dat aan het IVRK ten grondslag ligt omdat de minderjarige daarbij als potentiële recidivist wordt aangemerkt, terwijl aan de andere kant het verwerken van DNA-profielen van minderjarigen, doordat daardoor de pakkans verhoogd wordt bij eventueel toekomstig strafbaar gedrag door de regering juist wordt gezien als een bijdrage aan de resocialisatie, omdat daardoor strafbaar gedrag zou worden voorkomen. Dit doet er niet aan af dat de Wet DNA-V nog altijd op gespannen voet staat met het IVRK.[124] De maatregel botst volgens hen met het pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht, waarbij aandacht voor heropvoeding, resocialisatie en herintegratie voorop behoren te staan.[125]

In verscheidene landen wordt een onderscheid gemaakt tussen meerderjarigen en minderjarigen aangaande gedwongen afname en verwerking van DNA-profielen in de strafrechtelijke context.[126] Dat is bijvoorbeeld ook het geval in de Verenigde Staten dat het IVRK niet heeft geratificeerd.[127] In Duitsland heeft het Constitutioneel Hof in 2012 bepaald dat opslag en verwerking van DNA-profielen van jeugdigen op gespannen voet kan komen te staan met de opvoedingsgedachte van het jeugdstrafrecht.[128] De zaak betrof een niet eerder strafrechtelijk vervolgde veertienjarige jongen die met wederzijds goedvinden een dertienjarig meisje een zuigzoen in de hals had gegeven en haar beklede geslachtsdelen had betast. Hij

---

122 Kamerstukken II 2012/13, 31415, 8, p. 2-3.

123 A. Wolthuis & M. Eijgenraam, DNA-databank en jeugdstrafrecht. Een belangenafweging vanuit het kinderrechtenperspectief, Tijdschrift voor de rechten van het kind 2006 (16), 1, 4-7; A.W.M. Willems, DNA-onderzoek bij veroordeelde minderjarigen, Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht 2006/20; T. Liefaard, Kinderrechten in het jeugdstrafrecht, Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht 2007, 35, afl. 4, 35-41; P.G. Knoppers, 'DNA-onderzoek bij veroordeelden: waar ligt de grens?', DD 2007/18; J.H. Blomsma, Recente rechtspraak DNA-onderzoek, DD 2007/24, afl. 3, p. 320-337; H.C. Ingelse, 'Dna-afname bij veroordeelde minderjarigen: moet dat zomaar mogen?', FJR 2008, 88, 208-214; M.R. Bruning & M.J.F. Berger, Recht op privacy van minderjarige delinquenten – over justitiële documentatie en DNA-afname bij jeugdigen, Strafblad 2008/10, 183-184; M. Goosens, 'Defence for Children International en het IVRK', Advocatenblad 2009, afl. 1, p. 20-23; Th.A. de Roos, 'De nota Verkenning DNA-onderzoek', Strafblad 2009/3; D. Moerman, DNA-afname bij jeugdigen: noodzakelijk in een democratische samenleving?, PROCES 2010, 3; H. Anker, Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden in geval van minderjarigen. Handout RSJ-congres, 25 november 2010; Kinderrechten in Nederland 2008-2012, De vierde ngo-rapportage van het Kinderrechtencollectief aan het VN-Kinderrechtencomité, Kinderrechtencollectief 2012; A.P. van der Linden & G. de Jonge, 3.12 De Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, in Handboek Jeugd & strafrecht: een leer- en praktijkboek over het (internationale) jeugdstrafrecht en jeugdstrafprocesrecht, Kluwer: Deventer 2013; Y.M. Hokwerda & E. Kurtovic, Nadelige gevolgen van een strafrechtelijke veroordeling: VOG en DNA-regelgeving, in: Weijers I. (red.) Jeugdstrafrecht in Internationaal Perspectief, Boom: Den Haag 2014, 143-161; M.R. Ekkart, Het bezwaar tegen DNA-onderzoek bij veroordeelden, TPWS 2016/33, afl. 14.

124 Hokwerda & Kurtovic 2014, p. 156-157.

125 Hokwerda & Kurtovic 2014, p. 161.

126 Zie, F. Santos, H. Machado & S. Silva, Forensic DNA databases in European countries: is size linked to performance?, Life Sciences, Society and Policy 2013, 9(12), p.2, te raadplegen via http://www.lsspjournal.com/content/9/1/12: "While the necessary technological harmonisation is being achieved (Schneider 2009), differences in inclusion and retention criteria of the EU countries' forensic DNA databases challenge standardisation regarding the retention of the profiles of children and innocent people, as well as the Treaty's legitimacy and acceptability, or the lack of transparent disclosure of its operations (Prainsack and Toom 2013; McCartney et al. 2011)."

127 Status of Ratification Interactive Dashboard, http://indicators.ohchr.org/. Zie ook: K., Compulsory DNA Collection and a Juvenile's Best Interests, 14(1) U. Md. L.J. Race Relig. Gender & Class 53 (2014), te raadplegen via: http://digitalcommons.law.umaryland.edu/rrgc/vol14/iss1/3.

128 BVerfG, Beschluss der 3. Kammer des Zweiten Senats vom 2. Juli 2013 - 2 BvR 2392/12 - Rn. (1 - 15), ECLI:DE:BVerfG:2013:rk20130702.2bvr239212.

was daarvoor wegens het begaan van een zedendelict met betrekking tot een minderjarige veroordeeld en zijn DNA (celmateriaal) was op die grond afgenomen ten behoeve van de databank. Het Constitutioneel Hof achtte deze praktijk van DNA afname en opslag aangaande jeugdigen in strijd met de Duitse Grondwet, vanwege het ontbreken van een weging van de betekenis van de jeugdige ontwikkelingsfase van betrokkene in de gedraging in relatie tot later te verwachten strafbaar gedrag: "*Eine erkennbare Beachtung dieses Faktors wäre aber erforderlich gewesen, da er geeignet ist, die Prognoseentscheidung in Bezug auf künftige Straftaten von erheblicher Bedeutung maßgeblich zu beeinflussen (vgl. BVerfG, Beschluss der 1. Kammer des Zweiten Senats vom 18. September 2007 - 2 BvR 2577/06 -, juris, Rn. 24).*"

3.5.3 De Hoge Raad: geen generieke uitzondering voor minderjarigen

In een tweetal reeds eerder genoemde arresten[129] naar aanleiding van vorderingen tot cassatie in het belang der wet heeft de Hoge Raad zich met het oog op de rechtseenheid in 2008 ook uitgesproken over de vraag of minderjarigheid als generieke beoordelingsfactor bij de uitvoering van de Wet DNA-V dient te worden meegenomen.[130] Aanleiding voor deze vorderingen was de verdeeldheid van de rechtspraak bij de beoordeling van bezwaarschriften van minderjarigen tegen de bepaling en de opname van hun DNA-profiel in de DNA-databank.[131] Sommige rechtbanken legden bij minderjarige veroordeelden een speciaal toetsingskader aan, refererend aan het IVRK en oordeelden dat voor minderjarigen telkens een belangenafweging dient te worden gemaakt tussen enerzijds de belangen van de minderjarige – deze zouden voorop moeten staan – en anderzijds het algemeen maatschappelijk belang dat is gebaat met de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde. Dat vereist in de visie van deze rechtbanken een zorgvuldige afweging, waarbij onder meer de leeftijd van de veroordeelde ten tijde van het begaan van het misdrijf, de reële ernst van het feit, de omstandigheden waaronder het feit is begaan, de zwaarte van de opgelegde straf of maatregel, de mate van eventuele recidive en de overige persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde zouden moeten worden meegewogen. Andere rechtbanken waren van oordeel dat voor een speciale belangenafweging bij minderjarigen geen ruimte bestaat en dat het IVRK hierbij geen rol speelt.[132]

De Hoge Raad stelde voorop dat de Wet DNA-V ertoe strekt dat gepleegde en eventuele toekomstige strafbare feiten van de veroordeelde op efficiënte wijze kunnen worden opgespoord en dat veroordeelden worden weerhouden van het plegen van nieuwe strafbare feiten. Uitgangspunt hierbij is dat bij iedere veroordeelde als bedoeld in art. 2 lid 1 Wet DNA-V celmateriaal wordt afgenomen en dat de officier van justitie verplicht is een hiertoe strekkend bevel af te geven tenzij zich een van de in het eerste lid genoemde uitzonderingen voordoet. Voor een verdere belangenafweging is volgens de Hoge Raad geen plaats, evenmin voor een onderscheid tussen meerder- en minderjarigen.[133] De Hoge Raad besluit met te overwegen dat een generieke uitzondering voor minderjarigen ook niet aan het IVRK kan worden ontleend.[134] De Hoge Raad motiveert dit laatste oordeel verder niet. Mogelijk heeft de Hoge Raad hierbij PG Fokkens gevolgd in zijn vordering waar hij van oordeel is dat art. 40 IVRK geen betrekking heeft op het bepalen en verwerken van een DNA-profiel omdat hierbij geen sprake is van een sanctie vanwege het begaan van een strafbaar feit, maar van een maatregel achteraf die vergelijkbaar is met het bewaren van vingerafdrukken of het

---

129 Zie § 3.2.1, 3.3.4 en 3.3.5.

130 HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8231 en HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8234, NJ 2008/628 m.nt. Schalken. Zie ook: J. Silvis, DNA-Onderzoek bij minderjarigen, HR 13 mei 2008, <JIN> 2008/453, opgenomen in: J. Silvis, Vooropgestelde arresten. Ontwikkelingen in de strafrechtelijke jurisprudentie 2008, SDU, Den Haag 2009, p. 5-20.

131 Zie voor een uitgebreide jurisprudentiebespreking § 3.8.3 e.v.

132 Zie voor voorbeelden uit de rechtspraak de vordering tot cassatie in het belang der wet van PG Fokkens, ECLI:NL:PHR:2008:BC8234, onder 6-17.

133 HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8234, NJ 2008/628 m.nt. Schalken, rov. 4.3.

134 HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8234, NJ 2008/628 m.nt. Schalken, rov. 4.5.

opnemen van de veroordeling in de justitiële documentatie. Hij is dan ook de mening toegedaan dat door de verwerking van een DNA-profiel geen afbreuk kan worden gedaan aan de belangen van de minderjarige zoals gewaarborgd in het IVRK.[135]

Na voormeld oordeel van de Hoge Raad zijn sommige rechtbanken ermee doorgegaan bezwaarschriften van minderjarigen gegrond te verklaren omdat onvoldoende rekening is gehouden met hun positie en belangen in combinatie met de omstandigheden van het geval.[136] De vraag is of deze rechtbanken trachtten te ontkomen aan de strikte visie van de Hoge Raad, bijvoorbeeld door het bezwaar aan de hand van de proportionaliteitstoets van artikel 8 EVRM te beoordelen en daarbij de ernst van het feit, de straf en de positie van de minderjarige te betrekken. Dat suggereert de Kinderombudsman in 2013:

> ''Uit de jurisprudentie na de uitspraak van de Hoge Raad blijkt dat sommige rechtbanken desondanks de strikte zienswijze van de Hoge Raad niet overnemen. Verschillende rechtbanken verklaren na een uitgebreide belangenafweging het bezwaarschrift van de minderjarige nog steeds gegrond. Er zijn rechtbanken die daarbij de proportionaliteitstoets toepassen die artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) vereist, om op deze manier af te kunnen wijken van het oordeel van de Hoge Raad. Er zijn echter ook rechtbanken die wel de lijn van de Hoge Raad volgen en de uitzonderingen strikt toepassen. Al met al kan geconcludeerd worden dat er dus nog steeds rechtsongelijkheid en onduidelijkheid bestaat."[137]

Maar er zijn ook diverse auteurs van mening dat de benadering van de Hoge Raad niet uitsluit dat minderjarigheid of leeftijd geen rol kan spelen in een specifiek geval. Minderjarigheid kan immers al dan niet impliciet in de uitzondering van art. 2 lid 1 sub b Wet DNA-V worden meegewogen.[138] Juist omdat de wetgever bij de totstandkoming van de Wet DNA-V de minderjarige *en passant* meenam zonder veel aandacht te besteden aan het belang van de minderjarige, vereist art. 8 EVRM (en het IVRK) volgens Ingelse dat in een concreet geval het belang van de minderjarige om gevrijwaard te blijven van een inbreuk op de lichamelijke integriteit of het privéleven wordt afgewogen tegenover het maatschappelijk belang misdrijven te voorkomen en te vervolgen.[139] Voor Anker als ook Hokwerda en Kurtovic geldt hetzelfde: zij menen dat het ontbreken van een generieke uitzondering voor minderjarigen onverlet laat dat wel uitzonderingen in individuele gevallen kunnen worden gemaakt.[140] Naar aanleiding van vragen van de Kinderombudsman lijkt tevens de minister de mening toegedaan dat de Hoge Raad weliswaar heeft bepaald dat geen generieke uitzondering voor minderjarigen kan worden gemaakt, maar dat dit niet betekent dat de leeftijd van een minderjarige in een concreet geval geen rol kan spelen. Leeftijd vormt als zodanig echter geen beslissende factor en is dan ook geen afzonderlijk criterium.[141] In § 3.8 waarin de bezwaarprocedure aan de orde komt zal hierop verder worden ingegaan.

3.5.4 Het EHRM: geen generiek onderscheid tussen meerder- en minderjarigen vereist

Het EHRM heeft in 2009 in de zaak W tegen Nederland de klacht van een minderjarige die zich had verweerd tegen de verwerking van zijn celmateriaal met een beroep op onder

135 Zie vordering PG Fokkens, ECLI:NL:PHR:2008:BC8234, onder 32 en 37.
136 Moerman 2010; Ekkart 2016.
137 Kinderombudsman 2013, p. 18.
138 Ingelse 2008, p. 211; zie ook Blomsma 2008.
139 Ingelse 2008, p. 213.
140 Hokwerda & Kurtovic 2014, p. 159; Anker 2010; zie ook De Roos 2009, p. 98.
141 Kinderombudsman 2013, p. 28-29.

andere art. 8 EVRM, niet-ontvankelijk verklaard.[142] Ondanks dat het een minderjarige betreft, ziet het EHRM geen reden om af te wijken van zijn eerdere bevindingen in de zaak Van der Velden tegen Nederland[143], onder andere omdat de Wet DNA-V waarborgen biedt tegen ongedifferentieerde opslag van DNA-gegevens en het DNA-profiel anoniem en gecodeerd wordt opgeslagen en de verdachte slechts met zijn opgeslagen DNA-profiel wordt geconfronteerd als hij eerder al een strafbaar feit heeft gepleegd of in de toekomst een strafbaar feit zal plegen. Waar in het Verenigd Koninkrijk door de zaak van de minderjarige S. en Marper tegen het Verenigd Koninkrijk ten gevolge van een arrest van het EHRM in 2008 een generiek onderscheid in de wetgeving wordt geïntroduceerd tussen minderjarigen en meerderjarigen in de wetgeving betreffende afname, opslag en verwerking van DNA, wordt een dergelijke impuls aan de Nederlandse wetgever niet gegeven.[144]

3.5.5 Het Mensenrechtencomité: DNA-bevel bij minderjarigen disproportioneel

Het Mensenrechtencomité oordeelde op 18 juli 2017 naar aanleiding van een tweetal klachten tegen Nederland die betrekking hadden op de afgifte van een DNA-bevel ten aanzien van minderjarigen dat art. 17 IVBPR was geschonden, kort gezegd wegens disproportionaliteit van de maatregel ten opzichte van minderjarigen.[145] Op deze uitspraken zal hierna wat gedetailleerder worden ingegaan omdat zij raken aan de algemene uitgangspunten van de Wet DNA-V, zoals hiervoor uiteengezet en de reikwijdte van de uitzonderingsgrond van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V. Ook hebben deze uitspraken inmiddels aanleiding voor de minister gegeven om de Wet DNA-V ten aanzien van minderjarigen te heroverwegen.[146]

Het gaat in deze zaken om een ten tijde van het plegen van het strafbare feit 14-jarig meisje (N.K.) dat tot een taakstraf van 36 uren was veroordeeld wegens openlijke geweldpleging en diefstal en om een 14-jarige jongen (S.L.), die was veroordeeld voor ontucht met een minderjarige en het doen van een valse bommelding, tot een voorwaardelijke jeugddetentie van 15 dagen en een taakstraf van 30 uren. De klagers die werden bijgestaan door dezelfde advocaat hadden bezwaar gemaakt tegen het verwerken van het bij hen afgenomen celmateriaal tot een DNA-profiel. Daarbij hebben zij gesteld dat ten aanzien van hen art. 8 EVRM is geschonden alsmede de artikelen 3 en 40 van het IVRK omdat de officier van justitie in hun zaken geen gebruik heeft gemaakt van de uitzonderingsmogelijkheid van art. 2 lid 1 sub b Wet DNA-V. Dat had, zo stelden zij, gelet op hun leeftijd, de geringe ernst van de feiten die waren gepleegd door N.K. (het zou slechts gaan om verbaal geweld tijdens een schoolincident) en de omstandigheid dat L.S. geen strafblad had, de officier van justitie wel moeten doen. De bezwaren werden door respectievelijk de rechtbank Almelo en de Rechtbank Utrecht ongegrond verklaard omdat hun veroordelingen vielen binnen het bereik van de Wet DNA-V en de rechtbanken van oordeel waren dat de uitzonderingsgrond van art. 2 lid 1 sub b Wet DNA-V zich niet voordeden.

Beide klagers hebben eerst bij het EHRM een klacht ingediend wegens schending van art. 8 EVRM. Zij werden op 2 mei 2013 door het EHRM niet ontvankelijk verklaard wegens kennelijke ongegrondheid van de klacht.

---

142 EHRM 20 januari 2009, 20689/08, NJ 2009/411 (W t. Nederland).

143 EHRM 7 december 2006, 29514/05 (Van der Velden t. Nederland).

144 Zie: Policy Department for Citizens'Rights and Constitutional Affairs, Directorate General for Internal Policies of the Union, Cross-border Exchange and Comparison of Forensic DNA Data in the Context of the Prüm Decision, PE604.971-June 2018, p. 27: "Since the Marper decision, the rules governing the retention of DNA data on the NDNAD have changed with the implementation of the Protection of Freedoms Act 2012 (PoFA). The new Act stipulates different treatment of data from convicted adults and juveniles, unconvicted individuals arrested or charged for a serious offence, and those arrested for a minor offence. In a recent review regarding the implementation of PoFA, evidence of an improvement in the NDNAD's performance was found (Amankwaa and McCartney 2018). However, there are concerns that the new rules that require the temporal retention and subsequent deletion of DNA data from unconvicted individuals may lead to public security risks."

145 VN-Mensenrechtencomité 18 juli 2017, S.L. t. Nederland (2362/2013) en N.K. t. Nederland (2326/2013).

146 Brief van de Minister van Justitie en Veiligheid 3 april 2018, Kamerstukken II 2017/18, 31415, 20.

Daarop hebben zij zich tot het Mensenrechtencomité gewend met een overeenkomstige klacht, maar nu gebaseerd op art. 17 IVBPR.[147] Anders dan het EHRM in de zaak Van der Velden komt het Mensenrechtencomité wel toe aan een inhoudelijke behandeling van de klacht. Tijdens de behandeling van de klacht door het Mensenrechtencomité hebben de klagers naar voren gebracht dat noch hun leeftijd noch de aard van het delict is betrokken bij de beslissing van de officier van justitie om een DNA-bevel af te geven en dat deze bevelen automatisch, zonder inachtneming van de individuele omstandigheden van de veroordeelde worden uitgevaardigd. De Nederlandse regering heeft daar ten overstaan van het Mensenrechtencomité onder andere het volgende tegenovergesteld:

> "5.3 The aim of the DNA Testing Act is to assist in the prevention, investigation and prosecution of offences committed by convicted persons. DNA testing is a highly effective instrument that has contributed substantially to law enforcement in recent years. The collection of DNA material under the Act therefore serves a legitimate purpose, namely, the investigation of criminal offences, and protects the rights and freedoms of others, such as victims of serious violent and sexual offences. There is no investigative tool available that can achieve similar results. It is therefore an appropriate and necessary measure in a democratic society.
>
> 5.4 The Act also establishes a proportional measure as it ensures minimal interference by limiting its scope to persons who have received a custodial sentence, juvenile detention order or alternative sanction for offences of such gravity that pretrial detention may be imposed. DNA material cannot be collected for less serious criminal offences or for penalties consisting in a fine. According to article 2 (1) (b) of the Act, tissue samples may not be collected, even for serious offences, when it can reasonably be supposed that the determining and processing of the DNA profile cannot be of relevance to the prevention, investigation and prosecution of criminal offences committed by the convicted person. Compliance with this requirement can be monitored by the courts. Yet, in the interest of effectiveness, it is only in exceptional cases that this provision applies, including cases where it is actually impossible for the person to reoffend (e.g. owing to bodily injury). In that regard, mere repentance or a promise on the part of the convicted person is not enough. The Act provides for a limited weighing of interests by the public prosecutor before the DNA collection order is issued. In the present case, the public prosecutor did not find that the exception was applicable and he was therefore obliged to issue the order to take a DNA sample from the author."

De relevante overwegingen van het Mensenrechtencomité die leiden tot de vaststelling van een schending van art. 17 IVBR zijn in beide zaken vrijwel gelijkluidend. Het hiernavolgende citaat komt uit de zaak HRC 18 juli 2017, nr. 2326/2013 (N.K. t. Nederland). Uit de voetnoten[148] kan worden opgemaakt dat het Mensenrechtencomité in zijn overwegingen de rechtspraak van het EHRM, de bepalingen van het IVRK en de hierop betrekking hebbende aanbevelingen van het Comité voor de Rechten van het Kind[149] betrekt:

> "9.3 The Committee considers that the collection of DNA material for the purpose of analysing and storing the collected material in a database that could be used in the

[147] De klacht was eveneens gebaseerd op art. 14 lid 4 van het IVBPR waarin staat vermeld dat wanneer het jeugdige personen betreft bij het bepalen van de gegrondheid van een ingestelde strafvervolging, rekening dient te worden gehouden met hun leeftijd en de wenselijkheid hun reclassering te bevorderen. Aangezien het Mensenrechtencomité de klacht die was gebaseerd op art. 17 IVBPR gegrond achtte is zij aan de klacht die op art. 14 lid 4 IVBPR was gebaseerd niet toegekomen.

[148] De voetnoten worden in afwijking van de in de uitspraak vermelde nummering weergegeven.

[149] Het Comité voor de Rechten van het Kind (CRC) ziet op grond van art. 43 IVRK toe op de naleving van het verdrag.

future for the purposes of criminal investigation is sufficiently intrusive as to constitute "interference" with the author's privacy under article 17 of the Covenant.[150] Even if, as the State party indicates, the author's DNA profile was later destroyed as a result of the new conviction on appeal, the Committee considers that interference with the author's privacy had already ensued. The issue that arises is whether such interference was arbitrary or unlawful under article 17 of the Covenant.

9.4 The Committee notes the State party's argument that DNA testing as regulated by the Dutch DNA Testing Act serves a legitimate purpose, namely, the investigation, prosecution and trial of serious criminal offences and the protection of the rights of others, including potential victims of violent or sexual crimes. It is proportional, given that it ensures minimal interference as the sample is taken in the least invasive way; the sample is stored anonymously for a limited period of time; the procedure is limited to persons convicted for crimes of a certain gravity; and it is necessary in a democratic society, given the absence of another equally effective tool in preventing and investigating such crimes.

9.5 The Committee recalls that even interference provided for by law should be in accordance with the provisions, aims and objectives of the Covenant and reasonable in the particular circumstances.[151] The notion of arbitrariness includes elements of inappropriateness, injustice, lack of predictability and due process of the law,[152] as well as elements of reasonableness, necessity and proportionality.[153] Even though, in society, the protection of privacy is necessarily relative, the competent public authorities should only be able to obtain information relating to an individual's private life if such information is essential in the interest of society, as understood under the Covenant.[154] Even with regard to interference that is in conformity with the Covenant, relevant legislation must specify in detail the precise circumstances in which such interference may be permitted. A decision to make use of such authorized interference must be made only by the authority designated under the law and on a case-by-case basis.[155]

9.6 In the present case, the Committee notes that, on 18 March 2009, the author was sentenced to 36 hours of community service for an act of verbal violence and theft. On the same date, the District Public Prosecutor ordered that she be submitted to DNA testing and the tissue sample was taken on 8 April 2009. Although the State party has provided explanations as to the content and general application of the DNA Testing Act, it has not indicated why it was necessary, in the light of the State party's stated legitimate aim, to submit the author to compulsory DNA testing considering her participation in and the nature of the criminal acts.

---

150 The Committee concurs with the following analysis by the European Court of Human Rights in the case of S. and Marper v. the United Kingdom, judgment of 4 December 2008, para. 72-73: "…In addition to the highly personal nature of cellular samples, the Court notes that they contain much sensitive information about an individual, including information about his or her health. Moreover, samples contain a unique genetic code of great relevance to both the individual and his relatives." "Given the nature and the amount of personal information contained in cellular samples, their retention per se must be regarded as interfering with the right to respect for the private lives of the individuals concerned."

151 See the Committee's general comment No. 16, para. 4. See also S. and Marper, para. 107, in which the Court stated that: "… The core principles of data protection require the retention of data to be proportionate in relation to the purpose of collection and insist on limited periods of storage."

152 See, inter alia, the Committee's general comment No. 35 (2014) on liberty and security of person, para. 12, and communications No. 2009/2010, Ilyasov v. Kazakhstan, Views adopted on 23 July 2014, para. 7.4, and No.2081/2011, D.T. and A.A. v. Canada, Views adopted on 15 July 2016, para. 7.6.

153 See the Committee's general comment No. 35, para. 12.

154 See Committee's general comment No.16, para. 7.

155 Ibid., para. 8.

9.7 The Committee notes the author's statement that, under the DNA Testing Act, DNA testing orders are issued automatically for persons who have been given a custodial sentence, juvenile detention order or alternative sanction for offences of such gravity that pretrial detention may be imposed. The State party has admitted that the Act only provides for limited weighing of interests by the public prosecutor before issuing the order for tissue sample collection. The Committee also notes that, even though exceptions to DNA testing do exist under article 2 (1) (b) of the Act, they are very narrowly construed and do not include, for instance, consideration for the age of the offender, as acknowledged by the State party. According to the State party, article 2 (1) (b) of the Act applies only in exceptional cases, for instance in cases where it is actually impossible for the person to reoffend (such as owing to bodily injury) (see para. 5.4 above).

9.8 The Committee also notes that the Act does not contemplate a remedy against the collection of tissue sample, only against the determination and processing of a person's DNA profile. The State party alleges that a person may lodge a civil-law injunction challenging the collection of a tissue sample on the grounds that, by obtaining a sample for the purpose of DNA testing, the State is committing an unlawful act. However, the State party has not demonstrated that such a remedy would be effective, taking into account, in particular, that the collection of tissue sample is "lawful" under domestic law. The Committee also notes that there is no appeal available against a court decision rejecting the objection to the processing of a person's DNA profile.

9.9 The Committee notes the State party's position that the tissue sample collection involves very minor interference with a person's privacy because both the tissue sample and the DNA profile are codified and stored anonymously. However, the Committee also notes that the tissue sample and the profile are kept for 30 years in cases of serious offences, and 20 years in the case of less serious offences.

9.10 Finally, the Committee notes the State party's argument that the Act does not distinguish between children and adults because there is no reason to make a legal distinction between them for the purpose of preventing, investigating and prosecuting criminal offences and that the Act is not contrary to the best interest of the child. The Committee however considers that children differ from adults in their physical and psychological development, and their emotional and educational needs.[156] As provided for, in, among others, articles 24 and 14 (4) of the Covenant, State parties have the obligation to take special measures of protection.[157] In particular, in all decisions taken within the context of the administration of juvenile justice, the best interest of the child should be a primary consideration.[158] Specific attention should be given to the need for the protection of children's privacy at criminal trials.[159] As explained by the author, her age was never taken into consideration, including throughout the tissue sample collection process, where she was not informed of the possibility of objecting to the sample being collected by a police officer, nor was she informed of the possibility that she could be accompanied by her legal representative.

---

[156] See Committee on the Rights of the Child, general comment No. 10 (2007) on children's rights in juvenile justice, para. 10; and CRC/C/NLD/CO/4, paras. 58-59, in which the Committee expressed concern about DNA testing of children in conflict with the law and recommended that the State party eliminate the practice of DNA testing of children in conflict with the law and erase the criminal record of children who have been acquitted or have completed their sentence.

[157] See the Committee's general comment No. 17 (1989) on the rights of the child, and communication No. 2107/2011, Berezhnoy v. Russian Federation, Views adopted on 28 October 2016, para. 9.7.

[158] See Committee on the Rights of the Child, general comment No. 10 (2007) on children's rights in juvenile justice, para. 10.

[159] See S. and Marper v. The United Kingdom, para. 124.

> 9.11 Accordingly, the Committee finds that, although lawful under domestic law, the interference with the author's privacy was not proportionate to the legitimate aim of prevention and investigation of serious crimes. Therefore, the Committee concludes that such interference was arbitrary and in violation of article 17 of the Covenant."

De belangrijkste overwegingen van het Mensenrechtencomité voor het onderhavige onderzoek zijn dat het van oordeel is dat de afgifte van een DNA-bevel vanwege het ontbreken van maatwerk in de rechtsbescherming en het feit dat minderjarigheid geen gegarandeerde rol speelt in het afwegingsproces, disproportioneel is.

Op 3 april 2018 heeft de minister van Justitie en Veiligheid aangekondigd naar aanleiding van deze uitspraken de Wet DNA-V op twee punten te willen wijzigen om de regelgeving voor minderjarigen "meer proportioneel te maken". De eerste wijziging die wordt voorgesteld is dat bij minderjarigen pas een DNA-bevel wordt afgegeven als er een taakstraf van 40 uur of meer wordt opgelegd.[160] De belangrijkste reden hiervoor is het al eerder in de discussie over de positie van minderjarigen aangevoerde argument[161] dat aan minderjarigen, anders dan aan meerderjarigen, voor vergelijkbare strafbare feiten vaker een taakstraf wordt opgelegd dan een geldboete en dat het ongewenste neveneffect daarvan is dat zij vaker dan meerderjarigen hun celmateriaal moeten afstaan.[162] Daarnaast wordt de bewaartermijn voor opslag van DNA-profielen voor minderjarigen gehalveerd.[163] Dat wordt gedaan om rekening te houden met het feit dat minderjarigen zich in een levensfase bevinden "waarin zij niet altijd in staat zijn om dezelfde afgewogen keuzes te maken die normaal functionerende meerderjarigen maken". Over de vraag of de officier van justitie in het vervolg ook een afweging van de individuele omstandigheden van het geval moet maken alvorens een DNA-bevel uit te vaardigen, een voorwaarde die het Mensenrechtencomité lijkt te stellen[164], overigens ook bij niet-minderjarigen[165], wordt in het brief van de minister niets gemeld.

Wat het beleid ten aanzien van minderjarigen van het OM betreft bij de afgifte van DNA-bevelen is tijdens de interviews die in het kader van dit onderzoek zijn gehouden gezegd dat voorafgaande aan de herstelactie aan minderjarigen met een taakstraf van minder dan 40 uren in beginsel geen DNA-bevel werd afgegeven, omdat een lagere taakstraf vaak werd opgelegd in plaats van een geldboete. Tijdens en na de herstelactie zijn echter ook aan minderjarigen met een lagere taakstraf DNA-bevelen afgegeven, waarbij het de intentie was minder- en meerderjarigen gelijk te behandelen.[166] In het groepsinterview dat op 2 november 2017 heeft plaatsgevonden wordt echter gesteld dat het LOFO over dit beleid nog een definitief standpunt moet innemen. In de huidige praktijk worden zaken van minderjarigen vooralsnog beoordeeld conform de thans geldende wettelijke regeling en wijzigt het OM zijn beleid niet voordat nieuwe regelgeving tot stand is gekomen.[167]

---

160 Brief van de Minister van Justitie en Veiligheid 3 april 2018, Kamerstukken II 2017/18, 31415, 20.
161 Zie § 3.5.2.
162 Kamerstukken II 2017/18, 31415, 20, p. 3.
163 Kamerstukken II, 31 415, 20, p. 3.
164 Zie overweging 9.5.
165 Zie CCPR General Comment No. 16, onder 8.
166 Groepsinterview OM d.d. 25 oktober 2017. Interview met FO-Officier van justitie 2 februari 2018.
167 E-mailwisseling met OM d.d. 7 augustus 2018.

3.6 Tussenbalans

Voorgaande analyse van de (totstandkoming van de) Wet DNA-V en de daarop betrekking hebbende jurisprudentie van de Hoge Raad, het EHRM en het Mensenrechtencomité heeft het volgende beeld opgeleverd.

Met de Wet DNA-V werd aanvankelijk beoogd van veroordeelden die (ernstige) gewelds- en zedenmisdrijven hadden gepleegd, celmateriaal te kunnen afnemen om een DNA-profiel te kunnen bepalen en op te slaan in de DNA-databank ten behoeve van de opsporing. In een later stadium is het wetsvoorstel uitgebreid naar alle voorlopige hechtenis-feiten, waarbij de mogelijkheid voorlopige hechtenis toe te passen als graadmeter voor de ernst van het feit is aangemerkt. Daardoor is de Wet DNA-V ook van toepassing op veroordeelden die voor relatief lichte feiten zijn veroordeeld en valt ook een deel van veelvoorkomende criminaliteit onder het bereik van de Wet DNA-V. Dit is door de wetgever overigens uitdrukkelijk beoogd. De redenering daarbij is dat naarmate er meer DNA-profielen in de DNA-databank worden opgeslagen, dit de opsporing van strafbare feiten en daarmee ook de veiligheid van de samenleving ten goede komt.[168]Daarmee is in lijn dat de officier van justitie verplicht is een bevel tot afname van celmateriaal te geven als de veroordeelde een DNA-V waardige veroordeling heeft gekregen.[169]

Op het uitgangspunt dat een DNA-bevel wordt afgegeven ten aanzien van iedereen die wegens een voorlopige hechtenis-feit is veroordeeld en van wie nog niet eerder een DNA-profiel is verwerkt, zijn, om strijdigheid met art. 8 van het EVRM te voorkomen, uitzonderingsgronden opgenomen in art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V. Geen DNA-bevel wordt afgegeven als vanwege de 'aard van het misdrijf' en/of de 'bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd' DNA-onderzoek niet van betekenis kan zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde.[170] Uit de wetsgeschiedenis kan worden afgeleid dat het hier gaat om twee afzonderlijke, en strikt op te vatten, uitzonderingsgronden.[171] Daarbij is de uitzonderingsgrond die betrekking heeft op de aard van het feit bovendien nog beperkt omdat daarbij geldt dat indien DNA-onderzoek gelet op de aard van het misdrijf van de veroordeelde op zichzelf niet van betekenis kan zijn, desalniettemin een DNA-bevel dient te worden afgegeven als de veroordeelde eerder voor andere, wel relevante, misdrijven is veroordeeld.[172]
De Hoge Raad heeft in zijn jurisprudentie deze uitgangspunten bevestigd en uit de jurisprudentie van het EHRM valt op te maken dat een dergelijke beperkte uitzonderingsgrond in beginsel voldoet aan de vereisten van art. 8 lid 2 EVRM.[173]

Ten aanzien van de vraag of minderjarigheid als wegingsfactor bij de toepassing van de uitzonderingsgrond zou moeten worden meegenomen, oftewel of minderjarigen anders zouden moeten worden behandeld dan meerderjarigen, bestaat minder eenduidigheid.[174] De wetgever heeft hierover wisselende standpunten ingenomen.[175] Uit de rechtspraak van de Hoge Raad en het EHRM komt naar voren dat er geen generiek onderscheid hoeft te worden gemaakt ten aanzien van minderjarigen.[176] Het Mensenrechtencomité oordeelt hier anders over en benadrukt dat minderjarigen in overeenstemming met de uitgangspunten

168 § 3.2.3.
169 § 3.2.1.
170 § 3.3.
171 § 3.3.3 en 3.3.4.
172 § 3.3.4.
173 § 3.4.4, 3.3.5 en 3.4.
174 § 3.5.
175 § 3.5.2.
176 § 3.5.3 en 3.5.4.

van het IVRK dienen te worden behandeld. Daartoe biedt de Nederlandse regelgeving en praktijk volgens het Mensenrechtencomité kennelijk onvoldoende garanties.[177]

Alles overziend lijkt de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de toepassing van de uitzonderingsgronden van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V wezenlijk voor de beantwoording van de vraag of bij de afgifte van DNA-bevelen voldaan wordt aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit en de uit de toepasselijke verdragen af te leiden garanties. De wetgever heeft de nadere duiding van de reikwijdte van de uitzonderingsgronden overgelaten aan de beoordeling van de officier van justitie in concrete gevallen en de controle van de rechter daarop in de bezwaarprocedure.[178]
In het navolgende zal eerst worden ingegaan op de rol die volgens de wetsgeschiedenis aan de officier van justitie is toebedeeld en zal vervolgens door middel van jurisprudentieonderzoek de beslissingen van de rechtbanken op bezwaarschriften onder de loep worden genomen om te bezien of hiermee meer helderheid kan worden verschaft over de vraag hoe de rechtspraktijk het normatief kader verder heeft ingevuld.

3.7 Toepassing in het concrete geval

3.7.1 De rol van de officier van justitie bij de uitvoering van de Wet DNA-V

In de memorie van toelichting wordt opgemerkt dat bij de uitvoering van de wet een centrale rol voor het OM op zijn plaats is en de rechter niet zal worden belast met de taak om celmateriaal af te laten nemen bij veroordeelden.[179] In dit verband kan worden opgemerkt dat de autoriteit die beslist over het (gedwongen) afnemen van celmateriaal bij *verdachten* in de loop der tijd is verschoven van de rechter-commissaris[180] naar de officier van justitie[181] en dat ook de reikwijdte van die bevoegdheid is vergroot.[182] De Wet DNA-V vormt het sluitstuk in deze ontwikkeling. Niet alleen zijn de grenzen van de toepassing van DNA-onderzoek in het strafproces steeds verder opgerekt, DNA-onderzoek wordt ook als een steeds waardevoller instrument beschouwd met het oog op de preventie, opsporing, vervolging en berechting van misdrijven. Daarbij speelt mee dat de methode die gehanteerd wordt bij de afname van celmateriaal minder ingrijpend is geworden. Bloedonderzoek is niet meer nodig, omdat met afname van wangslijmvlies kan worden volstaan. De Centrale Raad voor Strafrechtstoepassing en het College voor Advies voor de Justitiële Kinderbescherming hebben in hun advies naar aanleiding van het wetsvoorstel DNA-V nog een lans gebroken voor de inschakeling van de rechter bij de afname van celmateriaal, maar daar is de minister niet in meegegaan.[183] Als argument daarvoor is aangedragen dat het niet de taak van de rechter is om een opsporingsmiddel ten behoeve van andere strafzaken

---

177 § 3.5.5.

178 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 11: "Een nadere duiding van de reikwijdte van deze uitzondering is in abstracto echter moeilijk te geven. Zij zal door toepassing in concrete gevallen – aan de hand van de omstandigheden en de persoon van de veroordeelde – in de beoordeling van de officier van justitie en de rechter (zie paragraaf 5.4) nader gestalte moeten krijgen." en p. 13: "Zoals in paragraaf 2 reeds aan de orde is gekomen, is de rechter in dit wetsvoorstel niet de autoriteit die de verplichting tot DNA-onderzoek oplegt. De rol van de rechter heeft een ander karakter, namelijk die van controleur. Hij beslist op het door de veroordeelde ingediende bezwaarschrift. De voorziene bezwaarschriftprocedure waarborgt een proportionele toepassing van het DNA-onderzoek bij veroordeelden."

179 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 4.

180 Zie voor de reden daarvoor bijvoorbeeld Kamerstukken II 1991/92, 22447, 3, p. 10.

181 Wet van 5 juli 2001 tot wijziging van de regeling van het DNA-onderzoek in strafzaken, Stb. 2001, 335.

182 Zie bijvoorbeeld achtereenvolgens Kamerstukken II 1991/92, 22447, 3, p. 13 (alleen bij bepaalde zeden- en geweldsmisdrijven met maximale gevangenisstraf van zes jaar of meer); Kamerstukken II 1992/93, 22447, 10, p. 1 (ernstige bezwaren vereist en afname moet dringend noodzakelijk zijn); Kamerstukken II 1998/99, 26271, 1, p. 3; Kamerstukken II 1998/99, 26271, 3, p. 4-5 (in het belang van het onderzoek in plaats van dringend noodzakelijk).

183 Advies CRS/CAJK inzake 1. DNA-onderzoek bij veroordeelden en 2. Reïntegratie in de vrije maatschappij van veroordeelden wegens ernstige geweldsmisdrijven en zedendelicten, 28 februari 2000, p. 2; de CRS/CAJK is later opgegaan in de Raad voor Strafrechtstoepassing en jeugdbescherming (RSJ).

veilig te stellen. Bovendien vindt het DNA-onderzoek plaats in de fase van tenuitvoerlegging, waardoor een rol van het OM meer voor de hand ligt.[184]
De magistratelijke kant van het werk van de officier van justitie komt volgens de wetgever met name tot uitdrukking in de van hem verlangde beoordeling of één van de uitzonderingen zich voordoet.[185] In de wetsgeschiedenis wordt ervan uitgegaan dat de officier van justitie steeds een individuele belangenafweging aan de hand van de bijzonderheden van de strafzaak maakt, voordat hij al dan niet een DNA-bevel afgeeft. Dat kan worden afgeleid uit de reden die wordt genoemd om het OM een centrale rol toe te bedelen, namelijk dat deze goed aansluit bij de bemoeienis die de officier van justitie heeft gehad met de strafzaak van de veroordeelde:

> ''Tijdens het strafproces heeft de officier aan de hand van het strafdossier en de terechtzitting inzicht kunnen verkrijgen in het belang van een eventueel DNA onderzoek bij de veroordeelde. Op grond van dat inzicht is hij goed in staat te beoordelen of redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van het DNA-profiel van de veroordeelde al of niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde.''[186]

Daarom wordt ook de hoorplicht, die geldt bij de afname van celmateriaal in het voorbereidend onderzoek, bij veroordeelden niet (meer) nodig geacht. De officier van justitie kan immers gedurende de behandeling van de zaak aan de hand van het strafdossier en de terechtzitting genoeg inzicht krijgen in het belang van DNA-onderzoek na veroordeling.[187] Dat uitgangspunt wordt in het schriftelijk overleg nog eens herhaald:

> ''Met de uitzonderingsmogelijkheid van artikel 2, eerste lid, onder b, is aan de officier van justitie een eigen, individuele beoordelingsruimte toegekend. Een officier van justitie is echter zeer wel in staat te beoordelen of een concreet geval al of niet onder de uitzonderingsbepaling valt (...).''[188]

In de Nota naar aanleiding van het verslag wordt de suggestie van de CDA-fractie om afname van celmateriaal als standaardprocedure mee te nemen bij de tenuitvoerlegging van de straf, zodat er geen afzonderlijk bevel van de officier van justitie meer nodig is, afgewezen omdat de regering eraan hecht dat DNA-onderzoek bij veroordeelden op een ''zorgvuldige wijze'' geschiedt en dat daarbij de noodzakelijke rechtswaarborgen in acht worden genomen, waaronder het noodzakelijkheidsvereiste van artikel 8 EVRM.[189] Een beoordeling door een officier van justitie vormt daarvoor volgens de regering de beste garantie vanwege diens capaciteiten en het feit dat hij de veroordeelde reeds kent van het strafrechtelijke onderzoek dat tot de veroordeling heeft geleid.[190]

Hieruit zou kunnen worden afgeleid dat voornamelijk de tweede uitzonderingsgrond, de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan, een individuele beoordeling vereisen. Maar dat geldt ook voor de eerste uitzonderingsgrond, de aard van het strafbare feit. Zoals reeds besproken[191], is DNA-onderzoek niet uitgesloten bij een veroordeling voor een feit waarbij DNA-onderzoek niet van betekenis kan zijn, als de veroordeelde in het

184 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 12-13.
185 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 13.
186 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 13.
187 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 32.
188 Kamerstukken II 2004/05, 28685, 14, p. 6.
189 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 5, p. 18.
190 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 5, p. 18.
191 § 3.3.4.

verleden andere misdrijven heeft gepleegd waarbij wel celmateriaal wordt achtergelaten en DNA-onderzoek dus met het oog op (voorkoming van) recidive relevant kan zijn.[192] Die omstandigheid zal telkens per individueel geval moeten worden vastgesteld.

In hoofdstuk 4 zal nader worden ingegaan op de werkwijze die door het OM wordt gehanteerd bij de uitvoering van de Wet DNA-V en hoe de rol van de officier van justitie hierin is vormgegeven. Hierna volgt eerst de analyse van de rechtspraak in het kader van de bezwaarprocedure.

3.8 De rechterlijke toets in de bezwaarprocedure

In de wetsgeschiedenis is zoals gezegd erop gewezen dat de concrete invulling van de uitzonderingsgronden in de rechtspraktijk nader gestalte moeten krijgen.[193] Daarbij heeft de rechter een controlerende taak gekregen die nader vorm is gegeven in de mogelijkheid voor de veroordeelde om een bezwaarschrift in te dienen tegen de bepaling van een DNA-profiel en de verwerking daarvan in de DNA-databank. Om inzicht te krijgen in de wijze waarop de rechter zijn controlerende taak gestalte geeft en om te bezien of hieruit meer algemene conclusies kunnen worden getrokken die in normerende zin bruikbaar zijn voor de uitvoering van de Wet DNA-V door het OM is onderzoek gedaan naar de uitspraken van de rechter in het kader van de bezwaarprocedure. Het jurisprudentieonderzoek omvat 242[194] (gepubliceerde) beschikkingen. Alvorens de resultaten van dit jurisprudentieonderzoek te bespreken worden eerst de bezwaarprocedure en de bevindingen uit eerder onderzoek dat is gedaan naar de uitkomsten van de bezwaarprocedure kort beschreven.

3.8.1 De bezwaarprocedure

Nadat een DNA-bevel is afgegeven en de tenuitvoerlegging daarvan succesvol is gebleken, heeft de veroordeelde ingevolge art. 7 Wet DNA-V de mogelijkheid een bezwaarschrift in te dienen tegen het verwerken van het celmateriaal tot een DNA-profiel (en het opslaan daarvan). Deze procedure is opgenomen in art. 7 Wet DNA-V, welk artikel als volgt luidt:

> "Artikel 7
>
> 1. De veroordeelde kan tegen het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel, binnen veertien dagen na de dag waarop zijn celmateriaal is afgenomen onderscheidenlijk de dag waarop de mededeling, bedoeld in artikel 6, derde lid, is betekend, een bezwaarschrift indienen bij de rechtbank die in eerste aanleg vonnis heeft gewezen, dan wel de rechtbank in het arrondissement waar tegen de strafbeschikking verzet had kunnen worden gedaan. De zesde afdeling van Titel I van het Eerste Boek van het Wetboek van Strafvordering is van overeenkomstige toepassing.
> 2. Het bezwaarschrift is met redenen omkleed.
> 3. De rechtbank beslist zo spoedig mogelijk.
> 4. Zolang tegen het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel een bezwaarschrift kan worden ingediend en zolang een ingediend bezwaarschrift niet is ingetrokken of daarop niet is beslist, wordt op basis van het celmateriaal van de veroordeelde geen DNA-profiel bepaald.

[192] Kamerstukken II 2002/03, 28685, 5, p. 14-15; zie § 3.3.4.
[193] Zie § 3.6 en Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 11.
[194] Meegenomen zijn de uitspraken gewezen tot en met 11 juli 2018.

> 5. Indien de rechtbank het bezwaarschrift gegrond verklaart, beveelt zij de officier van justitie ervoor zorg te dragen dat het celmateriaal van de veroordeelde terstond wordt vernietigd."

De mogelijkheid voor de veroordeelde om een bezwaarschrift in te dienen, vormt een waarborg voor de te hanteren proportionaliteitstoets zoals vervat in art. 8 EVRM. De rechter kan daarmee controle uitoefenen op te toepassing van de uitzonderingsgronden door het OM. Tevens kan op deze manier de reikwijdte van de uitzonderingsmogelijkheid nader worden bepaald.[195] Tegen de gedwongen afname zelf kan geen bezwaar worden ingesteld. Het bezwaar kan zich alleen tegen de verwerking van het reeds afgenomen celmateriaal tot een DNA-profiel en opname daarvan in de databank richten. De reden daarvoor is dat de inbreuk op de lichamelijke integriteit bij afname van celmateriaal niet zodanig ingrijpend wordt geacht dat daarvoor een opschortend rechtsmiddel in het leven moet worden geroepen:

> ''De achterliggende gedachte bij deze opzet van de wet is dat de rechtswaarborgen qua zwaarte zo veel mogelijk dienen te passen bij hetgeen in de betreffende beslissing of handeling op het spel staat."[196]

De kern van de wet ligt bij het verrichten van DNA-onderzoek dat op basis van het afgenomen celmateriaal wordt verricht. Van de veroordeelde wordt verwacht dat hij zijn bezwaar tijdig en met redenen omkleed, indient. Is dat niet het geval, dan kan de rechter het bezwaar niet-ontvankelijk verklaren. Indien de rechtbank het bezwaar gegrond verklaart, beveelt zij de officier van justitie ervoor zorg te dragen dat het celmateriaal terstond wordt vernietigd. In de raadkamerprocedure kan worden getoetst of sprake is van een DNA-waardig feit en DNA-waardige sanctie, of reeds eerder een DNA-profiel is verwerkt (artikel lid 1 onder a Wet DNA-V) en of sprake is van een geval waarbij de uitzonderingsmogelijkheid vervat in artikel 2 lid 1 onder b Wet DNA-V dient te worden toegepast.[197]

3.8.2 Bevindingen uit eerder onderzoek

Na de inwerkingtreding van de Wet DNA-V heeft een procesevaluatie plaatsgevonden in opdracht van het WODC door Kruisbergen, waarvan het rapport in 2008 is verschenen.[198] In 2012 heeft een vervolgonderzoek plaatsgevonden verricht door Taverne e.a.[199] Opgemerkt moet in dit verband worden dat de Wet DNA-V gefaseerd in werking is getreden voor verschillende delicten, waarbij in de eerste fase prioriteit is gegeven aan gewelds- en zeden delicten.[200] De procesevaluatie van Taverne e.a. heeft betrekking op de periode na volledige inwerkingtreding van de Wet DNA-V in mei 2010, waarbij DNA-onderzoek mogelijk is geworden ten aanzien van veroordeelden wegens ieder misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan.[201] Beide onderzoeken bestrijken alle aspecten van de uitvoering van de Wet DNA-V in de strafrechtsketen, waarbij de focus in het rapport van 2008 vooral ligt op de organisatorische aspecten van de uitvoeringspraktijk en de evaluatie van 2012 vooral gericht is op de effectiviteit van de wet en de efficiëntie van het ketenproces. In beide procesevalu-

---

195 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 11-13.
196 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 39.
197 Kamerstukken I 2003/04, 28685, C, p. 14.
198 E.W. Kruisbergen, Van Vonnis tot DNA-profiel. Procesevaluatie van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, WODC 2008. Uit de Onderzoeksprogrammering WODC 2018, eerste tranche, kan opgemaakt worden dat nieuw evaluatieonderzoek zal worden gedaan naar de werking van de Wet DNA-V. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft dat aan het WODC gevraagd. Het WODC heeft dit onderzoek uitbesteed aan de firma Ateno. Zie een Nieuwsbericht van 15 augustus 2018: https://dnadatabank.forensischinstituut.nl/dna_dossier/nieuws/evaluatie-wet-dna-onderzoek-bij-veroordeelden.aspx.
199 M.D. Taverne, J.F. Nijboer, M.F. Abdoel & S. Farooq, DNA in de databank: de moeite waard? een procesanalyse binnen de strafrechtsketen met het oog op de effectiviteit en efficiëntie van de toepassing van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, Universiteit Leiden 2012.
200 Zie voor een overzicht tot 2006: Kruisbergen 2008, p. 28-31.
201 Stb. 2010, 11.

aties is ook aandacht besteed aan de bezwaarprocedure en de wijze waarop de uitzonderingsgrond van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V in de praktijk wordt gehanteerd.

Volgens de procesevaluatie uit 2008 dient 2% van de veroordeelden tegen wie een bevel is uitgevaardigd een bezwaarschrift in tegen verwerking van zijn celmateriaal. Van die bezwaren wordt vervolgens 21% gegrond verklaard. Opvallend daarbij is dat rechtbanken in ogenschijnlijk gelijke zaken soms een verschillend oordeel over een ingediend bezwaar geven.[202] Ten aanzien van minderjarigen is de onverenigbaarheid van het opslaan van DNA-profielen met het IVRK één van de belangrijkste redenen om een bezwaar in te dienen en respectievelijk gegrond te verklaren.[203] Wanneer in 2011 Kamervragen worden gesteld over DNA-afname bij minderjarigen blijkt dat het aantal bezwaarschriften (van zowel volwassenen als minderjarigen) laag is en het aantal dat wordt gehonoreerd nog lager: ''*In het eerste kwartaal van 2011 zijn ruim 7800 bevelen uitgevaardigd. In die periode zijn 203 bezwaarschriften ingediend waarvan er slechts 4 zijn gehonoreerd.*''[204]

Uit de procesanalyse van 2012 komt naar voren dat naar schatting 35% van de bezwaarschriften gegrond wordt verklaard (met een absoluut aantal van 218 gegronde bezwaarschriften in het jaar 2011).[205] Volgens het NFI is dat 1% van het totaal aantal DNA-V-waardige veroordeelden die celmateriaal hebben afgestaan.[206] In het rapport van 2012 wordt aanbevolen het toepassingsbereik van de Wet DNA-V tegen het licht te houden omdat de indruk bestaat dat de juridische praktijk niet helemaal synchroon loopt met de doelstelling van de uitzonderingsmogelijkheid in art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V, met name waar het gaat om de uitleg die gegeven wordt aan de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd. Een aantal rechtbanken verklaart bezwaarschriften tegen afname van celmateriaal van minderjarigen gegrond indien zij geen strafblad hebben en een relatief gering delict (lichte straf) hebben gepleegd. Volgens de onderzoekers is het niet de bedoeling van de wet om de uitzonderingsgrond toe te passen op alle *first offenders*, juist vanwege de speciaal-preventieve werking van opname in de DNA-databank ten aanzien van recidive. Er zou een scherpere afbakening nodig zijn onder welke voorwaarden de uitzonderingsgrond moet worden toegepast, hetgeen tevens een meer uniforme afweging ten aanzien van het al dan niet uitvaardigen van een DNA-bevel door verschillende officieren van justitie bewerkstelligt.[207]

Voorts moet hier het jurisprudentieonderzoek worden vermeld dat in 2016 door Ekkart is gedaan.[208] Zij concludeert dat uit de rechtspraktijk blijkt dat de rechter in de bezwaarprocedure niet enkel toetst aan de in artikel 2 van de Wet DNA-V genoemde uitzonderingsgronden, maar ook, soms ambtshalve, beziet of is voldaan aan de wettelijke voorschriften omtrent het bevel en de afname en of er geen strijd is met fundamentele rechten. Verder constateert zij dat er variatie te zien is bij de interpretatie van het toetsingskader. Haar bevindingen komen overeen met die van Blomsma en de Kinderombudsman die grote verschillen constateren tussen de maatstaven die rechtbanken aanleggen bij de beoordeling van bezwaarschriften.[209]

---

202 Kruisbergen 2008, p. 12.
203 Kruisbergen 2008, p. 9.
204 Aanhangsel Handelingen II, 2010/11, 3219, p. 3.
205 Taverne e.a. 2012, p. 8.
206 Taverne e.a. 2012, p. 105.
207 Taverne e.a. 2012, p. 119.
208 M.R. Ekkart, Het bezwaar tegen DNA-onderzoek bij veroordeelden, TPWS 2016/33, afl. 14.
209 Blomsma 2007; Kinderombudsman 2013, p. 18.

3.8.3 De bezwaargronden

De rechterlijke oordelen in de onderzochte bezwaarzaken hebben niet alleen betrekking op de toepasselijkheid van de wettelijke uitzonderingsgronden maar bijvoorbeeld ook op eisen die worden gesteld aan het DNA-bevel of aan de indiening van het bezwaarschrift door de veroordeelde.[210]

Hierna zal alleen de voor dit onderzoek relevante rechtspraak worden besproken die betrekking heeft op de rol van de officier van justitie bij de uitvoering van de Wet DNA-V, in het bijzonder de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de uitzonderingsgronden van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V. Dat betekent dat beslissingen die betrekking hebben op formele en procedurele bezwaargronden buiten dit onderzoek zijn gelaten.[211]

De analyse van de jurisprudentie vindt plaats aan de hand van de navolgende thema's:
- het mandateringsverbod, § 3.8.4;
- de invulling van de wettelijke uitzonderingsgronden (aard van het misdrijf en bijzondere omstandigheden), § 3.8.5;
- bezwaren gebaseerd op het IVRK (minderjarigen), § 3.8.6;
- bezwaren gebaseerd op art. 8 EVRM, § 3.8.7;
- 'oneigenlijke' uitzonderingsgronden, § 3.8.8; onder dit thema worden beschikkingen besproken waarin door een interpretatie van de DNA-waardigheid van het strafbare feit uitzonderingsgronden worden gecreëerd die op de keper beschouwd niet in het wettelijke toetsingskader passen, daaronder vallen ook de beschikkingen waarin vanwege een lange doorlooptijd bezwaren gegrond worden verklaard.

In sommige zaken worden meerdere redenen door de rechtbank gebezigd om tot haar oordeel te komen. Wanneer dat het geval is, wordt een zaak vaker als bron gebruikt.

Uitspraken Hoge Raad in het kader van cassatie in het belang der wet

In de voorgaande hoofdstukken en paragrafen is op verschillende plaatsen[212] verwezen naar een drietal uitspraken dat de Hoge Raad heeft gedaan over de interpretatie van de Wet DNA-V in het kader van vorderingen tot cassatie in het belang der wet. Omdat de Hoge Raad daarin heeft beoogd richting te geven aan de wijze waarop de rechtbanken het toetsingskader van de wet DNA-V dienen toe te passen, zal voorafgaand aan de bespreking van de rechtspraak van de rechtbanken eerst nog kort worden weergegeven wat in deze arresten is beslist.[213]

De eerste twee uitspraken dateren van 13 mei 2008 en zijn gedaan naar aanleiding van de verdeeldheid in de rechtspraak over de toepassing van de wet DNA-V op minderjarige

---

[210] Zo wordt bijvoorbeeld een aantal bezwaarschriften gegrond verklaard omdat geen of niet het juiste vonnis wordt genoemd in het bevel, of omdat dat juiste vonnis nooit is uitgesproken, zie Rb Zupthen 2 december 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU8358; Rb Den Haag 28 februari 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:2143; Rb Arnhem 17 januari 2006, LJN AX 9209, NbStraf 2006/222. Ten aanzien van het bezwaarschrift wordt bijvoorbeeld door rechtbanken de eis gesteld dat dit voldoende met redenen omkleed moet zijn en wordt een brief van een advocaat niet aangemerkt als een bijzondere volmacht aan de griffier om een bezwaarschrift in te dienen, zie Rb Roermond 11 mei 2011, ECLI:NL:RBROE:2011:BQ4277 en Rb Haarlem 11 januari 2007, ECLI:NL:RBHAA:2007:BB3707.

[211] Het gaat dan met name om formele eisen die aan het bezwaarschrift worden gesteld of aan de inhoud van het DNA-bevel; afname van celmateriaal door iemand anders dan een arts of verpleegkundige; persoonsverwisseling of het niet verzenden van afschriften van het bevel gezonden aan de veroordeelde of ouders van de veroordeelde.

[212] § 1.4, 3.2.1, 3.3.4, 3.3.5 en 3.5.3.

[213] Hierbij zal de uitspraak van 22 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2756, NJ 2016/5 m.n. J.M. Reijntjes die betrekking heeft op een vordering tot cassatie in het belang der wet in verband met de vergoeding van kosten voor rechtsbijstand in de bezwaarprocedure buiten beschouwing worden gelaten.

veroordeelden.[214] In deze uitspraken stelt de Hoge Raad voorop dat de Wet DNA-V ertoe strekt gepleegde en eventuele toekomstige strafbare feiten van de veroordeelde op efficiente wijze op te sporen alsmede veroordeelden te weerhouden van het plegen van nieuwe strafbare feiten. Zowel de tekst als het doel en de strekking van de wet hebben als uitgangspunt dat bij iedere veroordeelde die aan de gestelde voorwaarden voldoet celmateriaal wordt afgenomen en dat de officier van justitie verplicht is een daartoe strekkend bevel te geven tenzij zich een van de in art. 2 van de wet genoemde uitzonderingen voordoet. Voor een verdere belangenafweging is in het systeem van de wet volgens de Hoge Raad geen plaats en er wordt evenmin onderscheid gemaakt tussen meerderjarigen en minderjarigen.

De derde uitspraak van de Hoge Raad is gedaan op 13 september 2016.[215] In deze zaak heeft de Hoge Raad bepaald dat art. 2 lid 1 Wet DNA-V er niet aan in de weg staat dat van de veroordeelde celmateriaal wordt afgenomen en het DNA-profiel van de veroordeelde wordt bepaald en verwerkt, ook wanneer sprake is van een onnodig lang tijdsverloop tussen de veroordeling en het bevel tot afname van celmateriaal. Uit de wetsgeschiedenis blijkt wel dat het in verband met de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde van belang is dat het bevel tot afname van celmateriaal door de officier van justitie zo spoedig mogelijk na de veroordeling wordt gegeven. In gevallen dat daaraan niet wordt voldaan, kan volgens de Hoge Raad evenwel niet worden gezegd dat de veroordeelde daardoor in enig rechtens te respecteren belang is geschaad, mede omdat de in art. 18 van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken voorgeschreven bewaartermijnen van DNA-profielen reeds aanvangen wanneer een einduitspraak is gedaan, en deze termijnen dus losstaan van het moment waarop het bevel wordt gegeven.

3.8.4 Het mandateringsverbod

In § 3.7.1 is besproken dat de wetgever de bevoegdheid tot het uitvaardigen van een DNA-bevel aan de officier van justitie heeft toebedeeld, gelet op zijn magistratelijke functie, om te waarborgen dat het DNA-onderzoek bij veroordeelden op een zorgvuldige wijze plaatsvindt en dat daarbij de noodzakelijke rechtswaarborgen in acht worden genomen. Daarbij wordt de officier van justitie geacht steeds een belangenafweging aan de hand van de specifieke bijzonderheden van de strafzaak te maken.
De afgifte van DNA-bevelen laat zich dan ook niet mandateren, althans zo is in de rechtspraak een drietal keer aangenomen.[216] In deze zaken was de feitelijke uitvoering uitbesteed aan andere medewerkers dan de officier van justitie waardoor volgens de betrokken rechtbanken een afzonderlijke toetsing van de uitzonderingsgronden (door de officier van justitie) achterwege was gebleven.
Andere beschikkingen geven inzicht in de wijze waarop hiermee in sommige arrondissementen wordt omgegaan. In een zaak die in 2008 was aangebracht bij de rechtbank Roermond werd door het OM gesteld dat in dat arrondissement de zaaksofficier ter zitting beoordeelt of sprake is van een uitzonderingsgrond. De behandelend officier van justitie geeft vervolgens op een formulier aan of er al dan niet een bevel tot afname van celmateriaal dient te worden gegeven. Op dat formulier wordt ook aangegeven dat er ten aanzien van minderjarige veroordeelden rekening moet worden gehouden met een aantal omstandigheden zoals leeftijd, ernst van het feit, zwaarte van de straf, eventuele eerdere contacten en de overige persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde.[217] In 2010 blijkt deze werkwijze nog steeds te worden gehanteerd. De rechtbank Roermond overweegt in een beschikking dat aan het formulier *''(...) een afspraak tussen rechtbank en het openbaar*

[214] HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8234, NJ 2008, 628, m.nt. Schalken en HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8231.
[215] HR 13 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2073.
[216] Rb Zutphen 18 november 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU6990, Rb Zutphen 2 december 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU8353; Rb Den Haag 25 januari 2006, NbSr 2006/126.
[217] Rb Roermond 6 februari 2008, ECLI:NL:RBROE:2008:BC3769.

ministerie ten grondslag ligt, zodat de rechtbank, later oordelend, kan vaststellen dat een belangenafweging door de officier van justitie heeft plaatsgevonden, alvorens het bevel wordt afgegeven."[218]
In een zaak die in 2009 diende bij de rechtbank Alkmaar, stelde de officier van justitie dat alle DNA-zaken op het parket aldaar eerst ter beoordeling worden voorgelegd aan een met die beoordeling belaste officier van justitie, die vervolgens het DNA-bevel ondertekent. Daarbij toetst de officier van justitie iedere zaak inhoudelijk om te beoordelen of zich een uitzondering voordoet als bedoeld in artikel 2 lid 1 sub b Wet DNA-V.[219]
Uit deze rechtspraak komt naar voren dat de rechter in ieder geval onverkort vasthoudt aan het ook door de wetgever gehanteerde uitgangspunt dat de officier van justitie zelf het DNA-bevel dient af te geven – ook al hoeft dit niet per se de zaaksofficier van justitie te zijn – en dit niet aan andere medewerkers mag uitbesteden. Daaruit blijkt ook dat de officier van justitie telkens per individueel geval moet vaststellen of aan de vereisten voor afgifte van een DNA-bevel is voldaan.

3.8.5 Bezwaargronden gebaseerd op de wettelijke uitzonderingsgronden

Wat betreft de toepassing van de wettelijke uitzonderingsgronden is in § 3.3 uiteengezet dat het hierbij gaat om drie van elkaar te onderscheiden gronden. De eerste grond, dat geen DNA-bevel wordt afgegeven als van de veroordeelde reeds een DNA-profiel is verwerkt (art. 2 lid 1 sub a Wet DNA-V), komt in vier van de onderzochte beschikkingen aan de orde. In twee gevallen wordt het bezwaar gegrond verklaard omdat sprake is geweest van dubbele bemonstering (eerder afgenomen materiaal was nog niet verwerkt door het NFI) waardoor onnodig inbreuk is gemaakt op de persoonlijke levenssfeer.[220] In een tweetal andere zaken wordt het bezwaar tegen een tweede afname (nadat een eerder bezwaarschrift gegrond is verklaard) ongegrond verklaard omdat de wet een tweede afname niet zou verbieden.[221] Deze verdeeldheid met betrekking tot de toepassing en uitleg van het wettelijke toetsingskader blijkt symptomatisch voor de rechtspraak met betrekking tot de twee andere uitzonderingsgronden, 'de aard van het misdrijf' en 'de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd'. Over deze uitzonderingsgronden is aanzienlijk meer jurisprudentie voorhanden.

De aard van het misdrijf

Bij de uitzonderingsgrond 'aard van het misdrijf' gaat het om misdrijven waarbij DNA-onderzoek geen bijdrage kan leveren aan de opsporing ervan. Hierna zullen deze misdrijven kortheidshalve irrelevante misdrijven of irrelevante feiten worden genoemd. Bezwaren die gebaseerd zijn op de omstandigheid dat de veroordeelde voor een irrelevant misdrijf is veroordeeld knopen vaak aan bij de tijdens de parlementaire behandeling van de Wet DNA-V genoemde voorbeelden van irrelevante misdrijven, namelijk meineed, valsheid in geschrift, verduistering en schuldheling.[222] Een aanzienlijk aantal bezwaren wordt vanwege het feit dat de officier van justitie heeft nagelaten deze uitzonderingsgrond toe te passen gegrond verklaard. Voorbeelden van misdrijven die in de rechtspraak als irrelevant worden aangemerkt zijn steunfraude, witwassen, (feitelijk leidinggeven aan) valsheid in geschrift (begaan door een rechtspersoon), verduistering, oplichting, bezit van kinderporno,

---

218 Rb Roermond 3 november 2010, ECLI:NL:RBROE:2010:BO2819, rov. 3.1.
219 Rb Alkmaar 27 januari 2009, ECLI:NL:RBALK:2009:BH1921.
220 Rb Assen 29 mei 2007, ECLI:NL:RBASS:2007:BA5900; Rb Utrecht 19 februari 2008, NbStraf 2008/168.
221 Rb Zutphen 5 september 2008, ECLI:NL:RBZUT:2008:BF0255; Rb Arnhem 20 januari 2009, ECLI:NL:RBARN:2009:-BH1208.
222 Zie § 3.3.3.

verbale bedreiging of belediging, computervredebreuk[223] en ook economische delicten zoals het feitelijk leidinggeven aan het overtreden van de Meststoffenwet begaan door een rechtspersoon.[224]
Als het gaat om een veroordeling vanwege een irrelevant feit, betrekken rechtbanken, in overeenstemming met de uitgezette lijn in de wetsgeschiedenis[225], meestal bij hun oordeel of er omstandigheden zijn die aannemelijk maken dat de veroordeelde zal recidiveren in een ander soort misdrijf waarvoor DNA-onderzoek wel van belang is, dan wel of de veroordeelde in het verleden ook andere soorten misdrijven heeft begaan waarbij doorgaans wel celmateriaal achterblijft.[226] Maar er zijn ook uitspraken waarbij rechtbanken dat niet (lijken) te doen, althans daar geen overweging aan wijden.[227]

Er zijn echter ook rechtbanken die van oordeel zijn dat valsheid in geschrift, verduistering, het bezit van kinderporno, of computercriminaliteit wel als relevante misdrijven dienen te worden aangemerkt.[228] Daarbij wordt als argument genoemd dat – los van de vraag of dit bij het feit waarop de veroordeling betrekking heeft het geval is geweest – celmateriaal achter kan blijven op bijvoorbeeld een vervalst document, gebruikte hardware of verduisterde goederen, zodat het niet ondenkbaar is dat DNA-onderzoek kan bijdragen aan de opsporing van dit soort misdrijven. Dezelfde redenering wordt gehanteerd bij het misdrijf belaging, namelijk dat naast het versturen van e-mails en digitale berichten, op brieven of bij fysieke uitingen van belaging zoals het stompen op ramen en deuren, celmateriaal achter kan worden gelaten.[229]

---

223 Rb Middelburg 22 december 2009, NbStraf 2010/68 (bezit en verspreiden kinderporno op en via gegevensdrager); Rb Dordrecht 19 januari 2011, ECLI:NL:RBDOR:2011:BP3750 (bijstandsfraude); Rb Dordrecht 26 januari 2011, ECLI:NL:RBDOR:2011:BP4466 (witwassen/valsheid in geschrift); Rb Almelo 29 februari 2012, ECLI:NL:RBALM:2012:BV7917 (verduistering); Rb Alkmaar 9 juli 2012, ECLI:NL:RBALK:2012:BX1790 (valsheid in geschrift); Rb Alkmaar 9 juli 2012, NbStraf 2013/37 (poging oplichting); Rb Zwolle-Lelystad 25 oktober 2012, ECLI:NL:RBZLY:2012:BY4147 (verduistering); Rb Rotterdam 28 november 2012, NbStraf 2013/98 (verduistering, art. 321 Sr); Rb Amsterdam 19 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8898 (witwassen); Rb Amsterdam 19 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8899 (verduistering); Rb Amsterdam 17 januari 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:9946 (227b Sr/onjuiste informatie verstrekken over inkomsten van partner); Rb Amsterdam 7 maart 2013, NbStraf 2013/143 (gewoontewitwassen); Rb Zeeland-West-Brabant 19 maart 2013, NbStraf 2013/256 (computervredebreuk); Rb Rotterdam 12 november 2013, NbStraf 2014/57 (steunfraude, art. 227b Sr); Rb Den Haag 28 januari 2014, NbStraf 2014/49 (kredietfraude bestaande uit valsheid in geschrift, medeplegen van oplichting en witwassen); Rb Amsterdam 6 juni 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:9582 (witwassen en oplichting/hypotheekfraude); Rb Den Haag 10 februari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:1308 (verbale bedreiging en belediging); Rb Midden-Nederland 4 augustus 2015, NbStraf 2016/27 (steunfraude, art. 227b Sr); Rb Noord-Holland 20 oktober 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:8800 (computervredebreuk, bovendien was het bevel pas na 2 jaar gegeven); Rb Midden-Nederland 27 oktober 2015, NbStraf 2015/278 (feitelijk leidinggeven aan valsheid in geschrift en aan het gebruik daarvan); Rb Amsterdam 16 februari 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:1082 (schuldwitwassen; ter beschikking stellen bankrekening); Rb Midden-Nederland 31 mei 2017, NbStraf 2017/232 (oplichting, feitelijk leidinggever); Rb Noord-Holland 23 april 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:3580 (valsheid in geschrift en witwassen); Rb Den Haag 5 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:7956 (feitelijk leidinggeven aan valsheid in geschrift begaan door rechtspersoon).

224 Rb Gelderland 13 juni 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:2664.

225 Zie § 3.3.4.

226 Rb Amsterdam 19 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8900 (valsheid in geschrift/vervalste werkgeversverklaring); Rb Noord-Holland 12 december 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:9943 (valsheid in geschrift is irrelevant maar er bestaan aanwijzingen voor recidive van wel relevante feiten).

227 Bijv. Rb Middelburg 22 december 2009, NbStraf 2010/68 (bezit en verspreiden kinderporno op en via gegevensdrager) of Rb Rotterdam 12 november 2013, NbStraf 2014/57 (steunfraude, art. 227b Sr).

228 Rb Roermond 3 maart 2011, NbStraf 2011/266 (bezit kinderporno is een ernstig en relevant feit, bezwaar wordt evenwel gegrond verklaard o.b.v. de bijzondere omstandigheden); Rb Amsterdam 19 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8895 (medeplegen steunfraude); Rb Amsterdam 19 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8901 (medeplegen steunfraude); Rb Amsterdam 19 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8902 (valsheid in geschrift); Rb Gelderland 5 maart 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:1642 (valsheid in geschrift); Rb Den Haag 14 maart 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:3237 (verduistering in dienstbetrekking en witwassen soms toch relevant omdat zich situaties kunnen voordoen dat DNA tijdens de verduisteringshandeling op het betreffende goed terechtkomt, geen categorische uitzondering voor die delicten hoewel in de wetsgeschiedenis genoemd); Rb Rotterdam 23 maart 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:10037 (computercriminaliteit; DNA-onderzoek kan van belang zijn omdat op hardware DNA sporen achter kunnen blijven); Rb Overijssel 26 april 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:2237 (valsheid in geschrift, contactsporen kunnen achter blijven op vals stuk).

229 Rb Almelo 29 februari 2012, ECLI:NL:RBALM:2012:BV7990.

Opmerkelijk blijft het gegeven dat rechtbanken zo verschillend oordelen over de relevantie terwijl het gaat om hetzelfde misdrijf en dat dit niet een verschijnsel is dat zich heeft voorgedaan kort nadat de Wet-DNA V in mei 2010 geheel in werking is getreden, maar dat zich dit ook in de recente rechtspraak tot en met 2018 heeft voortgezet. Daardoor biedt de jurisprudentie geen eenduidige handvatten hoe de uitzonderingsgrond 'gelet op de aard van het misdrijf' moet worden uitgelegd.[230]

Bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd

De uitzonderingsgrond 'bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd' moet blijkens de wetsgeschiedenis en ook de rechtspraak van de Hoge Raad zeer restrictief worden uitgelegd. Deze uitzonderingsgrond heeft betrekking op persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde ten tijde van het plegen van het delict, die van dien aard zijn dat het nauwelijks voorstelbaar is dat de veroordeelde nog een keer een (dergelijk) strafbaar feit zal begaan. Het ontbreken van justitiële documentatie is bij deze uitzonderingsgrond onvoldoende om aan te nemen dat er geen recidive mogelijk is.

In de rechtspraak lijkt deze uitzonderingsgrond ruimer te worden uitgelegd en dat, ook al is er sprake van een DNA-waardige veroordeling voor een relevant misdrijf, in een aantal gevallen bezwaren gegrond worden bevonden omdat het feit niet zo ernstig wordt geacht[231] en/of wordt benadrukt dat veroordeelde een *first offender* is en verder geen justitiële documentatie heeft.[232] Daarbij wordt soms meegewogen dat het om een eenmalig incident ging. Voorbeelden waarbij bijzondere omstandigheden leidden tot de gegrondverklaring van het bezwaar zijn de gevallen waarin: een man van 85 jaar veroordeeld werd voor mishandeling naar aanleiding van een burenruzie[233], een vader die zijn zoon niet volgens afspraak naar de justitiële jeugdinrichting had gebracht en daarmee de minderjarige had onttrokken aan het wettelijk gezag[234] of een jongeman met het syndroom van Asperger, die op seksueel niet rijpe leeftijd niet (telkens) bewust kinderporno had gedownload.[235] Een opmerkelijke uitspraak is die van de Rechtbank Zwolle-Lelystad, waarin de rechtbank in weerwil van de arresten van de Hoge Raad van 13 mei 2008[236] overweegt dat uit de wetsgeschiedenis valt af te leiden dat een belangenafweging dient plaats te vinden waarin omstandigheden als de aard van het misdrijf, de leeftijd van veroordeelde, de reële ernst van het feit, de omstandigheden waaronder het feit is begaan, de zwaarte van de opgelegde straf of maatregel, de

---

230 Deze bevinding sluit aan bij eerdere procesevaluaties, Kruisbergen 2008, p.76-77 (hij onderzocht 46 bezwaarzaken), Taverne e.a. 2012, p. 31- 37 en p. 119 (zij onderzochten 93 bezwaarzaken) en Ekkart 2016, onder 4.1.

231 Rb Den Haag, 20 maart 2007, LJN BA 4020, NbStraf 2007/182 (eenvoudige trap bij voetbalpartij); Rb Roermond 22 december 2005, ECLI:NL:RBROE:2005:AU8499 (slaan/duwen bij voetbalpartij); Rb Almelo, 8 maart 2006, LJN AX 9199, NbStraf 2006/214 (geringe ernst gecombineerd met jeugdige leeftijd en straf); Zie voor zaken waarin rechtbanken dit niet aannamen Rb Leeuwarden 14 september 2005, ECLI:NL:RBLEE:2005:AU3733 (bezwaar ongegrond; ernst delict vormt geen uitzonderingsgrond) en Rb Leeuwarden 21 september 2005, ECLI:NL:RBLEE:2005:AU3732 (bezwaar ongegrond, ernst delict en jeugdige leeftijd (''kwajongensstreek") vormt geen uitzonderingsgrond).

232 Rb Assen 21 februari 2008, NbStraf 2008/134 (mishandeling en vernieling wegens langslepende ruzie met zus, geen strafblad, nooit eerder gebeurd); Rb Amsterdam 21 maart 2011, NbStraf 2011/388 (minderjarige, diefstal); Rb Zwolle-Lelystad 21 september 2011, NbStraf 2012/46 (mishandeling van levensgezel, eenmalig situatief bepaald incident); Rb Midden-Nederland 10 juli 2013, NbStraf 2013/378 (bedreiging en belediging waarbij veroordeelde leed aan post natale depressie en nadien vastgestelde onderliggende bipolaire II stoornis); Rb Noord-Nederland 25 juni 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:3153 (first offender); Rb Den Haag 17 maart 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:4134 (first offender en uitzonderlijk incident); Rb Limburg 30 augustus 2016, NbStraf 2016/215 (feiten waren gepleegd in 2009-2011 en sindsdien is veroordeelde niet meer in aanraking geweest met justitie); Rb Noord-Holland 23 april 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:3580 (72-jarige veroordeeld voor valsheid in geschrift en witwassen; rechtbank overweegt dat het ging om een eenmalig incident); Rb Den Haag 19 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2-18:7490; Rb Amsterdam 9 mei 2018, NbStraf 2018/282 (veroordeling voor art. 350 Sr betreft incident, na 8 jaar niet meer in aanraking gekomen met justitie). Zie voor zaken waarin rechtbanken dit soort bezwaren niet aannamen Rb Dordrecht 25 januari 2007, ECLI:NL:RBDOR:2007:AZ7518 (bezwaar ongegrond: hoewel first offender, acht de rechtbank de kans op herhaling niet zo onaannemelijk dat van opname moet worden afgezien) en Rb Den Haag 16 mei 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:4538 (medeplichtigheid diefstal met geweld, 30 maanden gevangenisstraf, er zou sprake zijn van first offender en geen recidivegevaar volgens de verdediging).

233 Rb Roermond 27 juli 2006, NbStraf 2006/366.

234 Rb Rotterdam 19 augustus 2008, NbStraf 2008/407.

235 Rb Roermond 3 maart 2011, NbStraf 2011/266 (de rechtbank achtte de kans op herhaling voorts gering).

236 Zie § 3.8.3.

mate van de eventuele recidivekans en de persoonlijke omstandigheden moeten worden betrokken in de oordeelsvorming.[237]

Andere rechtbanken lijken strenger vast te houden aan voormelde uitgangspunten van de Wet DNA-V.[238] Zo acht de rechtbank Arnhem een bezwaar ongegrond omdat de aard van het misdrijf doorslaggevend is en de wet strikt moet worden uitgelegd. Daarbij wordt overwogen dat de wet een preventief doel heeft. Dat veroordeelde geen relevante justitiële documentatie heeft, maakt het oordeel van de rechtbank niet anders.[239] Een ander voorbeeld kan gevonden worden in een beschikking van de rechtbank Noord-Holland die, ondanks de door de verdediging genoemde omstandigheden zoals de leeftijd van veroordeelde, de strafmaat, het blanco strafblad, en de bijzondere omstandigheden waaronder het delict had plaatsgevonden waardoor het om een eenmalig incident zou gaan, toch van oordeel is dat hierin onvoldoende grond kan worden gevonden om een uitzondering op de regel te rechtvaardigen.[240] Overigens wordt soms verwezen naar de in de wetsgeschiedenis vereiste aanwezigheid van objectief waardeerbare omstandigheden waardoor het onderzoeksbelang ontbreekt, zodat bij afwezigheid daarvan een bezwaarschrift ongegrond wordt verklaard.[241] Een (succesvol) gevolgde behandeling en/of belofte niet meer te zullen recidiveren is onvoldoende om de uitzonderingsgrond van toepassing te verklaren.[242] Tot slot wordt een bezwaarschrift ongegrond verklaard omdat het bezwaar dat opname van het DNA-profiel psychisch belastend zou zijn, niet slaagt.[243]

Uit de hiervoor aangehaalde rechtspraak komt het beeld naar voren dat rechtbanken met name in de beginjaren na de inwerkingtreding van de wet, een eigen oordeel velden over de ernst van het feit terwijl dat oordeel in de Wet DNA-V besloten ligt doordat de wetgever blijkens de wetsgeschiedenis het standpunt heeft ingenomen dat elk strafbaar feit waarvoor voorlopige hechtenis kan worden toegepast als voldoende ernstig strafbaar feit wordt beschouwd om DNA-afname te rechtvaardigen.

Resumerend kan worden gesteld dat ook ten aanzien van deze uitzonderingsgrond geen eenduidige conclusies kunnen worden getrokken over de invulling daarvan door de rechter. Met name waar het gaat om het meewegen van het ontbreken van een strafblad bij de veroordeelde lijkt dit in strijd met de door de wetgever beoogde speciale preventieve werking die van de opname van het DNA-profiel in de DNA-databank zou moeten uitgaan. De door Taverne e.a. in 2012 geconstateerde indruk, dat de juridische praktijk niet helemaal synchroon loopt met de reikwijdte van de uitzonderingsgrond van bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd, wordt in de onderhavige analyse bevestigd.

---

237 Rb Zwolle-Lelystad 10 februari 2010, NbStraf 2010/159 (mishandeling na opgelopen familieruzie); een dergelijk toetsingskader zullen we ook vinden bij minderjarigen, zie § 3.8.6 hierna.

238 Zie voor zaken waarin rechtbanken dit soort bezwaren niet aannamen: Rb Dordrecht 25 januari 2007, ECLI:NL:RBDOR:2007:AZ7518 (bezwaar ongegrond: hoewel first offender, acht de rechtbank de kans op herhaling niet zo onaannemelijk dat van opname moet worden afgezien) en Rb Den Haag 16 mei 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:4538 (medeplichtigheid diefstal met geweld, 30 maanden gevangenisstraf, er zou sprake zijn van first offender en geen recidivegevaar volgens de verdediging).

239 Rb Arnhem 2 september 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BR6482 (overtreding van de Opiumwet en diefstal door middel van verbreking); zie ook Rb Den Haag 16 mei 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:4538 (medeplichtigheid diefstal met geweld, 30 maanden gevangenisstraf, volgens de verdediging ging het om een first offender en was er geen recidivegevaar).

240 Rb Noord-Holland 25 april 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3555.

241 Rb Leeuwarden 29 juni 2006, ECLI:NL:RBLEE:2006:AY0094; Rb Leeuwarden 3 juli 2006, ECLI:NL:RBLEE:2006:AY0092.

242 Rb Leeuwarden 14 september 2005, ECLI:NL:RBLEE:2005:AU3734; Rb Breda 9 december 2005, ECLI:NL:RBBRE:2005:AU7684.

243 Rb Zutphen 17 juli 2005, LJN AU 4492.

3.8.6 Bezwaargronden ontleend aan het IVRK

Hoewel uit de wetsgeschiedenis in zijn algemeenheid kan worden afgeleid dat het niet de bedoeling is dat (generiek) onderscheid wordt gemaakt tussen meerder- en minderjarigen bij de toepassing van de Wet DNA-V, wordt in bezwaarschriften van minderjarigen vaak een beroep gedaan op het IVRK, de bijzondere positie van de minderjarige veroordeelde en het overwegend pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht.[244]

Niet alle rechtbanken gaan daar in mee. Zo wordt een aantal bewaarschriften ongegrond verklaard omdat de wet geen uitzondering maakt voor minderjarigen of omdat de vereiste belangenafweging al door de wetgever is gemaakt en die geoordeeld heeft dat afname niet in strijd is met het IVRK.[245] De rechtbank Zutphen verklaart tweemaal een bezwaar ongegrond omdat de art. 3 en 40 IVRK te algemeen zouden zijn om een beroep op te kunnen doen.[246] Andere rechtbanken verklaren met geen of weinig aandacht voor het feit dat de veroordeelde minderjarige is, het bezwaarschrift ongegrond omdat geen omstandigheden blijken waardoor toepassing van de uitzonderingsgrond geboden zou zijn.[247]

De zaken waarin minderjarigheid en/of het IVRK wel nadrukkelijk door de rechtbank aan de orde worden gesteld, kunnen worden onderscheiden in de volgende categorieën: zaken waarin een speciaal toetsingskader voor minderjarigen wordt gebezigd, zaken waarin de vraag aan de orde is of de opname van een DNA-profiel in de databank een stigmatiserend effect heeft en zaken waarin de arresten van de Hoge Raad van 13 mei 2008 inhoudende dat er geen grond bestaat onderscheid te maken tussen minderjarigen en meerderjarigen bij de uitvoering van de wet DNA-V worden meegenomen in de overwegingen.[248] Rechtbanken gaan daar in alle genoemde categorieën verschillend mee om, zoals hieronder zal blijken.

Toetsingskader voor minderjarige

In 15 van de onderzochte bezwaarzaken wordt op basis van art. 3 IVRK een bezwaar gegrond verklaard omdat de belangen van het kind zwaarder dienen te wegen dan het algemeen belang van opsporing en vervolging van misdrijven.[249] De rechtbanken leggen hier een toetsingskader aan, waarbij rekening wordt gehouden met verschillende factoren waaronder: leeftijd, de reële ernst van het feit, de omstandigheden waaronder het feit is begaan, de mate van waarschijnlijkheid dat de minderjarige opnieuw een strafbaar feit zal begaan en overige persoonlijke omstandigheden. Een aantal van deze uitspraken is overigens gedaan voordat de minister zijn antwoord op Kamervragen had gegeven waar hij het beleid

---

244 Zie Kruisbergen 2008, p. 63 en Ekkart 2016 onder 5.1.

245 Rb Alkmaar 22 mei 2006, ECLI:NL:RBALK:2006:AZ2431; Rb Leeuwarden 3 juli 2006, ECLI:NL:RBLEE:2006:AY0092; Rb Roermond 6 februari 2008, ECLI:NL:RBROE:2008:BC3769; Rb Maastricht 24 februari 2009, ECLI:NL:RBMAA:2009:BH4127; Rb Middelburg 24 november 2009, NbStraf 2010/43 (o.b.v. de bijzondere omstandigheden oordeelt de rechtbank het bezwaar echter toch gegrond).

246 Rb Zutphen 15 december 2006, ECLI:NL:RBZUT:2006:AZ5992; Rb Zutphen 15 juni 2007, NbStraf 2007/481 (voorts geen strijd met art. 8 EVRM).

247 Rb Leeuwarden 14 september 2005, ECLI:NL:RBLEE:2005:AU3733; Rb Leeuwarden 21 september 2005, ECLI:NL:RBLEE:2005:AU3732; Rb Arnhem 8 mei 2007, ECLI:NL:RBARN:2007:BB2014; Rb Noord-Holland 18 juli 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:11288.

248 HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8234, NJ 2008/628, m.nt. Schalken en HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8231.

249 Rb Middelburg 29 juni 2005, LJN AU 2266, NbStraf 2005/313; Rb Groningen 25 januari 2006, ECLI:NL:RBGRO:2006:AV0355; Rb Maastricht 7 februari 2006, LJN AX 9207, NbStraf 2006/230; Rb Amsterdam 14 februari 2006, ECLI:NL:RBAMS:2006:AV1668; Rb Amsterdam 14 februari 2006, ECLI:NL:RBAMS:2006:AV1630 (deze zaak leidde tot een cassatie in het belang der wet); Rb Arnhem 11 april 2006, LJN AX 9189, NbStraf 2006/221; Rb Amsterdam 14 april 2006, NbStraf 2006/301; Rb Almelo 3 mei 2006, NbStraf 2006/292; Rb Arnhem 9 mei 2006, LJN AY 3402, NbStraf 2006/266; Rb Almelo 6 december 2006, LJN AZ 8285, NbStraf 2007/57; Rb Groningen 10 januari 2007, LJN AZ 8270, NbStraf 2007/75; Rb Assen 1 maart 2007, NbStraf 2007/465; Rb Haarlem 10 mei 2007, NbStraf 2007/278 (droge trap door minderjarige, eenmalig incident); Rb Amsterdam 2 juli 2007, NbStraf 2007/316; Rb Zwolle 10 oktober 2007, NbStraf 2007/482 (ernst feit gebagatelliseerd).

van het OM dat geen onderscheid wordt gemaakt tussen meerder- en minderjarigen, verdedigt.[250] Vijfmaal wordt op grond van hetzelfde toetsingskader het bezwaar ongegrond verklaard omdat het algemeen belang zwaarder zou wegen dan het belang van de veroordeelde.[251]

Stigmatiserend effect

In een aantal zaken speelt de vraag of de opname van het DNA-profiel in de databank een (onrechtvaardig) stigmatiserend effect zou hebben op de minderjarige veroordeelde. Tweemaal wordt geoordeeld dat dit inderdaad zo is en zodoende in strijd is met art. 40 lid 1 IVRK.[252] Andere rechtbanken oordelen dat opname geen stigmatiserend effect heeft en de waardigheid van het kind en het resocialisatiestreven niet aantasten.[253] Tot slot oordeelt de rechtbank Rotterdam in twee uitspraken dat opname van het DNA-profiel in de databank juist zou kunnen bijdragen aan de resocialisatie omdat dit preventief werkt.[254]

Zaken waarin de arresten van de Hoge Raad van 13 mei 2008 worden meegewogen

Op 13 mei 2008 heeft de Hoge Raad zoals gezegd uitspraken gedaan – over onder meer de positie van minderjarigen – naar aanleiding van cassaties in het belang der wet. Verschillende rechtbanken betrekken die uitspraken bij hun beoordeling. Op basis van die uitspraken zijn er rechtbanken die (soms anders dan voorheen) oordelen dat geen generieke uitzondering voor minderjarigen bestaat en dat daarmee geen ruimte is voor een speciale belangenafweging ten aanzien van minderjarigen.[255] Toch is nog in vijf bezwaarzaken na de arresten van de Hoge Raad getoetst aan het IVRK en een daarop gebaseerde belangenafweging gemaakt.[256]

Sinds de arresten van de Hoge Raad in 2008 wordt de omstandigheid dat de veroordeelde ten tijde van het plegen van het misdrijf minderjarig was, vaker over de band van de proportionaliteitstoets (van art. 8 EVRM) en/of bij de uitzonderingsgrond van de 'bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd' meegewogen en worden bezwaren

---

250 Aanhangsel Handelingen II 2005/06, 1401, p. 2985-2986. Zie ook § 3.5.2.

251 Rb Amsterdam 14 februari 2006, ECLI:NL:RBAMS:2006:AV1664; Rb Amsterdam 14 februari 2006, ECLI:NL:RBAMS:2006:AV1627; Rb Middelburg 5 april 2006, LJN AX 9174, NbStraf 2006/232; Rb Haarlem 11 januari 2007, ECLI:NL:RBHAA:2007:BB3707; Rb Groningen 5 september 2007, ECLI:NL:RBGRO:2007:BB3041.

252 Rb Middelburg 29 juni 2005, LJN AU 2266, NbStraf 2005/313; Rb Middelburg 15 maart 2006, LJN AX 9194, NbStraf 2006/233 (zie ook Aanhangsel Handelingen II 2005/06, 1401, p. 2986).

253 Rb Breda 9 december 2005, ECLI:NL:RBBRE:2005:AU7684 (hier overwoog de rechtbank ook dat een behandeling en de belofte niet meer te zullen recidiveren onvoldoende is voor toepassing uitzonderingsgrond); Rb Breda 24 november 2006, ECLI:NL:RBBRE:2006:AZ3394; Rb Zwolle-Lelystad 26 maart 2010, ECLI:NL:RBZLY:2010:BM2298.

254 Rb Rotterdam 17 november 2005, ECLI:NL:RBROT:2005:AU7070 (ook overweegt de rechtbank dat voor minderjarigen geen uitzondering geldt en dat dit niet in strijd is met het IVRK); Rb Rotterdam 16 oktober 2007, NbStraf 2007/479.

255 Rb Amsterdam 27 juni 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD6509 (hoewel het bezwaar toch gegrond wordt verklaard omdat de zaak buiten de invloed van veroordeelde om pas is afgedaan na 13 mei 2008 waarna de rechtbank pas haar jurisprudentie heeft herzien); Rb 's-Hertogenbosch 21 november 2008, ECLI:NL:RBSHE:2008:BG4916; Rb Arnhem 20 januari 2009, ECLI:NL:RBARN:2009:BH1208; Rb Maastricht 24 februari 2009, ECLI:NL:RBMAA:2009:BH4127; Rb Haarlem 10 december 2009, ECLI:NL:RBHAA:2009:BK6966; Rb Limburg 23 januari 2013, ECLI:NL:RBLIM:2013:BZ0429; Rb Noord-Holland 13 april 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:3878; Rb Den Haag 2 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:917; Rb Noord-Holland 29 februari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3089; Rb Overijssel 29 maart 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:1742 (bezit en verspreiden kinderporno, geen uitzondering voor minderjarige, dat geen sprake is van justitiële documentatie maakt dat niet anders).

256 Rb Breda 18 juni 2008, NbStraf 2008/326 (in brand steken banden nieuwjaarsnacht, belangenafweging in voordeel veroordeelde); Rb Maastricht 9 december 2008, NbStraf 2009/63 (plegen van openlijk geweld betrof volgens de rechtbank een ''naïeve onnadenkende puberstreek''); Rb Dordrecht 10 juni 2009, ECLI:NL:RBDOR:2009:BJ1430 (belangenafweging valt in voordeel van veroordeelde uit); Rb Zwolle-Lelystad 22 december 2010, NbStraf 2011/134 (het IVRK wordt hier niet genoemd, de belangenafweging volgt volgens deze rechtbank uit de MvT en wordt ook gebruikt ten aanzien van meerderjarigen); Rb Breda 17 oktober 2011, NbStraf 2011/349 (ook hier zou de belangenafweging uit de MvT volgen).

daarom gegrond verklaard.[257] Illustratieve voorbeelden zijn een geval waarbij een dertienjarige is veroordeeld voor bekladden van een metrostel met een stift[258] en een zestienjarige die een vaas met tulpen heeft gestolen om aan zijn moeder te geven.[259] Tot slot zijn er rechtbanken die, hoewel zij (al dan niet expliciet) erkennen dat minderjarigheid op zichzelf genomen geen grond is voor gegrondverklaring van het bezwaarschrift, wel van oordeel zijn dat minderjarigen een bijzondere (kwetsbare) positie innemen of dat leeftijd een rol kan spelen in de beoordeling.[260] De rechtbank Amsterdam heeft daarnaast een bezwaar gegrond verklaard omdat de kans op recidive verwaarloosbaar zou zijn.[261]

De slotsom is dat rechtbanken nog steeds verschillend oordelen over de positie van de minderjarige bij de uitvoering van de Wet DNA-V en soms, zo lijkt het, tegen de strikte zienswijze van de Hoge Raad in. Dit betekent dat ook na de uitspraak van de Hoge Raad onduidelijkheid bestaat ten aanzien van de belangen die dienen te worden meegewogen bij de afgifte van een DNA-bevel aan veroordeelde minderjarigen.[262] Het is nog niet duidelijk in hoeverre de uitspraken van het Mensenrechtencomité van 18 juli 2017[263] effect hebben gehad op de beoordeling van bezwaarschriften die betrekking hebben op de minderjarigheid van de veroordeelde. Tot 11 juli 2018, de datum waarop het jurisprudentieonderzoek is afgesloten, zijn hierover geen gepubliceerde uitspraken aangetroffen waarin expliciet naar de uitspraken van het Mensenrechtencomité wordt verwezen.

---

[257] Rb Amsterdam 27 juni 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD6519 (spuiten van graffiti wordt gepleegd in bepaalde levensfase); Rb Rotterdam 9 december 2008, NbStraf 2009/39 (minderjarige van 13 jaar, spuiten van 'graffiti' met verder geen documentatie); Rb Maastricht 24 februari 2009, ECLI:NL:RBMAA:2009:BH4137 (relatief licht feit en gaat nu goed met veroordeelde); Rb Limburg 23 januari 2013, ECLI:NL:RBLIM:2013:BZ0432 (jonge leeftijd en veroordeelde heeft veel geleerd); Rb Rotterdam 3 april 2013, NbStraf 2013/214 (dertienjarige die wc-rol en wc-rolhouder op school in brand stak, rechtbank gaat uit van eenmalig incident in bepaalde levensfase); Rb Rotterdam 15 oktober 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:9103; Rb Zeeland-West-Brabant 3 december 2013, ECLI:NL:RBZWB:2013:8901; Rb Midden-Nederland 5 maart 2014, NbStraf 2014/137 (winkeldiefstal, gelet op jeugdige leeftijd bezwaar gegrond); Rb Amsterdam 8 april 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:2535; Rb Rotterdam 9 april 2015, NbStraf 2015/172 (delict in bepaalde levensfase, gezien de bijzondere omstandigheden zoals overlijden oom, scheiding ouders en zelfmoord vader); Rb Noord-Holland 26 oktober 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:11813; Rb Den Haag 2 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:915; Rb Den Haag 9 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1976 (eenmalig incident, te weten een vuurwerkbom); Rb Noord-Holland 29 februari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3094 (waarbij onder meer partijen aanvankelijk openstonden voor mediation maar niet is gerealiseerd); Rb Zeeland-West-Brabant 26 juni 2018, NbStraf 2018/286 (12-jarige die vuurwerk had afgestoken en een tas in brand had gestoken waarna door gedragingen van anderen een grote brand is ontstaan; rechtbank acht opname in databank in het licht van art. 8 EVRM disproportioneel omdat de rol van de veroordeelde gering evenals het recidiverisico gering wordt geacht).

[258] Rb Rotterdam 9 december 2008, NbStraf 2009/39 (minderjarige van 13 jaar, spuiten van 'graffiti' met verder geen documentatie).

[259] Rb Limburg 29 november 2017, NbStraf 2017/45.

[260] Rb Alkmaar 20 juli 2009, ECLI:NL:RBALK:2009:BJ7302; Rb Middelburg 24 november 2009, NbStraf 2010/43 (de rechtbank is van oordeel dat zij leeftijd maar ook de straf en justitiële documentatie in haar afweging mag betrekken); Rb Roermond 11 mei 2011, ECLI:NL:RBROE:2011:BQ4277; Rb Haarlem 1 september 2011, NbStraf 2011/408 (kwetsbare positie minderjarige, hoewel de rechtbank erkent dat minderjarigheid geen grond is gebruikt zij vervolgens wel een belangenafweging waarin leeftijd een rol speelt hierbij speelt mee dat onderhavig feit ook met een HALT-afdoening had kunnen worden afgedaan); Rb Middelburg 18 december 2012, NbStraf 2013/80 (kwetsbare positie minderjarige, zodat toch een toetsingskader wordt aangelegd); Rb Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Rb Amsterdam 5 maart 2015, NbStraf 2015/164 (Geen generieke uitzondering minderjarigen maar leeftijd speelt wel een rol); Rb Den Haag 31 maart 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:4133; Rb Den Haag 26 januari 2016, NbStraf 2016/68 (leeftijd kan bij bijzondere omstandigheden een rol spelen, rechtbank acht bezwaar overigens (mede) gegrond omdat volwassenen normaal een geldboete zouden krijgen opgelegd, zie ook verderop); Rb Amsterdam 14 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9870 (mishandeling door 15jarige, taakstraf. Meerderjarige zou geldboete krijgen); Rb Den Haag 7 november 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:13188; Rb Den Haag 19 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:7487 (15-jarige veroordeeld voor onder meer diefstal in vereniging met geweld en waarbij sprake was van persoonlijke problematiek).

[261] Rb Amsterdam 23 september 2016, NbStraf 2016/214 (hoewel de rechtbank het arrest van de Hoge Raad voorop stelt, wordt niet vermeld dat geen uitzondering voor minderjarigen bestaat; wegens de verwaarloosbare kans op recidive valt de belangenafweging vervolgens in het voordeel van veroordeelde uit). Dit gebeurde overigens ook wel vóór 2008: Rb Roermond 4 mei 2006, ECLI:NL:RBROE:2006:AX2488 en Rb Arnhem 13 maart 2007, ECLI:NL:RBARN:2007:BA9680.

[262] Zie ook (het rapport van de) Kinderombudsman 2013, p. 18.

[263] HRC 18 juli 2017, nr. 2362/2013 (S.L. t. Nederland) (niet gepubliceerd); HRC 18 juli 2017, nr. 2326/2013 (N.K. t. Nederland) NbStraf 2018, 74, zie § 3.5.5.

3.8.7 Bezwaargronden gebaseerd op art. 8 EVRM

Bezwaarschriften waarin (mede) een beroep wordt gedaan op art. 8 EVRM (proportionaliteit en/of noodzakelijkheid), worden in het gros van de gevallen ongegrond verklaard aangezien de afname van celmateriaal en opname van het DNA-profiel volgen uit wetgeving, deze het (legitieme) veiligheidsbelang dienen en sprake is van proportionaliteit.[264] Een enkele rechtbank oordeelt echter in een zaak waarin een minderjarige graffiti had gespoten dat bij een te strikte toepassing van de uitzonderingsgrond strijdigheid met art. 8 EVRM in beeld komt.[265] Dat past in het beeld dat rechtbanken soms, zoals hierboven bij de bespreking van de praktijk ten aanzien van minderjarige veroordeelden reeds aangestipt, de proportionaliteitstoets van art. 8 EVRM meewegen bij de invulling van de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd om een bezwaar gegrond te verklaren.[266]

3.8.8 'Oneigenlijke' uitzonderingsgronden

Onder dit kopje wordt een verzameling van uitspraken behandeld die niet direct onder de voorgaande thema's kunnen worden ondergebracht. Het gaat daarbij om gevallen waarbij strikt formeel gezien wel sprake is van een DNA-waardig feit en sanctie, maar desalniettemin bezwaren gegrond worden verklaard, zonder dat daarbij sprake is van één van de wettelijke uitzonderingsgronden. Daarbij kunnen twee categorieën worden onderscheiden: ten eerste als uit de veroordeling blijkt dat voorafgaand aan de rechterlijke veroordeling door het OM een transactie was aangeboden dan wel dat eigenlijk een geldboete een gepaste straf zou zijn geweest maar vanwege de omstandigheden van het geval een taakstraf of gevangenisstraf is opgelegd en ten tweede als er tussen de veroordeling en het DNA-bevel een lange tijd is verstreken.

DNA-waardige sanctie?

Er zijn rechtbanken die een bezwaar gegrond verklaren in gevallen waarbij aanvankelijk een transactie is aangeboden en nadien omdat aan de transactie niet is voldaan, een vervolging en veroordeling plaatsvindt. Een transactie is geen veroordeling in de zin van de Wet DNA-V. De reden om na een veroordeling voor het betreffende feit een bezwaarschrift toch gegrond te verklaren is de aanname dat het OM in eerste instantie door het aanbieden van een transactie kennelijk van oordeel was dat de afname van celmateriaal niet was geboden of dat de beslissing (ofwel de straf) van de rechter gelijk was aan de (voorwaarde van de) aangeboden transactie.[267] Andere rechtbanken verwerpen dit soort bezwaren echter, met verwijzing naar de strikte interpretatie van de uitzonderingsgronden zoals weergegeven in het arrest van de Hoge Raad van 13 mei 2008,[268] of omdat het weigeren van een transactie als processueel risico van de veroordeelde wordt aangemerkt.[269]

---

[264] Rb Den Haag 17 maart 2005, ECLI:NL:RBSGR:2005:AT1595; Rb Roermond 21 april 2005, ECLI:NL:RBROE:2005:AT7933 (ook beroep op gelijkheidsbeginsel, nulla poena of rechtszekerheid worden verworpen); Rb Leeuwarden 14 september 2005, ECLI:NL:RBLEE:2005:AU3734; Rb Rotterdam 17 november 2005, ECLI:NL:RBROT:2005:AU7070; Rb Zutphen 15 juni 2007, NbStraf 2007/481 (voorts kon hier ook geen geldig beroep worden gedaan op het IVRK vanwege het te algemene karakter daarvan); Rb Amsterdam 27 juni 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD6470; Rb Amsterdam 27 juni 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD6509; Rb Arnhem 20 januari 2009, ECLI:NL:RBARN:2009:BH1208; Rb Alkmaar 27 januari 2009, ECLI:NL:RBALK:2009:BH1921; Rb Maastricht 24 februari 2009, ECLI:NL:RBMAA:2009:BH4127 (ook geen strijd met 6 EVRM); Rb Den Haag 31 juli 2012, ECLI:NL:RBSGR:2012:BX7181.

[265] Rb Amsterdam 27 juni 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD6519.

[266] Bijv. Rb Haarlem 25 oktober 2012, NbStraf 2013/79 (hierbij ging het om witwassen, art. 420bis Sr; de rechtbank oordeelt overigens niet eenduidig over de relevantie van het feit).

[267] Rb Roermond 9 februari 2011, ECLI:NL:RBROE:2011:BP4829 (betrof minderjarige en uit de hand gelopen meidenruzie); Rb Zutphen 7 augustus 2009, NbStraf 2010/157 (mishandeling door minderjarige met een werkstraf van 28 uur); Rb Noord-Holland 17 juli 2013, ECLI:NL:RBNHO:2013:7704 (transactie werd ingetrokken); Rb Den Haag 16 augustus 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:11383 (zaak kwam op zitting omdat veroordeelde de schadevergoeding in termijnen wilde betalen, wat bij de transactie niet mogelijk was).

[268] Rb Amsterdam 27 juni 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD6509.

[269] Rb Zwolle-Lelystad 26 maart 2010, ECLI:NL:RBZLY:2010:BM2298; Rb Breda 20 augustus 2012, ECLI:NL:RBBRE:2012:BX5793.

Ook komt het voor dat een bezwaar gegrond wordt verklaard omdat uit de veroordeling blijkt dat de rechter eigenlijk een geldboete had willen opleggen maar vanwege de toegepaste voorlopige hechtenis een gevangenisstraf had opgelegd.[270] Vergelijkbaar is een zaak waarbij een student op zijn eigen verzoek was veroordeeld tot een (voorwaardelijke) werkstraf in plaats van een geldboete en verder niet van recidivegevaar bleek[271] en het geval waarin door middel van een strafbeschikking een taakstraf in plaats van geldboete was opgelegd en de officier van justitie had toegezegd dat geen DNA-bevel zou worden gegeven.[272] Tot slot kan een zaak worden genoemd waarin een 19-jarige werd veroordeeld wegens winkeldiefstal en de rechtbank daarbij had overwogen dat een *first offender* normaal gesproken een geldboete opgelegd zou hebben gekregen, maar de reclassering had geadviseerd een taakstraf op te leggen.[273]

In tien zaken speelt mee dat bij minderjarigen, vanwege pedagogische overwegingen en de aard van het jeugdstrafrecht, vaker een taakstraf dan geldboete wordt opgelegd en het bezwaarschrift (mede op basis daarvan) gegrond wordt verklaard.[274] In een andere zaak woog de rechtbank mee dat normaal gesproken een HALT-afdoening wordt aangeboden.[275] Bij een deel van deze zaken wordt de verwerking van het celmateriaal tot DNA-profiel bovendien in strijd geacht met art. 8 EVRM en art. 3 IVRK.
Anders oordeelt de rechtbank Roermond, namelijk dat niet met vrucht kan worden geklaagd dat onterecht celmateriaal is afgenomen omdat aangenomen mag worden dat bij de oplegging van de taakstraf, het nevengevolg dat een DNA-bevel wordt uitgevaardigd reeds bij de inhoudelijke behandeling van de strafzaak kan worden meegewogen door de rechter die de straf oplegt.[276]

Doorlooptijden

Hoewel het de bedoeling is dat een DNA-bevel zo spoedig mogelijk na de veroordeling (in eerste aanleg) dient te worden gegeven, kan er door allerlei oorzaken een lange tijd verstrijken tussen de veroordeling en de afgifte van een DNA-bevel. Rechtbanken gaan daar verschillend mee om.

Een aantal rechtbanken heeft dergelijke bezwaren gegrond verklaard omdat vanuit onder meer het oogpunt van rechtsgelijkheid en rechtszekerheid een lang tijdsverloop niet is gerechtvaardigd. Het ging dan om doorlooptijden die varieerden tussen de 25 maanden en

---

270 Rb Dordrecht 19 oktober 2011, ECLI:NL:RBDOR:2011:BV0238.

271 Rb Den Haag 28 februari 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:2142 (meerderjarige student veroordeeld tot voorwaardelijke werkstraf voor mishandeling).

272 Rb Noord-Holland 12 april 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:3067.

273 Rb Den Haag 19 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:7490.

274 Zie § 3.5.2 en 3.5.5; Rb Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402; Rb Den Haag 26 januari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1978 (waarbij tevens wordt overwogen dat DNA-afname onverenigbaar zou zijn met de uitgangspunten van het jeugdstrafrecht); Rb Den Haag 26 januari 2016, NbStraf 2016/68 (waarbij overigens volgens de rechtbank de leeftijd bij de bijzondere omstandigheden een rol kan spelen); Rb Noord-Nederland 27 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016:3317 (waarbij ook de doorlooptijd en jeugdigheid van veroordeelde een rol speelde); Rb Amsterdam 14 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9870 (mishandeling begaan door 15jarige); Rb Limburg 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10625 (mishandeling/schoolpleinruzie); Rb Limburg 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10626 (mishandeling/ruzie om een meisje); Rb Limburg 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10627 (mishandeling tijdens carnaval); Rb Den Haag 7 november 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:13188 (diefstal in vereniging en overtreding Wet wapens en munitie, namelijk meenemen van niet op slot staande fiets en voorhanden hebben zakmes); Rb Limburg 29 november 2017, NbStraf 2017/45 (werkstraf voor zestienjarige die vaas met tulpen steelt).

275 Rb Haarlem 1 september 2011, NbStraf 2011/408 (betrof diefstal van een fles Bacardi in een bar op Terschelling tijdens vakantie).

276 Rb Roermond 4 april 2012, ECLI:NL:RBROE:2012:BW0924.

12 jaar.[277] Een enkele keer speelde ook de jeugdige leeftijd van de veroordeelde en het feit dat een meerderjarige een geldboete zou hebben gekregen in plaats van een werkstraf, een rol. In dat geval was de doorlooptijd 18 maanden.[278] Ook bezwaarschriften met betrekking tot DNA-bevelen naar aanleiding van de herstelactie zijn vanwege een lange doorlooptijd gegrond verklaard omdat de officier van justitie volgens de betrokken rechtbank genoeg tijd heeft gehad om te oordelen of een uitzonderingsgrond van toepassing is, zodat bij gebreke van een bevel de veroordeelde naar verloop van tijd erop zou moeten kunnen vertrouwen dat in zijn geval besloten is tot toepassing van een uitzonderingsgrond.[279]

Andere rechtbanken hebben dit soort bezwaren ongegrond verklaard bij doorlooptijden variërend van 3 tot 17 jaar.[280] Daarbij ging het in de zaak met een doorlooptijd van 17 jaar om een veroordeelde die sinds zijn veroordeling in eerste aanleg in 1996 lange tijd onvindbaar was zodat hij pas 16 jaar na het vonnis in eerste aanleg in het buitenland werd aangehouden voor de executie van zijn straf.[281] Sommige rechtbanken overwegen daarbij dat de belangen van veroordeelden niet zijn geschaad omdat de bewaartermijn bij een verlaat DNA-bevel niet verlengd wordt en het DNA-profiel dus korter wordt opgeslagen.[282] Dit is ook de lijn die de Hoge Raad in zijn arrest van 13 september 2016 naar aanleiding van een vordering tot cassatie in het belang der wet hanteert.[283] Na het wijzen van dit arrest zijn geen beschikkingen meer gevonden waarin een lange doorlooptijd een grond vormt voor de gegrondverklaring van een bezwaar.

3.9 Afrondende opmerkingen over het normatief kader

In § 3.6 is geconcludeerd dat de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de uitzonderingsgrond van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V van wezenlijke betekenis is voor de beantwoording van de vraag of bij de afgifte van DNA-bevelen voldaan wordt aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Weliswaar zijn in de wetsgeschiedenis enige aanknopingspunten geboden hoe deze uitzonderingsgronden moeten worden uitgelegd (zie daarvoor § 3.3.6) en kunnen ook aan de rechtspraak van de Hoge Raad en het EHRM algemene richtlijnen worden ontleend, het is de vraag of hierdoor de voorwaarden waaronder de uitzonderingsgronden moeten worden toegepast voldoende scherp zijn afgebakend om houvast te bieden voor de officier van justitie in concrete gevallen en voor de controle van de rechter daarop in de bezwaarprocedure. Uit de rechtspraak komt in ieder

---

277 Rb Groningen 20 oktober 2010, ECLI:NL:RBGRO:2010:BO1360 (zes jaar); Rb Maastricht 26 juni 2012, ECLI:NL:RBMAA:2012:BW9457 (25 maanden); Rb Leeuwarden 25 juli 2012, NbStraf 2013/45 (doorlooptijd van 3,5 jaar); Rb Alkmaar 6 augustus 2012, ECLI:NL:RBALK:2012:BX4378 (12 jaar na het vonnis in eerste aanleg en 10 jaar na arrest van het hof, ondanks dat executie ook pas na 10 jaar van het arrest van het hof plaatsvond); Rb Noord-Holland 20 oktober 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:8800 (2 jaar, voornaamste reden lijkt echter omdat het een irrelevant feit, namelijk computervredebreuk, betrof); Rb Noord-Holland 25 januari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3086 (2 jaar en 11 maanden, betrof eenmalig vuurwerkincident minderjarige); Rb Noord-Holland 25 januari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:629 (29 maanden, betrof eenmalig vuurwerkincident minderjarige); Rb Midden-Nederland 15 november 2016, NbStraf 2017/47 (doorlooptijd van 10 jaar, tevens waren de DNA-stukken niet meer voorhanden en was geen sprake van recidive).

278 Rb Noord-Nederland 27 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016:3317 (18 maanden doorlooptijd, betrof minderjarige van 12 jaar tijdens begaan van het delict).

279 Rb Rotterdam 4 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2093 (doorlooptijd van 4 jaar); Rb Rotterdam 4 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2097 (doorlooptijd van 3 jaar, betrof minderjarige).

280 Rb Amsterdam 27 juni 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD6470 (doorlooptijd van 8 jaar); Rb Arnhem 2 september 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BR6479 (5 jaar, reden ongegrondverklaring: executie vond pas plaats nadat het feit bij de wet in werking is getreden); Rb Oost-Nederland 30 januari 2013, ECLI:NL:RBONE:2013:BZ0229 (5 jaar); Rb Gelderland 10 april 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:CA1928 (17 jaar, veroordeelde is na vonnis in 1996 gevlucht naar het buitenland en pas in 2012 aangehouden voor de executie van zijn straf).

281 Rb Gelderland 10 april 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:CA1928.

282 Rb Den Haag 29 december 2015, Rb Den Haag 29 december 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:16038 (3 jaar); Rb Den Haag 10 oktober 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:11567 (6,5 jaar).

283 HR 13 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2073, rov. 4.4.

geval naar voren dat uniformiteit bij de toepassing en interpretatie van de uitzonderingsgronden ontbreekt.

Over de uitzonderingsgrond 'aard van het misdrijf' oordelen rechtbanken verschillend bij hetzelfde soort strafbare feit. Waar de ene rechtbank een feit als irrelevant aanmerkt, ziet een andere rechtbank dit anders (bijvoorbeeld bij steunfraude, valsheid in geschrift of kinderporno). Dit betekent dat in de jurisprudentie geen helderheid bestaat welke criteria worden aangelegd voor het oordeel of DNA-onderzoek wel of niet gelet op de aard van het misdrijf redelijkerwijs van betekenis kan zijn.

Wat betreft de uitzonderingsgrond 'bijzondere omstandigheden' laat de rechtspraak een divers palet zien van wat hieronder kan worden verstaan. Deze uitzonderingsgrond werd aanvankelijk ruim opgevat, waarbij zowel de ernst van het feit of dat er sprake was van een eenmalig incident in de belangenafweging werden betrokken. Latere rechtspraak laat – vooral na de uitspraak van de Hoge Raad in 2008 – een beperktere invulling van de uitzonderingsgrond zien.

De verscheidenheid in de rechtspraak komt prominent naar voren als het gaat om de toepassing van de wet DNA-V op minderjarigen. Hoewel ook in deze rechtspraak – mede op basis van het IVRK of EVRM – aanvankelijk uitgebreide belangenafwegingen werden gemaakt, is dat enigszins afgenomen nadat de Hoge Raad in 2008 heeft geoordeeld dat er geen generiek onderscheid dient te worden gemaakt tussen meerder- en minderjarigen. Maar rechtbanken oordelen nog steeds verschillend ten aanzien van minderjarigen en soms, zo lijkt het, tegen de strikte zienswijze van de Hoge Raad in. Dit betekent dat de onduidelijkheid en rechtsongelijkheid ten aanzien van minderjarigen met betrekking tot de toepassing van de wet DNA-V is blijven bestaan. De onduidelijkheid is overigens vergroot door de uitspraken van het Mensenrechtencomité van 18 juli 2017, die in § 3.5.5 zijn besproken.

De slotsom is dat de ruimte die de wet en de wetsgeschiedenis de rechtspraktijk bieden tot een gevarieerd beeld in de rechtspraak hebben geleid en deze rechtspraak daardoor niet de gewenste nadere handvatten voor het OM biedt. Dit speelt met name bij de beoordeling van de aard van het feit met het oog op de bruikbaarheid van DNA-onderzoek en hoe wordt omgegaan met minderjarigen. Dat leidt in sommige gevallen tot rechtsongelijkheid. De vervolgvraag is hoe het OM met dit gegeven omgaat. In de volgende hoofdstukken wordt daar nader op ingegaan. Hoofdstuk 4 bevat de resultaten van het onderzoek naar de werkwijze van het OM en in hoofdstuk 5 wordt verslag gedaan van het dossieronderzoek.

4 De werkwijze van het OM bij de uitvoering van de Wet DNA-V

In dit hoofdstuk wordt op basis van door het OM aangeleverde (beleids)stukken en interviews met OM-medewerkers omschreven wat de werkwijze was en is met betrekking tot de beslissing om wel of geen DNA-bevel uit te vaardigen. Dit hoofdstuk draagt daarmee bij aan de beantwoording van de deelvragen 2, 3, 4 en 5.[284] Hierna wordt de gang van zaken tijdens de herstelactie en de huidige praktijk beschreven. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de 'voorkant' van het proces, waarbij DNA-waardige feiten worden geselecteerd en voorgesorteerd, en de beoordeling op individueel zaakniveau. Tevens wordt ingegaan op de toepassing van de uitzonderingsgronden en de rol die de officier van justitie en de DNA-blokken hebben (gespeeld) bij de beslissing wel of geen DNA-bevel af te geven. Alvorens daartoe over te gaan wordt echter eerst kort weergegeven wat de bevindingen zijn uit eerder onderzoek naar de toepassing van de Wet DNA-V in de praktijk, de al eerder aangehaalde procesevaluaties die zijn uitgevoerd in opdracht van het WODC van Kruisbergen in 2008 en Taverne e.a. in 2012.

4.1 Bevindingen uit eerder evaluatieonderzoek

Volgens de procesevaluatie van 2008 uitgevoerd door Kruisbergen, die betrekking had op de periode van 2005-2007 werd van de uitzonderingsgronden ex art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V weinig gebruik gemaakt. Kruisbergen stelt dat dit in overeenstemming is met de verwachtingen die in de wetsgeschiedenis hieromtrent zijn geformuleerd.[285] Opgemerkt moet in dit verband worden dat dit mede verklaard kan worden door de omstandigheid dat de Wet DNA-V gefaseerd in werking is getreden voor verschillende delicten, waarbij in de eerste fase prioriteit is gegeven aan gewelds- en zedendelicten.[286] Het onderzoek van Kruisbergen had betrekking op deze eerste periode. De feiten waarvoor toen DNA-bevelen werden afgegeven zullen niet zoveel aanleiding hebben gegeven tot discussie over de mogelijke irrelevantie van het feit.
Uit de procesevaluatie komt naar voren – en dit is volgens Kruisbergen niet in overeenstemming met de bedoeling van de wet – dat het uitvaardigen van een bevel tot afname van celmateriaal lang niet in alle gevallen wordt genomen nadat er (door de officier van justitie) een afweging heeft plaatsgevonden of wellicht sprake is van een uitzonderingsgrond.[287] De reden die hiervoor wordt gegeven is dat:

> ''(...) het uitvaardigen van de bevelen tot afname van celmateriaal in veel parketten niet bij de betreffende zaaksOvJ's is belegd, maar bij gespecialiseerde medewerkers die de afzonderlijke zaken niet (altijd) kennen."[288]

De medewerkers waarop gedoeld wordt zijn de forensisch officier van justitie of een administratieve medewerker.[289] Kruisbergen constateert dat op sommige parketten het uitvaardigen van een bevel bij een relevant delict (in elk geval bij meerderjarigen) min of meer automatisch gebeurt waarbij geen zaakspecifieke kenmerken worden meegewogen en/of de werkzaamheden die hiermee gepaard gaan zijn gedelegeerd aan andere medewerkers

[284] Zie § 2.1.
[285] Kruisbergen 2008, p. 12.
[286] Tranche 1: op 1 februari 2005 gewelds- en zedenmisdrijven onder werking van de wet gebracht en daarnaast een aantal misdrijven beschreven in het Wetboek van Militair Strafrecht, de Wet oorlogsstrafrecht en de Wet op internationale misdrijven, Stb. 2005, 18; tranche 2: op 1 januari 2009 werd de wet ook van toepassing verklaard op ieder voorlopige hechtenis-feit voor zover het feit is begaan door zeer actieve veelplegers (bij wie in de afgelopen 5 jaar meer dan 10 processen-verbaal zijn opgemaakt) of door aan wie een ISD-maatregel is opgelegd, Stb. 2008, 530; tranche 3: op 1 mei 2010 is de wet volledig in werking getreden voor alle misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, Stb. 2010, 11.
[287] Kruisbergen 2008, p. 50-51.
[288] Kruisbergen 2008, p. 12.
[289] Kruisbergen 2008, p. 8.

dan officieren van justitie. Dit is niet in overeenstemming met de bedoeling van de wetgever zoals blijkt uit de memorie van toelichting, waarin er van uit wordt gegaan dat een individuele afweging dient plaats te vinden door de zaaksofficier.[290] In het verlengde daarvan wordt in de procesevaluatie gewezen op drie (onder § 3.8.4 reeds aangehaalde) bezwaarzaken waarin een ingediend bezwaar gegrond is verklaard omdat de feitelijke uitvoering van de afgifte van het DNA-bevel was gemandateerd aan een andere medewerker dan de officier van justitie en een afzonderlijke toetsing door deze officier van justitie achterwege was gebleven.[291] Deze zaken hebben betrekking op twee parketten en de rechtbanken constateerden in hun beschikkingen dat deze praktijk daar gebruikelijk was.

Uit de in 2012 door de Universiteit Leiden uitgevoerde procesanalyse, die wel betrekking heeft op een periode dat de Wet DNA-V van toepassing is op alle voorlopige hechtenis-feiten, komt naar voren dat in ongeveer 5% van de gevallen de uitzonderinggronden onder art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V worden toegepast.[292] In 16% van de gevallen blijft een DNA-bevel achterwege omdat het DNA-profiel reeds in de databank is opgeslagen (art. 2 lid 1 onder a Wet DNA-V). Geconstateerd wordt dat de werkwijze wat betreft de beoordeling van de individuele zaken ten opzichte van het onderzoek dat in 2008 door Kruisbergen is gedaan, is verbeterd. De beoordeling of een veroordeelde in aanmerking komt voor afname van celmateriaal in het kader van de Wet DNA-V geschiedt door de forensisch officieren van justitie, waarbij de geïnterviewde officieren van justitie aangeven zelf de afweging te maken wel of niet een bevel tot DNA-afname bij een veroordeelde uit te vaardigen.[293] Toch wordt ook in dit onderzoek geconstateerd dat de wijze waarop de beslissingen om al dan niet celmateriaal te laten afnemen bij een DNA-V waardige veroordeelde worden genomen, per arrondissementsparket kunnen verschillen. Een van de gesignaleerde knelpunten is de verschillende wijze waarop officieren van justitie de uitzonderingsgronden toepassen. Dit verschil in benadering heeft te maken met een verschil van opvatting over de proportionaliteit van een jarenlange opslag van een DNA-profiel in verhouding tot het gepleegde feit. Uit de interviews blijkt dat de ene officier van justitie standaard het bevel afgeeft ongeacht persoonskenmerken, strafdossier en gepleegd delict indien het DNA-profiel nog niet is opgenomen onder het adagium: “als je het er niet mee eens bent, dan teken je maar bezwaar aan”. Een andere officier van justitie geeft te kennen bij elke veroordeelde te beoordelen of de uitzonderingsgrond van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V van toepassing is.[294] Bij een minderjarige wordt daarbij soms nader gekeken naar de justitiële documentatie en de aard en ernst van het delict. Maar soms wordt ook bij meerderjarigen uitgebreider gekeken naar de zaak waarbij wordt gelet op de justitiële documentatie, het soort delict dan wel de hoogte van de opgelegde straf.[295] Dat deze afweging niet wordt gemaakt door de zaaksofficier van justitie, zoals de intentie van de wetgever was, wordt in dit onderzoek niet geproblematiseerd.

4.2 De werkwijze tijdens de herstelactie

4.2.1 De werkwijze aan de ‘voorkant’

De werkwijze die naar voren komt uit de procesevaluaties van 2008 en 2012 is inmiddels aanzienlijk veranderd. De oorzaak hiervan ligt mede in de aanpassingen die zijn doorgevoerd in het kader van het Verbeterprogramma. Zoals vermeld in hoofdstuk 1, is het proces

290 Kruisbergen 2008, p. 51.
291 Kruisbergen 2008, p. 51; Rechtbank Zutphen, 18 november 2005, LJN AU 8793; Rechtbank Zutphen 2 december LJN AU 8353; Rechtbank Den Haag, 25 januari 2006, LJN AV 6021.
292 Taverne e.a. 2012, p. 71 en 105.
293 Taverne e.a. 2012, p. 7 en 92.
294 Taverne e.a. 2012, p. 93, 94 en 116.
295 Taverne e.a. 2012, p. 93, 94 en 109.

rondom de uitvoering van de Wet DNA-V thans grotendeels gedigitaliseerd en geautomatiseerd.[296] Voordat het tot een individuele beoordeling van een zaak komt, worden door middel van gegevensverstrekking en gedigitaliseerde systemen bepaalde zaakstromen 'voorgesorteerd'. De ontwikkeling van dit systeem is als volgt verlopen. Het OM gebruikte sinds mei 2010, na de inwerkingtreding van de laatste tranche van de Wet DNA-V voor de bepaling welke veroordeelden celmateriaal dienden af te staan een digitale *query* (zoekslag), die was opgebouwd uit een lijst van artikelen van misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten en DNA-waardige sancties (zoals de taakstraf of gevangenisstraf). Met deze query konden de strafzaakregistratiesystemen Compas, GPS en Nias worden bevraagd waarbij als resultaat uitspraken naar boven kwamen die zich potentieel leenden voor toepassing van de Wet DNA-V. De lijst met de artikelen van de delicten die in de query werd opgenomen, werd vastgesteld door het LOFO.[297]
Uit het onderzoek van de Commissie Hoekstra bleek, dat de query niet compleet was en dus niet aan alle veroordeelden die daarvoor in aanmerking kwamen, een bevel tot afgifte van celmateriaal was gegeven c.q. een DNA-profiel was bepaald en opgeslagen. Ook verschilde de werkwijze per parket doordat sommige parketten hun eigen lijsten en methoden gebruikten bij de uitvaardiging van de DNA-bevelen.[298] Daarop is de lijst van strafbare feiten die ten grondslag lag aan de query ten behoeve van de herstelactie door leden van de Proceskring DNA[299] gecontroleerd en aangevuld en is afgesproken dat alle parketten gebruik maken van dezelfde query. De lijst is niet alleen aangevuld met ontbrekende artikelen/strafbepalingen maar er zijn ook extra DNA-waardige sancties aan toegevoegd die eerder in de query ontbraken, zoals tbs met voorwaarden. Daarnaast werd ook gezocht op werkstraffen van 40 uur of minder. Voorheen hadden forensisch officieren van justitie namelijk het beleid om minderjarigen met een werkstraf van 40 uur of minder uit te zonderen van de Wet DNA-V. De achterliggende reden daarvoor was dat meerderjarigen in vergelijkbare gevallen een geldboete krijgen opgelegd hetgeen geen DNA-waardige veroordeling oplevert.[300]

Om te beoordelen welke strafbepalingen ontbraken, werd de query vergeleken met het hierna te bespreken SYSDA-tabellensysteem en is er letterlijk door de wetten heen gebladerd om te beoordelen welke bepaling een voorlopige hechtenis-feit oplevert. De geselecteerde strafbepalingen zijn in een lijst opgenomen en vervolgens voorgelegd aan FO-OvJ's ter controle. Dit is in twee verschillende fasen gebeurd, waarbij de eerste fase bestond uit het toevoegen van de ontbrekende artikelen uit het Wetboek van Strafrecht, de Opiumwet, de Wet Wapens en Munitie, de Wet Militair Strafrecht, de Wet Internationale Misdrijven, en de Wegenverkeerswet 1994.

De tweede fase bestond uit de beoordeling van misdrijven waarop de Wet op de Economische Delicten (WED) van toepassing is. De daarbij gehanteerde werkwijze week af van die van de eerste fase in die zin dat niet alle strafbepalingen die onder de WED vallen zijn nagelopen. De reden hiervoor is dat het daarbij om meer dan 7000 strafbepalingen gaat[301] en het toetsen van al deze bepalingen op de DNA-waardigheid van het delict te tijdrovend zou zijn. Bovendien vindt naar aanleiding van sommige economische delicten in de praktijk (haast) nooit een strafvervolging plaats. Alleen die misdrijven ten aanzien waarvan in de afgelopen vijf jaar een veroordeling is gevolgd en die DNA-waardig bleken, zijn toegevoegd. Dit is gedaan door middel van een zoekslag met behulp van een query, waarin alle

296 Spronken en Koopmans 2016, p. 10-11.
297 Groepsinterview d.d. 25 oktober 2017.
298 Groepsinterview OM d.d. 16 november 2016.
299 De proceskring bestaat uit (administratief en juridisch) medewerkers, (forensisch) officieren van justitie en informatieanalisten die zijn aangewezen om het proces rondom de Wet DNA-V te optimaliseren, zie Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 2.
300 Zie ook § 3.5.2, 3.5.5 en 3.8.8.
301 Zie art. 1 en 1a WED.

DNA-waardige sancties waren vermeld, in alle veroordelingen door de economische politierechter in de afgelopen vijf jaar. Daaruit volgde een lijst met strafbepalingen die onder de WED vallen waarbij de economische politierechter een DNA-waardige sanctie had opgelegd. Vervolgens heeft een FO-OvJ bekeken of deze artikelen tevens een voorlopige hechtenis-feit kunnen opleveren. De strafbepalingen waarbij dat het geval was, zijn vervolgens toegevoegd aan de query.[302]

Nadat de lijst met DNA-waardige strafbepalingen was aangevuld werd deze via een Excelbestand aangeleverd bij de DNA-blokken van de verschillende parketten om de voor de herstelactie benodigde zoekslag te maken. Daaruit zijn zaken voortgekomen die potentieel DNA-waardig waren en die vervolgens verder in het beoordelingsproces van de herstelactie zijn afgewikkeld. Deze zijn vervolgens individueel beoordeeld (zie hierna § 4.2.2).

Opgemerkt moet worden dat er voorafgaand aan de herstelactie die heeft plaatsgevonden naar aanleiding van het rapport van de commissie Hoekstra ook al inhaalslagen zijn geweest.[303] De query is sinds de inwerkingtreding van de Wet DNA-V door de jaren heen steeds aangevuld op basis van input van FO-OvJ's die gebreken constateerde in de query vanwege individuele zaken die zij tegenkwamen. Na de bevindingen van de Commissie Hoekstra is de query nog eens extra onder de loep genomen omdat er nog te veel strafbepalingen bleken te ontbreken.

4.2.2 De werkwijze op individueel zaakniveau

De zaken die met behulp van een zoekslag door middel van de query uit de strafzaakregistratiesystemen naar voren kwamen (4.664 parketnummers) zijn door een forensisch officier van justitie beoordeeld. Op basis van de strafbeschikking, het vonnis of het arrest, de tenlastelegging en justitiële documentatie is beslist of (alsnog) een DNA-bevel moest worden uitgevaardigd.

Ten tijde van de afsluiting van het oriënterend onderzoek[304] op 8 augustus 2016 was de stand van zaken in de herstelactie als volgt:

Tabel 1: Stand van zaken herstelactie

Herstelactie	Waarvan	Waarvan	Waarvan
4664 parketnummers beoordeeld	2993 bevel gegeven	2400 celmateriaal afgenomen	2177 in databank
	1671 geen bevel gegeven		223 nog niet in databank (inclusief 43 gegronde bezwaarschriften)
		593 nog geen celmateriaal afgenomen	514 signaleringen
			11 geplande afnames
			68 divers

302 Zelfrapportage OM; Groepsinterview d.d. 25 oktober 2017.
303 Groepsinterview d.d. 25 oktober 2017.
304 T.N.B.M. Spronken en P. Koopmans, 'Oriënterend onderzoek OM-implementatie aanbevelingen Commissie Hoekstra aangaande: 1. De uitvoering van de Wet DNA-veroordeelden en 2. De informatie-uitwisseling in het kader van de Bopz, rapport van de procureur-generaal bij de Hoge Raad in het kader van het in art. 122 lid 1 RO bedoelde toezicht', september 2016, Kamerstukken II, 2015/16, bijlage bij 29279, 357, p. 11.

Relevant voor het onderhavige onderzoek is dat in 2.993 zaken een DNA-bevel is afgegeven en in 1.671 gevallen niet.

De beoordeling van de 4.664 zaken in het kader van de herstelactie heeft als volgt plaats gevonden. Ten eerste moest de forensisch officier van justitie beoordelen of in het concrete geval daadwerkelijk sprake was van een voorlopige hechtenis-feit. Dit is bij sommige feiten niet op voorhand mogelijk. Als voorbeeld kunnen WED-feiten dienen die slechts als een voorlopige hechtenis-feit kunnen worden aangemerkt als sprake is van een veroordeling waarbij het feit opzettelijk is begaan (de opzet-variant). Dat betekent dat aan de hand van het vonnis moet worden vastgesteld of de rechter opzet bewezen heeft geacht. Hetzelfde speelt bij strafbare feiten uit de Wet wapens en munitie (WWM). Daarbij is het van belang op welke categorie wapen in de zin van de WWM de veroordeling betrekking heeft om te kunnen vaststellen of het om een voorlopige hechtenis-feit gaat. Dat betekende dat de DNA-waardigheid van een feit steeds aan de hand van de bewezenverklaring, kwalificatie en/of de tenlastelegging moest worden beoordeeld.

Vervolgens moest worden beoordeeld of sprake was van een feit waarvoor DNA-onderzoek redelijkerwijs van betekenis kan zijn voor – kort gezegd – het opsporen en voorkomen van misdrijven. Het criterium dat daarvoor werd gebruikt was of DNA-onderzoek in theorie (en dus niet noodzakelijkerwijs in het concrete geval) van betekenis kon zijn voor de opsporing van het misdrijf, oftewel of er sprake was van een relevant feit. Dit werd beoordeeld aan de hand van de tenlastelegging en bewezenverklaring. Daarnaast werd gekeken naar de justitiële documentatie van de veroordeelde. Indien het feit op zichzelf irrelevant werd geacht, maar op de justitiële documentatie wel relevante misdrijven (zoals bijvoorbeeld diefstal) voorkwamen, dan volgde alsnog een DNA-bevel. Bij de justitiële documentatie werden alle veroordelingen betrokken, dus ook de veroordelingen die hadden plaatsgevonden na de veroordeling die in het kader van de herstelactie beoordeeld diende te worden.[305]

De bijzondere omstandigheden zoals bedoeld in art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V zijn bij de herstelactie niet (structureel) betrokken omdat de forensisch officier van justitie die de zaken beoordeelde niet de zaaksofficier van justitie was geweest en gelet op het tijdsverloop daarover door de zaaksofficier geen oordeel (meer) kon worden gegeven. Het OM heeft in de interviews aangegeven dat in het geval de veroordeelde van mening was dat sprake was van bijzondere omstandigheden, hij een bezwaarschrift kon indienen om zo de bijzondere omstandigheden bij de rechter alsnog te laten toetsen.[306]

4.3 De werkwijze in de huidige praktijk

4.3.1 De werkwijze aan de 'voorkant'

In de huidige praktijk, zoals deze is vormgegeven na de implementatie van de verbetermaatregelen sinds 2015, is voortgebouwd op de werkwijze die gehanteerd is tijdens de herstelactie. Ook thans worden door middel van automatische gegevensverstrekking en gedigitaliseerde systemen bepaalde zaakstromen gefilterd voordat tot een individuele beoordeling van een zaak wordt gekomen. Filtering vindt ook reeds automatisch plaats op basis van de opgelegde straf of maatregel. Wat betreft het voorsorteren op basis van de strafbepaling is, anders dan bij de herstelactie, door de Proceskring DNA in samenwerking met het LOFO per 1 juni 2016 een verfijnder systeem in het leven geroepen dat uitgaat van zes categorieën feiten (zie hierna) in de zogenaamde SYSDA-tabellen.[307]

---

[305] Groepsinterview d.d. 25 oktober 2017.
[306] Groepsinterview d.d. 25 oktober 2017; Groepsinterview OM d.d. 16 november 2016.
[307] Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 9.

De eerste categorie heeft betrekking op strafbepalingen (misdrijven) waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten en de andere vijf categorieën vergen een nadere beoordeling. Over de selectie van de strafbepalingen waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten, zijn door het OM in het landelijk beheerkader 'DNA-V'[308] afspraken gemaakt met Spir-it Referentiegegevensbeheer, het ICT bedrijf voor de Rechtspraak, ten behoeve van het werkproces DNA-onderzoek bij veroordeelden.[309] Spir-it monitort de veranderingen in de wetgeving en houdt bij welke strafbepalingen potentieel onder de Wet DNA-V vallen.[310] Spir-it bepaalt zonder tussenkomst van het OM of een strafbepaling geen voorlopige hechtenis-feit is en een veroordeling voor dit feit dus niet verplicht tot een bevel van afname van celmateriaal bij de veroordeelde. Nieuwe of gewijzigde strafbepalingen die wel als voorlopige hechtenis-feit worden aangemerkt worden door Spir-it voorgelegd aan het OM zodat het OM een beslissing kan nemen over de indeling van deze feiten in de overige categorieën. Dit geschiedt per e-mail aan de Toetsingscommissie van het Landelijk Overleg van Forensische Officieren (LOFO). Volgens het OM streeft het LOFO naar een beoordeling binnen 3 werkdagen.[311] Indien het LOFO niet tijdig reageert, parkeert Spir-it nieuwe of gewijzigde strafbepalingen tijdelijk in de daartoe bestemde beoordelingscategorie 'BEO' (zie hierna). Een uitzondering vormen de strafbepalingen die onder de WED vallen. Die worden, indien het LOFO niet tijdig reageert, door Spir-it tijdelijk ingedeeld in de beoordelingscategorie 'IRB' (zie hierna).[312] Spir-it verwerkt de beslissing van het LOFO vervolgens in referentietabellen die door middel van zes releases per jaar aan het OM worden doorgegeven. Deze referentietabellen, ook wel SYSDA-tabellen genoemd, zijn van belang voor de wijze waarop vervolgens op individueel zaakniveau (na afloop van de strafzaak) wordt beoordeeld of een DNA-bevel moet volgen. Elke categorie vergt van de betrokken medewerkers namelijk specifieke handelingen en beslissingen.[313] De strafbare feiten c.q. wetsartikelen zijn in de referentie- of SYSDA-tabellen ingedeeld in de volgende zes categorieën:[314]

1. NEE (Nee): Artikelen waarin strafbare feiten worden beschreven, die niet in aanmerking komen voor afname van celmateriaal omdat het geen voorlopige hechtenis-feit betreft. Deze selectie wordt zoals hierboven is beschreven door Spir-it uitgevoerd. Zo komen overtredingen nooit in aanmerking voor DNA-afname. Als het een misdrijf betreft, is het mogelijk dat het desbetreffende strafbare feit wel in aanmerking komt voor DNA-afname als er tevens een strafverhogend artikel (VHL) is toegepast in de veroordeling (zie hieronder). De FO-OvJ beslist hierover op individueel zaakniveau. Als er echter binnen een veroordeling alleen artikelen in de categorie NEE voorkomen, dan hoeft de veroordeling niet individueel meer beoordeeld te worden en wordt geen DNA-bevel gegeven.

2. IRR (Irrelevant): misdrijven waarbij wel voorlopige hechtenis kan worden toegepast (en die daardoor niet vallen in de NEE-categorie), maar waarbij toch geen DNA-bevel wordt gegeven omdat deze door het LOFO *irrelevant* worden geacht. Dit zijn misdrijven waarbij nooit celmateriaal afgenomen mag worden in het kader van de Wet DNA-V, net als de bepalingen die onder de categorie NEE vallen. De IRR-categorie kent tot nu toe alleen meineed en de varianten daarop (art. 207, 207a en 207b Sr), alsmede nadere regelgeving die verband

---

308 Beheerkader 'DNA-V', Referentiegegevensbeheer ten behoeve van werkproces DNA-V Openbaar Ministerie, 8 juni 2016 versie 0.4.

309 Beheerkader 'DNA-V', p. 4 en Procesbeschrijving DNA veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 9.

310 Spir-it monitort de Staatscourant, de Staatsbladen en andere officiële publicaties en signaleert daarbij nieuwe strafbepalingen, wijzigingen en het vervallen van bestaande strafbepalingen, Beheerkader 'DNA-V', p. 5.

311 Beheerkader DNA-V, p. 7; Groepsinterview OM d.d. 25 oktober 2017.

312 Beheerkader 'DNA-V', p. 6-7.

313 Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017.

314 Beheerkader 'DNA-V', p. 5-6.

houden met strafbepalingen uit de Kernenergiewet.[315] Het OM heeft aangegeven dat het zich wat betreft de delicten valsheid in geschrift en schuldheling niet kan vinden in hetgeen hierover in de wetsgeschiedenis is opgemerkt, namelijk dat dit irrelevante delicten zouden zijn. Deze misdrijven zijn dan ook niet in deze maar een andere categorie opgenomen, namelijk de categorie IRB die hierna wordt beschreven.[316]

3. IRB (Irrelevant Beoordelen): deze categorie bevat de strafbepalingen waarbij wel voorlopige hechtenis kan worden toegepast, maar waarbij in beginsel geen DNA-bevel wordt gegeven omdat deze delicten door het LOFO *irrelevant* worden geacht, tenzij in het concrete geval DNA-onderzoek toch relevant kan zijn of wanneer sprake is van – kort gezegd – relevante recidive. Dit beoordeelt de FO-OvJ op individueel zaakniveau waarover in § 4.3.2 meer.[317] Als voorbeeld van een IRB-delict wordt verduistering strafbaar gesteld in art. 321 Sr genoemd. Het verschil met de vorige categorie is dat het bij onderhavige categorie niet gaat om 'absoluut' irrelevante feiten, maar dat altijd op individueel zaakniveau nader wordt bekeken of afname van celmateriaal toch relevant kan zijn gelet op de wijze waarop het delict is tenlastegelegd. Of een bepaald artikel in de IRB-categorie wordt geplaats is afhankelijk van de vraag of, gelet op de delictsomschrijving in theorie DNA-onderzoek van belang zou kunnen zijn voor de opsporing. Opsporing dient daarbij breed worden opgevat: niet alleen het opsporen van de verdachte maar ook het anderszins ophelderen van een misdrijf.[318]

Het verschil tussen een IRB-feit en een JA-feit (zie hieronder) is dat bij JA-feiten DNA-onderzoek in alle gevallen relevant wordt geacht en bij een IRB-feit niet. Een voorbeeld van een dergelijk feit is oplichting. Volgens het OM is bij sommige vormen van oplichting DNA-onderzoek niet relevant maar bij andere vormen wel. Dit is afhankelijk van de wijze waarop het feit is gepleegd, hetgeen uit de tenlastelegging in de concrete zaak kan worden afgeleid. Zo zal een Marktplaatsoplichting die digitaal plaatsvindt niet zo snel relevant zijn maar als het gaat om een oplichter die met een babbeltruc binnenkomt bij bejaarden en daar een kopje koffie nuttigt, gelet op de omstandigheid dat op dit kopje celmateriaal kan worden achtergelaten, mogelijk wel.[319] Daarnaast kan DNA-onderzoek volgens het OM in concrete gevallen ook relevant zijn bij valsheid in geschrift, bijvoorbeeld doordat celmateriaal kan zijn achtergelaten op het valselijk opgemaakt stuk.

4. BEO (Beoordelen): Dit zijn de artikelen die door een FO-OvJ na afloop van een zaak beoordeeld moeten worden op de DNA-waardigheid, met name of het om een voorlopige hechtenis-feit gaat. Een feit wordt in de BEO-categorie geplaatst wanneer het afhankelijk is van de bewezenverklaring en kwalificatie of er wel of niet sprake is van een voorlopige hechtenis-feit. De strafmaat kan bijvoorbeeld verschillen al naar gelang een bewezenverklaring en kwalificatie betrekking heeft op verschillende leden van een strafbepaling. Dit is ook van belang voor het bepalen van de bewaartermijn.[320] De BEO-categorie is die categorie van zaken waarbij DNA-onderzoek in beginsel altijd relevant is, maar waarbij vanwege het feitencomplex of de bewezenverklaring en het daadwerkelijke strafmaximum, toch sprake kan zijn van een niet DNA-waardig feit omdat in het individuele geval geen sprake is van

---

315 Deze betreffen diverse bepalingen uit het Besluit basisveiligheidsnormen stralingsbescherming, de Regeling basisveiligheidsnormen stralingsbescherming, de Regeling detectie radioactief besmet schroot, Regeling landbouwtelling en gecombineerde opgave 2018, Regeling nucleaire drukapparatuur, Regeling stralingsbescherming medische blootstelling en Regeling vakbekwaamheid technische hulpmiddelen strafvordering. In een reactie op het rapport van het College van procureurs-generaal d.d. 19 oktober 2018 is vermeld dat onder de categorie IRR (thans) ook vallen een aantal overige (economische en milieu) delicten uit de Wet milieubeheer, de Regeling marktordening vlees, het Arbeidstijdenbesluit vervoer, de Regeling landbouwtelling en gecombineerde opgave 2018 en de Regeling veterinairrechtelijke voorschriften handel dierlijke soorten.

316 Art. 225 lid 1 Sr = IRB, art. 225 lid 2 Sr = JA, art. 225 lid 3 Sr = VHL+H en art. 417bis Sr is in zijn geheel IRB.

317 Zie bijv. ook Release notes GPSDNA artikeltabel juni 2016 t.b.v. werkinstructie LOFO, p. 1.

318 Telefonisch groepsinterview LOFO d.d. 15 januari 2018.

319 Telefonisch groepsinterview LOFO d.d. 15 januari 2018.

320 Art. 18 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken.

een voorlopige hechtenis-feit. Als voorbeeld wordt art. 6 WVW94 (verkeersongeval met doden of gewonden) genoemd, welk feit pas onder de reikwijdte van art. 67 lid 1 Sv valt indien sprake is van roekeloosheid (art. 175 lid 2 WVW94). Hetzelfde geldt voor feiten die strafbaar zijn gesteld op grond van de WED. Hiervan vallen alleen de opzet-varianten onder het bereik van art. 67 lid 1 Sv. Bij een correcte en volledige registratie van relevante artikelen in het vonnis zou deze categorie overbodig zijn. Dan zou immers automatische beoordeling kunnen plaatsvinden of er sprake is van roekeloosheid indien in het vonnis tevens art. 175 lid 2 WVW94 wordt vermeld. Is dit niet het geval – en dat komt kennelijk nog wel eens voor – dan moet een technisch-juridische beoordeling op zaakniveau plaatsvinden. De BEO-categorie dient voor dit soort gevallen dan ook vooral als vangnet: in de praktijk blijkt dat niet altijd alle of de juiste artikelen worden vermeld in een (aantekening mondeling) vonnis of dat de kwalificatie niet volledig is.

5. VHL (Verhogend of Verlagend): deze categorie bevat artikelen die de maximumstraf van een bepaald strafbaar feit *verhogen* of *verlagen*.[321] Deze zogenaamde strafmaat beïnvloedende artikelen bevatten geen omschrijving van strafbare feiten, maar worden als juncto toegevoegd in de kwalificatie. Voorbeelden hiervan zijn art. 304 Sr (strafverhoging met een derde, indien de mishandeling strafbaar gesteld in art. 300-303 Sr, zich richt tegen de ouder, de echtgenoot of het kind, een ambtenaar, of met gebruik van schadelijke stoffen), art. 258 Sr (te vondeling leggen van een kind door de ouder), of art. 259 Sr (strafverlaging met de helft, indien het te vondeling leggen uit vrees voor ontdekking van de bevalling geschiedt). Een zogenoemd VHL-artikel kan van belang zijn bij de bepaling of een bepaald strafbaar feit als een voorlopige hechtenis-feit kan worden aangemerkt. Ook kan het invloed hebben op de bewaartermijn van het DNA-profiel omdat deze afhankelijk is van het strafmaximum.[322] Door een VHL-artikel kan het strafmaximum hoger, maar ook lager worden. Omdat het VHL-artikel strafverhogend of strafverlagend kan werken wordt de verbodsbepaling waarop het VHL-artikel betrekking heeft ingedeeld in de categorie BEO of IRB, omdat de DNA-waardigheid alleen in combinatie met de toepasselijke strafmaatbepaling vastgesteld kan worden.

6. JA (Ja): Artikelen die *altijd* in aanmerking komen voor een DNA-bevel, tenzij er sprake is van een strafverlagend artikel. Beoordeling van de maximumstraf (ook om de bewaartermijn vast te stellen) kan plaatsvinden naar aanleiding van een artikel met code VHL.[323] Als er geen sprake is van een VHL-artikel, dan maakt de administratief medewerker automatisch een bevel aan en vindt geen beoordeling op zaakniveau meer plaats door de FO-OvJ. Die beoordeling heeft immers al plaatsgevonden door de indeling in deze categorie. Alleen indien de zittingsofficier, zittings-AG of de officier die de strafbeschikking oplegt, bijzondere omstandigheden aanwezig acht op grond van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V, volgt geen bevel tot afname van celmateriaal. Dit is echter een beoordelingsaspect dat pas op zaakniveau aan de orde komt, zie § 4.3.2.

---

321 De algemene bepalingen die strafverlagend werken zoals poging (art. 45 Sr) en medeplichtigheid (art. 49 Sr) zijn hier niet van toepassing.

322 Art. 18 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken.

323 Dit is nodig omdat net als bij BEO-feiten het vonnis niet altijd alle artikelen even goed registreert zodat het systeem niet in alle gevallen automatisch de juiste bewaartermijn kan bepalen.

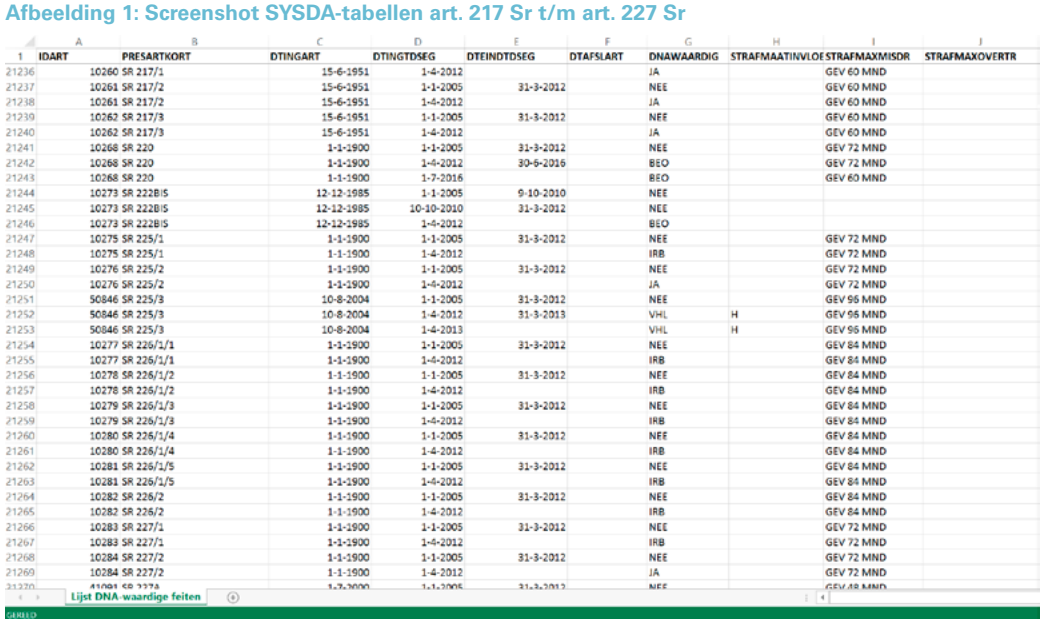
In schema geplaatst zien de categorieën er als volgt uit:

Tabel 2: Overzicht beoordelingscategorieën

Categorie	Toelichting
NEE	Misdrijven die geen vh-feit opleveren en nooit in aanmerking komen voor een DNA-bevel. Geen individuele beoordeling meer nodig (tenzij sprake is van ook een VHL-feit).
IRR	Misdrijven die irrelevant worden geacht en nooit in aanmerking komen voor een DNA-bevel. Geen individuele beoordeling meer nodig.
IRB	Misdrijven die in beginsel irrelevant worden geacht maar nadere beoordeling vergen in het individuele geval zodat in voorkomende gevallen toch een DNA-bevel kan worden gegeven.
BEO	Misdrijven die in beginsel relevant worden geacht maar nadere beoordeling vergen om vast te stellen of in het individuele geval sprake is van een vh-feit.
VHL	Strafbepalingen die de strafmaat van een feit in een andere beoordelingscategorie kunnen verhogen of verlagen en zodoende invloed hebben op de DNA-waardigheid van een feit of de bewaartermijn.
JA	Misdrijven die relevant worden geacht en altijd tot een DNA-bevel leiden. Geen individuele beoordeling meer nodig (tenzij sprake is van ook een VHL-feit).

Ter illustratie is hieronder een screenshot opgenomen van een deel van de SYSDA-tabellen zoals weergegeven in Excel en waarin de indeling in één van de hierboven genoemde zes categorieën is weergegeven.

Afbeelding 1: Screenshot SYSDA-tabellen art. 217 Sr t/m art. 227 Sr



	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	IDART	PRESARTKORT	DTINGART	DTINGTDSEG	DTEINDTDSEG	DTAFSLART	DNAWAARDIG	STRAFMAATINVLOE	STRAFMAXMISDR	STRAFMAXOVERTR
21236	10260	SR 217/1	15-6-1951	1-4-2012			JA		GEV 60 MND	
21237	10261	SR 217/2	15-6-1951	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 60 MND	
21238	10261	SR 217/2	15-6-1951	1-4-2012			JA		GEV 60 MND	
21239	10262	SR 217/3	15-6-1951	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 60 MND	
21240	10262	SR 217/3	15-6-1951	1-4-2012			JA		GEV 60 MND	
21241	10268	SR 220	1-1-1900	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 72 MND	
21242	10268	SR 220	1-1-1900	1-4-2012	30-6-2016		BEO		GEV 72 MND	
21243	10268	SR 220	1-1-1900	1-7-2016			BEO		GEV 60 MND	
21244	10273	SR 222BIS	12-12-1985	1-1-2005	9-10-2010		NEE			
21245	10273	SR 222BIS	12-12-1985	10-10-2010	31-3-2012		NEE			
21246	10273	SR 222BIS	12-12-1985	1-4-2012			BEO			
21247	10275	SR 225/1	1-1-1900	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 72 MND	
21248	10275	SR 225/1	1-1-1900	1-4-2012			IRB		GEV 72 MND	
21249	10276	SR 225/2	1-1-1900	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 72 MND	
21250	10276	SR 225/2	1-1-1900	1-4-2012			JA		GEV 72 MND	
21251	50846	SR 225/3	10-8-2004	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 96 MND	
21252	50846	SR 225/3	10-8-2004	1-4-2012	31-3-2013		VHL	H	GEV 96 MND	
21253	50846	SR 225/3	10-8-2004	1-4-2013			VHL	H	GEV 96 MND	
21254	10277	SR 226/1/1	1-1-1900	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 84 MND	
21255	10277	SR 226/1/1	1-1-1900	1-4-2012			IRB		GEV 84 MND	
21256	10278	SR 226/1/2	1-1-1900	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 84 MND	
21257	10278	SR 226/1/2	1-1-1900	1-4-2012			IRB		GEV 84 MND	
21258	10279	SR 226/1/3	1-1-1900	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 84 MND	
21259	10279	SR 226/1/3	1-1-1900	1-4-2012			IRB		GEV 84 MND	
21260	10280	SR 226/1/4	1-1-1900	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 84 MND	
21261	10280	SR 226/1/4	1-1-1900	1-4-2012			IRB		GEV 84 MND	
21262	10281	SR 226/1/5	1-1-1900	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 84 MND	
21263	10281	SR 226/1/5	1-1-1900	1-4-2012			IRB		GEV 84 MND	
21264	10282	SR 226/2	1-1-1900	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 84 MND	
21265	10282	SR 226/2	1-1-1900	1-4-2012			IRB		GEV 84 MND	
21266	10283	SR 227/1	1-1-1900	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 72 MND	
21267	10283	SR 227/1	1-1-1900	1-4-2012			IRB		GEV 72 MND	
21268	10284	SR 227/2	1-1-1900	1-1-2005	31-3-2012		NEE		GEV 72 MND	
21269	10284	SR 227/2	1-1-1900	1-4-2012			JA		GEV 72 MND	

Lijst DNA-waardige feiten

[324] Afkortingen: IDART = ID van het artikel; PRESARTKORT = verkorte presentatie artikel; DTINGART = ingangsdatum artikel; DTINGTDSEG = Ingangsdatum tijdsegment artikel eigenschappen; DTINGTDSEG = Einddatum tijdsegment artikel eigenschappen; DTAFSLART = afsluitdatum artikel; STRAFMAATINVLOED = Indicatie die aangeeft of de maximumstraf van het artikel verhoogd of verlaagd is STRAFMAXMISDR = Strafmaximum voor misdrijf; STRAFMAXOVERT = Strafmaximum voor overtreding.

De tijdelijke indeling van strafbepalingen

Zoals hierboven vermeld, wordt bij het niet tijdig reageren van het LOFO op een door Spir-it ter beoordeling doorgezonden nieuwe of gewijzigde strafbepaling, deze tijdelijk ingedeeld in de categorie 'BEO' waarna het LOFO op een later moment alsnog een definitieve toewijzing in één van de hierboven genoemde beoordelingscategorieën kan geven. Deze werkwijze geldt niet voor de WED-feiten. Deze feiten worden bij niet tijdig reageren ingedeeld in de categorie 'IRB' omdat het OM van mening is dat de kans groter is dat strafbepalingen onder de WED in beginsel irrelevant zijn. Deze tijdelijke indeling kan consequenties hebben voor de beoordeling op individueel zaakniveau. Zo kan een BEO-feit in het concrete geval toch irrelevant worden geacht of kan een veroordeling op grond van de WED, bij nader inzien geen voorlopige hechtenis-feit zijn.

De werkwijze van de toetsingscommissie van het LOFO nader bezien

De toetsingscommissie van het LOFO bepaalt bij nieuwe of gewijzigde wetgeving, nadat zij hierover bericht ontvangen heeft van Spir-it, in welke categorie een bepaalde strafbepaling valt. Eerst wordt beoordeeld of er sprake is van een voorlopige hechtenis-feit en zo ja, of dat afhankelijk is van de omstandigheden in het concrete geval. Dat laatste speelt bijvoorbeeld zoals hiervoor al vermeld bij feiten die in de WED zijn strafbaar gesteld en die pas als een misdrijf worden aangemerkt en dus als een voorlopige hechtenis-feit, als er sprake is van opzet. Daarnaast wordt beoordeeld of – gelet op de delictsomschrijving – DNA-onderzoek relevant kan zijn voor de opheldering van het misdrijf. Bij feiten die zonder meer een voorlopige hechtenis-feit opleveren en waarbij DNA-onderzoek zonder meer relevant kan zijn, moet in principe celmateriaal worden afgenomen (JA-feit). In het geval DNA-onderzoek nooit relevant kan zijn, mag geen celmateriaal worden afgenomen (IRR-feit). Hieronder vallen thans alleen meineed en bepaalde strafbepalingen die verband houden met de Kernenergiewet.[325]

Er zijn ook delicten waarbij discussie mogelijk is over de vraag of het zonder meer gaat om een relevant feit (JA-feit) of dat daarvan alleen sprake is in concrete gevallen (IRB-feit). In de interviews heeft het OM aangegeven dat dit problematisch wordt geacht omdat de wetsgeschiedenis niet eenduidig is.[326] Daarnaast kan uit de wetsgeschiedenis worden afgeleid dat het doel van de wet erin gelegen is misdrijven te voorkomen en dat ook celmateriaal kan worden afgenomen naar aanleiding van eerdere veroordelingen waarbij DNA-onderzoek bij de opsporing wel van betekenis kan zijn, ook al is daar in de zaak naar aanleiding waarvan het DNA-bevel wordt gegeven geen sprake van. Misdrijven die gelijkenis vertonen met delicten als valsheid in geschrift en verduistering, die door de wetgever in beginsel irrelevant zijn geacht, zijn om die reden vaak in de categorie IRB ingedeeld, zodat in het concrete geval nog kan worden beoordeeld of het feit gelet op de tenlastegelegde variant (en bij uitzondering ook de precieze wijze waarop het is gepleegd) zich alsnog leent voor DNA-onderzoek of dat de veroordeelde justitiële documentatie heeft waarop wel relevante feiten voorkomen. Met de bovenstaande zes categorieën wordt volgens het OM ondanks het gebrek aan eenduidigheid zoveel mogelijk aangesloten bij de strekking van de wet en de wetsgeschiedenis, door in beginsel irrelevante delicten alsnog individueel te beoordelen. De categorie BEO is – zoals gezegd – in het leven geroepen omdat de zaakregistratie niet goed verloopt en fungeert daarmee als een vangnet.

Samenvattend werkt de digitale zaakstroomselectie zo dat de zaken die betrekking hebben op veroordelingen wegens strafbepalingen die tot de IRR- of NEE-categorie behoren als het ware worden weggesluisd en niet meer hoeven te worden beoordeeld. Van zaken die tot de

[325] In een reactie op het rapport van het College van procureurs-generaal d.d. 19 oktober 2018 is vermeld dat onder de categorie IRR (thans) ook vallen een aantal overige (economische en milieu) delicten uit de Wet milieubeheer, de Regeling marktordening vlees, het Arbeidstijdenbesluit vervoer, de Regeling landbouwtelling en gecombineerde opgave 2018 en de Regeling veterinairrechtelijke voorschriften handel dierlijke soorten.

[326] Groepsinterview d.d. 25 oktober 2017.

JA-categorie behoren stelt het automatiseringssysteem GPS-DNA de DNA-waardigheid automatisch vast. Ook deze gevallen hoeven niet meer te worden beoordeeld, tenzij de zittingsofficier van justitie of de zittingsadvocaat-generaal heeft bericht dat zich in de betrokken zaak een bijzondere omstandigheid voordoet op grond waarvan geen DNA-bevel dient te worden afgegeven (zie hierna onder het kopje 'Beoordeling van bijzondere omstandigheden').

Bij de zaken die in de overige categorieën vallen kijkt de FO-OvJ op individueel zaakniveau naar de context van de zaak en bepaalt of een DNA-bevel moet worden afgegeven. Het gaat daarbij in totaal om ongeveer 8.200 potentieel DNA-waardige feiten.[327]

Hoewel het LOFO alleen meineed en een aantal strafbepalingen uit de Kernenergiewet in de categorie (IRR) heeft ingedeeld[328], blijft de relevantie van het feit dus een beoordelingscomponent bij de strafbepalingen die in de IRB-categorie zijn ingedeeld: als een feit als irrelevant wordt aangemerkt dan moet er naar de justitiële documentatie worden gekeken alvorens te beslissen of een DNA-bevel wordt afgegeven.[329] De werkwijze is dat de DNA-medewerker op zijn computerscherm ziet welke zaken hij moet voorleggen aan de FO-OvJ, voordat deze verder kan met de volgende processtappen (zoals het aanmaken van het bevel en inplannen van de afname). Nadat de FO-OvJ zijn beslissing heeft teruggekoppeld, voert de DNA-medewerker de beslissing in en wordt het proces vervolgd.[330]

4.3.2 De werkwijze op individueel zaakniveau

Vanuit het strafzaakregistratiesysteem GPS worden potentieel DNA-waardige zaken automatisch doorgegeven aan GPS-DNA, de applicatie waarbinnen DNA-V wordt afgehandeld. Hierin worden ook de beslissingen vastgelegd, de bevelen uitgevaardigd, de signaleringen geregistreerd en het berichtenverkeer naar het NFI vormgegeven. Het informatiesysteem GPS-DNA is volgens het OM pas geoptimaliseerd nadat de strafzaakregistratiesystemen GPS, Compas en Nias zijn gekoppeld. De koppeling GPS met GPS-DNA is al tot stand gekomen. Aan de koppeling met Nias en Compas wordt bij het afsluiten van het onderzoek nog gewerkt en op afronding afgestevend.[331] De beoordeling van zaken uit Nias en Compas gebeurt daarom nu nog met behulp van de query. De werkwijze is daardoor vergelijkbaar met hoe in de herstelactie te werk is gegaan.[332] Wanneer ook Compas en Nias zijn gekoppeld met GPS dan wordt slechts gebruik gemaakt van de zogenaamde SYSDA-tabellen. Alle zaken worden dan automatisch opgehaald in de applicatie GPS-DNA. De zaken waarbij het feit of de feiten alleen in de categorieën NEE of IRR vallen, komen dan niet meer in het systeem terecht omdat in die gevallen nooit een DNA-bevel wordt gegeven.

Voordat tot individuele beoordeling van een zaak wordt overgegaan, bekijkt een administratief medewerker DNA van het arrondissementsparket door middel van het registratiesysteem GPS-DNA of het een zaak betreft die 'onverkort' op JA staat, of dat er sprake is van een

---

327 Groepsinterview OM d.d. 16 november 2016.

328 In een reactie op het rapport van het College van procureurs-generaal d.d. 19 oktober 2018 is vermeld dat onder de categorie IRR (thans) ook vallen een aantal overige (economische en milieu) delicten uit de Wet milieubeheer, de Regeling marktordening vlees, het Arbeidstijdenbesluit vervoer, de Regeling landbouwtelling en gecombineerde opgave 2018 en de Regeling veterinairrechtelijke voorschriften handel dierlijke soorten.

329 Release notes GPSDNA artikeltabel juni 2016 t.b.v. werkinstr. LOFO, p. 1.

330 Release notes GPSDNA artikeltabel juni 2016 t.b.v. werkinstr. LOFO, p. 2-3.

331 Zo bleek uit het interview op 16 november 2016 en uit nadere informatie verstrekt door het OM op 2 augustus 2018. In een reactie op het rapport van het College van procureurs-generaal d.d. 19 oktober 2018 is vermeld dat de koppeling met Nias inmiddels is afgerond zodat alleen nog de koppeling met Compas dient te worden gerealiseerd.

332 Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 27-28. Zodra de koppeling tussen Compas en NIAS met GPS-DNA is gerealiseerd, zal de query niet meer onderdeel uitmaken van het proces zelf. Het zal dan als controlemiddel op de uitvoering gebruikt worden. De SYSDA-tabellen zijn dan bepalend voor hoe het proces verder verloopt. De query wordt beheerd door het managementinformatiecentrum (MIC) van het OM.

zaak waarbij de DNA-waardigheid nog nader moet worden beoordeeld. De medewerker verwerkt de zaken die onverkort op JA staan zodat een bevel wordt aangemaakt. Voor de andere zaken geldt dat deze worden voorgelegd aan een FO-OvJ ter beoordeling (zie hieronder). Volgens de procesbeschrijving mag alleen de FO-OvJ de DNA-waardigheid beoordelen, niet de (parket)secretaris. Dit kan dan ook niet gemandateerd worden.[333] Tot slot zijn er nog de 'geparkeerde' zaken. Als de veroordeelde al voorkomt in GPS-DNA omdat reeds een bevel is uitgevaardigd in een andere zaak, maar het NFI de opname in de DNA-databank nog niet heeft bevestigd, wordt de zaak geparkeerd om zo dubbele signaleringen in het opsporingsregister te voorkomen.[334] In dat geval wordt gewacht tot afname succesvol is gebleken in de andere zaak zodat daarna kan worden beoordeeld of verlenging van de bewaartermijn is aangewezen. In het geval dat reeds een DNA-profiel van de veroordeelde in de DNA-databank voorkomt, dient te worden beoordeeld of – gelet op de nieuwe veroordeling – de bewaartermijn moet worden verlengd. Indien dat het geval is, wordt door de administratief medewerker een opdracht kennisgeving aangemaakt waarbij het NFI de opdracht krijgt om de bewaartermijn te verlengen met 20 of 30 jaar, afhankelijk van de feiten waarvoor is veroordeeld.[335]

Beoordeling van VHL en BEO-feiten

De beoordeling van VHL-artikelen is in feite een juridisch-technische beoordeling: welke invloed heeft het VHL-artikel op het strafmaximum? Afhankelijk daarvan wordt vervolgens bepaald of sprake is van een voorlopige hechtenis-feit en zo ja, welke bewaartermijn geldt. In het geval van een BEO-artikel is deze beoordeling ook technisch maar moet daarvoor worden gekeken naar de bewezenverklaring, de kwalificatie en/of het feitencomplex. Telkens moet afhankelijk van de concrete omstandigheden van het geval worden beoordeeld of sprake is van een voorlopige hechtenis-feit. Denk daarbij aan de hierboven genoemde voorbeelden van art. 6 WVW94 of WWM-feiten. Zoals gezegd zijn BEO-feiten in beginsel relevant maar gelet op de omstandigheden in het concrete geval is soms geen sprake van een voorlopige hechtenis-feit zodat om die reden geen DNA-bevel volgt. Daarnaast is van belang te memoreren dat sommige strafbepalingen tijdelijk kunnen zijn ingedeeld in de BEO-categorie en dus in voorkomende gevallen ook de relevantie nog nader moet worden beoordeeld.

Beoordeling van de relevantie van het feit

De beoordeling van IRB-feiten is complexer omdat de FO-OvJ zichzelf daarbij de vraag moet stellen of gelet op de tenlastegelegde variant (c.q. wijze waarop het misdrijf is gepleegd) toch sprake is van een relevant feit. En zo dat niet het geval is, of er eerdere relevante veroordelingen zijn waarbij DNA-onderzoek van betekenis kan zijn. Van sommige feiten die de categorie IRB hebben gekregen, zoals WED-feiten, moet ook nog eerst worden vastgesteld of het om een voorlopige hechtenis-feit gaat omdat dit laatste pas het geval is als het feit opzettelijk is begaan.

Voor hoe de officier van justitie de verdere toets uitvoert na de indeling in de diverse categorieën heeft het OM een beoordelingskader voor forensisch officieren van justitie opgesteld.[336] Dit beoordelingskader vertoont gelijkenis met de criteria die werden gehanteerd tijdens de herstelactie. In het beoordelingskader staat vermeld dat de categorie JA geen verdere beoordeling vergt. Bij de categorie BEO moet aan de hand van het vonnis, soms aangevuld met de tenlastelegging, alleen worden beoordeeld of er de facto een veroordeling heeft plaatsgevonden voor een feit waarvoor voorlopige hechtenis kan worden toegepast.

De IRB–categorie vergt een beoordeling op 'relevantie'. Ten eerste moet door de FO-OvJ worden beoordeeld of bij de opsporing, gelet op de aard van het feit, DNA-onderzoek van

---

333 Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 31.

334 Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 37.

335 Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 37; zie ook art. 18 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken.

336 DNA-V beoordelingskader voor FO-officieren, definitief vastgesteld op 27 augustus 2018.

betekenis kan zijn. Als voorbeeld wordt in het beoordelingskader art. 225 Sr (valsheid in geschrift) genoemd. Als in het concrete geval valse documenten zijn opgemaakt, dan kunnen deze op DNA-sporen onderzocht worden. Volgens het beoordelingskader moet echter niet gekeken worden naar "*de bijzondere wijze waarop in casu het misdrijf is gepleegd, maar of de tenlastegelegde variant van het delict zich in beginsel leent voor DNA-onderzoek. In bijzondere zaken kan evt. ook naar specifieke zaaksinhoudelijke informatie worden gekeken, maar slechts bij uitzondering*". Hoe deze beoordeling moet plaatsvinden blijkt uit de wijze waarop dat in het beoordelingskader bij enkele veelvoorkomende delicten wordt uitgelegd:

> "- valsheidsdelicten: als het gaat om zaken zoals belastingfraude of daarmee vergelijkbaar geen bevel omdat de dader door het plegen van het delict per definitie bekend is en dus het delict naar zijn aard niet met DNA-onderzoek wordt opgelost (tenzij doc).[337]
>
> Artikel 326 Sr:
> op grond van de tenlastelegging kan meestal worden gezien om welke vorm van oplichting dit gaat. Als DNA-onderzoek daarbij zinvol kan zijn (bijv. om de identiteit vast te stellen van de oplichter): wel een bevel. De facto levert dit bijna altijd een bevel op. Geldt ook voor flessentrekkerij (verwant met vermogensdelicten).
>
> Artikel 416 Sr:
> omdat het hier gaat om een vermogensdelict levert dit feitelijk altijd een bevel op omdat met DNA-onderzoek kan worden vastgesteld van wie bepaalde goederen zijn. (En de check is immers een generieke, niet een individuele).
>
> Artikel 417 Sr:
> hiervoor geldt de facto vrijwel hetzelfde als bij 416 Sr.
>
> Witwasdelicten:
> Ook hiervoor geldt dat dit meestal in een bevel resulteert: verwantschap met vermogensdelicten of Opiumwet waar meestal heling en witwaszaken uit voortkomen."

Indien gelet op de aard van het misdrijf en/of de tenlastegelegde variant niet gezegd kan worden dat DNA-onderzoek relevant kan zijn voor de oplossing van het misdrijf, dan kan alsnog een DNA-bevel volgen als de veroordeelde justitiële documentatie heeft waarop feiten voorkomen die wel DNA-waardig zijn. Gecontroleerd wordt of op de justitiële documentatie veroordelingen voor voorlopige hechtenis-feiten voorkomen, waarbij gelet op de aard van het misdrijf DNA-onderzoek relevant kan zijn. Het beoordelingskader noemt als voorbeeld een veroordeling tot geldboete voor een winkeldiefstal (art. 310 Sr). Kennelijk mag dit feit meewegen bij de beoordeling ondanks het gegeven dat hiervoor, omdat er een geldboete is opgelegd, op zichzelf geen DNA-bevel voor zou mogen worden uitgevaardigd.

Samengevat spelen bij de individuele beoordeling de volgende twee vragen een rol:

1 Is DNA-onderzoek gelet op de tenlastegelegde variant van het delict (en bij uitzondering: de wijze waarop het feit is gepleegd) toch relevant in het concrete geval?

[337] Met "(tenzij doc)" wordt bedoeld tenzij er wel justitiële documentatie is van veroordelingen voor feiten die met DNA-onderzoek kunnen worden opgespoord.

2 Is sprake van justitiële documentatie met daarop veroordelingen voor misdrijven die naar hun aard met DNA-onderzoek kunnen worden opgespoord?

Indien de eerste vraag met ja wordt beantwoord komt de tweede vraag niet aan de orde. Pas bij een negatieve beantwoording van de eerste vraag dient de tweede vraag met een ja worden beantwoord, om een DNA-bevel te kunnen afgeven.

Evaluatie beoordelingskader aard van het misdrijf

Erg verhelderend is het DNA-V beoordelingskader voor FO-officieren niet. Zo valt daaruit moeilijk op te maken waar nu precies de grens ligt tussen de generieke beoordeling van het strafbare feit op relevantie en wanneer daarbij ook de tenlastegelegde vorm dient te worden betrokken. De tenlastelegging bevat immers het concrete feit waarvoor is veroordeeld, dus de specifieke wijze waarop het feit is gepleegd en daarop moet, aldus het beoordelingskader, nu juist geen acht worden geslagen. Wel begrijpelijk is dat bij een veroordeling voor een valsheidsdelict waarbij de dader per definitie al bekend is (belastingfraude), geen DNA-bevel wordt afgegeven (als er geen relevante justitiële documentatie is). DNA-onderzoek heeft voor de opsporing van dit soort delicten immers geen betekenis. Bij oplichting, ook een IRB-feit, wordt er kennelijk een onderscheid gemaakt tussen situaties waarin de dader wel of niet bekend is en of de oplichting is begaan op een wijze dat mogelijk celmateriaal is achtergelaten. Ook dat vereist een vergaande beoordeling van de specifieke wijze waarop een feit is begaan. Opzetheling (art. 416 Sr) en gewoonteheling (art. 417 Sr) zijn eveneens in de categorie IRB ingedeeld. De opmerking in het beoordelingskader dat, omdat het hier gaat om een vermogensdelict, dit feitelijk altijd een bevel oplevert omdat met DNA-onderzoek kan worden vastgesteld van wie bepaalde goederen zijn, is niet goed te begrijpen. De vaststelling aan wie bepaalde goederen toebehoren vindt doorgaans niet door middel van DNA-onderzoek plaats en het is ook niet goed voorstelbaar dat dit door DNA-onderzoek zou kunnen worden vastgesteld. Als het gaat om de vraag of de identiteit van de heler kan worden achterhaald doordat deze DNA-sporen op de geheelde goederen heeft achtergelaten, dan is niet goed voorstelbaar hoe dit in de praktijk tot opsporingsresultaten zou kunnen leiden omdat op dergelijke goederen meestal een veelvoud aan DNA-sporen kan worden aangetroffen, bovendien hoeft de heler de goederen niet te hebben aangeraakt. In de meeste gevallen worden door misdrijf verkregen goederen bij een heler aangetroffen en dan is diens identiteit bekend. Wat nu precies het verschil is tussen opzetheling en belastingfraude is niet zonder meer duidelijk.

De voorgaande vraagpunten zijn besproken in de interviews met het OM en daaruit is naar voren gekomen dat forensisch officieren van justitie verschillend oordelen over de relevantie van DNA-onderzoek in het concrete geval. Zo zal de ene officier van justitie voor een bepaalde oplichtingszaak DNA-onderzoek eerder relevant achten dan een andere officier van justitie. Volgens het OM biedt het beoordelingskader op dit punt wel enige houvast maar zal de toepassing ervan per forensisch officier van justitie sterk kunnen verschillen. Dit wordt door alle geïnterviewde officieren van justitie onwenselijk geacht omdat dit leidt tot ongelijke behandeling van gelijke gevallen en als willekeur zou kunnen worden aangemerkt.[338]

Daarnaast is discussie mogelijk over de vraag welke misdrijven waarvoor de veroordeelde eerder is veroordeeld als relevant kunnen worden aangemerkt en hoever het onderzoek naar relevante recidive reikt of zou moeten reiken.[339] Ook hier kan als voorbeeld het misdrijf oplichting dienen dat tijdens een groepsinterview met forensisch officieren van justitie ter sprake kwam. Op de justitiële documentatie is vaak niet in één oogopslag duidelijk of het gaat om een Marktplaatsoplichting, waarbij doorgaans geen sprake is van het achterlaten

[338] Groepsinterview LOFO d.d. 15 januari 2018.
[339] Groepsinterview d.d. 25 oktober 2017; Groepsinterview d.d. 31 oktober 2017; Groepsinterview LOFO d.d. 15 januari 2018.

van celmateriaal, of dat het om een andere soort oplichting gaat waarbij wel sprake is (of zou kunnen zijn) van het achterlaten van celmateriaal. Soms wordt dan op basis van deze summiere informatie door de één wel en de andere geen bevel uitgevaardigd.[340]

Beoordeling van bijzondere omstandigheden

Naast de controle of sprake is van een DNA-waardige veroordeling en een met het oog op DNA-onderzoek relevant feit, dienen ook de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd, te worden betrokken bij het oordeel of een DNA-bevel moet worden afgegeven. Deze beoordeling dient in de praktijk te worden uitgevoerd door de zittingsofficier, de officier van justitie die de strafbeschikking oplegt, of de zittingsadvocaat-generaal (in hoger beroep). De beslissing van de officier van justitie of advocaat-generaal geen DNA-bevel te geven in verband met de bijzondere omstandigheden wordt door een *eerstelijns* DNA-medewerker (ook in geval van hoger beroep) vastgelegd in GPS-DNA. Die beslissing wordt nu nog door de officier van justitie of advocaat-generaal gemaild naar de e-mailbox van de administratie (of doorgegeven via de zittingslijst waarop de beslissing is aangetekend).[341] In de procesbeschrijving staat dat er een e-mail wordt gestuurd naar de functionele mailbox van de administratieve medewerkers.

Dat betekent dat alleen indien de zittingsofficier nadrukkelijk aangeeft dat geen bevel moet volgen op grond van de bijzondere omstandigheden, kan worden vastgesteld dat er feitelijk een beoordeling heeft plaatsgevonden met het oog op eventuele bijzondere omstandigheden.[342] Er is geen waarborg ingebouwd op grond waarvan kan worden gecontroleerd dat deze afweging door de zittingsofficier of zittingsadvocaat-generaal in iedere zaak is gemaakt. Met het oog daarop heeft het OM aangegeven dat als de processystemen zijn gekoppeld, de verwerking van deze beslissing geautomatiseerd wordt.[343] Zodra dit gebeurd is, zal de zittingsofficier of advocaat-generaal de beslissing over de uitzonderingsgrond wegens bijzondere omstandigheden ten tijde van de behandeling van de zaak in GPS vastleggen. Deze optie zou in GPS kunnen worden ingebouwd, bijvoorbeeld door het aanvinken van een ja/nee optie bij een standaardvraag of op grond van bijzondere omstandigheden dient te worden afgezien van het uitvaardigen van een DNA-bevel. Daarin zou dan ook een motivering kunnen worden opgenomen indien de zittingsofficier of de advocaat-generaal van oordeel is dat de uitzondering op grond van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V wegens de bijzondere omstandigheden waaronder het feit is gepleegd van toepassing is. Deze optie is aan de orde geweest in het groepsinterview d.d. 31 oktober 2017. Er wordt door het OM nog nagedacht over de wijze waarop hieraan invulling kan worden geven. Bijvoorbeeld of de officier van justitie of de advocaat-generaal, zowel bij de Ja- als de Nee-optie een actieve handeling moet verrichten voordat de rest van de gegevens in GPS kunnen worden ingevuld, zodat het systeem ertoe dwingt dat de betrokken officier van justitie of advocaat-generaal steeds een afweging maakt. Ook het moment waarop de beslissing dient te worden genomen is nog onderwerp van discussie. Voor de uiteindelijke beoordeling van de bijzondere of persoonlijke omstandigheden is de forensisch officier van justitie de eindverantwoordelijke en volgens de procesbeschrijving dient deze de beslissing van de zittingsofficier of de zittingsadvocaat-generaal te toetsen. De administratief medewerker en/of DNA coördinator van het arrondissementsparket legt de beslissing van de zittingsofficier ter controle voor aan de forensisch officier van justitie. Op die manier kan de uniformiteit van de toepassing van de uitzonderingsgrond worden gewaarborgd.[344]

---

340 Groepsinterview LOFO d.d. 15 januari 2018.

341 In hoger beroep e-mailt de AG naar de administratie van het RP, die het vervolgens doorstuurt naar de administratie van de eerste lijn.

342 Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 23.

343 Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 24.

344 Groepsinterview OM d.d. 16 november 2016; Groepsinterview 2 d.d. 31 oktober 2017.

Het OM stelt als indicator dat hoogstens in 2% van het totaal aantal DNA-waardige veroordelingen de uitzonderingsgrond van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V wordt toegepast.[345] Deze indicator is bedoeld om bij overschrijding als signalering te dienen dat de uitzonderingsgrond te vaak wordt toegepast of te ruim wordt geïnterpreteerd. De wet schrijft volgens het OM immers imperatief voor dat een DNA-bevel wordt uitgevaardigd, tenzij sprake is van de beperkt uit te leggen uitzonderingsgronden. Of de 2%-indicator wordt overschreden wordt achteraf beoordeeld. Indien bijvoorbeeld blijk dat in een bepaald parket in een bepaalde maand in meer dan 2% van de zaken waarin in beginsel een DNA-bevel dient te worden uitgevaardigd, de uitzonderingsgrond 'bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd' wordt toegepast, is dat reden om in gesprek te gaan met de officieren van justitie en te kijken of de zaken bij het betreffende parket wel in overeenstemming met de wet worden beoordeeld.[346]

Wat betreft de invulling van de bijzondere omstandigheden-grond, zijn door het OM geen nadere criteria vastgesteld, behalve dat de uitzonderingsgrond slechts in uitzonderlijke gevallen dient te worden toegepast. De wetsgeschiedenis biedt hiervoor ook weinig aanknopingspunten afgezien van de daarin genoemde voorbeelden die impliceren dat het moet gaan om een situatie waarin recidive praktisch uitgesloten is.[347]

Nog enkele procedurele aspecten

Voor de beoordeling of een DNA-bevel dient te worden uitgevaardigd is nog het volgende van belang. Voor alle zaken in eerste aanleg geldt de norm dat binnen 14 dagen na het vrijgeven van het vonnis door de executieafdeling, het DNA-bevel (en dus de beoordeling) volgt. Het hoger beroep (en cassatie) heeft geen opschortende werking op het versturen van een DNA-bevel. De eventuele gevolgen van een uitspraak in hoger beroep (en cassatie) voor de DNA-waardigheid of de bewaartermijn worden door de terugkoppeling van de DNA-blokken geregistreerd.

Na afname heeft de veroordeelde 14 dagen de tijd om in bezwaar te gaan tegen de opname. Indien een ingesteld bezwaar gegrond is, wordt aan het NFI opdracht gegeven tot vernietiging van het celmateriaal en legt de administratief medewerker de zaak weer voor aan de forensisch officier van justitie om te bezien of geen nieuw bevel mogelijk is. Dat is bijvoorbeeld het geval indien slechts op formele gronden een bezwaarschrift gegrond is verklaard. Bij een ongegrond bezwaar wordt een opdracht verzonden tot opname in de databank.

Na registratie van een onherroepelijke afdoening wordt bepaald of deze afdoening leidt tot verwijderen van het profiel uit de DNA-databank, of dat de afdoening leidt tot een andere bewaartermijn dan degene die bekend was op het moment van de opdracht tot onderzoek van het DNA-materiaal. Bij feiten die vallen onder de Wet herziening ten nadele en waarin sprake is van een volledige vrijspraak wordt het profiel niet verwijderd maar afgeschermd. In volgende zaken van deze persoon wordt het afgeschermde profiel beschouwd als ware het vernietigd.[348]

Omdat de verdere afhandeling van het DNA-bevel buiten het bestek van dit onderzoek valt, zij voor de overige procedurele aspecten verwezen naar de rapporten van de Inspectie Justitie en Veiligheid.[349]

---

345 Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 15-16.
346 Groepsinterview OM d.d. 16 november 2016.
347 Zie § 3.3.5.
348 Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 18-19.
349 Rapport Inspectie Veiligheid en Justitie 2016; Rapport Inspectie Justitie en Veiligheid 2018.

4.4 Conclusie

In dit hoofdstuk is op basis van door het OM aangeleverde beleidsstukken en interviews met OM-medewerkers onderzocht hoe het OM is omgegaan en thans omgaat met:

1 de ruimte die de wet en wetsgeschiedenis bieden voor de toepassing van de uitzonderingsgronden en
2 het gevarieerd beeld in de rechtspraak dat naar aanleiding daarvan tot stand is gekomen, zoals omschreven in hoofdstuk 3.

Er is een onderscheid gemaakt naar wat de werkwijze van het OM was tijdens de herstelactie en hoe de werkwijze thans is vormgegeven. Daarbij is in beide te onderscheiden werkwijzen ingegaan op de rol die de officier van justitie respectievelijk de administratieve ondersteuning in de zogenaamde DNA-V blokken hebben (gehad). Tevens heeft dit hoofdstuk inzichtelijk gemaakt welke criteria door het OM zijn gehanteerd voor de selectie van strafbepalingen waarbij in beginsel de Wet DNA-V van toepassing is en hoe de uitzonderingsgronden op beleidsniveau nader zijn ingevuld. De resultaten in dit hoofdstuk geven daarmee ten dele antwoord op de deelvragen 2, 3, 4 en 5.[350] Hieronder volgen de deelconclusies naar aanleiding van het onderzoek naar de werkwijze die gold tijdens de herstelactie en van het onderzoek naar de werkwijze die thans geldt.

4.4.1 De werkwijze tijdens de herstelactie

De herstelactie die naar aanleiding van de bevindingen van de commissie Hoekstra en het Verbeterprogramma heeft plaatsgevonden was een omvangrijke en arbeidsintensieve operatie waarin voorafgaande aan de zoekslag naar de zaken waarin sinds 2010 ten onrechte geen DNA-bevel was afgegeven de query waarmee de registratiesystemen zijn bevraagd is aangepast door daarin de ontbrekende strafbepalingen op te nemen.[351] Gelet op het grote aantal strafbepalingen waarbij voorlopige hechtenis kan worden toegepast is dit geen sinecure. Zelfs de beantwoording van de vraag òf het om een veroordeling gaat waarbij voorlopige hechtenis kan worden toegepast kan complex zijn, zoals bij WED-feiten het geval is. Bovendien vraagt het up-to-date houden van de query continue aandacht van het LOFO. Daarbij is uit efficiency overwegingen ervan afgezien alle WED-feiten op te nemen en aan te knopen bij de DNA-waardige WED-misdrijven waarvoor in de voorafgaande vijf jaren een veroordeling was uitgesproken. Die beslissing is begrijpelijk en valt zeker te billijken.

Na de aanpassing van de query zijn de 4.664 zaken die uit de zoekslag naar voren zijn gekomen door de forensisch officieren van justitie van de verschillende parketten individueel beoordeeld. De gevallen waarbij zich reeds een DNA-profiel in de databank bevond vielen als eerste af. Vervolgens moest van de overblijvende zaken, als dat niet op voorhand duidelijk was, worden vastgesteld of de veroordeling betrekking had op een feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, hetgeen soms betekende dat aan de hand van het vonnis of de tenlastelegging moest worden nagegaan of er een veroordeling had plaatsgevonden voor bijvoorbeeld de opzetvariant van het betreffende delict. Ten slotte moest worden beslist of de veroordeling betrekking had op een misdrijf waarvoor DNA-onderzoek redelijkerwijs van betekenis kan zijn en zo dat niet het geval was, werd aan de hand van de justitiële documentatie nagegaan of de veroordeelde eerder veroordeeld was voor wel relevante feiten.

Of zich bij de veroordeelde bijzondere omstandigheden hadden voorgedaan die aanleiding zouden kunnen zijn voor de toepassing van de uitzonderingsgrond van art. 2 lid 1 onder b

[350] Zie § 2.1.
[351] § 4.2.1.

Wet DNA-V kon in de herstelactie niet structureel worden getoetst omdat de hiervoor benodigde informatie niet meer kon worden verkregen.[352] Hoewel dit gelet op het karakter van de herstelactie begrijpelijk is, moet aan de andere kant worden vastgesteld dat in zoverre de werkwijze in de herstelactie niet heeft voldaan aan het wettelijke toetsingskader dat ervan uitgaat dat de officier van justitie beoordeelt of zich één van de uitzonderingsgronden voordoet en steeds een individuele belangenafweging maakt aan de hand van de bijzonderheden van de strafzaak.[353] Dit uitgangspunt is door de rechtspraak overgenomen, namelijk dat de afgifte van een DNA-bevel onrechtmatig wordt geacht als een afzonderlijke toetsing van de uitzonderingsgronden door de officier van justitie achterwege is gebleven.[354]

4.4.2 De werkwijze in de huidige praktijk

Tijdens de herstelactie is niet alleen de query grondig herzien en aangevuld en zijn zaken opnieuw beoordeeld, de herstelactie is ook gebruikt om te komen tot een complexe en verfijnde voorselectie van potentieel DNA-waardige veroordelingen die zijn beslag heeft gekregen in de huidige praktijk door de indeling van strafbare feiten in de zes in § 4.3.1 beschreven categorieën. Bij de afsluiting van dit onderzoek in augustus 2018 omvat de query en/of SYSDA-tabellen ruim 8.200 strafbepalingen.

Ook zijn de DNA-V blokken versterkt, procesbeschrijvingen aangepast en aangevuld, en hebben de betrokken medewerkers ieder hun eigen nauw omschreven taken en verantwoordelijkheden toebedeeld gekregen.

Bij de voorselectie van feiten voor de indeling in de diverse categorieën neemt het LOFO een sleutelpositie in. Het toetst of DNA-onderzoek relevant kan zijn bij een bepaald misdrijf en bepaalt zo het verdere besluitvormingsproces. Het door het LOFO in samenwerking met de Proceskring DNA[355] ontwikkelde beoordelingskader van de verschillende categorieën lijkt te voorzien in een sluitend systeem voor de wijze waarop de individuele beoordeling dient plaats te vinden, indien een zaak niet is ingedeeld in de NEE-, IRR- of JA-categorie. In zoverre is er een ingenieus systeem ontwikkeld dat goed aansluit bij de verantwoordelijkheid die het OM heeft bij de afgifte van DNA-bevelen en het wettelijke toetsingskader.

Toch blijkt bij nader inzien dat het LOFO ook worstelt met de invulling van de uitzonderingsgronden van art. 2 lid 1 sub b van de Wet DNA-V, net als de rechtspraak zoals in het vorige hoofdstuk is beschreven.[356] Dit wordt veroorzaakt door de onduidelijkheid op grond van welke criteria moet worden bepaald of DNA-onderzoek van betekenis kan zijn voor de opsporing van het door de veroordeelde gepleegde misdrijf. Moet dit in abstracto worden beoordeeld? Of aan de hand van de tenlastelegging van een variant van een delict, zoals het onderscheid dat gemaakt wordt tussen een Marktplaatsoplichting en een andere vorm van oplichting? Wat is daarbij de betekenis van het mogelijk achterlaten van celmateriaal op voorwerpen? Doet dit er wel toe als de dader per definitie bekend is, zoals dat het geval is bij belastingfraude? In dat verband is het illustratief dat alle varianten van verduistering (art. 321-325 Sr) zijn ingedeeld in de JA-categorie terwijl men zich kan afvragen in hoeverre DNA-onderzoek bij verduistering van enige betekenis kan zijn. Bij verduistering gaat het immers om een goed dat de betrokkene legaal (althans anders dan door misdrijf) onder zich heeft. Als op een dergelijk goed celmateriaal is achtergelaten, wat goed mogelijk is, dan zegt dit nog niets over de vraag of dit kan bijdragen aan de opsporing en veroordeling van

[352] Zie § 4.2.2.
[353] Zie § 3.7.1. Opgemerkt moet hierbij wel worden dat later uit het dossieronderzoek blijkt dat in sommige gevallen toch geen DNA bevelen zijn uitgevaardigd met een motivering die onder deze uitzonderingsgrond lijkt te vallen. Zie § 5.2.2.
[354] Zie § 3.8.4.
[355] De proceskring bestaat uit (administratief en juridisch) medewerkers, (forensisch) officieren van justitie en informatieanalisten die zijn aangewezen om het proces rondom de Wet DNA-V te optimaliseren, zie Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, p. 2.
[356] Zie § 3.8.5.

verduistering. Daarbij is immers het bewijs van de wederrechtelijke toe-eigening doorslaggevend en niet of de betrokkene in het bezit is geweest van het goed. Dus in feite is verduistering een IRR-feit. In het kader van dit onderzoek is niet onderzocht of alle ruim 8.200 bepalingen in de, gelet op het wettelijk kader, 'juiste' categorie zijn ondergebracht. Wat uit het onderzoek echter wel is gebleken, is dat er veel onduidelijkheid bestaat over de aan te leggen criteria bij de bepaling van de relevantie van DNA-onderzoek voor de opsporing en berechting van een bepaald misdrijf. Deze onduidelijkheid is waarschijnlijk de oorzaak van het feit dat de IRR-categorie slechts de bepalingen die betrekking hebben op meineed en een aantal misdrijven die strafbaar zijn gesteld in de Kernenergiewet bevat.[357]

De overige enkele duizenden delicten die in eerste instantie als irrelevant zijn beoordeeld, zijn geplaatst in de IRB-categorie. Deze classificatie wordt ook wel gerechtvaardigd omdat bij irrelevante feiten toch nog beoordeeld moet worden of er relevante veroordelingen voorkomen in de justitiële documentatie van de veroordeelde, maar dat laat onverlet dat daardoor de beslissing over de relevantie van het delict waarvoor de betrokkene veroordeeld is – een beslissing die moet worden genomen voordat de justitiële documentatie bij het oordeel wordt betrokken – wordt doorgeschoven naar de FO-officier van justitie die in de individuele zaak een beslissing moet nemen. En deze FO-officier van justitie wordt geconfronteerd met dezelfde vragen en onduidelijkheden zoals hiervoor zijn geschetst. Het OM bevestigt in de interviews dat individuele FO-officieren van justitie over de relevantie van de feiten die in de IRB-categorie vallen verschillend (kunnen) denken c.q. oordelen en dat dit tot willekeur kan leiden hetgeen onwenselijk wordt geacht.

Los daarvan kan de vraag worden gesteld waarom er überhaupt een IRR-categorie in het leven is geroepen, omdat zou kunnen worden geredeneerd dat ook bij een veroordeling wegens meineed casu quo de misdrijven die ontleend zijn aan de Kernenergiewet, moet worden bezien of er eventueel justitiële documentatie is die relevante veroordelingen bevat.[358]

In het huidige beoordelingssysteem heeft de zittingsofficier van justitie respectievelijk de zittingsadvocaat-generaal volgens de beleidsstukken taak te beoordelen of er zich bijzondere omstandigheden hebben voorgedaan die nopen tot het achterwege laten van een DNA-bevel (de tweede uitzonderingsgrond van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V). Daarmee is deze taak in overeenstemming met de bedoeling van de wetgever bij de OM-functionaris belegd die het beste is ingevoerd in de bijzonderheden van de zaak. Zolang in de geautomatiseerde systemen geen technische voorziening is getroffen waarin deze beoordeling kan worden geregistreerd, zoals besproken in § 4.3.2, kan niet worden vastgesteld dat deze beoordeling ook daadwerkelijk plaatsvindt. Immers alleen indien de zittingsofficier van justitie oordeelt dat sprake is van bijzondere omstandigheden, wordt deze in het systeem vastgelegd. In het kader van onderhavig onderzoek was het daarom niet mogelijk vast te stellen of de bijzondere omstandigheden daadwerkelijk in alle gevallen worden getoetst, zoals de wetgever voor ogen stond.

---

[357] In een reactie op het rapport van het College van procureurs-generaal d.d. 19 oktober 2018 is vermeld dat onder de categorie IRR (thans) ook vallen een aantal overige (economische en milieu) delicten uit de Wet milieubeheer, de Regeling marktordening vlees, het Arbeidstijdenbesluit vervoer, de Regeling landbouwtelling en gecombineerde opgave 2018 en de Regeling veterinairrechtelijke voorschriften handel dierlijke soorten. Dit doet echter niet af aan de geconstateerde onduidelijkheid als oorzaak.

[358] In een reactie op het rapport van het College van procureurs-generaal d.d. 19 oktober 2018 is vermeld dat onder de categorie IRR (thans) ook vallen een aantal overige (economische en milieu) delicten uit de Wet milieubeheer, de Regeling marktordening vlees, het Arbeidstijdenbesluit vervoer, de Regeling landbouwtelling en gecombineerde opgave 2018 en de Regeling veterinairrechtelijke voorschriften handel dierlijke soorten. Ook bij deze delicten kan de vraag naar relevante justitiële documentatie worden gesteld.

4.4.3 Tot slot

In hoofdstuk 3 is geconstateerd dat de ruimte die de wet en de wetsgeschiedenis de rechtspraktijk bieden tot een gevarieerd beeld in de rechtspraak hebben geleid en daaruit niet de gewenste nadere handvatten voor de uitvoering van de Wet DNA-V door het OM kunnen worden afgeleid. Dit speelt met name bij de beoordeling wanneer sprake is van een relevant feit en hoe wordt omgegaan met minderjarigen. Het OM heeft op beleidsniveau desalniettemin invulling trachten te geven aan de wettelijke uitzonderingsgronden. Met name tijdens de herstelactie is die invulling niet altijd volledig geweest. Maar ook bij de werkwijze zoals die nu geldt blijkt dat het OM – ook naar eigen mening – er nog niet volledig in is geslaagd een helder en sluitend beoordelingssysteem te ontwikkelen, omdat bijvoorbeeld verschillend kan worden gedacht over de invulling van de uitzonderingsgrond 'aard van het misdrijf'.

In het volgende hoofdstuk wordt verslag gedaan van het dossieronderzoek aan de hand waarvan is trachten na te gaan in hoeverre de in dit hoofdstuk beschreven werkwijze in de herstelactie en de huidige praktijk wordt toegepast en of de tot nu toe geconstateerde probleempunten bij de toepassing van de uitzonderingsgronden daadwerkelijk voorkomen, en zo ja, in welke mate. In hoofdstuk 6 wordt vervolgens een concluderend antwoord gegeven op de deelvragen waarop hoofdstuk 4 en 5 gezamenlijk betrekking hebben (deelvraag 2, 3, 4 en 5).

5 Resultaten dossieronderzoek

5.1 Inleiding

Uit de analyse van het normatieve kader in hoofdstuk 3, de wijze waarop het werkproces bij de uitvoering van de Wet DNA-V is vormgegeven zoals besproken in hoofdstuk 4 en de interviews met de betrokkenen bij de uitvoering van de Wet DNA-V, komt naar voren dat de toepassing van de uitzonderingsgronden als bedoeld in art. 2 lid 1 sub b Wet DNA-V door de wet, de rechtspraak en het intern beleid van het OM nader zijn genormeerd. Met name in de rechtspraak heeft dit niet tot een eenduidige interpretatie geleid en is het verschil in benadering niet zonder meer verklaarbaar door de omstandigheden in het concrete geval. Ook de forensisch officieren van justitie hebben in de interviews hun zorgen uitgesproken over het risico van willekeur bij de beslissing al dan niet een DNA-bevel uit te vaardigen doordat er verschillend kan worden geoordeeld over de toepassing van de uitzonderingsgronden, met name waar de vraag aan de orde is of het misdrijf zich naar zijn aard leent voor DNA-onderzoek.[359] Om meer inzicht te verkrijgen hoe het OM het interne beleid dat hierop is ontwikkeld in de praktijk toepast, is aanvullend dossieronderzoek verricht, waarbij aan de hand van een steekproef uit zaken van de herstelactie en zaken uit de actuele praktijk van 15 april tot 15 september 2017 is gekeken naar de invulling van de uitzonderingsgronden in individuele zaken. Zoals in § 2.3.2 reeds uiteengezet, zijn daarnaast specifiek zaken uit de herstelactie en de huidige praktijk onderzocht met het oog op mogelijke toepasselijkheid van de uitzonderingsgrond "bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd". De resultaten van dit dossieronderzoek worden in dit hoofdstuk beschreven.

Onderzoek herstelactie

Bij het onderzoek naar de besluitvorming in de herstelactie is als volgt tewerk gegaan. Van de 4.664 zaken die naar aanleiding van een zoekslag door het OM, zoals beschreven in § 4.2.2 naar boven zijn gekomen en door de forensisch officieren van justitie zijn beoordeeld, is door het OM een overzicht verstrekt met een vermelding per zaak of er al dan niet een DNA-bevel is uitgevaardigd. Ten aanzien van 2.993 zaken is een DNA-bevel uitgevaardigd en in 1.671 gevallen is dit achterwege gebleven, soms voorzien van een korte motivering. Hieruit kon niet altijd worden afgeleid wat de reden was om geen DNA-bevel af te geven. Bij 42 zaken was een motivering vermeld die deed vermoeden dat de beslissing om geen DNA-bevel uit te vaardigen was gebaseerd op bijzondere omstandigheden zoals bedoeld in art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V.[360] Omdat het OM tijdens de interviews had aangegeven dat bij de herstelactie geen bijzondere omstandigheden zijn meegewogen vanwege het feit dat hiertoe geen informatie meer door de zaaksofficier of zaaksadvocaat-generaal kon worden verstrekt zijn de dossiers van deze 42 zaken opgevraagd en nader bestudeerd.[361] Daarnaast is een willekeurige steekproef getrokken van 355 zaken uit de in totaal 4.664 zaken om te onderzoeken of de in deze zaken genomen beslissingen in overeenstemming waren met het beslissingskader zoals beschreven in § 4.2, dat het OM hiervoor hanteerde.[362] Tot slot zijn in de 20 gevallen waarin naar aanleiding van een DNA-bevel tijdens de herstelactie een bezwaarschriftprocedure is gevolgd, ook de daarbij behorende bezwaarzaken onder de loep genomen. Geen van deze bezwaarzaken zijn gepubliceerd. De op deze zaken betrekking hebbende stukken zijn door het OM aangeleverd.

---

359 Zie § 4.3.2 en 4.4.

360 Het ging hierbij om motiveringen zoals "niet dna-waardig; feit uit 2008, gering feit", ''niet dna-waardig; een keer vuurwerk besluit, verder niets, minderjarig destijds. Conclusie: niet oproepen", ''niet dna-waardig; minder of gelijk dan 30 uur ws minderjarige, first offender", ''geheel vw veroordeling proeftijd inmiddels verstreken", ''anders, zie opmerkingen; geen bevel, zaak niet OH", ''anders; wordt mogelijk omgekat".

361 Daarbij zijn de volgende stukken, indien van toepassing, bekeken: tenlastelegging, (aantekening mondeling) vonnis, (aantekening mondeling) arrest, justitiële documentatie, beoordelingslijsten/formulieren van het betreffende parket waar de zaak is (her)beoordeeld en gegevens die over de zaak zijn opgeslagen in GPS-DNA.

362 Daarbij zijn dezelfde gegevens geraadpleegd als vermeld in de vorige voetnoot.

Onderzoek huidige praktijk

Bij het dossieronderzoek naar de praktijk zoals deze na de implementatie van het Verbeterprogramma Maatschappelijke Veiligheid van het OM sinds (eind) 2015 is geregu-leerd, is een vergelijkbare werkwijze gehanteerd. Ook hier is het onderzoek erop gericht of de besluitvorming van het OM in de praktijk in overeenstemming is met het toetsings-kader (zie § 4.3) en de door het OM vastgestelde Procesbeschrijving DNA-veroordeelden en het hierbij gehanteerde Beoordelingskader FO-officieren van justitie. Anders dan ten aanzien van de herstelactie is dit echter niet gedaan aan de hand van een overzichtslijst. In de huidige praktijk worden alle zaken geregistreerd en behandeld via het strafzaakregis-tratiesysteem GPS-DNA. Daaruit is op 4 oktober 2017 een steekproef getrokken van 400 zaken uit een lijst van 19.605 zaken die in de periode van 15 april 2017 tot 15 september 2017 zijn binnengekomen. In deze zaken is naast de (in digitale vorm) verschafte stukken zoals de tenlastelegging, het (aantekening mondeling) vonnis, (aantekening mondeling) arrest en de justitiële documentatie, vooral gebruik gemaakt van de informatie over de zaak zoals die in GPS-DNA is geregistreerd (zoals welke voorlopige hechtenis-feiten van de veroordeling ter beoordeling voorlagen en welke categorie zij volgens het SYSDA-tabellen systeem hebben, de uitkomst in eerste aanleg en hoger beroep, of en wanneer een bevel is afgegeven en of celmateriaal is afgenomen dan wel dat tot parkeren of verlengen van de bewaartermijn is overgegaan, eventuele aantekeningen enzovoorts). Daarnaast is het OM gevraagd om tijdens de geselecteerde periode van 15 april – 15 september 2017 te registreren in welke zaken volgens de zittingsofficier de uitzonderings-grond van 'bijzondere omstandigheden' was toegepast. Dit bleek in 3 gevallen te zijn gebeurd.

Analyse resultaten

De hierna beschreven resultaten uit de herstelactie en de huidige praktijk zijn telkens gesplitst in twee onderdelen: resultaten uit de willekeurige steekproef en resultaten die betrekking hebben op de zaken waarbij geen DNA-bevel is afgegeven vanwege (vermoede-lijke) aanwezigheid van bijzondere omstandigheden. Getracht is daaruit in de eerste plaats representatieve (en algemene) conclusies te trekken over de besluitvorming door het OM tijdens de herstelactie respectievelijk de huidige praktijk. In de tweede plaats kan daardoor meer inzicht worden verkregen in de toepassing van de uitzonderingsgrond bijzondere omstandigheden zoals bedoeld in art. 1 lid 2 onder b Wet DNA-V.

Bij het interpreteren van de resultaten moet worden bedacht dat deze zijn gebaseerd op een momentopname. Het DNA-V proces is voortdurend in ontwikkeling en aan de verbetering daarvan wordt continue gewerkt. Bovendien worden ook de ingevoerde gegevens aange-past. Zo worden zaken in het digitaal systeem GPS-DNA tijdelijk geparkeerd in afwachting van een uitgevaardigd DNA-bevel in een andere zaak of, met het oog op het verlengen van bewaartermijnen, in afwachting van de uitkomst van een hoger beroep. Het kan daarom voorkomen dat bepaalde informatie die hier wordt beschreven is achterhaald. Dit betekent echter niet dat de resultaten daarom minder van waarde zijn. Het onderzoek richt zich name-lijk op de beslissing van het OM om wel of geen DNA-bevel uit te vaardigen en indien dat (tijdelijk) niet gebeurt, de reden waarom niet. De toepassing van de uitzonderingsgrond onder art. 2 lid 1 sub b Wet DNA-V is daarbij in beginsel altijd een definitief oordeel dat niet aan verandering onderhevig is, tenzij de rechter daarop vanwege een ingediend bezwaar anders beslist.

Tot slot dient te worden opgemerkt dat de resultaten zijn geïnterpreteerd aan de hand van de door het OM aangeleverde stukken en de informatie uit het strafzaakregistratiesys-teem GPS-DNA. Hoewel in het vorige hoofdstuk is beschreven welke stukken en infor-matie de individuele forensisch officier van justitie gebruikt bij zijn beslissing[363], is niet per

[363] Zie § 4.2.2 en 4.3.2.

zaak vast te stellen op basis van welke informatie precies is beoordeeld of wel of geen DNA-bevel dient te worden uitgevaardigd.

5.2 De herstelactie

Uit de beslissingen die zijn genomen in het kader van de herstelactie is, zoals hiervoor al aangegeven, een willekeurige steekproef getrokken van 355 zaken uit het totaal van 4.664 zaken die door het OM zijn beoordeeld. De 42 zaken waarin geen DNA-bevel is afgegeven en waarvan op grond van de summiere motivering die daarbij in de overzichtslijst was vermeld, vermoed werd dat hieraan bijzondere omstandigheden ten grondslag lagen, worden apart besproken in § 5.2.7.

5.2.1 Algemene bevindingen willekeurige steekproef

In 264 van de 355 zaken is door het OM een DNA-bevel uitgevaardigd en in de overige 91 zaken niet. De meest voorkomende reden daarvoor was dat het DNA-profiel van de veroordeelde al in de DNA-databank was opgeslagen. In veel van deze zaken heeft het OM wel de bewaartermijn van het DNA-profiel verlengd.[364] In 2 gevallen werd de zaak 'geparkeerd' omdat de veroordeling nog niet onherroepelijk was, zodat de bewaartermijn in een later stadium alsnog zou kunnen worden verlengd.[365] Daarnaast werd in een aantal gevallen geen DNA-bevel uitgevaardigd omdat reeds een DNA-bevel was uitgevaardigd in een andere zaak en een tweede bevel dus overbodig was. Zie voor een overzicht van alle gronden de onderstaande tabel.

[364] Art. 2 lid 1 sub a Wet DNA-V.

[365] De grondslag voor verlenging is art. 18 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken. Hiervoor gelden zoals vermeld in § 3.2.3 andere criteria dan bij het afgeven van een DNA-bevel: voor verlenging van de bewaartermijn is reeds voldoende een veroordeling voor een misdrijf met oplegging van een sanctie of maatregel (en dus niet een vh-feit met daaraan gekoppeld een DNA-waardige sanctie).

Tabel 3: Overzicht beoordeling DNA-bevel steekproef herstelactie

	Reden	Aantal	Percentage[366]
Wel DNA-bevel	DNA-waardig en relevant	264	74,5%
Geen DNA-bevel	Geen voorlopige hechtenis-feit	22	6,0%
	Irrelevant feit	9	2,5%
	Bijzondere omstandigheden	4	1,0%
	Geen DNA-waardige veroordeling[367]	13	3,5%
	Reeds bevel in andere zaak	6	1,5%
	DNA-profiel reeds in DNA-databank[368]	29	8,0%
	Onbekende veroordeelde	3	1,0%
	Onduidelijk	5	1,5%
	Subtotaal	91	25,5%[369]
Totaal		355	100%[370]

Hierna zal specifieker worden ingegaan op zaken waarin de uitzonderingsgronden van art. 1 lid 2 onder b Wet DNA-V bij de beoordeling een rol moeten hebben gespeeld, om te bezien hoe deze gronden in de individuele zaken zijn geïnterpreteerd. Dit zal worden gedaan aan de hand van de zaken waarin geen bevel is uitgevaardigd in § 5.2.2 en de zaken waarin wel een bevel is uitgevaardigd in § 5.2.3. De resultaten van deze analyse zullen in § 5.2.4 worden besproken.

5.2.2 Analyse van de zaken waarin geen bevel is uitgevaardigd

In het gros van de zaken waarin geen bevel is uitgevaardigd, is de reden evident en zonder meer verklaarbaar. Zo kan geen bevel worden uitgevaardigd als de identiteit van de veroordeelde niet bekend is en hoeft geen (nieuw) celmateriaal te worden afgenomen indien reeds een DNA-profiel is opgeslagen in de DNA-databank. Ook indien al een bevel is gegeven in een andere zaak, is een (tweede) bevel overbodig. Daarnaast mag volgens de wet geen bevel worden uitgevaardigd als geen sprake is van een voorlopige hechtenis-feit (geen DNA-waardig feit) of de sanctie die is opgelegd niet valt onder art. 1 Wet DNA-V dan wel sprake is van een vrijspraak (geen DNA-waardige veroordeling).

366 Afgerond op halve percentages.
367 In dit geval vrijspraak (5) of geen DNA-waardige sanctie (8).
368 Dit kan zijn omdat reeds als verdachte in onderhavige zaak celmateriaal is afgenomen of omdat reeds wegens een eerdere veroordeling een DNA-profiel is opgeslagen. Is het laatste aan de orde, dan kan op basis van de huidige zaak worden verlengd hetgeen het OM ook heeft gedaan. De grondslag voor deze beslissing is art. 18 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken. Hiervoor gelden andere criteria dan bij het afgeven van een DNA-bevel: voor verlenging is reeds voldoende veroordeling voor een misdrijf met oplegging van een sanctie of maatregel.
369 Wegens afronding komt het totaal op 25,0%
370 Wegens afronding komt het totaal op 99,5%.

Bij de 91 zaken waarin geen DNA-bevel is afgegeven bevinden zich 18 zaken waarin aan de hand van de inhoud van het dossier vraagtekens kunnen worden gezet bij die beslissing, gelet op het toetsingskader zoals dat in § 4.3.2 is beschreven. Deze zaken kunnen worden verdeeld in drie categorieën die hieronder achtereenvolgens worden besproken.

Ten eerste bevat hieronder Tabel 4 een overzicht van 9 zaken waarin geen bevel is uitgevaardigd omdat DNA-onderzoek redelijkerwijs niet van betekenis kan zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde (kort gezegd een irrelevant feit).

Tabel 4: Geen bevel vanwege irrelevant feit

Nr.[371]	Feiten	Straf	Motivering OM	Feitencomplex
1	Art. 44.1 Diergeneesmiddelenwet en art. 5 lid 1 onder b Kaderwet Diervoerders	6 maanden voorwaardelijke gevangenisstraf en 240 uur taakstraf	Irrelevant, niet dna-waardig	(Bedrijfsmatig) voorhanden hebben van verboden (voeding)substanties in het kader van de Diergeneesmiddelenwet en de Kaderwet Diervoeders, begaan door een rechtspersoon terwijl de verdachte feitelijk leiding gaf aan de verboden gedraging
2	Art. 5.1 onder b juncto 97 Wet op de accijns	13 dagen gevangenisstraf en 5000,- euro geldboete	Irrelevant, veroordeelde zonder bekende woonplaats	Poging tot vervaardigen van (10.000 kg) rooktabak buiten een accijnsgoederenplaats die voor dat soort accijnsgoed als zodanig is aangewezen
3	Art. 81b Gezondheids- en welzijnswet voor dieren en art. 8.1 lid 1 onder b Wet milieubeheer	150 uur taakstraf	Niet relevant voor DNA opsporing/niet relevant feit	Zonder vergunning een inrichting waartoe een gpbv-installatie[372] behoort te veranderen of de werking daarvan te veranderen, begaan door een rechtspersoon, terwijl de verdachte feitelijk leiding gaf aan de verboden gedraging
4	Art. 10.9 lid 1 Telecommunicatiewet	50 uur taakstraf	Niet-dna waardig, drie keer telecom. Conclusie: niet oproepen	Opzettelijk zonder vergunning aanwezig hebben of gebruik van radiozendapparaten zonder vergunning voor het gebruik van frequentieruimte
5	Art. 10.9 lid 1 Telecommunicatiewet	200 uur taakstraf	Niet dna-waardig; alles vanaf 1996 telecom.	Opzettelijk zonder vergunning aanwezig hebben of gebruik van radiozendapparaten zonder vergunning voor het gebruik van frequentieruimte
6	Art. 10.9 lid 1 Telecommunicatiewet	50 uur taakstraf	Niet dna-waardig; dit feit uit 2010 +1 uit 1992: conclusie niet oproepen	Opzettelijk zonder vergunning aanwezig hebben of gebruik van radiozendapparaten zonder vergunning voor het gebruik van frequentieruimte

[371] Respectievelijk zaaknummers A139, A206, A260, A321, A341, A365, A378, A92, en A289.

[372] Industriële installaties met potentieel een grote impact op het milieu die zijn onderworpen aan de Richtlijn Geïntegreerde Preventie en Bestrijding van Verontreiniging (GBPV).

Nr.[371]	Feiten	Straf	Motivering OM	Feitencomplex
7[373]	Art 8.40 lid 1 Wet milieubeheer en art. 2.17 lid 1 aanhef en onder a Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer	40 uur taakstraf waarvan 20 uur voorwaardelijk	Niet dna-waardig	Overschrijden van het maximaal toegestane geluidsniveau veroorzaakt door/binnen het bedrijf aanwezige installaties en toestellen en/of verrichte werkzaamheden en laad- en losactiviteiten
8	Art. 326 lid 1 Sr	60 uur taakstraf, waarvan 40 uur voorwaardelijk	Vraagtekens bij meerwaarde van opname in databank	Oplichting door middel van het te koop aanbieden van een laptop en Eftelingkaartjes (uit de tenlastelegging blijkt niet op welke wijze dit is geschied)
9	Art. 326 lid 1 Sr	40 uur taakstraf	Niet dna-waardig	Marktplaatsoplichting: voor 19 euro DVD's verkocht en niet geleverd

De tweede categorie betreft 4 gevallen weergegeven in Tabel 5. In deze zaken is geen bevel afgegeven omdat er sprake is van bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd, ook wel kortweg aangeduid met 'bijzondere omstandigheden'. Deze gevallen zullen worden betrokken bij de bespreking van de toepassing van deze uitzonderingsgrond in de herstelactie in § 5.2.7.

Tabel 5: Geen bevel vanwege bijzondere omstandigheden[374]

Nr.[375]	Feiten	Straf	Motivering OM	Feitencomplex	Justitiële documentatie
1	Art. 2 onder A Ow	2 maanden voorwaardelijke gevangenisstraf	buitenlander, geheel van straf-proeftijd voorbij	Binnen of buiten het grondgebied van Nederland brengen van een middel als bedoeld in lijst I	Geen
2	Art. 3 onder B juncto art. 11 lid 5 Ow	80 uur voorwaardelijke taakstraf	geheel voorwaardelijke veroordeling proeftijd inmiddels verstreken	Hennepteelt, terwijl het feit betrekking heeft op een grote hoeveelheid	Geen relevante documentatie
3	Art. 416 Sr	20 uur taakstraf	niet dna-waardig; feit uit 2009, gering feit	opzetheling van autosleutel, huissleutel, en irischeque (primair was diefstal ten laste gelegd)	Eerder als minderjarige veroordeeld voor poging diefstal met braak in vereniging
4	Art. 1.2.2 lid 1 Vuurwerkbesluit	24 uur taakstraf	niet dna-waardig; geringe hoeveelheid ibg	Voorhanden hebben van 1 (illegaal) professioneel stuk vuurwerk 'flowerbed'	Geen relevante documentatie

[373] In deze zaak is het overigens niet goed te begrijpen waarom er geen DNA-bevel is uitgevaardigd gelet op het beleid van het OM om bij irrelevante feiten toch een bevel af te geven als er sprake is van eerdere relevante veroordelingen. In deze zaak vermeldt de justitiële documentatie een veroordeling voor poging tot afpersing in vereniging waarvoor 18 maanden gevangenisstraf, waarvan 6 voorwaardelijk is opgelegd.

[374] Deze tabel wordt meegenomen bij de bespreking van de nadere invulling van bijzondere omstandigheden in § 5.2.7.

[375] Respectievelijk zaaknummers A62, A64, A182, en A371.

Tot slot is in 5 zaken uit de steekproef, weergegeven in Tabel 6, niet duidelijk waarom geen bevel is uitgevaardigd en is aan de hand van de processtukken voor zover mogelijk getracht te reconstrueren wat de mogelijke oorzaak daarvan zou kunnen zijn (zie kolom 'opmerkingen' in de tabel).

Tabel 6: Zaken waarin niet op voorhand duidelijk is waarom geen bevel is uitgevaardigd

Nr.[376]	Feiten	Straf	Motivering OM	Feitencomplex	Justitiële documentatie	Opmerkingen
1	Art. 13 lid 1 en art. 26 lid 1 WWM	20 uur taakstraf	Niet dna-waardig	Blijkens tenlastelegging gaat het om voorhanden hebben van o.m. een percussierevolver en patronen, beide categorie III wapens in de zin van de WWM.	Geen relevante documentatie	Mogelijke verklaring: door de rechter is het feit als art. 26 lid 1 WWM gekwalificeerd, zonder vermelding dat het gaat om een categorie III wapen
2	Art. 1.2.2 lid 1 Vuurwerkbesluit	40 uur taakstraf	Niet dna-waardig	Minderjarige, blijkens tenlastelegging gaat het om voorhanden hebben van 180 nitraten en tien vlinders (vuurwerk).	Geen	Mogelijke verklaring: de rechter heeft het feit gekwalificeerd als art. 9.2.2.1 Wet milieubeheer, en niet als art. 1.2.2 lid 1 VWB
3	Art. 1.2.2 lid 1 Vuurwerkbesluit	30 uur taakstraf	Niet dna-waardig	Minderjarige, blijkens tenlastelegging gaat het om voorhanden hebben van 200 (verschillende) stuks knalvuurwerk	Geen relevante documentatie	Mogelijke verklaring: de rechter heeft het feit gekwalificeerd als art. 9.2.2.1 Wet milieubeheer, en niet als art. 1.2.2 lid 1 VWB
4	Art. 1.2.2 lid 1 en art. 1.2.4 lid 1 Vuurwerkbesluit	60 uur taakstraf	Niet dna-waardig	Blijkens tenlastelegging gaat het om voorhanden hebben van en/of niet voldoen aan de wettelijke vereisten omtrent 68 kilogram vuurwerk	Geen	Mogelijke verklaring: de rechter heeft het feit gekwalificeerd als art. 9.2.2.1 Wet milieubeheer, en niet als art. 1.2.2 lid 1 en 1.2.4 VWB
5	Art. 2 onder C Ow	14 uur taakstraf	Niet dna-waardig	Opzettelijk voorhanden hebben van 1,2 gram cocaïne	Eerder veroordeeld voor mishandeling en transactie voor diefstal	Onduidelijk waarom geen bevel is uitgevaardigd. Wellicht vanwege de geringe straf en/of ernst van het feit?

[376] Respectievelijk zaaknummers A183, A186, A187, A376, en A161

5.2.3 Zaken waarin een bevel is uitgevaardigd

In de 264 zaken waarin wel een DNA-bevel is gevolgd, ging het voornamelijk om zaken waarbij sprake was van een drugsdelict (40%), feiten uit de Wet Wapens en Munitie (16,5%) en overtredingen van het Vuurwerkbesluit (16,0%). In Tabel 7 is een overzicht van de onderliggende strafbare feiten weergegeven van de gehele steekproef. Daarbij kunnen meerdere feiten binnen één en dezelfde veroordeling de grondslag vormen voor een DNA-bevel, zodat de som van het totaal aantal feiten hoger is dan het aantal DNA-bevelen dat is uitgevaardigd. Voor het Wetboek van Strafrecht is een onderverdeling gemaakt aan de hand van de namen van de titels in het tweede boek daarvan.

Tabel 7: Overzicht feiten DNA-bevel

Wet	Artikel	Aantal zaken	Percentage [377]
Vuurwerkbesluit	1.2.2, 1.2.3, 1.2.4, 1.2.6, 2.1.3[378]	42	16,0%
Wet wapens en munitie	26 lid 1, 55 lid 3 onder a	43	16,5%
Opiumwet	2 onder A/B/C, 3 onder A/B/C), 10 lid 3/4/5, 11, 11 lid 2/3/5	105	40,0%
Telecommunicatiewet	10.9 lid 1	2	1,0%
Regeling identificatie en registratie van dieren	43 lid 1	1	0,5%
Geneesmiddelenwet	40.2	1	0,5%
Flora- en faunawet	13 lid 1 onder a	2	1,0%
Wet milieubeheer	10.37 lid 1	1	0,5%
Wet dieren	2.2 lid 8	1	0,5%
WvSr (poging en voorbereiding)	46 lid 1	2[379]	1,0%
WvSr (Misdrijven tegen de openbare orde)	131 lid 1, 138a, 138a lid 1/3, 140 lid 1, 141 lid 1, 151	13	5,0%
WvSr (Meineed)	207 lid 1	2	1,0%
WvSr (Valsheid in geschrift etc.)	225, 225 lid 1	2	1,0%
WvSr (Misdrijven tegen de zeden)	240b, 249, 249 lid 1	3	1,0%
WvSr (Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid)	279 lid 2, 285 lid 1	6	2,5%
WvSr (Misdrijven tegen het leven gericht)	287	3	1,0%
WvSr (Mishandeling)	300, 300 lid 1, 302, 304	4	1,5%
WvSr (Diefstal en stroperij)	310, 311, 311 lid 1 sub 1/4/5	20	7,5%
WvSr (Afpersing en afdreiging)	317	1	0,5%

[377] Dit is het percentage van het totaal aantal afgegeven DNA-bevelen, afgerond op halve percentages.
[378] Verschillende leden per artikel zijn in de beschrijving niet opgenomen ten behoeve van de overzichtelijkheid.
[379] In één geval was dit artikel de enige grondslag voor het DNA-bevel zonder het corresponderende grondfeit (art. 157 Sr) waarvoor was veroordeeld, te vermelden.

Wet	Artikel	Aantal zaken	Percentage [377]
WvSr (Bedrog)	326, 326 lid 1	15	5,5%
WvSr (Begunstiging)	416 lid 2	2	1,0%
WvSr (Witwassen)	420bis, 420bis lid 1 onder a	2	1,0%

Ook bij de zaken waarin wel een bevel is afgegeven, bevinden zich gevallen waarbij debat mogelijk is over de vraag of DNA-onderzoek relevant kan zijn voor de opsporing en vervolging van het misdrijf.

Hieronder volgt in Tabel 8 een overzicht van voorbeelden van zaken uit de steekproef waarbij gelet op de aard van het misdrijf vraagtekens bij de relevantie kunnen worden gesteld, bijvoorbeeld omdat bij het delict geen celmateriaal wordt achtergelaten, of moeilijk voorstelbaar is dat het delict door middel van DNA-onderzoek wordt opgespoord, bijvoorbeeld omdat de verdachte doorgaans bekend is zoals bij het voorhanden hebben van een verboden goed, plant of dier.[380] Daarbij bevinden zich ook misdrijven die de wetgever uitdrukkelijk genoemd heeft als geen relevant feit gelet op de aard ervan.[381] In Tabel 8 zijn alleen zaken opgenomen waarin geen sprake is van (relevante) justitiële documentatie of in elk geval getwijfeld kan worden of de wel aanwezige documentatie wel een relevant misdrijf bevat. Als er namelijk wel sprake is van relevante justitiële documentatie dan kan niet zonder meer geconcludeerd worden dat het OM kennelijk van oordeel was dat het ging om een relevant feit, omdat ook bij een irrelevant feit een DNA-bevel kan worden afgegeven als de justitiële documentatie daartoe aanleiding geeft. Bij het ontbreken van relevante justitiële documentatie mag worden aangenomen dat het OM een DNA-bevel heeft afgegeven omdat het van oordeel was dat het ging om een relevant feit.

[380] Zie § 4.2.2.
[381] Zie § 3.3.3.

Tabel 8: Wel bevel, maar is het feit relevant?

Aantal	Feiten	Feitencomplex	Just. doc.	Opmerkingen
37[382]	Art. 1.2.2, 1.2.4, 1.2.6 en 2.1.3 VWB	Voorhanden hebben of ter beschikking stellen van illegaal vuurwerk, of het aanprijzen daarvan als consumentenvuurwerk	13x geen, 14x geen relevante documentatie en 10x twijfel[383]	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
1[384]	10.9 lid 1 Telecommunicatiewet	Aanleggen radiozendapparaat en zelfbouw radiofrequentievermogensversterker zonder vergunning	Geen	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
1[385]	Art. 43 lid 1 Regeling identificatie en registratie van dieren	In kader van het vleesbedrijf niet volgens de regeling juist bijhouden van de gegevens. Verder veroordeeld voor feitelijk leidinggeven aan rechtspersoon die Landbouwwet, Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren heeft overtreden, alsmede valse merken plaatsen op goederen	O.a. geldboete voor mishandeling en belediging werknemer met publieke taak; geldboete voor belediging ambtenaar in functie	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
1[386]	Art. 40 lid 2 Geneesmiddelenwet	Voorraad hebben of verkopen van geneesmiddelen zonder vergunning (56 stuks Kamagra sildenafil citrate 100mg)	Geen relevante documentatie	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
1[387]	Art. 13 lid 1 onder a Flora- en Faunawet	(Producten van) beschermde planten of dieren te kopen, verwerven, in voorraad hebben, te vervoeren, enz.	Geen relevante documentatie	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
1[388]	10.37 lid 1 Wet Milieubeheer	Zich door afgifte aan een ander bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen te ontdoen	Transactie voor winkeldiefstal	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
1[389]	Art. 2.2 lid 8 Wet dieren	Aan dieren de nodige zorg onthouden door houders van dieren	Geen	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
1[390]	Art. 131 Sr	Het mondeling opruien tot enig strafbaar feit of tot gewelddadig optreden tegen het openbaar gezag en belediging (in het kader van voetbalvandalisme)	Geen	Celmateriaal achtergelaten?

382 Zaaknummers A15 (geen), A19 (twijfel), A20 (geen relevant), A22 (geen), A129 (geen relevant), A130 (geen), A137 (geen), A140 (geen), A188 (geen), A205 (twijfel), A207 (twijfel), A233 (geen relevant), A243 (twijfel), A246 (geen relevant), A247 (twijfel), A248 (geen), A249 (geen relevant), A259 (geen relevant), A284 (geen), A285 (geen relevant), A317 (geen relevant), A319 (geen relevant), A361 (geen), A370 (SB) (geen), A372 (geen), A373 (twijfel), A375 (twijfel), A377 (SB) (geen relevant), A381 (SB) (geen), A383 (twijfel), A384(twijfel), A385 (geen relevant), A386 (twijfel), A388 (SB) (geen), A389 (SB) (geen relevant), A390 (SB) (geen relevant) en A394 (geen).

383 Het gaat respectievelijk om zaaknummers A19 (veroordeling tot geldboete voor overtreden art. 2 onder C Ow), A205 (transactie voor vernieling art. 350 Sr), A207 (strafbeschikking geldboete voor art. 2 onder C Ow), A243 (transactie art. 2 onder C Ow en heling art. 416 lid 1 onder a Sr), A247 (transactie voor art. 3 onder C juncto art. 11 lid 2 Ow), A373 (transactie voor art. 231 Sr, vals reisdocument), A375 (transactie voor openlijke geweldpleging art. 141 Sr), A383 (transactie voor vernieling art. 350 Sr), A384 (transactie voor vernieling art. 350 en transactie voor openlijke geweldpleging art. 141 Sr) en A386 (eerder veroordeeld tot taakstraf voor opzetheling art. 416 lid 1 onder a Sr en transactie voor openlijke geweldpleging art. 141 Sr).

384 Zaaknummer A108.

385 Zaaknummer A318.

386 Zaaknummer A200.

387 Zaaknummer A151.

388 Zaaknummer A149.

389 Zaaknummer A44.

390 Zaaknummer A179.

Aantal	Feiten	Feitencomplex	Just. doc.	Opmerkingen
2[391]	Art. 207 lid 1 Sr	Meineed: opzettelijk mondeling afleggen onjuiste verklaring	In beide gevallen: geen	Celmateriaal achtergelaten?
1[392]	Art. 225 Sr	Valsheid in geschrift van gezondheids-certificaten door middel van het voor-zien van een vals stempel en handteke-ning van een veterinair en het gebruiken ervan in het kader van export van exotische dieren	Geen relevante documentatie	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
1[393]	Art. 225 Sr en art. 420bis lid 1 onder a Sr	Valsheid in geschrift door het valselijk opmaken van werkgeversverklaringen en salarisspecificaties t.b.v. aanvragen van hypotheken en witwassen	Geen relevante documentatie	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
1[394]	Art. 279 Sr	Opzettelijk onttrekken van een minder-jarige aan het wettig gezag door mee te nemen naar onbekend adres/onder te duiken	Geen	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
14[395]	Art. 326 Sr	Oplichting, bijvoorbeeld Marktplaatsoplichting of oplichting door bedelen: zich voor te doen als doofstomme met behulp van handge-baren en tonen van papier waarop wordt gevraagd naar een gift	8x geen rele-vante recidive; 1x twijfel (betreft veroor-deling verduistering);	Celmateriaal achtergelaten? Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
2[396]	Art. 416 lid 2 Sr	Begunstiging: opzettelijk voordeel trekken uit enig misdrijf, namelijk ontvangen van ten onrechte uitgekeerde AOW/nabestaandenuitkering door valse gegevens op te geven	Geen, respec-tievelijk geld-boete voor overtreding van art. 217 Sr (merkverval-sing)	Celmateriaal achtergelaten? Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
1[397]	Art 420bis lid 1 onder a Sr en art. 140 Sr	Valsheid in geschrift en witwassen in het kader van een rechtspersoon, daar leiding aangeven en deelneming aan criminele organisatie	Geen relevante documentatie	Celmateriaal achtergelaten? Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?

5.2.4 Analyse van de beoordeling in individuele zaken

De interpretatie van relevantie

Wat in de eerste plaats in de hiervoor weergegeven zaken in Tabel 4 en Tabel 8 opvalt is dat waar het gaat om misdrijven uit de Telecommunicatiewet (aanwezig hebben van radio-zendapparaten zonder vergunning) en Marktplaatsoplichting kennelijk verschillend wordt geoordeeld. In Tabel 4 worden deze feiten niet DNA-waardig geacht terwijl in Tabel 8 deze feiten wel aanleiding hebben gevormd voor de afgifte van een DNA-bevel.[398] Hetzelfde geldt voor de in Tabel 6 weergegeven zaken die betrekking hebben op de overtreding van het

391 Zaaknummer A318.
392 Zaaknummer A200
393 Zaaknummer A151.
394 ZaaknummerA149.
395 Zaaknummer A44.
396 Zaaknummer A179
397 Zaaknummer A11 en A279.
398 Zonder dat er sprake was van relevante recidive.

Vuurwerkbesluit. De motivering die hierbij wordt gegeven is dat het niet om een DNA-waardig feit zou gaan. Uit Tabel 8, die 37 veroordelingen voor de overtreding van het Vuurwerkbesluit bevat[399], komt naar voren dat dit kennelijk wel als DNA-waardig feit wordt beschouwd. Bij de overige vermelde feiten in Tabel 4 en Tabel 8 kunnen vraagtekens worden gezet bij het kennelijke oordeel dat het betreffende misdrijf al dan niet door middel van DNA-onderzoek zou kunnen worden opgespoord. Deze bevindingen bevestigen hetgeen door de FO-officieren van justitie tijdens de interviews is gesteld, namelijk dat er verschillend geoordeeld wordt in vergelijkbare zaken.[400] Overigens een bevinding die ook uit het evaluatieonderzoek van Taverne c.s. uit 2012 naar voren kwam.[401]

Wat wordt verstaan onder relevante recidive?

Op grond van de zaken die nader zijn onderzocht is tevens de vraag gerezen wat precies wordt verstaan onder relevante recidive. Dat speelt in de categorie zaken waarin het feit waarvoor is veroordeeld in beginsel irrelevant lijkt, maar de justitiële documentatie veroordelingen voor feiten bevat die wel met DNA-onderzoek kunnen worden opgespoord. De vraag is dan of het voldoende is dat het gaat om een DNA-waardig feit (los van de opgelegde straf) of dat het ook om een DNA-waardige *veroordeling* moet gaan, dus of een vrijheidsbenemende straf of maatregel is opgelegd of een taakstraf? Dit speelt bijvoorbeeld in de één na laatste zaak die in Tabel 8 wordt genoemd en waarin de veroordeling betrekking heeft op het ten onrechte ontvangen van AOW of een nabestaandenuitkering door valse gegevens op te geven. Dat lijkt op zichzelf een irrelevant feit, terwijl de eerdere veroordeling op de justitiële documentatie betrekking heeft op merkvervalsing waarbij slechts een geldboete is opgelegd en er vanwege alleen al dat laatste, geen sprake is van een DNA-waardige veroordeling. Een ander voorbeeld heeft betrekking op de overtreding van art. 43 lid 1 Regeling identificatie en registratie van dieren. Het feitencomplex had betrekking op het in het kader van het vleesbedrijf niet volgens de regeling juist bijhouden van de gegevens. De veroordeling had mede betrekking op het feitelijk leidinggeven aan een rechtspersoon die de Landbouwwet en de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren heeft overtreden, alsmede het plaatsen van valse merken op goederen.[402] Dit feit lijkt in eerste opzicht irrelevant, maar de justitiële documentatie bevat een eerdere veroordeling wegens mishandeling en een strafbeschikking wegens mishandeling, waarbij in beide gevallen een geldboete is opgelegd. Deze veroordelingen zijn gelet op de opgelegde straffen op zichzelf niet DNA-waardig.

5.2.5 De beoordeling van bezwaren naar aanleiding van DNA-bevelen in de herstelactie

Tijdens de herstelactie is ook onderzocht of na succesvolle afname van het celmateriaal een bezwaar op grond van art. 7 Wet DNA-V tegen de bepaling en opslag van het DNA-profiel is ingediend door de veroordeelde. Dat bleek in 20 gevallen zo te zijn. In één zaak was het bezwaarschrift al ingediend voordat er celmateriaal was afgenomen, hetgeen normaal gesproken leidt tot niet-ontvankelijkverklaring omdat pas bezwaar kan worden gemaakt nadat het celmateriaal is afgenomen. Het bezwaar vormde voor de officier van justitie echter aanleiding om het DNA-bevel in te trekken omdat (toch) geen sprake bleek te zijn van een DNA-waardig feit, namelijk de overtredingsvariant van art. 3 Ow, waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegestaan. Daarnaast had in een andere zaak de rechtbank op het moment van onderzoek nog geen uitspraak gedaan over het bezwaar[403], zodat het totaal

399 Waarbij in 27 gevallen geen sprake is van (relevante) recidive.
400 Zie § 4.3.2.
401 Taverne e.a. 2012, p. 93 en 119. Zie ook § 3.8.5 en 4.1.
402 Zaaknummer A318.
403 Door de onderzoekers kon overigens worden vastgesteld dat de veroordeelde de bezwaartermijn niet in acht heeft genomen zodat de niet-ontvankelijkverklaring van het bezwaar in de rede ligt en de rechter niet tot een inhoudelijk oordeel toekomt.

aantal uitgesproken beschikkingen uitkomt op 18.[404] Dat betekent dat in 7,0% van het totaal aantal gegeven DNA-bevelen een bezwaarprocedure is afgerond met een beschikking.[405] Zie voor een overzicht onderstaande tabel.

Tabel 9: Overzicht bezwaarzaken

Beslissing rechter	Nr.	Feiten DNA-bevel	Reden bezwaar	Motivering rechter
Gegrond [406]	1	Art. 310 Sr	Grondslag bevel is onjuist omdat (minderjarige) veroordeelde in eerste aanleg is vrijgesproken (en daar is bevel op gebaseerd); verder sprake van jeugdzonde/ eenmalig incident	Gegrondverklaring zonder nadere motivering
	2	Art. 2 onder C Ow	1) DNA-onderzoek heeft geen betekenis voor opsporing, 2) geen recidivegevaar voor soortgelijke of andere feiten, 3) een te lange doorlooptijd van 3 jaar, 4) afname is disproportioneel	Doorlooptijd van 40 maanden tussen veroordeling en moment van afname vormt een termijnoverschrijding en derhalve gegrondverklaring van het bezwaar
	3	Art. 151 Sr	1) ten tijde van strafbare feiten was 151 Sr (wegmaken van een lijk) geen feit als bedoeld in art. 2 lid 1 DNA-V, 2) bevel is niet spoedig gegeven, 3) afname is niet van betekenis voor opsporing en voorkomen van strafbare feiten. Het feit (wegmaken lijkjes pasgeboren baby's) is gepleegd onder bijzondere omstandigheden, waarbij geen recidive is te duchten omdat veroordeelde geen kinderen meer kan krijgen.	Afname vormt geen bijdrage aan voorkomen en opsporen misdrijven. Bijzonder feit, veroordeelde heeft verder geen justitiële documentatie. Andere bezwaren behoeven geen bespreking meer
	4	Art. 55 WWM	1) grondslag bevel is niet juist omdat arrest van het hof al was gewezen en het vonnis had vernietigd, 2) afname en DNA-onderzoek dient geen redelijk doel en is disproportioneel	Formeel gebrek: grondslag voor bevel is komen te ontvallen nu het bevel is gebaseerd op het vonnis terwijl dit door het hof was vernietigd
	5	Art. 3 onder C Ow	in hoger beroep is het OM niet-ontvankelijk verklaard in de vervolging	In hoger beroep heeft het hof OM n.o. verklaard in de vervolging, derhalve is geen sprake meer van een veroordeelde zodat de grondslag voor DNA-onderzoek is komen te vervallen
	6	Art. 2.1.3 lid 1 en 1.2.2 lid 1 Vuurwerkbesluit	1) te lange doorlooptijd, 2) eenmalig niet ernstig incident (minderjarige), 3) resocialisatiegedachte (minderjarige)	Eenmalig jeugdig incident. Disproportionele doorlooptijd van 5 jaar

[404] Geen van deze beschikkingen is gepubliceerd.
[405] Later ingetrokken bevelen niet inbegrepen.
[406] Respectievelijk zaaknummers A17, A75, A85, A98, A184, A233, en A292.

Beslissing rechter	Nr.	Feiten DNA-bevel	Reden bezwaar	Motivering rechter
	7	Art. 10 lid 3 Ow	1) Eenmalig incident, geen justitiële documentatie verder, heeft zijn lesje geleerd, 2) geen betekenis voor opsporing, 3) art. 8 EVRM, 4) doorlooptijd	Wetgever stelt geen termijn maar door vereiste van zo spoedig mogelijk is er wel enige begrenzing. Ondanks inhaalslag Hoekstra is gelet op de andere omstandigheden van deze zaak (geringe ernst feit, eenmalig incident) het tijdsverloop van 44 maanden in strijd met de goede procesorde.
Ongegrond [407]	8	Art. 2 onder B en C Ow	1) Doorlooptijd van 4 jaar, 2) afname draagt niet bij aan opsporen van misdrijven, 3) eenmalig incident (bezit harddrugs festival), betrekking hebbende op bepaalde fase in het leven van veroordeelde	wel relevant; geen bijzondere omstandigheden, draagt bij aan opsporen; termijn is niet dusdanig dat sprake is van rechtsongelijkheid
	9	Art. 1.2.4 lid 1 Vuurwerkbesluit	doorlooptijd, geringe ernst misdrijf, ouderdom feit, jeugdige leeftijd vde, ontbreken overige antecedenten en persoonlijke omst.	Tijdsverloop is geen relevante omstandigheid. Andere verweren leiden ook niet tot gegrondverklaring. Rb verwijst naar beoordelingskader HR 13-05-2008
	10	1.2.6 lid 1 onder a Vuurwerkbesluit	Niet relevant misdrijf; ook niet voor eerder gepleegde delicten (DNA-onderzoek heeft geen betekenis); ongerechtvaardigd tijdsverloop van 29/31 maanden	geen
	11	Art. 3 onder C Ow	geen belangenafweging kenbaar gemaakt; disproportioneel; geen belang voor opsporing; tijdsverloop; strafzaak was gevolg van incompleet gedoogbeleid, moet meewegen voor de proportionaliteit	Door lange doorlooptijd zijn belangen veroordeelde niet geschaad gezien aanvang bewaartermijn; OM is verplicht bevel af te geven, strikte uitzonderingsgronden; inbreuk dient legitiem doel; afname kan wel bijdragen aan opsporing, geen 9a veroordeling; geen sprake van bijz. omst.
	12	Art. 1.2.2 lid 3 Vuurwerkbesluit	lange doorlooptijd; inbreuk privacy en voelt als straf; geen betekenis voor opsporing en voorkomen misdrijven; eenmalig veroordeeld/geen recidivegevaar	dna-onderzoek kan wel van betekenis zijn (contactsporen); Wet DNA-V kent beperkt uit te leggen uitzonderingsgronden, verplichtend karakter voor zowel OM als veroordeelde; vereiste van zo spoedig mogelijk dient maatschappelijk doel en niet belang van veroordeelde/tijdsverloop alleen geeft geen gerechtvaardigd vertrouwen dat niet wordt afgenomen

[407] Respectievelijk zaaknummers A10, A15, A20, A36, A130, A164, A207, A249, A297, A312 en A363.

Beslissing rechter	Nr.	Feiten DNA-bevel	Reden bezwaar	Motivering rechter
	13	Art. 3 onder B Ow	doorlooptijd; eenmalig incident/ jeugdige kwajongensstreek; recidive laag	strikte uitzonderingsgronden; geen nadere belangenafweging; geen onderscheid tussen meer- en minderjarigen; geen kwajongensstreek nu voor langere periode in verdovende middelen is gehandeld
	14	Art. 1.2.2 lid 2 Vuurwerkbesluit	veroordeeld voor bezit vuurwerk DNA-onderzoek geen betekenis voor opsporing misdrijven. Daarnaast recidive niet aannemelijk (geen feiten meer gepleegd); Doorlooptijd 3 jaar	Door lange doorlooptijd zijn belangen van veroordeelde niet geschaad. DNA-afname in beginsel verplicht. Geen bijz. omst aanwezig
	15	art. 1.2.2 lid 1 Vuurwerkbesluit	doorlooptijd; belang rechtszekerheid dient zwaarder te wegen indien het een minder relevant feit is en minder ernstig feit. Bevel is stigmatiserend. Geen recidive	Wetgever stelt geen termijn en rb kan die termijn niet bepalen. Wet DNA-V voldoet aan art. 8 EVRM (onder verwijzing naar HR 2008). Reikwijdte uitzonderingsgronden is beperkt. DNA-onderzoek kan voor onderhavig feit ook relevant zijn. De enkele stelling dat de kans op herhaling nihil is omdat geen strafbare feiten meer zijn gepleegd, is onvoldoende voor uitzondering. Het dient te gaan om een objectief waardeerbare omstandigheid die erop wijst dat het nagenoeg uitgesloten is dat de veroordeelde in de toekomst opnieuw zal recidiveren
	16	art. 55 lid 3 onder a WWM	bevel heeft vde nooit ontvangen; doorlooptijd 6 jaar; enkel incident; recidive niet aannemelijk	Geen sprake van schending van art. 8 EVRM; HR arrest van 13 mei 2008 -> DNA-afname is verplicht, tenzij. Beperkt uit te leggen uitzonderingsgronden. Art. 26 WWM is gezien de aard een delict waarbij DNA-onderzoek van betekenis kan zijn. Wet schrijft geen termijn voor; enkele tijdsverloop is onvoldoende voor gegrondverklaring
	17	Art. 285 lid 1 Sr	Gelet op de achtergrond van veroordeelde zal verwerken van DNA-profiel niet kunnen bijdragen aan de opsporing; de mogelijkheid tot het vergelijken van zijn DNA-profiel met DNA-databanken in andere landen o.b.v. Verdrag van Prüm is onrechtmatig	Onder verwijzing naar het arrest van de Hoge Raad van 13 mei 2008 wordt overwogen dat hetgeen is aangevoerd niet valt onder de beperkt uit te leggen uitzonderingsgronden en voor verdere belangenafweging geen plaats is

Beslissing rechter	Nr.	Feiten DNA-bevel	Reden bezwaar	Motivering rechter
	18	Art. 3 onder B Ow	Veroordeelde was 14/15 jr. t.t.v. feit; geen just. doc; recidve als midden/laag geschat; geen aanwijzingen dat hij in toekomst misdrijven zal begaan; lesje geleerd (zo oordeelde ook de kinderrechter)	Beperkt uit te leggen uitzonderingsgronden, zie HR 2008. Hier niet van toepassing; Geen onderscheid voor minderjarigen; Voorts is afname conform art. 8 EVRM vlgns het EHRM

Uit de bezwaarschriften die gegrond zijn verklaard komt naar voren dat soms de door de rechter te lang geachte doorlooptijd tussen de veroordeling en het DNA-bevel of de afname van het celmateriaal, aanleiding vormt om het bezwaar gegrond te verklaren. Deze zaken dateren overigens alle van vóór het arrest van de Hoge Raad van 13 september 2016 waarin is uitgemaakt dat lange doorlooptijden geen invloed hebben op de rechtmatigheid van de uitvaardiging van een DNA-bevel.[408] Daarnaast zijn formele gebreken of een onjuiste vermelding van de grondslag in het DNA-bevel redenen om bezwaren gegrond te verklaren. In deze gevallen kan het openbaar ministerie opnieuw een DNA-bevel uitvaardigen dat wel aan de vereisten voldoet. Tot slot verklaarde de rechter een bezwaar gegrond vanwege bijzondere omstandigheden. Het ging hierbij om een vrouw die was veroordeeld voor het wegmaken van de lijken van haar eigen pasgeboren baby's. De rechtbank achtte gelet op de omstandigheden van deze specifieke zaak geen recidive te verwachten. Uit de bezwaarschriften die ongegrond zijn verklaard komt naar voren dat de betrokken rechtbanken de afgifte van een DNA-bevel als een wettelijke verplichting van het OM zien, tenzij één van de beperkt uit te leggen uitzonderingsgronden van toepassing is. Voor een verdere belangenafweging is bij de meeste rechtbanken geen plaats. Ten aanzien van de doorlooptijden nemen de meeste rechtbanken het standpunt in dat een lange duur tussen de veroordeling en de afgifte van het DNA-bevel de belangen van de veroordeelde niet schaadt omdat de bewaartermijn aanvangt bij de veroordeling en niet nadat celmateriaal is afgenomen.

5.2.6 Minderjarigen

Uit de analyse van de rechtspraktijk ten aanzien van minderjarigen in § 3.8.6 komt naar voren dat er onduidelijkheid is blijven bestaan over de vraag of minderjarigen in het kader van de wet DNA-V anders dienen te worden behandeld dan meerderjarigen. Het OM heeft in het kader van de verbetermaatregelen aangegeven zijn beleid zo te hebben aangepast dat minderjarigen in beginsel gelijk worden behandeld als meerderjarigen.[409] Met het oog daarop is in de zaken van de steekproef uit de herstelactie onderzocht of dit voornemen ten aanzien van minderjarigen is toegepast. De onderzoekspopulatie van de steekproef bestond in het overgrote deel uit meerderjarigen (323). In 29 gevallen ging het om veroordeelden die tijdens het plegen van het delict minderjarig waren. Een overzicht is te zien in Tabel 10.

[408] HR 13 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2073.

[409] Dit was in elk geval de intentie tijdens de herstelactie, zie Groepsinterview OM d.d. 25 oktober 2017. In het groepsinterview op 2 november 2017 wordt echter gesteld dat het LOFO over dit beleid nog een definitief standpunt in moet nemen.

Tabel 10: Overzicht minder- en meerderjarigen

	Aantal	Percentage[410]
Meerderjarigen	323[411]	91,0%
Minderjarigen	29	8,0%
Onbekend (alwaar volwassenstrafrecht is toegepast)	3	1,0%
Totaal	355	100%

In 21 van de 29 gevallen waarbij sprake was van een minderjarige is een bevel uitgevaardigd. In de 8 gevallen waarin geen bevel is uitgevaardigd[412], was in 2 gevallen reeds een DNA-profiel in de databank opgeslagen en werd 4 keer geen bevel gegeven omdat geen sprake was van een voorlopige hechtenis-feit. In 2 zaken heeft het OM geoordeeld dat het feit 'niet-dna waardig' was. Het ging in beide gevallen om een minderjarige die veroordeeld was voor art. 1.2.2 lid 1 Vuurwerkbesluit, waarbij de rechter het feit had gekwalificeerd als een overtreding van art. 9.2.2.1 Wet milieubeheer.[413] Deze zaken zijn hiervoor al genoemd als zaken waarbij geen DNA-bevel is afgegeven en de oorzaak hiervoor mogelijk een (kwalificatie)misslag in het vonnis is.[414]

Uit de steekproef zijn, kort samengevat, geen gevallen naar voren gekomen waaruit blijkt dat het OM in de herstelactie minderjarigen anders heeft behandeld dan meerderjarigen. Aanknopingspunten hiervoor kunnen echter wel worden gevonden in de hierna in § 5.2.7 te bespreken zaken uit de doelgerichte steekproef bestaande uit zaken waarin geen DNA-bevel is afgegeven wegens bijzondere omstandigheden.

5.2.7 De uitzonderingsgrond bijzondere omstandigheden in de herstelactie

Naast de willekeurige steekproef is zoals eerder vermeld een selectie gemaakt van 42 zaken waarin op basis van de overzichtslijsten van het OM het vermoeden rees dat geen DNA-bevel was uitgevaardigd vanwege bijzondere omstandigheden.[415] Nader onderzoek wees uit dat in 5 van die gevallen (toch) geen sprake bleek van bijzondere omstandigheden. In 1 geval was inmiddels wel een bevel uitgevaardigd en in een ander geval bleek reeds een DNA-profiel van de veroordeelde in de databank te zitten.[416] In de andere 3 gevallen bleek de reden voor het niet uitvaardigen van een bevel dat het respectievelijk niet ging om een voorlopige hechtenis-feit of relevant feit, of was de reden dat er sprake was van een vrijspraak.[417] Daarnaast kwamen uit de willekeurige steekproef nog eens 3 zaken[418] naar voren waarvan gezegd kan worden dat sprake is van bijzondere omstandigheden. Deze worden meegenomen in onderstaande analyse om zodoende zoveel mogelijk inzicht te verkrijgen omtrent de toepassing van de uitzonderingsgrond bijzondere omstandigheden. Het totaal komt daarmee uit op 40 zaken.

---

410 Afgerond op halve percentages.
411 Waarbij in één geval – ondanks de meerderjarigheid van de verdachte – het jeugdrecht is toegepast.
412 Inclusief een zaak waarin een bevel was uitgevaardigd maar nadien door herbeoordeling zelf door het OM is ingetrokken.
413 Zaaknummer A186 en A187.
414 Zie § 5.2.2.
415 Hierbij zijn de zaken die vermeld zijn in Tabel 5 meegenomen.
416 Respectievelijk zaaknummers A335 en A222.
417 Respectievelijk zaaknummers A65, A365 (deze zit ook in de reguliere steekproef) en A84 (overigens ten onrechte want er is wel veroordeeld).
418 Het gaat om zaaknummers A62, A64 en A371. Er was overlap van 3 zaken tussen de willekeurige en selectieve steekproef (te weten A65, A182 en A365). Echter slechts één zaak bleek door nader onderzoek te behoren tot de categorie bijzondere omstandigheden, namelijk A182.

Opvallend is dat in 22 zaken de beslissing geen DNA-bevel af te geven afkomstig is uit het arrondissementsparket Noord-Nederland. Alle 22 gevallen hebben betrekking op minderjarigen die veroordeeld zijn voor overtreding van het Vuurwerkbesluit, kortgezegd het voorhanden hebben van illegaal vuurwerk. In deze zaken wordt geen bevel uitgevaardigd met als reden dat het gaat om een minderjarige *first offender* die niets anders op zijn kerfstok heeft dan de onderhavige overtreding van het Vuurwerkbesluit. Dit is opmerkelijk omdat in veel andere Vuurwerkbesluit-zaken wel een bevel wordt uitgevaardigd. Kennelijk is de doorslaggevende reden om geen bevel uit te vaardigen dat het gaat om een minderjarige *first offender*.

In een ander geval waarin het gaat om een veroordeling wegens overtreding van het Vuurwerkbesluit wordt geen bevel uitgevaardigd omdat slechts een geringe hoeveelheid vuurwerk in beslag genomen was.[419] Het dossier leert dat hier gaat om 1 stuk illegaal vuurwerk, te weten een *'flowerbed'*.

In zes gevallen gaat het om een overtreding van de Opiumwet (art. 3 onder C Ow dan wel art. 3 onder B Ow). De reden voor het niet uitvaardigen van een bevel is daarbij telkens dat het gaat om een minderjarige *first offender* waarbij een taakstraf van 30 uur of minder is opgelegd. Volgens de wetgever en ook de Hoge Raad kan dit geen reden zijn geen DNA-bevel uit te vaardigen.[420] Het Mensenrechtencomité heeft wat betreft de positie van de minderjarige recent echter anders geoordeeld.[421]

In 3 gevallen gaat het om een veroordeling voor het overtreden van art. 13 lid 1 onder a Flora- en Faunawet: het kopen, verwerven, in voorraad hebben, vervoeren, enzovoorts van (producten van) beschermde planten of dieren.[422] De reden voor het niet uitvaardigen van een bevel is in die gevallen onder meer dat het feit niet DNA-waardig is en het een oudere veroordeelde betreft. In 1 geval wordt daar aan toegevoegd dat er ook geen sprake is van recidive. Of de reden voor het niet uitvaardigen van het bevel de irrelevantie is, valt moeilijk te zeggen. In de reguliere steekproef is overigens geconstateerd dat voor art. 13 Flora- en Faunawet soms wel een DNA-bevel wordt uitgevaardigd. De doorslaggevende reden dit niet te doen lijkt daarmee gelegen te zijn in de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd, gelet op de verwijzing naar het feit dat het om een oudere veroordeelde gaat. In 1 van de 3 gevallen blijkt dat de veroordeelde op 14 augustus 2014 is overleden.[423] Uit de wetsgeschiedenis en de jurisprudentie van de Hoge Raad blijkt niet dat de leeftijd van de veroordeelde relevant is voor de beantwoording van de vraag of er sprake is van bijzondere omstandigheden.[424]

Daarnaast wordt soms geen bevel uitgevaardigd omdat het gaat om een ''gering feit''. Dit was het geval in 2 van de hiervoor in § 5.2.2 in Tabel 5 opgenomen 4 zaken waarin geen DNA-bevel is afgegeven.[425] Het ging in deze 2 gevallen om heling en een overtreding van het Vuurwerkbesluit. Maar er zijn meer voorbeelden zoals bij een openlijke geweldpleging waarbij ook nog wordt opgemerkt dat het een ''feit uit 2008'' is en dus kennelijk de doorlooptijd ook een factor is geweest bij de beslissing om geen bevel uit te vaardigen.[426] Zo werd ook bij een veroordeling voor opzetheling van een autosleutel, huissleutel en ischeque terwijl primair diefstal door het OM was tenlastegelegd geen DNA-bevel afgegeven

---

419 Zaaknummer A371.
420 Zie § 3.3.5 en HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8234, NJ 2008/628, m.nt. Schalken.
421 Zie § 3.5.5 en VN-Mensenrechtencomité 18 juli 2017, S.L. t. Nederland (2362/2013) en N.K. t. Nederland (2326/2013).
422 Zaaknummer A379, A380 en A382.
423 Zaaknummer A379.
424 Zie § 3.3.5 en HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8234, NJ 2008/628, m.nt. Schalken.
425 Zie Tabel 5.
426 Zaaknummer A174.

met daarbij de aantekening ''feit uit 2009, gering feit".[427] De doorlooptijd speelde kennelijk ook bij een veroordeling voor oplichting, waarbij uit het dossier blijkt dat het ging om internetoplichting, kortgezegd het verkopen van telefoons via internet.[428] Hoewel kan worden beargumenteerd dat de irrelevantie van het feit reeds een afdoende grond is om niet tot afgifte van een DNA-bevel over te gaan, houdt de motivering van het OM in dat het gaat om een feit uit 2009 en het een minderjarige betreft met verder geen justitiële documentatie. Blijkbaar zijn deze laatste omstandigheden doorslaggevende factoren geweest en niet de irrelevantie van het feit. Ook hier is het de vraag of deze omstandigheden wel onder de bijzondere omstandighedengrond van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V kunnen worden geschaard. Zo is doorlooptijd volgens de Hoge Raad geen relevante factor[429] en heeft de wetgever de ernst van het feit reeds in abstracto vastgesteld.[430]

In 3 gevallen wordt gewicht toegekend aan de omstandigheden van het geval die zien op de periode ná het plegen van het feit. Het gaat bijvoorbeeld om een veroordeling voor het overtreden van art. 2 onder C Ow, waarbij in eerste instantie wel een bevel is uitgevaardigd maar dat nadien wordt ingetrokken omdat de veroordeelde een Korsakov-patiënt is en uit informatie van de politie blijkt dat hij in slechte conditie verkeert en wordt verpleegd.[431] In een ander geval gaat het om het overtreden van art. 2 onder A juncto 10a Ow, kortgezegd de voorbereiding van invoer van verdovende middelen, waarbij geen bevel wordt uitgevaardigd omdat sprake is van ''buitenlander, geheel van straf-proeftijd voorbij" (zie Tabel 5).[432] In het derde geval gaat het om de overtreding van art. 3 onder B juncto 11 lid 5 Ow, kortweg hennepteelt met betrekking tot een grote hoeveelheid. Als reden voor het niet uitvaardigen van een bevel wordt genoemd dat het gaat om een geheel voorwaardelijke veroordeling waarbij de proeftijd inmiddels is verstreken (zie Tabel 5).[433] Omdat de wet stelt dat het moet gaan om bijzondere omstandigheden *tijdens* het plegen van het misdrijf, is het de vraag of ook omstandigheden die zich hebben voorgedaan *na* het feit mogen worden meegenomen bij de toepassing van de bijzondere omstandighedengrond.

Een enkele keer is de reden voor het niet afgeven van een bevel dat het om een bijzonder specifiek incident lijkt te gaan, bijvoorbeeld in een geval waarbij de zoon is veroordeeld voor de mishandeling van zijn vader waarbij geen bevel wordt gegeven vanwege de ''beperkte kring" waarin het feit is geschied.[434] Of het geval waarin de veroordeelde samen met vrienden op een (school)feestje heeft ingelogd op het schoolsysteem met het account van de wiskundedocent om schoolcijfers te wijzigen.[435] Ook al kan men zich afvragen of het hier wel om een relevant feit gaat, was de motivering van het OM geen DNA-bevel af te geven "geen bevel ivm bijzondere omstandigheden". Uit het dossier blijkt dat de verdachte vrijwel direct was ontdekt, minderjarig was, geen strafblad had en werd veroordeeld tot een 20 uur voorwaardelijke werkstraf met bijzondere voorwaarden.

Samenvattend kan in veel gevallen getwijfeld worden of de reden voor het niet uitvaardigen van een bevel wel strookt met de bedoeling van de wetgever en het geldende norma-

427 Zaaknummer A182.
428 Zaaknummer A189.
429 HR 13 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2073.
430 Zie § 3.6.
431 Zaaknummer A264. Blijkens de informatie uit het dossier is de veroordeelde daarna, op 14 mei 2017, overleden.
432 Zaaknummer A62.
433 Zaaknummer A64.
434 Zaaknummer A77.
435 Zaaknummer A162.

tief kader.[436] Slechts in een paar gevallen lijkt het inderdaad te gaan om een specifiek en bijzonder incident waarvan kan worden gezegd dat DNA-onderzoek redelijkerwijs niet van betekenis kan zijn voor de opsporing of voorkoming van strafbare feiten door de veroordeelde. Kennelijk is de bijzondere omstandighedengrond bij de uitvoering van de herstelactie in sommige gevallen wat opgerekt.

5.2.8 Evaluatie dossieronderzoek herstelactie

Het dossieronderzoek van de herstelactie is verricht om te bezien of het beoordelingskader zoals dat in het vorige hoofdstuk is beschreven is toegepast en of de tot nu toe geconstateerde probleempunten bij de toepassing van de uitzonderingsgronden in de praktijk daadwerkelijk voorkomen.

Uit het dossieronderzoek is gebleken dat de beslissingen van het OM wel of geen bevel uit te vaardigen voor het overgrote deel van de gevallen zonder meer verklaarbaar zijn en in overeenstemming met het wettelijk kader (de grondvoorwaarden[437]) zijn genomen. Hoewel er wel eens een vergissing is gemaakt door bijvoorbeeld toch een DNA-bevel af te geven terwijl de veroordeelde geen DNA-waardige sanctie opgelegd heeft gekregen[438], blijkt dit aantal minimaal en is geen sprake van een structureel probleem.

Dat ligt anders waar het gaat om de toepassing van de uitzonderingsgronden van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V. Bij de beoordeling van de vraag of het gaat om een feit waarbij DNA-onderzoek relevant is, ontbreekt er consistentie. In zoverre bevestigt het dossieronderzoek de reeds in het voorgaande hoofdstuk geconstateerde verschillen in benadering door individuele FO-officieren van justitie van de toepassing van deze uitzonderingsgrond. De uitzonderingsgrond die gerelateerd is aan bijzondere omstandigheden lijkt in de herstelactie ruimer te zijn uitgelegd dan dat het wettelijk kader toelaat. Daarnaast is er in de herstelactie niet structureel beoordeeld of er in het individuele geval sprake is van bijzondere omstandigheden. Hoewel verklaarbaar omdat dit moeilijk achteraf nog te beoordelen is, is dit niet in overeenstemming met het geldende recht.

5.3 De huidige praktijk

In het dossieronderzoek naar de huidige praktijk, dat wil zeggen de praktijk zoals deze sinds april 2017 is vormgegeven, is een steekproef getrokken van 399 voor nader onderzoek geschikte zaken uit een totaal van 19.605 zaken die in de periode van 15 april – 15 september 2017 door het OM zijn beoordeeld conform de werkwijze die is beschreven in § 4.3.[439] Daarnaast is het OM gevraagd apart bij te houden en door te geven wanneer in een zaak volgens de zittingsofficier sprake was van bijzondere omstandigheden. In de hierboven genoemde onderzoeksperiode bleken dat er 3 te zijn, deze worden apart behandeld in § 5.3.5.

---

436 Wel moet het voorbehoud worden gemaakt dat dit niet betekent dat in al deze gevallen de beslissing van het OM in strijd met de wet kan worden geacht. Dit volgt alleen al uit het feit dat door de onderzoekers niet is onderzocht of ook vanwege een andere reden wellicht geen DNA-bevel was aangewezen, bijvoorbeeld omdat het bij een veroordeling voor Opiumwetfeiten ging om een geringe hoeveelheid als bedoeld in art. 11 lid 6 Ow. Met andere woorden: de uitkomst kan nog steeds een juiste zijn maar de gegeven reden daarvoor lijkt ondeugdelijk.

437 Zie § 3.2.2.

438 Zaaknummer A115.

439 Aanvankelijk omvatte de steekproef 400 zaken. Omdat bleek dat één zaak ten onrechte geregistreerd was in voorgaande periode (deze had betrekking op een ontnemingszaak, waarbij de eigenlijke strafzaak al een aantal jaren geleden was behandeld) is deze niet bij het onderzoek betrokken. Daarmee kwam het totaal van de steekproef op 399 zaken. Dit verandert de representativiteit van de resultaten echter niet omdat de steekproef voldoende groot is getrokken.

5.3.1 Algemene bevindingen willekeurige steekproef

Van de 399 gevallen is 149 keer door het OM een DNA-bevel uitgevaardigd. In het overgrote deel van de overige 250 zaken was het DNA-profiel van de veroordeelde al in de DNA-databank opgeslagen (art. 2 lid 1 onder a Wet DNA-V). Dat had als gevolg dat in veel van die zaken het OM de bewaartermijn had verlengd conform art. 18 lid 2 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken, of in het geval dat hoger beroep was ingesteld de zaak had 'geparkeerd' met als doel de bewaartermijn in een later stadium eventueel alsnog te verlengen als de veroordeling onherroepelijk zou worden.[440]
Daarnaast werd in een aantal gevallen geen DNA-bevel uitgevaardigd omdat reeds een DNA-bevel was uitgevaardigd in een andere zaak en een tweede bevel dus overbodig zou zijn. In enkele gevallen werd geen DNA-bevel afgegeven omdat geen sprake was van een DNA-waardige sanctie (een veroordeling tot een geldboete wegens diefstal, art. 310 Sr) of omdat bij een nadere beoordeling bleek dat geen sprake was van een voorlopige hechtenis-feit (de zogenaamde BEO-categorie). Als voorbeeld kan een zaak worden genoemd waarin een veroordeling heeft plaatsgevonden op grond van art. 13 lid 1 WWM (hand- en steekwapens) zonder strafverzwarende omstandigheid hetgeen in combinatie met art. 55 lid 1 WWM geen voorlopige hechtenis-feit oplevert.
Tot slot werd in een aantal gevallen geen bevel uitgevaardigd omdat de FO-OvJ had geoordeeld dat sprake was van een irrelevant feit, bijvoorbeeld het opzettelijk onjuist of onvolledig doen van een belastingaangifte (art. 69 lid 2 AWR). In de aselectieve steekproef kwamen geen zaken voor waarin de uitzonderingsgrond 'bijzondere omstandigheden' is toegepast.

Een overzicht van de beslissing en reden om wel of geen DNA-bevel uit te vaardigen, is te vinden in de volgende tabel.

[440] De grondslag voor verlenging is art. 18 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken. Hiervoor gelden zoals vermeld in § 3.2.3 andere criteria dan bij het afgeven van een DNA-bevel: voor verlenging van de bewaartermijn is reeds voldoende een veroordeling voor een misdrijf met oplegging van een sanctie of maatregel (en dus niet een voorlopige hechtenis-feit met daaraan gekoppeld een DNA-waardige sanctie).

Tabel 11: Overzicht beoordeling DNA-bevel huidige praktijk

	Reden	Aantal	Percentage[441]
Wel DNA-bevel	DNA-waardig en relevant	149	37,25%
Geen DNA-bevel	Geen DNA-waardig feit (voorlopige hechtenis-feit)	1	0,25%
	Irrelevant	5	1,25%
	Geen DNA-waardige veroordeling	1[442]	0,25%
	Reeds bevel in andere zaak	17	4,25%
	DNA-profiel reeds in DNA-databank[443]	226	56,75%
	Subtotaal	250	62,75%
Totaal		399	100%

5.3.2 Analyse van de zaken waarin geen bevel is uitgevaardigd

In het overgrote deel van de 250 zaken waarin geen bevel is uitgevaardigd is de reden duidelijk en zonder meer verklaarbaar. Indien reeds een DNA-profiel is opgeslagen in de DNA-databank, hoeft geen nieuw celmateriaal te worden afgenomen. Ook indien al een bevel is gegeven in een andere zaak, is een (tweede) bevel overbodig. Daarnaast mag volgens de wet geen bevel worden uitgevaardigd als geen sprake is van een voorlopige hechtenis-feit of de sanctie die is opgelegd niet valt onder art. 1 Wet DNA-V.
In de steekproef kwamen 5 zaken voor waarin geen bevel is uitgevaardigd omdat DNA-onderzoek redelijkerwijs niet van betekenis zou zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde (kortweg: irrelevante feiten). Van deze zaken waren 4 volgens de werkwijze van het OM in de IRB-categorie ingedeeld en bij 1 zaak ging het om feiten uit zowel de IRB- als BEO-categorie. Een overzicht van deze 5 zaken is in Tabel 12 weergegeven.

441 Afgerond op kwart percentages
442 In dit geval: geen DNA-waardige sanctie.
443 Dit kan zijn omdat reeds als verdachte in onderhavige zaak celmateriaal is afgenomen of omdat reeds wegens een eerdere veroordeling een DNA-profiel is opgeslagen. Is het laatste aan de orde, dan kan op basis van de huidige zaak worden verlengd hetgeen het OM ook heeft gedaan. De grondslag voor deze beslissing is art. 18 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken. Hiervoor gelden andere criteria dan bij het afgeven van een DNA-bevel: voor verlenging is reeds voldoende veroordeling voor een misdrijf met oplegging van een sanctie of maatregel.

Tabel 12: Geen bevel vanwege irrelevant feit

Nr.[444]	Feiten	Motivering OM	Feitencomplex	Justitiële documentatie
1	225 lid 1 Sr en 69 lid 2 Awr	Irrelevant (IRB)	Betreft het doen van een onjuiste/valse belastingaangifte	Geen
2	416 lid 2 Sr	Niet DNA-waardig (IRB)	Opzettelijk voordeel trekken n.a.v. doorbetaling nabestaan-denuitkering die partner ten onrechte ontving	Twee transacties: voor 225 lid 1 Sr en 26 lid 2 onder a WVW94
3	227b Sr, 326 Sr en 420ter Sr	Irrelevant (IRB)	Betreft fraude kinderopvangtoeslag	Geen (1 sepot)
4	227b Sr en 225 lid 1 Sr	Niet relevant (IRB)	Sociale zekerheidsfraude UVW	Geen
5	29.1 en 39 Regeling identificatie en registratie van dieren; 2.2 lid 8 Wet dieren	Niet DNA-waardig (BEO/IRB)	Het niet (tijdig) merken van varkens en houden van dieren die niet zijn geregistreerd (geen DNA-waardig feit als daar geen gewoonte van wordt gemaakt, art. 6 lid 1 sub 3 WED). Daarnaast de nodige zorg onthouden aan dieren binnen een bedrijf	Geen relevante documentatie

Bij alle zaken is de keuze van het OM geen DNA-bevel uit te vaardigen te verklaren: gelet op de aard van het misdrijf en de wijze waarop het is gepleegd werd DNA-onderzoek kennelijk niet van betekenis geacht voor de opsporing en vervolging hiervan en bovendien is geen sprake van relevante recidive. Overigens kwam uit een interview met een FO-OvJ van het Functioneel Parket naar voren dat op veroordelingen (van feitelijk leidinggevers) wegens delicten die zijn gepleegd in het kader van de uitoefening van een bedrijf niet snel een DNA-bevel volgt.[445]

[444] Het gaat respectievelijk om de volgende zaaknummers: B139, B256, B293, B399 en B400.
[445] Interview FO-OvJ d.d. 2 februari 2018.

5.3.3 Zaken waarin een DNA-bevel is uitgevaardigd

In de zaken waarin een DNA-bevel is gevolgd ging het voornamelijk om veelvoorkomende criminaliteit: diefstal (37,5%), mishandeling (15,0%) en Opiumwetdelicten (13,5%). Onderstaande tabel biedt hiervan een overzicht.[446]

Tabel 13: Overzicht feiten DNA-bevel

Wet	Artikel	Aantal zaken[447]	Percentage[448]
Vuurwerkbesluit	1.2.2 lid 1	1	0,5%
Wet wapens en munitie	26 lid 1, 55 lid 3 onder a	4	2,5%
Opiumwet	2 onder A/B/C, 3 onder /B/C/D, 10 lid 4/5, 10a lid 1 onder 1, 11 lid 2/5	20	13,5%
Wet tijdelijk huisverbod	11 lid 1	1	0,5%
WvSr (Misdrijven tegen de openbare orde)	141 lid 1	7	4,5%
WvSr (Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen of goederen in gevaar wordt gebracht)	157 lid 1	1	0,5%
WvSr (Misdrijven tegen het openbaar gezag)	197a lid 2	1	0,5%
WvSr (Valsheid in muntspeciën en munt- en bankbiljetten)	209	2	1,5%
WvSr (Valsheid in geschrift etc.)	225 lid 1, 231 lid 2, 231b	9	6,0%
WvSr (Misdrijven tegen de zeden)	240b lid 1, 246, 247, 254a lid 1	3	2,0%
WvSr (Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid)	279 lid 1, 285, 285 lid 1, 285b lid 1	17	11,5%
WvSr (Misdrijven tegen het leven gericht)	287	2	1,5%
WvSr (Mishandeling)	300 lid 1, 302 lid 1, 304 lid 1	22	15,0%
WvSr (Diefstal en stroperij)	310, 311 lid 1 sub ¼/5, 312 lid 1	56	37,5%
WvSr (Afpersing en afdreiging)	317 lid 1	1	0,5%
WvSr (Verduistering)	321, 322	3	2,0%

446 Omdat meerdere feiten binnen een en dezelfde veroordeling de grondslag (kunnen) vormen voor een DNA-bevel, komt het totaal aantal feiten niet overeen met het aantal DNA-bevelen.

447 Er kan doublure optreden. Op één bevel kunnen meerdere feiten staan, uit verschillende wetten. Zodoende is het totaal van deze kolom groter dan het aantal bevelen.

448 Afgerond op halve percentages.

Wet	Artikel	Aantal zaken[447]	Percentage[448]
WvSr (Bedrog)	326 lid 1	3	2,0%
WvSr (Vernieling of beschadiging)	350 lid 1	14	9,5%
WvSr (Begunstiging)	416 lid 1 onder a, 417	2	1,5%
WvSr (Witwassen)	420bis lid 1 onder b, 420ter lid 1	2	1,5%

Net als bij de herstelactie het geval was, bevinden zich bij de zaken waarin wel een bevel is afgegeven gevallen, waarbij debat mogelijk is over de vraag of DNA-onderzoek relevant kan zijn voor de opsporing en vervolging van het misdrijf. Het gaat dan met name om feiten die door het OM in de IRB-categorie zijn geplaatst, maar dat hoeft niet per se het geval te zijn. Ook bij het voorsorteren van de feiten in één van de zes categorieën kan immers (ook volgens het OM) discussie mogelijk zijn over de relevantie van het misdrijf.[449] Hieronder volgt in Tabel 14 een overzicht van zaken waarin wel een bevel is afgegeven maar waarbij gelet op de aard van het misdrijf vraagtekens bij de relevantie kunnen worden gesteld, bijvoorbeeld omdat bij het delict geen celmateriaal wordt achtergelaten, of moeilijk voorstelbaar is dat het delict door middel van DNA-onderzoek wordt opgespoord, bijvoorbeeld omdat de verdachte doorgaans bekend is. Daarbij bevinden zich ook misdrijven die de wetgever uitdrukkelijk genoemd heeft als geen relevant feit gelet op de aard ervan.[450] Daarnaast verdient opmerking dat veel van de feiten in onderstaande tabel door het OM zijn ingedeeld in de 'JA-categorie' (dit is aangegeven in de tweede kolom 'feiten'), wat inhoudt dat de feiten reeds op voorhand als relevant zijn beoordeeld en naar het oordeel van het OM altijd – bijzondere omstandigheden daargelaten – tot afgifte van een DNA-bevel leiden.

Tabel 14: Wel bevel, maar is het feit relevant?

Nr.[451]	Feiten	Feitencomplex	Justitiële documentatie?	Opmerkingen
1	225 lid 1 (IRB)	valselijk opmaken van een leenovereenkomst tussen persoon A en B (allebei niet zijnde verdachte) en dat ondertekenen/laten ondertekenen	Geen	Celmateriaal achtergelaten? Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
2	111 Sr (JA)	Belediging van de Koning door hem (in de Arabische taal) klootzak te noemen, althans woorden van gelijke beledigende aard of strekking	Geen relevante documentatie	Celmateriaal achtergelaten?
3	417 Sr (IRB)	Betreft (gewoonte)heling van 885 telefoons	Geen relevante documentatie	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?

449 Telefonisch groepsinterview LOFO d.d. 15 januari 2018.

450 Zie § 3.3.3.

451 Het gaat respectievelijk om de volgende zaaknummers: B20, B39, B110, B123, B136, B142, B154, B159, B222, B288 en B299.

Nr.[451]	Feiten	Feitencomplex	Justitiële documentatie?	Opmerkingen
4	11.1 Wet tijdelijk huis-verbod (JA)	in strijd met het huisverbod de verboden woning betreden en/of contact opgenomen met in het huisverbod genoemde personen	Transactie voor winkeldiefstal	Celmateriaal achtergelaten? Opsporing d.m.v. DNA onderzoek? (huis bevat waarschijnlijk al celmateriaal van de veroor-deelde van zijn verblijf in het huis voorafgaand aan verbod)
5	420ter lid 1 Sr (IRB)	Witwassen. Voorhanden/ overdragen/omzetten van grote contante geldbedragen en girale geldbedragen/beta-lingen (gewoontewitwassen)	Geen relevante documentatie	Celmateriaal achtergelaten? Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
6	326 lid 1 Sr (IRB)	Kredietfraude door opgave van valse adres en inkomensgegevens	Geen relevante documentatie	Celmateriaal achtergelaten? Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
7	416 lid 1 onder a Sr (IRB)	Opzetheling van een scooter (primair was door het OM diefstal tenlastegelegd)	Geen relevante documentatie	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
8	326 lid 1 Sr (IRB)	Poging verkopen van valse iPhone	Geen relevante documentatie	Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?
9	326 lid 1 en 225 lid 1 Sr (IRB)	Hypotheek/depotfraude: kredietaanvraag met vals loonstrook	Geen	Celmateriaal achtergelaten? Opsporing d.m.v. DNA onderzoek?

5.3.4 Minderjarigen

Het OM heeft aangegeven vanaf de herstelactie zijn beleid zo te hebben aangepast dat bij de uitvaardiging van DNA-bevelen minderjarigen in beginsel op gelijke voet worden behandeld als meerderjarigen.[452] De onderzoekspopulatie van de steekproef uit de praktijk vanaf april 2017 tot september 2017 bestond grotendeels uit meerderjarigen (379).[453] In 20 gevallen ging het om veroordeelden die in elk geval tijdens het plegen van het delict minderjarig waren. Een overzicht is te zien in Tabel 15.

Tabel 15: Overzicht minder- en meerderjarigen

	Aantal	Percentage[454]
Meerderjarigen	379	95,0%
Minderjarigen	20	5,0%
Totaal	399	100%

[452] Dit was in elk geval de intentie tijdens de herstelactie, zie Groepsinterview OM d.d. 25 oktober 2017. In het groepsinterview op 2 november 2017 wordt echter gesteld dat het LOFO over dit beleid nog een definitief standpunt over in moet nemen.

[453] Waarbij overigens in twee gevallen – ondanks de meerderjarigheid van de verdachten – het jeugdrecht is toegepast.

[454] Afgerond op halve percentages.

In 11 van de 20 gevallen waarbij sprake was van een minderjarige is een bevel uitgevaardigd (Tabel 16). In de gevallen waarin geen bevel is uitgevaardigd, was 6 keer sprake van een DNA-profiel dat al in de databank was opgeslagen, waren er 2 gevallen waarin celmateriaal van de veroordeelde reeds als verdachte in de zaak was afgenomen en werd in 1 geval geen bevel gegeven omdat geen veroordeling was gevolgd voor een voorlopige hechtenis-feit.[455]

Tabel 16: Overzicht DNA-bevelen bij minderjarigen

Nr.[456]	Feiten	Straf	Feitencomplex	Justitiële documentatie?
1	141 lid 1 Sr	1 maand jeugddetentie	uitgaansgeweld	Geen relevante documentatie
2	285 lid 1 en 350 lid 1 Sr	1 maand jeugddetentie	Bedreiging tegen beroepsoefenaar en vernieling	Geen relevante documentatie
3	311 lid 1 sub 4 Sr	20 uur taakstraf	Winkeldiefstal in vereniging	Geen relevante documentatie
4	285 lid 1 Sr	30 uur taakstraf	Bedreiging	Geen relevante documentatie
5	300 lid 1 Sr, 304 lid 1 Sr, 181 lid 1 Sr, 285 lid 1 Sr en 350 lid 1 Sr	80 uur taakstraf	Geweld tegen politieambtenaar, wederspannigheid, bedreiging en vernieling	Geen relevante documentatie
6	416 lid 1 onder a Sr	Taakstraf 50 uur (25 uur leerstraf en 25 uur werkstraf	Opzetheling van een scooter (primair was diefstal tenlastegelegd maar niet bewezenverklaard)	Geen relevante documentatie
7	300 lid 1 Sr	20 uur taakstraf	Eenvoudige mishandeling	Geen
8	311 lid 1 sub 4 Sr	40 uur taakstraf	Winkeldiefstal in vereniging	Geen
9	209 Sr (IRB)	120 uur taakstraf	Bezit/afgifte valse bankbiljetten van 50 euro	Geen
10	310 Sr, 311 lid 1 sub 4 Sr	14 uur taakstraf voorwaardelijk	Winkeldiefstal in vereniging	Geen relevante documentatie
11	311 lid 1 sub 4 Sr en 311 lid 1 sub 5 Sr	60 uur taakstraf (waarvan 30 uur voorwaardelijk)	Poging diefstal in (of van) een vaartuig	Transactie voor mishandeling

Uit de steekproef blijkt dat ten aanzien van minderjarigen bij relevante feiten, ook als zij een relatief lage straf opgelegd hebben gekregen, een DNA-bevel wordt uitgevaardigd. Hoewel wegens het geringe aantal zaken waarbij minderjarigen zijn betrokken een slag om de arm moet worden gehouden, blijkt uit de onderzochte zaken dat in de huidige praktijk geen aanknopingspunten kunnen worden gevonden dat het OM minderjarigen anders zou

[455] Een veroordeling voor art. 13 lid 1 juncto art. 26 lid 5 WWM.
[456] Het gaat respectievelijk om zaaknummers B74, B122, B128, B150, B151, B154, B160, B202, B202, B270, en B382.

behandelen dan meerderjarigen om de reden dat zij minderjarig zijn. Eerder valt daarin een bevestiging te vinden van het (gewijzigde) beleid van het OM dat minderjarigen onverkort een DNA-bevel krijgen opgelegd indien sprake is van een relevant voorlopige hechtenis-feit.

5.3.5 Toepassing van de bijzondere omstandighedengrond

Het OM heeft in de geselecteerde periode van 15 april – 15 september 2017 bijgehouden wanneer wegens toepassing van de uitzonderingsgrond 'bijzondere omstandigheden' zoals bedoeld in art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V, geen DNA-bevel is afgegeven. Het is de zittingsofficier of de officier van justitie die de strafbeschikking oplegt die deze uitzonderingrond beoordeelt. In de bovengenoemde onderzoeksperiode is in 3 gevallen door de officier van justitie die de strafbeschikking heeft opgelegd, geen DNA-bevel uitgevaardigd op deze grond. De bijzondere omstandigheden waren telkens gelegen in de omstandigheid dat in plaats van de volgens de OM-richtlijnen[457] voorgeschreven geldboete een (lichte) taakstraf was opgelegd vanwege de financiële situatie of privéomstandigheden van de veroordeelde (zie Tabel 17).[458] Omdat bij een geldboete geen DNA-bevel kan worden uitgevaardigd en bij een taakstraf wel, achtte de officier van justitie het kennelijk ongerechtvaardigd om een DNA-bevel uit te vaardigen. De vraag is of deze situatie wel onder de wettelijke uitzonderingsgrond van de bijzondere omstandigheden kan worden geschaard. De wet stelt immers dat het moet gaan om bijzondere omstandigheden waaronder het feit is gepleegd.

Tabel 17: Geen bevel wegens bijzondere omstandigheden

Nr.[459]	Minderjarig	Type veroordeling	Feiten	Straf	Reden geen bevel
1	Nee	Strafbeschikking	285 lid 1 Sr	Taakstraf 16 uur	Vanwege financiële situatie geen geldboete maar taakstraf opgelegd
2	Nee	Strafbeschikking	310 Sr	Taakstraf 12 uur	Vanwege privéomstandigheden taakstraf i.p.v. geldboete opgelegd
3	Nee	Strafbeschikking	310 Sr	Taakstraf 8 uur	Normaal staat op winkeldiefstal een geldboete van 200 euro

5.3.6 Evaluatie dossieronderzoek huidige praktijk

Ook het dossieronderzoek van de praktijk zoals deze sinds april 2017 is gereguleerd, is verricht om te bezien of het beoordelingskader zoals dat in het vorige hoofdstuk is beschreven is toegepast en of de tot nu toe geconstateerde probleempunten bij de toepassing van de uitzonderingsgronden in de praktijk daadwerkelijk voorkomen.

Opvallend is dat in bijna de helft van de zaken uit de willekeurige steekproef reeds een DNA-profiel van de veroordeelde in de DNA-databank bevond.

457 Strafvorderingsrichtlijnen OM inzake bedreiging en diefstal (https://www.om.nl/organisatie/beleidsregels/overzicht-0/index/).
458 Dit kon worden opgemaakt aan de hand van het e-mailbericht dat de officier van justitie of de parketsecretaris in zijn naam had verstuurd aan de DNA-administratie.
459 Respectievelijk zaaknummers B401, B402 en B403.

Verder lijken de beslissingen om wel of geen bevel uit te vaardigen voor het overgrote deel in overeenstemming met het wettelijke toetsingskader (de grondvoorwaarden[460]) en de daarop gebaseerde werkwijze zoals in het vorige hoofdstuk beschreven. In alle gevallen waarin een DNA-bevel is uitgevaardigd, bleek te zijn voldaan aan de grondvoorwaarde dat sprake moet zijn van een DNA-waardige veroordeling (vh-feit en DNA-waardige sanctie). Ook zijn geen onregelmatigheden te bespeuren bij de gevallen waarin de uitzonderingsgrond dat DNA-onderzoek niet relevant is, is toegepast (Tabel 12) en bij de wijze waarop beslissingen ten aanzien van minderjarigen zijn genomen.

Vraagtekens kunnen wederom worden gezet bij de toepassing van de uitzonderingsrond 'bijzondere omstandigheden' zoals weergegeven in Tabel 17 en de beoordeling van 9 feiten die wel relevant blijken te zijn geacht (Tabel 14). Hieruit komt (wederom) naar voren dat de criteria die voor de toepassing van met name de uitzonderingsgrond 'aard van het misdrijf' worden aangelegd niet helder zijn hetgeen een risico op willekeur meebrengt, zoals reeds eerder in het vorige hoofdstuk en ook bij de evaluatie van de herstelactie is opgemerkt.

5.4 Conclusie dossieronderzoek

In de empirische resultaten van het dossieronderzoek van zowel de herstelactie als de huidige praktijk kunnen aanknopingspunten worden gevonden dat de onduidelijkheden en interpretatieproblemen ten aanzien van de toepassing van de uitzonderingsgronden, die reeds in hoofdstuk 4 op beleidsniveau werden geconstateerd, zich ook in de praktijk voordoen.
Het gaat dan om verschillen in de behandeling van zaken die ogenschijnlijk veel met elkaar overeenkomen, of om misdrijven waarbij DNA-onderzoek niet relevant lijkt te zijn voor de opsporing. De oorzaak hiervan is gelegen in de interpretatie en toepassing van de uitzonderingsgrond 'aard van het misdrijf'. Het valt in die zaken niet goed te verklaren waarom in het ene geval wel en in het andere geval niet een DNA-bevel wordt uitgevaardigd. Daardoor wordt het door het OM zelf geconstateerde en als onwenselijk beschouwde risico van willekeur bevestigd.

[460] Zie § 3.2.2.

6 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

6.1 Samenvatting

De vraag die in dit onderzoek centraal heeft gestaan is of de wijze waarop in de praktijk door het OM DNA-waardige feiten worden geselecteerd en de OvJ gebruik maakt van de discretionaire bevoegdheid ingevolge art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V van een bevel tot afgifte van celmateriaal af te zien, voldoet aan de daarvoor geldende wettelijke voorschriften en de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Die vraag is onderzocht aan de hand van de volgende deelvragen:

1) Welk normatief kader is van toepassing voor het bevel tot het afnemen van celmateriaal bij veroordeelden ten behoeve van het bepalen en bewaren van een DNA-profiel?

2) Welke criteria zijn gehanteerd voor de selectie van strafbepalingen waarbij in beginsel de Wet DNA-V van toepassing is?

3) Hoe zijn/worden de criteria van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V, op grond waarvan kan worden afgezien van het geven van een bevel tot afgifte van celmateriaal, in de praktijk ingevuld?

4) Op welke wijze wordt de verantwoordelijkheid van de OvJ voor de afgifte van de bevelen tot afname van celmateriaal in de praktijk vormgegeven?

5) Welke rol speelt de administratieve ondersteuning in de DNA-V blokken van het OM in de praktijk bij de beoordeling of een zaak als DNA-V waardig wordt beschouwd?

De resultaten van het onderzoek zijn weergegeven in de hoofdstukken 3 tot en met 5. In deze paragraaf worden de belangrijkste bevindingen samengevat. Voor een compleet overzicht van alle onderzoeksresultaten wordt verwezen naar de desbetreffende hoofdstukken. In deze samenvatting wordt de volgorde van de hiervoor weergegeven onderzoeksvragen aangehouden.

6.1.1 Het normatief kader – deelvraag 1

De Wet DNA-V vormt de wettelijke grondslag voor het afnemen van celmateriaal bij veroordeelden en het verwerken daarvan tot een DNA-profiel dat in de DNA-databank wordt opgeslagen ten behoeve van de opsporing van strafbare feiten. Het doel van de wet is de veiligheid van de samenleving te dienen als ook het belang van speciale preventie. Daarom is gekozen voor een breed bereik. De wet is van toepassing op degene die voor een voorlopige hechtenis-feit is veroordeeld en waarvan nog geen DNA-profiel is verwerkt. Om te voldoen aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit en de vereisten die door art. 8 EVRM aan een legitieme inbreuk op het privéleven worden gesteld, zijn er in art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V twee uitzonderingsgronden opgenomen. Geen DNA-bevel wordt afgegeven als voor de opsporing van het feit dat aan de veroordeling ten grondslag ligt DNA-onderzoek van geen betekenis kan zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde of als de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd van dien aard zijn dat niet te verwachten is dat de veroordeelde nog een keer een strafbaar feit zal begaan. Tijdens de parlementaire behandeling is daaraan toegevoegd dat ook als DNA-onderzoek gelet op de aard van het misdrijf van de veroordeelde niet van betekenis kan zijn, desalniettemin een DNA-bevel dient te worden afgegeven als er aanwijzingen zijn of redelijke vrees is dat de veroordeelde relevante misdrijven zal begaan, bijvoorbeeld omdat de veroordeelde eerder voor andere, wel relevante, misdrijven is veroordeeld. Het EHRM heeft geoordeeld dat deze wettelijke regeling in overeenstemming is met de vereisten van art. 8 EVRM. Volgens de wetgever is de

officier van justitie het beste in staat een oordeel te vormen over de vraag of het bepalen en verwerken van het DNA-profiel al dan niet van betekenis zal kunnen zijn voor, kort gezegd, de opsporing. De wetgever laat dan ook veel ruimte aan de officier van justitie en vervolgens de rechtspraktijk om aan de uitzonderingsgronden verdere invulling te geven. Die invulling is ook geboden omdat uit de wet en wetsgeschiedenis niet altijd eenduidige criteria kunnen worden afgeleid.

Opmerking verdient dat in de Wet DNA-V geen onderscheid gemaakt wordt tussen meerder- en minderjarige veroordeelden en dat de Hoge Raad dit uitgangspunt niet in strijd heeft geacht met het IVRK. Het Mensenrechtencomité heeft daar recentelijk anders over geoordeeld. De minister van J&V heeft aangekondigd de Wet DNA-V aan te willen passen aan de normering van het Mensenrechtencomité en een daartoe strekkend wetsvoorstel nog dit jaar (2018) in consultatie te willen geven.[461]

De rechtspraak laat over de toepassing van de uitzonderingsgronden een verdeeld beeld zien in die zin dat zowel over de relevantie van DNA-onderzoek gelet op de aard van het feit als over de bijzondere omstandigheden die in de belangenafweging zouden moeten worden meegenomen verschillend wordt geoordeeld in gelijksoortige gevallen. Dat heeft tot gevolg dat met name ten aanzien van de uitzonderingsgrond dat DNA-onderzoek gelet op de aard van het misdrijf niet van betekenis kan zijn, uit deze rechtspraak (ook) geen eenduidige beoordelingscriteria kunnen worden afgeleid. Die verdeeldheid is ook te bespeuren in de rechtspraak over de toepassing van de Wet DNA-V op minderjarigen. Dit kan in sommige gevallen leiden tot rechtsongelijkheid.

6.1.2 De selectie van DNA-waardige feiten – deelvraag 2

Uit het onderzoek komt naar voren dat de uitvoering van de Wet DNA-V in de praktijk voor het OM een complexe uitdaging is. Naar aanleiding van een veroordeling moet in de eerste plaats achteraf worden vastgesteld of deze betrekking heeft op een feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan, vervolgens moet worden vastgesteld of daarbij een DNA-waardige sanctie is opgelegd, of het gaat om een feit waarbij DNA-onderzoek relevant kan zijn voor de opsporing en zo dit niet het geval is of er sprake is van zogenaamde relevante justitiële documentatie. Met name de uitzonderingsgrond die verband houdt met de aard van het feit is gelet op het gebrek aan eenduidige handvatten in de wet(sgeschiedenis) en de verdeeldheid in de rechtspraak niet eenvoudig scherp af te bakenen. Daar komt bij dat door de grote variëteit van misdrijven waarbij voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, de op zichzelf objectiveerbare vraag, of het betrokken misdrijf door DNA-onderzoek kan worden opgespoord, een belangrijke zeeffunctie heeft.

Jaarlijks worden om en nabij 25.000 DNA-bevelen afgegeven en om eenvormigheid in de besluitvorming te bewerkstelligen is het proces van de uitvoering van de wet DNA-V grotendeels gedigitaliseerd en geautomatiseerd. Het systeem is zodanig ingericht dat door middel van een digitale zoekfunctie veroordelingen uit de digitale strafzaakregistratiesystemen worden gefilterd op zaken die zich potentieel lenen voor toepassing van de Wet DNA-V. Daarbij is een indeling gemaakt in verschillende categorieën zaken met daarbij behorende beoordelingskaders indien een zaak individueel moet worden beoordeeld. Bij de bepaling in welke categorie een strafbepaling wordt geplaatst vervult het Landelijk Overleg Forensisch Officieren van Justitie (LOFO) een sleutelfunctie en de beslissingen over het al dan niet uitvaardigen van een DNA-bevel worden genomen door de aan de diverse parketten verbonden FO-officieren van justitie die worden ondersteund door medewerkers van het zogenaamde DNA-blok, zodat deskundigheid gewaarborgd is. Het is goed dat er een dergelijk landelijk overleg is, mede omdat hierdoor rechtsgelijkheid en rechtszekerheid

[461] Aanhangsel Handelingen II 2017/18, 2644 (Antwoord op Kamervragen Van Oosten).

worden bevorderd. Het ontwikkelde systeem sluit goed aan bij de wijze waarop door het OM individuele zaken moeten worden beoordeeld en bij het toetsingskader van de Wet DNA-V.

Problematisch blijkt echter de categorisering van strafbepalingen als het gaat om de vraag of DNA-onderzoek van belang kan zijn bij de opsporing van het misdrijf, de zogenaamde irrelevante delicten. Daar wreekt zich het ontbreken van heldere criteria om te bepalen in welke gevallen deze uitzonderingsgrond van toepassing is. Dat heeft ertoe geleid dat veel zaken in een categorie zijn ingedeeld van in beginsel irrelevante feiten die nog in het individuele geval moeten worden beoordeeld (de IRB-categorie) en dat in een groot aantal gevallen de betrokken FO-officier van justitie over de relevantie moet oordelen, zonder dat hij daarvoor beschikt over een set van eenduidige maatstaven die daarbij van belang zijn. Het OM heeft gedurende het onderzoek aangegeven dat men zich ervan bewust is dat dit leidt tot verschillende oordelen over de DNA-waardigheid bij hetzelfde delict. Deze problematiek doet zich ook voor bij de beoordeling van de relevantie van eerdere veroordelingen (justitiële documentatie).

Een andere bevinding is dat in sommige gevallen ook vraagtekens kunnen worden gezet bij de indeling van een strafbepaling in een bepaalde categorie en of de categorie van absoluut irrelevante feiten (IRR) wel bestaansrecht heeft, omdat ook bij een irrelevant feit altijd nog naar de justitiële documentatie moet worden gekeken.

Voor de beoordeling van de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd geldt een ander regime. Deze beoordeling vindt plaats door de zittingsofficier van justitie respectievelijk de zittingsadvocaat-generaal. De registratie van deze beoordeling is technisch nog niet verwerkt in het geautomatiseerde systeem, maar daartoe bestaan wel voornemens. Zolang dit niet is gebeurd is niet controleerbaar of de betrokken officier van justitie of advocaat-generaal de belangenafweging daadwerkelijk in iedere zaak maakt.

6.1.3 De toepassing van de uitzonderingsgronden – deelvraag 3

Hoe de uitzonderingsgronden in de praktijk worden toegepast is onderzocht aan de hand van dossieronderzoek waarbij zowel de herstelactie als de huidige praktijk is onderzocht. De resultaten daarvan laten zien dat over het algemeen de beslissingen rondom het uitvaardigen van DNA-bevelen in overeenstemming met het wettelijke kader (de grondvoorwaarden[462]) en de interne proces-beschrijvingen worden genomen. De onderzoeksbevindingen aangaande de toepassing van de uitzonderingsgronden van art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V ('aard van het misdrijf' en 'bijzondere omstandigheden') bevestigen echter dat zich verschillen in behandeling voordoen in ogenschijnlijk vergelijkbare zaken. Dit komt overigens ook naar voren uit eerder evaluatieonderzoek naar de uitvoering van de Wet DNA-V.

6.1.4 De verantwoordelijkheid van de officier van justitie – deelvraag 4

Het OM is op grond van de Wet DNA-V verplicht een DNA-bevel af te geven bij DNA-waardige veroordelingen tenzij het DNA-profiel van de veroordeelde zich al in de DNA-databank bevindt en mits de uitzonderingsgronden van art. 2 lid 1 sub b Wet DNA-V zich niet voordoen. Hoewel de wet zelf dit niet vereist, moet er op grond van de wetsgeschiedenis en de rechtspraak op dit punt, worden aangenomen dat de beslissing over het al dan niet uitvaardigen van een DNA-bevel door de officier van justitie zelf moet worden genomen gelet op zijn magistratelijke functie en in het belang van een zorgvuldige besluitvorming. Dit betekent dat het uitvaardigen van DNA-bevelen zich niet leent voor mandatering. In het digitale processysteem dat in de huidige praktijk wordt gehanteerd is erin voorzien dat een beslis-

[462] Zie § 3.2.2.

sing over de DNA-waardigheid van een strafbaar feit steeds door een officier van justitie, namelijk de FO-officier van justitie wordt genomen. Ook de indeling van strafbepalingen in verschillende categorieën door het LOFO gebeurt door officieren van justitie. Omdat het hierbij gaat om een objectiveerbare beoordeling die los staat van de individuele aspecten van een bepaalde veroordeling kan dit niet als onjuist worden aangemerkt, integendeel, dat komt de rechtsgelijkheid in beginsel ten goede. In het geval dat de zittingsofficier van justitie of de zittingsadvocaat-generaal van oordeel is dat geen DNA-bevel dient te worden afgegeven vanwege bijzondere omstandigheden, wordt dit oordeel ter toetsing aan de FO-officier van justitie voorgelegd, die uiteindelijk beslist. Ook al stond de wetgever voor ogen dat een DNA-bevel steeds door de zittingsofficier van justitie zou worden uitgevaardigd kan de huidige werkwijze op zichzelf niet als onjuist of in strijd met de wet worden aangemerkt.

6.1.5 De rol van de administratieve ondersteuning – deelvraag 5

De procedure met betrekking tot de selectie van de veroordeelden waarop de Wet DNA-V van toepassing is, is in verregaande mate geautomatiseerd en wordt ondersteund door administratief medewerkers DNA-V die zijn ondergebracht in de zogenaamde DNA-blokken bij de diverse parketten. De forensisch officier van justitie is inhoudelijk eindverantwoordelijk voor de bevelen die worden uitgevaardigd. De administratieve medewerkers verwerken volgens een gestandaardiseerde procesbeschrijving zaken die op grond van de digitale voorselectie geen nadere individuele beoordeling meer behoeven. Zij gaan na of reeds DNA-bevelen ten aanzien van de veroordeelde zijn uitgevaardigd, dan wel of reeds een DNA-profiel in de databank is opgenomen, maken opdrachten aan ten behoeven van verlengingen van bewaartermijnen en vervaardigen in de zogenaamde JA-zaken de DNA-bevelen die door de FO-officier van justitie alleen nog maar hoeven te worden getekend. Alle zaken, waarin nog een nadere inhoudelijke beoordeling wordt vereist, leggen zij aan de FO-officier van justitie voor. De taken en verantwoordelijkheden zijn in de procesbeschrijving helder en overzichtelijk vastgelegd.

6.2 Conclusies

Bij de beantwoording van de vraag of het OM bij de uitvoering van de Wet DNA-V voldoet aan de daarvoor geldende wettelijke voorschriften en de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit daarbij in acht neemt, dient het volgende te worden vooropgesteld.

Het beoordelingsproces
Het onderzoek laat zien dat het OM, naar aanleiding van de door de Commissie Hoekstra geconstateerde lacunes in de uitvoering van de Wet DNA-V, met bijzonder veel inspanning en toewijding van de bij de DNA-proceskring betrokken medewerkers en het LOFO een werkproces heeft ontwikkeld, waarin met optimale gebruikmaking van automatiserings- en digitaliseringmogelijkheden zo adequaat mogelijk uitvoering wordt gegeven aan de Wet DNA-V terwijl tegelijkertijd gewaarborgd wordt dat essentiële onderdelen van de besluitvorming daadwerkelijk onder de verantwoordelijkheid van de officier van justitie blijven vallen. Dit is gelet op de complexiteit van het besluitvormingsproces dat uit de wet voortvloeit, een veeleisende taak. Tegen die achtergrond verdient de wijze waarop binnen betrekkelijk korte tijd de herstelactie is uitgevoerd bijzondere waardering. De herstelactie heeft als het ware als proeftuin gefungeerd voor de totstandkoming van de huidige werkwijze. Op de herstelactie kan evenwel worden aangemerkt dat de structurele beoordeling of er sprake is van bijzondere omstandigheden in de individuele zaken, erbij is ingeschoten, hetgeen niet in overeenstemming is met het geldende recht. Tegelijkertijd is dit, gelet op de aard van de herstelactie, begrijpelijk. Overigens blijkt uit het dossieronderzoek dat in sommige gevallen bijzondere omstandigheden wel aanleiding zijn geweest geen DNA-bevel af te geven.

Gebruik van automatisering

Gelet op de grote aantallen veroordelingen die alle binnen een korte termijn moeten worden beoordeeld en afgewikkeld met het oog op een tijdige uitvaardiging van een DNA-bevel is de keuze voor de integratie van een deels geautomatiseerde beoordeling in het werkproces een verstandige. Daarbij moet bedacht worden dat aan de 22.000 tot 25.000 DNA-bevelen die jaarlijks worden uitgevaardigd een beoordeling van ongeveer de dubbele hoeveelheid veroordelingen voorafgaat. Zonder een systeem van gedigitaliseerde zaakstromen waarbij zaken aan de hand van criteria die van belang zijn bij de bepaling van de DNA-waardigheid van de veroordeling worden gefilterd en voorgesorteerd, is een uniforme toepassing van de Wet DNA-V, die ook vanwege de rechtsgelijkheid en rechtszekerheid van belang is, welhaast niet mogelijk. In zoverre kan op grond van de onderzoeksbevindingen geconcludeerd worden dat het systeem van uitvoering van de Wet DNA-V in overeenstemming kan worden geacht met de daarvoor geldende voorschriften. Op onderdelen is de werkwijze nog voor verbetering vatbaar. Zo kan het treffen van een technische voorziening ter registratie in GPS-DNA van de beoordeling door de zittingsofficier van justitie van de bijzondere omstandigheden eraan bijdragen dat deze afweging ook daadwerkelijk en controleerbaar wordt gemaakt.

De relevantie van DNA-onderzoek

De belangrijkste bevinding van het onderzoek, die met het oog op verbetering serieuze aandacht verdient, is dat er onvoldoende heldere criteria zijn ontwikkeld aan de hand waarvan moet worden beoordeeld of gelet op de aard van het misdrijf niet aannemelijk is dat DNA-onderzoek van betekenis kan zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde. De forensisch officieren van justitie hebben zelf aangedragen dat zij dit een punt van zorg vinden omdat hierdoor gelijke gevallen verschillend kunnen worden behandeld, hetgeen tot willekeur kan leiden. De bevindingen van het onderzoek bieden aanknopingspunten dat zich dit in de praktijk inderdaad voordoet. Het gebrek aan duidelijke criteria doet zich al gelden bij de 'voorkant' van het proces waar strafbepalingen worden ingedeeld in categorieën irrelevant (IRR) of in beginsel irrelevant en nog te beoordelen (IRB) en het soms niet goed navolgbaar is waarop die keuze is gebaseerd. Dat heeft consequenties voor het verdere verloop van de beoordeling door de FO-officier van justitie in het individuele geval, die dan vervolgens zelf zonder eenduidige criteria de relevantie moet vaststellen. Dezelfde problemen doen zich voor bij de beantwoording van de vraag of de eerdere veroordelingen van de veroordeelde aanknopingspunten bieden dat voor het opsporen van deze feiten DNA-onderzoek relevant kan zijn. Het DNA-V beoordelingskader FO-officieren van het LOFO van 27 augustus 2018, waarin een poging is gedaan handvatten te bieden voor het beoordelen van de relevantie is niet helder.

Het onderzoek van de rechtspraak toont aan dat het gebrek aan eenduidige relevantiecriteria niet alleen bij het OM speelt. De oorzaak hiervan ligt naar alle waarschijnlijkheid in de onduidelijkheid van de aan te leggen maatstaf die volgt uit art. 2 lid 1 onder b Wet DNA-V, namelijk de aannemelijkheid "dat DNA-onderzoek niet van betekenis kan zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde". Deze maatstaf is zo complex geformuleerd dat het in de praktijk moeilijk blijkt hieraan een consistente uitleg te geven. De voorbeelden van irrelevante feiten die in de wetsgeschiedenis zijn genoemd, meineed, valsheid in geschrift, schuldheling en verduistering, zorgen eerder voor verwarring dan voor verheldering. Hier manifesteert zich een spanningsveld tussen de wetgever en de officier van justitie, welke van de wetgever de ruimte heeft gekregen het normatieve kader in te vullen, terwijl de wetgever zelf hiervoor geen eenduidige handvatten biedt. Dat betekent echter niet, dat het niet beter kan. Nu de wetgever aan het OM de bevoegdheid heeft toegekend, dit criterium nadere invulling te geven, hoort het bij de taak van het OM daaraan op magistratelijke wijze te voldoen zodat het risico op willekeur zoveel als mogelijk wordt voorkomen.

In de praktijk zoals die thans is vormgegeven lijkt het OM in méér gevallen dan de wetgever heeft beoogd celmateriaal af te laten nemen bij veroordeelden. Dat is begrijpelijk, gelet op de aanleiding voor het onderzoek van de Commissie Hoekstra waarbij het ontbreken van een DNA-profiel in de DNA-databank mogelijk de oorzaak is geweest van de desastreuze gevolgen rondom de gewelddadige dood van Els Borst. Daarna lijkt het adagium van het OM te zijn geweest: *better be safe than sorry*. Het gevolg daarvan is dat in individuele gevallen bij in beginsel irrelevante feiten toch een DNA-bevel wordt gegeven, terwijl het de vraag is of de inbreuk op het privéleven wel gerechtvaardigd is en proportioneel kan worden geacht. Weliswaar kan dan niet zonder meer gezegd worden dat een DNA-bevel daarmee onrechtmatig is. Er zijn altijd wel argumenten te construeren die een DNA-bevel kunnen rechtvaardigen omdat in theorie DNA-onderzoek bij bijna alle feiten wel eens zou kunnen bijdragen aan de opsporing – hoe gering die mogelijke bijdrage ook is. Uit het onderzoek is gebleken dat de ene officier van justitie zich hier rekkelijker in opstelt dan de andere. Als het gevolg daarvan is dat gelijke gevallen ongelijk worden behandeld, dan doet dit afbreuk aan de zorgvuldigheid waarmee DNA-bevelen dienen te worden uitgevaardigd.

Minderjarigen

Een punt dat hier aparte aandacht verdient is de toepassing van de Wet DNA-V op minderjarigen. Alhoewel uit de onderzoeksresultaten van de herstelactie blijkt dat minderjarigheid soms een factor is geweest bij de beslissing om geen DNA-bevel uit te vaardigen, komt uit het onderzoek naar de huidige praktijk naar voren dat in overeenstemming met de wet en de jurisprudentie van de Hoge Raad minderjarigen door het OM in beginsel op gelijke voet worden behandeld als meerderjarigen. In zoverre kan worden geconcludeerd dat het OM ten aanzien van minderjarigen thans in overeenstemming met het wettelijke kader handelt.

De rechtspraak laat daarover echter nog steeds een verdeeld beeld zien. Daarbij komen de uitspraken van het Mensenrechtencomité van 18 juli 2017[463], waarin is vastgesteld dat de Nederlandse praktijk niet in overeenstemming is met art. 17 IVBPR waar het om minderjarigen gaat. Die uitspraken nopen ook voor het OM tot nadere bezinning over de huidige praktijk. Het OM heeft aangegeven dat het daarover nog geen standpunt heeft ingenomen en de door de minister aangekondigde wetswijziging afwacht. De verplichte naleving van art. 17 IVBPR is evenwel niet afhankelijk van de totstandkoming van die wetgeving, maar geldt al.

6.3 Conclusie en aanbevelingen

In de samenvatting en conclusies ligt besloten dat de procureur-generaal bij de Hoge Raad van oordeel is dat het OM bij de uitoefening van zijn taak in het kader van de Wet DNA-V de wettelijke voorschriften en daarop van toepassing zijnde normen op één punt nog niet naar behoren uitvoert en wel daar waar het gaat om de vaststelling van de relevantie van DNA-onderzoek voor het strafbare feit waarvoor de betrokkene is veroordeeld.

Op grond van art. 122 Wet RO is de procureur-generaal bevoegd de minister van dit oordeel in kennis te stellen waarmee de ministeriële verantwoordelijkheid wordt geactiveerd. Daarbij is het primair aan de minister te bepalen of het oordeel van de procureur-generaal hem aanleiding geeft om stappen te ondernemen en welke stappen dat zouden moeten zijn. De procureur-generaal kan wel van de gelegenheid gebruik maken suggesties te doen die de minister bij zijn besluitvorming in overweging kan nemen. Daarbij behoort aan de kant van de procureur-generaal de nodige terughoudendheid worden betracht. Met inachtneming van die terughoudendheid kunnen wel de volgende aanbevelingen worden gedaan.

[463] Zie § 3.5.5.

Vereenvoudiging en verheldering beoordeling relevantie

Ten eerste verdient het aanbeveling het beoordelingskader voor de vaststelling of DNA-onderzoek van betekenis kan zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde te vereenvoudigen en te verhelderen, zowel ten behoeve van de categorisering van strafbepalingen in de (thans) zes onderscheiden categorieën[464], als voor de individuele beoordeling door de FO-officier van justitie.

Daarbij zou er in de eerste plaats voor kunnen worden gekozen om bij de indeling in categorieën aan de voorkant van het proces aan de hand van nog nader te formuleren geobjectiveerde maatstaven te beoordelen of DNA-onderzoek een bijdrage kan leveren aan de opsporing van het betrokken delict. Bij de beoordeling daarvan zou niet alleen de vraag moeten worden betrokken of bij het begaan van het feit mogelijk celmateriaal wordt achtergelaten maar ook of het aantreffen van celmateriaal van betekenis kan zijn voor de opsporing van het delict. Zo zal bijvoorbeeld bij verduistering celmateriaal zijn achtergelaten op het verduisterde goed, maar is dit voor de opsporing en berechting van het feit niet van belang omdat de verdachte doorgaans bekend is en de kern van de strafbare gedraging niet gevormd wordt door het aanwezig hebben van het goed, maar op de wederrechtelijke toe-eigening ervan. Deze vraag doet zich niet alleen bij commune delicten zoals verduistering en valsheid in geschrift voor, maar ook bij veel WED-delicten. Uit de voorbeelden van irrelevante delicten die in de wetsgeschiedenis zijn genoemd zoals meineed, valsheid in geschrift en schuldheling kan worden afgeleid dat het onderscheidende criterium tussen een irrelevant en relevant delict niet is dat DNA-onderzoek nooit van betekenis zou kunnen zijn, maar dat het gaat om delicten waarbij dit niet of nauwelijks het geval is.[465]

In de tweede plaats kan men zich afvragen of het nog wel opportuun is de justitiële documentatie van de veroordeelde te betrekken bij de beslissing tot uitvaardiging van een DNA-bevel, als er sprake is van een veroordeling voor een feit waarbij DNA-onderzoek niet van betekenis kan zijn. Gelet op de periode dat de Wet DNA-V inmiddels van toepassing is mag verondersteld worden dat bij een eerdere veroordeling voor een DNA-waardig feit[466] reeds een DNA-bevel is uitgegaan en zich al een DNA-profiel van de veroordeelde in de DNA-databank bevindt.

Een meer eenduidige schifting tussen wel en niet relevante feiten aan de voorkant van het proces[467] in combinatie met het niet meer betrekken van justitiële documentatie bij een veroordeling voor een irrelevant feit, zou tot een aanzienlijke vereenvoudiging van het besluitvormingsproces kunnen leiden en tot meer eenduidigheid: er blijven in beginsel twee categorieën over, namelijk irrelevante (IRR) en relevante delicten. Veroordelingen voor irrelevante misdrijven worden dan in een vroegtijdig stadium uitgeselecteerd en behoeven geen verdere beoordeling meer.

Dan blijft er nog een categorie delicten over, waarbij afhankelijk van de wijze waarop zij zijn gepleegd DNA-onderzoek relevant kan zijn zoals bij oplichting[468] en witwassen.[469] Deze

---

464 Zie § 4.3.1, het gaat daarbij om de indeling in de volgende zes categorieën: NEE (geen voorlopige hechtenis-feit), IRR (irrelevant feit), IRB (irrelevant feit maar nadere beoordeling is vereist), BEO (nadere beoordeling is vereist) en JA (relevant voorlopige hechtenis-feit).

465 Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3, p. 10.

466 Van een DNA-waardig feit is sprake indien het feit zowel relevant is en daarvoor een DNA-waardige sanctie is opgelegd (zie § 3.2.2). Als daar niet aan is voldaan, is in het huidig wettelijke systeem het feit niet ernstig genoeg om een DNA-bevel te rechtvaardigen. Het lijkt niet in overeenstemming met het wettelijke systeem als dergelijke veroordelingen (feiten) naderhand wel gebruikt zouden kunnen worden als grond om een DNA-bevel *bij een veroordeling voor een irrelevant feit*, uit te vaardigen.

467 Waarbij er wel al bepaald is of het gaat om een voorlopige hechtenis-feit, de eerste voorwaarde om te kwalificeren als DNA-waardig feit.

468 Zie het in de praktijk gemaakte onderscheid tussen marktplaatsoplichting en andere soorten van oplichting in § 5.2.3.

469 Zie bijvoorbeeld Rb Rotterdam 23 mei 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:4248: bij de bewijsvoering speelde een rol dat DNA-sporen van de verdachte op een enveloppe waarin contant geld werd bewaard werden aangetroffen.

misdrijven zouden kunnen worden ingedeeld in de categorie relevante delicten waarbij de officier van justitie in het individuele geval aan de hand van de wijze waarop het feit is begaan gemotiveerd zou kunnen afzien van een DNA-bevel (JA-tenzij). Schematisch ziet dat er als volgt uit:

Tabel 18: Aanbeveling beoordelingscategorieën

Categorie	Toelichting
Relevant feit (JA)	Misdrijven die relevant worden geacht en waarbij een DNA-waardige sanctie is opgelegd en dus altijd tot een DNA-bevel leiden. Geen individuele beoordeling nodig.
In beginsel relevant (JA-tenzij)	Misdrijven die in beginsel relevant worden geacht maar nadere beoordeling vergen in het individuele geval zodat in voorkomende gevallen toch geen DNA-bevel mag worden gegeven. Een bevel wordt achterwege gelaten indien gelet op de wijze waarop het feit is gepleegd DNA-onderzoek redelijkerwijs niet van betekenis zal zijn.
Irrelevant (IRR)	Misdrijven die irrelevant worden geacht en nooit in aanmerking komen voor een DNA-bevel. Geen individuele beoordeling meer nodig.

Een en ander houdt in dat de proportionaliteitstoets zou worden versterkt.

Het voorgaande zou ook door wetswijziging kunnen worden bereikt. Los daarvan is er een andere dimensie waarop nog gewezen kan worden. Met het oog op het groeiende belang van de internationale uitwisseling van DNA-gegevens van veroordeelden, is een afstemming van wetgeving met andere Europese landen aan te bevelen.

Minderjarigen

Ten tweede verdient het aanbeveling het kader van afweging voor DNA-bevelen aangaande minderjarigen te heroverwegen. Verrassend kan deze aanbeveling niet zijn. In feite is naar aanleiding van uitspraken van het Mensenrechtencomité van de VN door de minister van Justitie en Veiligheid al toegezegd dat naar aanleiding daarvan wijziging van wetgeving in voorbereiding wordt genomen. De uitspraken van het Mensenrechtencomité in de twee Nederlandse zaken geven aan dat een DNA-bevel aangaande minderjarigen telkens op specifieke afwegingen moet berusten betreffende de positie van de minderjarige. Als die lijn wordt gevolgd, is een bijzondere regeling voor het afgeven van een DNA-bevel bij minderjarige veroordeelden vrijwel onontkoombaar. Tegen de achtergrond van deze ontwikkeling kan het OM intussen met het oog op de rechtmatigheid in de uitgangspunten van beleid structureel en expliciet telkens betekenis worden gehecht aan minderjarigheid als mogelijke contra-indicatie voor het afgeven van een DNA-bevel.

Rechtmatigheid en doelmatigheid betrekken in wetswijziging

Bij de voorbereiding van wetswijzing inzake DNA-V, zoals die aangaande minderjarigen al is aangekondigd, kan ook het bredere onderwerp van de eerste aanbeveling worden betrokken. De combinatie van een verplichting voor de FO-officier om een bevel af te geven en de te maken afwegingen bij de toepassing van uitzonderingsmogelijkheden schept een complexe context. Een beter werkbaar en minder complex systeem zou kunnen worden bewerkstelligd door het aantal tot afname van celmateriaal kwalificerende veroordelingen[470] te beperken en hieronder alleen die veroordelingen te scharen die betrekking hebben op relevante delicten waarbij een DNA-waardige sanctie is opgelegd, zoals hiervoor is aanbe-

[470] Die in het thans geldende systeem ook veroordelingen voor irrelevante feiten omvatten indien er sprake is van relevante recidive.

volen. Bij deze veroordelingen is afname verplicht, tenzij er sprake is van welomschreven omstandigheden hiervan onder voorwaarde van bijzondere motivering af te zien.

Staat deze suggestie haaks op de aanleiding van dit onderzoek waarin juist het niet opnemen van een DNA-profiel[471] in de databank een belangrijk punt was? Dat is zeker niet vanzelfsprekend het geval. Meer DNA-bevelen zijn niet nastrevenswaardig wanneer die het systeem belasten zonder dat daarvan meerwaarde voor de opsporing kan worden verwacht. Veel tijd die door de verschillende betrokken instanties moet worden geïnvesteerd in, met het oog op de doelmatigheid, minder belangrijke zaken kan immers mede ten grondslag liggen aan ernstige omissies en ook tot willekeur leiden. De versterking van de proportionaliteitsafweging is vanuit het perspectief van de rechtmatigheid belangrijk, maar dient ook de doelmatigheid.

[471] Namelijk die van Bart van U., zie § 1.1.

Literatuurlijst en bijlagen

Literatuurlijst

Boeken en tijdschriften

- J.H. Blomsma, Recente rechtspraak DNA-onderzoek, DD 2007/24, afl. 3, p. 320-337
- G. Bos, Wat doet een forensisch officier eigenlijk?, Strafblad 2008/8, afl. 3, 264-271
- M.R. Bruning & M.J.F. Berger, Recht op privacy van minderjarige delinquenten – over justitiële documentatie en DNA-afname bij jeugdigen, Strafblad 2008/10, afl. 2, 183-194
- L. Buiter, M.J. Dubelaar, N.C.W. Haesen, R. Malewicz, J.F. Nijboer, Th.A. de Roos & L.G. Toornvliet, DNA-onderzoek in opsporing en bewijsvoering in strafzaken. DNA-nulmeting, Universiteit Leiden 2003
- M.R. Ekkart, Het bezwaar tegen DNA-onderzoek bij veroordeelden, TPWS 2016/33, afl. 14
- J.W. Fokkens en N.N. Kirkels-Vrijman, 'De procureur-generaal bij de Hoge Raad en het Openbaar Ministerie. Van hoogste functionaris naar toezichthouder? De relatie van de procureur-generaal met het Openbaar Ministerie in het verleden, heden en toekomst', in: Bosch e.a. (red.), Twee eeuwen Openbaar Ministerie 1811-2011, Sdu Uitgevers / Openbaar Ministerie: Den Haag 2011, 191-212
- M. Goosens, 'Defence for Children International en het IVRK', Advocatenblad 2009, afl. 1, p. 20-23
- Y.M. Hokwerda & E. Kurtovic, Nadelige gevolgen van een strafrechtelijke veroordeling: VOG en DNA-regelgeving, in: Weijers I. (red.) Jeugdstrafrecht in Internationaal Perspectief, Boom: Den Haag 2014, 143-161
- H.C. Ingelse, 'Dna-afname bij veroordeelde minderjarigen: moet dat zomaar mogen?', FJR 2008/88, 208-214
- F. van der Jagt, Hoofdstuk 7. Het recht op bescherming van persoonsgegevens, in J. Gerards e.a. (red.), Grondrechten. De nationale, Europese en internationale dimensie, Ars Aequi Libri: Nijmegen 2013
- S.L.J. Janssen, 'De Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden. Or: How I learned to stop worrying and love DNA', NJB 2004/26
- P.G. Knoppers, 'DNA-onderzoek bij veroordeelden: waar ligt de grens?', DD 2007/18
- E.W. Kruisbergen & C.J. de Poot, Toepassing van DNA-wetgeving in de praktijk: nog veel onbeantwoorde vragen, NJB 2007/1454, afl. 28, 1728-1735
- K. Lapp, Compulsory DNA Collection and a Juvenile's Best Interests, 14(1) U. Md. L.J. Race, Relig., Gender & Class 53 (2014).
- T. Liefaard, Kinderrechten in het jeugdstrafrecht, Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht 2007/35, afl. 4, 35-41
- A.P. van der Linden & G. de Jonge, 3.12 De Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, in Handboek Jeugd & strafrecht: een leer- en praktijkboek over het (internationale) jeugdstrafrecht en jeugdstrafprocesrecht, Kluwer: Deventer 2013
- E.M. Mijnarends, Richtlijnen voor een verdragsconforme jeugdstrafrechtspleging (dissertatie), Deventer: Kluwer 1999
- D. Moerman, DNA-afname bij jeugdigen: noodzakelijk in een democratische samenleving?, PROCES 2010, 3, 165-176
- G. Overkleeft-Verburg, Het grondrecht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, in A.K. Koekkoek (red.), De Grondwet, Een systematisch en artikelsgewijs commentaar, derde druk, Deventer: Tjeenk Willink 2000, p. 155-178
- M.C. Ploem, Justitie heeft in biobank niets te zoeken, Tijdschrift voor Gezondheidsrecht 2012 (36), afl. 8, 647-647
- M. Prinsen, DNA-onderzoek in alle gevallen?, NJB 2008/1020, afl. 21, 1272-1277
- M.M. Prinsen, Forensisch DNA-onderzoek: een balans tussen opsporing en fundamentele rechten (dissertatie), WLP: Nijmegen 2008
- Th.A. de Roos, 'De nota Verkenning DNA-onderzoek', Strafblad 2009/6, afl. 3, 96-101
- F. Santos, H. Machado and S. Silva, Forensic DNA databases in European countries: is size linked to performance?, Life Sciences, Society and Policy 2013, 9(12).
- J. Silvis, DNA-Onderzoek bij minderjarigen, HR 13 mei 2008, <JIN> 2008/453, opgenomen in: J. Silvis, Vooropgestelde arresten. Ontwikkelingen in de strafrechtelijke jurisprudentie 2008, SDU, Den Haag 2009, p. 5-20

- M.G.J.M. van der Staak, Informationele privacy in de strafrechtspleging, DD 2006/59, 718-736
- V.H. Toom, Dragers van waarheid. Normatieve aspecten van twintig jaar forensisch onderzoek (dissertatie), Universiteit van Amsterdam 2010
- A.W.M. Willems, DNA-onderzoek bij veroordeelde minderjarigen, Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht 2006/20
- Wolthuis & M. Eijgenraam, DNA-databank en jeugdstrafrecht. Een belangenafweging vanuit het kinderrechtenperspectief, Tijdschrift voor de rechten van het kind 2006 (16), 1, 4-7.
- S. Zuidwijk, 'DNA-onderzoek in strafzaken, een almaar voortrazende trein', Trema 2003, afl. 7, 267-275

Commentaren
- CCPR General Comment No. 17, Article 24 (Rights of the Child) (1989)
- CRC General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice
- CCPR General Comment No. 35: Article 9 (Liberty and security of person)
- CCPR General Comment No. 16: Article 17 (Right to Privacy)

Kamerstukken
- Kamerstukken I 2003/04, 28685, A
- Kamerstukken I 2003/04, 28685, B
- Kamerstukken I 2003/04, 28685, C
- Kamerstukken I 2012/13, 32044, C
- Kamerstukken II 1991/92, 22447, 3
- Kamerstukken II 1992/93, 22855 (R1451), 3
- Kamerstukken II 1992/93, 22447, 10
- Kamerstukken II 1998/99, 26271, 1
- Kamerstukken II 1998/99, 26271, 3
- Kamerstukken II 2002/03, 28685, 1
- Kamerstukken II 2002/03, 28685, 2
- Kamerstukken II 2002/03, 28685, 3
- Kamerstukken II 2002/03, 28685, 4.
- Kamerstukken II 2002/03, 28685, 5
- Kamerstukken II 2002/03, 28685, 6.
- Kamerstukken II 2002/03, 28685, A
- Kamerstukken II 2003/04, 28685, 7
- Kamerstukken II 2003/04, 28685, 8
- Kamerstukken II 2003/04, 28685, 9
- Kamerstukken II 2003/04, 28685, 10
- Kamerstukken II 2003/04, 28685, 11
- Kamerstukken II 2003/04, 28685, 12
- Kamerstukken II 2004/05, 28685, 13
- Kamerstukken II 2004/05, 28685, 14
- Kamerstukken II 2005/06, 26271, 36
- Kamerstukken II 2012/13, 31415, 7 (Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie 1 maart 2013)
- Kamerstukken II 2012/13, 31415, 8 (Brief van de Ministier van Veiligheid en Justitie 3 september 2013)
- Kamerstukken II 2014/15, 29279 en 29628, 247
- Kamerstukken II 2015/16, 29279, 286
- Kamerstukken II 2015/16, 29279, 320 (Brief van de Minister van Veiligheid en Justitie 12 mei 2016)
- Kamerstukken II 2017/18, 31415, 20 (Brief van de Minister van Justitie en Veiligheid 3 april 2018)

- Kamerstukken II 2017/18, 2306163 (Beantwoording van Kamervragen door de Minister van Justitie & Veiligheid 2 juli 2018)
- Kamerstukken II 2017/18, 29279, 446 (Brief van de Minister van Justitie & Veiligheid 2 juli 2018)
- Handelingen II 2003/04, 60, 3916-3944
- Handelingen II 2003/04, 64
- Handelingen II 2003/04, 64, 4167-4168.
- Handelingen II 2003/04, 66, 4297
- Handelingen II 2014/15, 103, 43, 1-47 (Tweede Kamerdebat over het rapport van de Commissie Hoekstra, 1 juli 2015)
- Aanhangsel Handelingen II 2005/06, 1401
- Aanhangsel Handelingen II 2009/10, 1321
- Aanhangsel Handelingen II 2010/11, 3136
- Aanhangsel Handelingen II 2010/11, 3219
- Aanhangsel Handelingen II 2012/13, 2465
- Aanhangsel Handelingen II 2017/18, 2644

Rapporten

- M. Eigenfeld & F. Konings, Onderzoek potentiële bereidheid DNA-afname veroordeelden op de rechtbank, Motivaction/Ministerie van V&J, 2016
- R.J. Hoekstra, Aanbiedingsbrief Monitorrapportage uitvoering aanbevelingen Onderzoekscommissie strafrechtelijke beslissingen OM n.a.v. de zaak Bart van U., 14 oktober 2016
- Inspectie Ministerie van Veiligheid & Justitie, Onderzoek Verbeterprogramma Maatschappelijke Veiligheid OM. Eerste stand van zaken verbetermaatregelen, Inspectie Veiligheid en Justitie, 2016
- Inspectie Ministerie van Justitie & Veiligheid, Tweede onderzoek Verbeterprogramma Maatschappelijke Veiligheid OM, 29 juni 2018
- J.C.M. Jochems & E.J.M.Vreeburg-Van der Laan, DNA-onderzoek bij veroordeelde minderjarigen, Kinderombudsman 2013
- Kinderrechtencollectief, Kinderrechten in Nederland 2008-2012, De vierde ngo-rapportage van het Kinderrechtencollectief aan het VN-Kinderrechtencomité, 2012
- G. Knigge en C.H. de Jonge van Ellemeet, 'Beschikt en gewogen. Over de naleving van de wet door het openbaar ministerie bij het uitvaardigen van strafbeschikkingen. Een rapport van de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden in het kader van het in art. 122 lid 1 Wet RO bedoelde toezicht: Den Haag 2014
- G. Knigge en M. Peters, Beproefd Verzet, Over de naleving van de wet door het openbaar ministerie bij de afhandeling van het verzet tegen een OM-strafbeschikking. Een rapport van de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden in het kader van het in art. 122 lid 1 Wet RO bedoelde toezicht: Den Haag 2017
- E.W. Kruisbergen, Van vonnis tot DNA-profiel. Procesevaluatie van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, WODC 2008
- P.A.M. Mevis, S.R. Bakker, J.S. Nan, B.A. Salverda, J.H.J. Verbaan, Onderzoek naar de juridische houdbaarheid van het afnemen en bewaren van celmateriaal voor DNA-onderzoek voor de veroordeling, Erasmus Universiteit Rotterdam 2016
- Onderzoekscommissie strafrechtelijke beslissingen openbaar ministerie, 'Het rapport van de onderzoekscommissie strafrechtelijke beslissingen openbaar ministerie naar aanleiding van de zaak-Bart van U.', 25 juni 2015
- Openbaar Ministerie, 'Verbeterprogramma Maatschappelijke Veiligheid. Maatregelen OM na onderzoeksrapport commissie Hoekstra naar aanleiding van de zaak Van U.', 2015
- RSJ, Het jeugdstrafproces: toekomstbestendig!, 2011 (adviesrapport)
- T.N.B.M. Spronken & P.C. Koopmans, Oriënterend onderzoek OM-implementatie aanbevelingen Commissie Hoekstra aangaande: 1. De uitvoering van de Wet DNA-veroordeelden, en 2. De informatie-uitwisseling in het kader van de BOPZ, september 2016.

- T.N.B.M. Spronken en P.C. Koopmans, 'Gedeelde informatie. Over de naleving van de wet door het openbaar ministerie bij het toevoegen van strafvorderlijke, justitiële en politiële gegevens aan het Bopz-dossier. Een rapport van de procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden in het kader van het in art. 122 lid 1 Wet RO bedoelde toezicht, Den Haag 2017
- D. Taverne, J.F. Nijboer, M.F. Abdoel & S. Farooq, DNA in de databank: de moeite waard? een procesanalyse binnen de strafrechtsketen met het oog op de effectiviteit en efficiëntie van de toepassing van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, Universiteit Leiden 2012

Internationale regelgeving
- Aanbeveling R (92) 1 inzake het gebruik van DNA-analyses in strafzaken van het Comité van Ministers van de Raad van Europa uit 1992
- Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en fundamentele vrijheden, Rome 4 november 1950, Trb 1951, 154
- Resolutie van de Raad van de Europese Unie van 9 juni 1997 inzake de uitwisseling van DNA-analyseresultaten, PbEG 1998, C 193/2
- Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens
- Richtlijn 2016/680/EU van 27 april 2016, betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad
- Verdrag tot bescherming van personen met betrekking tot de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, Straatsburg 28 januari 1981, Trb 1988, 7
- Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming)

Wetten en lagere regelgeving
- Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, Stb. 2004, 565, laatstelijk gewijzigd op 21 maart 2014, Stb 2014, 125
- Besluit van 12 januari 2005, houdende vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelde, Stb. 2005, 18
- Besluit van 5 april 2006, houdende wijziging van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken, Stb 2006, 190
- Besluit van 8 december 2008, houdende wijziging van de opsomming van de misdrijven waarop de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden van toepassing is, Stb. 2008, 530
- Besluit van 29 december 2009, houdende inwerkingtreding van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden ten aanzien van veroordeelden wegens ieder misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis toegelaten is, Stb. 2010, 11
- Besluit DNA-onderzoek in strafzaken, Stb. 2001, 400, laatstelijk gewijzigd op 6 december 2017, Sbt. 2017, 479.
- Wet van 5 juli 2001 tot wijziging van de regeling van het DNA-onderzoek in strafzaken, Stb. 2001, 335

Jurisprudentie

Rechtbanken
- Rb Den Haag 17 maart 2005, ECLI:NL:RBSGR:2005:AT1595
- Rb Middelburg 22 maart 2005, NbStraf 2005/522 (afl. 14)
- Rb Roermond 21 april 2005, ECLI:NL:RBROE:2005:AT7933
- Rb Middelburg 3 mei 2005, NbStraf 2005/521 (afl. 14)
- Rb Middelburg 29 juni 2005, NbStraf 2005/313 (afl. 9)
- Rb Zutphen 17 juli 2005, LJN AU 4492
- Rb Haarlem 24 augustus 2005, NbStraf 2005/349 (afl. 10)
- Rb Leeuwarden 14 september 2005, ECLI:NL:RBLEE:2005:AU3733
- Rb Leeuwarden 14 september 2005, ECLI:NL:RBLEE:2005:AU3734
- Rb Roermond 15 september 2005, ECLI:NL:RBROE:2005:AU3717
- Rb Leeuwarden 21 september 2005, ECLI:NL:RBLEE:2005:AU3732
- Rb Rotterdam 17 november 2005, ECLI:NL:RBROT:2005:AU7070
- Rb Zutphen 18 november 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU8793
- Rb Zutphen 2 december 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU8353
- Rb Zutphen 2 december 2005, ECLI:NL:RBZUT:2005:AU8358
- Rb Breda 9 december 2005, ECLI:NL:RBBRE:2005:AU7684
- Rb Roermond 22 december 2005, ECLI:NL:RBROE:2005:AU8499
- Rb Arnhem 17 januari 2006, NbStraf 2006/222 (afl. 7)
- Rb Den Haag 25 januari 2006, NbStraf 2006/126 (afl. 4)
- Rb Groningen 25 januari 2006, ECLI:NL:RBGRO:2006:AV0355
- Rb Maastricht 7 februari 2006, NbStraf 2006/230 (afl. 7)
- Rb Amsterdam 14 februari 2006, ECLI:NL:RBAMS:2006:AV1664
- Rb Amsterdam 14 februari 2006, ECLI:NL:RBAMS:2006:AV1668
- Rb Amsterdam 14 februari 2006, ECLI:NL:RBAMS:2006:AV1627
- Rb Amsterdam 14 februari 2006, ECLI:NL:RBAMS:2006:AV1630
- Rb Almelo 8 maart 2006, NbStraf 2006/214 (afl. 7)
- Rb Middelburg 15 maart 2006, NbStraf 2006/233 (afl. 7)
- Rb Middelburg 5 april 2006, NbStraf 2006/232 (afl. 7)
- Rb Arnhem 11 april 2006, NbStraf 2006/221 (afl. 7)
- Rb Amsterdam 14 april 2006, NbStraf 2006/301 (afl. 9)
- Rb Almelo 3 mei 2006, NbStraf 2006/292 (afl. 9)
- Rb Roermond 4 mei 2006, ECLI:NL:RBROE:2006:AX2488
- Rb Arnhem 9 mei 2006, NbStraf 2006/266 (afl. 8)
- Rb Alkmaar 22 mei 5 2006, ECLI:NL:RBALK:2006:AZ2431
- Rb Amsterdam 1 juni 2006, NbStraf 2006/298 (afl. 9)
- Rb Leeuwarden 29 juni 2006, ECLI:NL:RBLEE:2006:AY0094
- Rb Leeuwarden 3 juli 2006, ECLI:NL:RBLEE:2006:AY0092
- Rb Roermond 27 juli 2006, NbStraf 2006/366 (afl. 10)
- Rb Breda 18 augustus 2006, NbStraf 2006/387 (afl. 11)
- Rb Breda 1 september 2006, NbStraf 2006/386
- Rb Breda 24 november 2006, ECLI:NL:RBBRE:2006:AZ3394
- Rb Almelo 6 december 2006, NbStraf 2007/57, LJN AZ 8285
- Rb Zutphen 15 december 2006, ECLI:NL:RBZUT:2006:AZ5992
- Rb Groningen 20 december 2006, NbStraf 2007/74
- Rb Groningen 10 januari 2007, NbStraf 2007/75 (afl. 2)
- Rb Haarlem 11 januari 2007, ECLI:NL:RBHAA:2007:BB3707
- Rb Dordrecht 25 januari 2007, ECLI:NL:RBDOR:2007:AZ7518
- Rb Assen 1 maart 2007, NbStraf 2007/465 (afl. 14)
- Rb Arnhem 13 maart 2007, ECLI:NL:RBARN:2007:BA9680
- Rb Den Haag 20 maart 2007, LJN BA 4020
- Rb Assen 22 maart 2007, ECLI:NL:RBASS:2007:BA1368
- Rb Haarlem 22 maart 2007, ECLI:NL:RBHAA:2007:BA1409

- Rb Assen 22 maart 2007, NbStraf 2007/318 (afl. 9)
- Rb Arnhem 8 mei 2007, ECLI:NL:RBARN:2007:BB2014
- Rb Haarlem 10 mei 2007, NbStraf 2007/278 (afl. 8)
- Rb Assen 29 mei 2007, ECLI:NL:RBASS:2007:BA5900
- Rb Zutphen 15 juni 2007, NbStraf 2007/481 (afl. 14)
- Rb Amsterdam 2 juli 2007, NbStraf 2007/316 (afl. 9)
- Rb Roermond 29 augustus 2007, ECLI:NL:RBROE:2007:BB2205
- Rb Groningen 5 september 2007, ECLI:NL:RBGRO:2007:BB3041
- Rb Zwolle 10 oktober 2007, NbStraf 2007/482 (afl. 14)
- Rb Rotterdam 16 oktober 2007, NbStraf 2007/479 (afl. 14)
- Rb Haarlem 15 november 2007, NbStraf 2008/34 (afl. 1)
- Rb Roermond 6 februari 2008, ECLI:NL:RBROE:2008:BC3769
- Rb Utrecht 19 februari 2008, NbStraf 2008/168 (afl. 5)
- Rb Assen 21 februari 2008, NbStraf 2008/134 (afl. 4)
- Rb Breda 18 juni 2008, NbStraf 2008/326 (afl. 9)
- Rb Amsterdam 27 juni 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD6470
- Rb Amsterdam 27 juni 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD6509
- Rb Amsterdam 27 juni 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BD6519
- Rb Rotterdam 19 augustus 2008, NbStraf 2008/407 (afl. 11)
- Rb Zutphen 5 september 2008, ECLI:NL:RBZUT:2008:BF0255
- Rb Maastricht 15 oktober 2008, NbStraf 2008/478 (afl. 14)
- Rb 's-Hertogenbosch 14 november 2008, ECLI:NL:RBSHE:2008:BG4917
- Rb 's-Hertogenbosch 21 november 2008, ECLI:NL:RBSHE:2008:BG4916
- Rb Rotterdam 9 december 2008, NbStraf 2009/39 (afl. 1)
- Rb Maastricht 9 december 2008, NbStraf 2009/63 (afl. 2)
- Rb Arnhem 20 januari 2009, ECLI:NL:RBARN:2009:BH1208
- Rb Alkmaar 27 januari 2009, ECLI:NL:RBALK:2009:BH1921
- Rb Amsterdam 5 februari 2009, NbStraf 2009/96 (afl. 3)
- Rb Maastricht 24 februari 2009, ECLI:NL:RBMAA:2009:BH4127
- Rb Maastricht 24 februari 2009, ECLI:NL:RBMAA:2009:BH4137
- Rb Den Haag 24 maart 2009, ECLI:NL:RBSGR:2009:BJ6727
- Rb Dordrecht 10 juni 2009, ECLI:NL:RBDOR:2009:BJ1430
- Rb Alkmaar 20 juli 2009, ECLI:NL:RBALK:2009:BJ7302
- Rb Zutphen 7 augustus 2009, NbStraf 2010/157 (afl. 5)
- Rb Middelburg 24 november 2009, NbStraf 2010/43 (afl. 1)
- Rb Haarlem 10 december 2009, ECLI:NL:RBHAA:2009:BK6966
- Rb Middelburg 22 december 2009, NbStraf 2010/68 (afl. 2)
- Rb Haarlem 7 januari 2010, NbStraf 2010/88 (afl. 3)
- Rb Zwolle-Lelystad 10 februari 2010, NbStraf 2010/159 (afl. 5)
- Rb Den Haag 16 maart 2010, ECLI:NL:RBSGR:2010:35373
- Rb Zwolle-Lelystad 26 maart 2010, ECLI:NL:RBZLY:2010:BM2298
- Rb Zwolle-Lelystad 26 maart 2010, ECLI:NL:RBZLY:2010:BM2301
- Rb Haarlem 8 juli 2010, NbStraf 2011/20 (afl. 1)
- Rb Groningen 11 augustus 2010, ECLI:NL:RBGRO:2010:BN3767
- Rb Groningen 20 oktober 2010, ECLI:NL:RBGRO:2010:BO1360
- Rb Roermond 3 november 2010, ECLI:NL:RBROE:2010:BO2819
- Rb Zwolle-Lelystad 22 december 2010, NbStraf 2011/134 (afl. 5)
- Rb Dordrecht 19 januari 2011, ECLI:NL:RBDOR:2011:BP3750
- Rb Dordrecht 26 januari 2011, ECLI:NL:RBDOR:2011:BP4466
- Rb Roermond 9 februari 2011, ECLI:NL:RBROE:2011:BP4829
- Rb Roermond 3 maart 2011, NbStraf 2011/266 (afl. 9)
- Rb Haarlem 17 maart 2011, NbStraf 2011/257 (afl. 9)
- Rb Amsterdam 21 maart 2011, NbStraf 2011/388 (afl. 14)
- Rb Roermond 11 mei 2011, ECLI:NL:RBROE:2011:BQ4277
- Rb Groningen 13 juli 2011, NbStraf 2011/404 (afl. 14)

- Rb Leeuwarden 27 juli 2011, ECLI:NL:RBLEE:2011:BR5552
- Rb Haarlem 1 september 2011, NbStraf 2011/408 (afl. 14)
- Rb Arnhem 2 september 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BR6479
- Rb Arnhem 2 september 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BR6482
- Rb Dordrecht 14 september 2011, NbStraf 2011/350 (afl. 12)
- Rb Zwolle-Lelystad 21 september 2011, NbStraf 2012/46 (afl. 1)
- Rb Breda 17 oktober 2011, NbStraf 2011/349 (afl. 12)
- Rb Dordrecht 19 oktober 2011, ECLI:NL:RBDOR:2011:BV0238
- Rb Maastricht 11 november 2011, ECLI:NL:RBMAA:2011:BU6796
- Rb Roermond 25 januari 2012, ECLI:NL:RBROE:2012:BV2260
- Rb Almelo 29 februari 2012, ECLI:NL:RBALM:2012:BV7917
- Rb Almelo 29 februari 2012, ECLI:NL:RBALM:2012:BV7990
- Rb Groningen 14 maart 2012, NbStraf 2012/215 (afl. 7)
- Rb Roermond 4 april 2012, ECLI:NL:RBROE:2012:BW0924
- Rb Maastricht 26 juni 2012, ECLI:NL:RBMAA:2012:BW9457
- Rb Alkmaar 9 juli 2012, ECLI:NL:RBALK:2012:BX1790
- Rb Alkmaar 9 juli 2012, NbStraf 2013/37 (afl. 1)
- Rb Arnhem 25 juli 2012, ECLI:NL:RBARN:2012:BX2687
- Rb Leeuwarden 25 juli 2012, NbStraf 2013/45 (afl. 1)
- Rb Den Haag 31 juli 2012, ECLI:NL:RBSGR:2012:BX7181
- Rb Alkmaar 6 augustus 2012, ECLI:NL:RBALK:2012:BX4378
- Rb Breda 20 augustus 2012, ECLI:NL:RBBRE:2012:BX5793
- Rb Haarlem 25 oktober 2012, NbStraf 2013/79 (afl. 2)
- Rb Zwolle-Lelystad 25 oktober 2012, ECLI:NL:RBZLY:2012:BY4147
- Rb Rotterdam 28 november 2012, NbStraf 2013/98 (afl. 3a)
- Rb Middelburg 18 december 2012, NbStraf 2013/80 (afl. 2)
- Rb Amsterdam 19 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8895
- Rb Amsterdam 19 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8898
- Rb Amsterdam 19 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8899
- Rb Amsterdam 19 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8900
- Rb Amsterdam 19 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8901
- Rb Amsterdam 19 december 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY8902
- Rb Utrecht 3 januari 2013, NbStraf 2013/136 (afl. 4)
- Rb Amsterdam 17 januari 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:9946
- Rb Limburg 23 januari 2013, ECLI:NL:RBLIM:2013:BZ0429
- Rb Limburg 23 januari 2013, ECLI:NL:RBLIM:2013:BZ0432
- Rb Amsterdam 29 januari 2013, ECLI:NL:RBAMS:2013:BZ1128
- Rb Oost-Nederland 30 januari 2013, ECLI:NL:RBONE:2013:BZ0229
- Rb Amsterdam 7 maart 2013, NbStraf 2013/143 (afl. 5)
- Rb Zeeland-West-Brabant 19 maart 2013, NbStraf 2013/256 (afl. 8)
- Rb Noord-Nederland 21 maart 2013, ECLI:NL:RBNNE:2013:BZ5018
- Rb Rotterdam 3 april 2013, NbStraf 2013/214 (afl. 7)
- Rb Gelderland 10 april 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:CA1928
- Rb Noord-Nederland 24 april 2013, NbStraf 2013/251 (afl. 8)
- Rb Midden-Nederland 10 juli 2013, NbStraf 2013/378 (afl. 14)
- Rb Noord-Holland 15 juli 2013, ECLI:NL:RBNHO:2013:7704
- Rb Rotterdam 15 oktober 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:9103
- Rb Rotterdam 12 november 2013, NbStraf 2014/57 (afl. 3)
- Rb Amsterdam 27 november 2013, NbStraf 2014/22 (afl. 1)
- Rb Zeeland-West-Brabant 3 december 2013, ECLI:NL:RBZWB:2013:8901
- Rb Den Haag 28 januari 2014, NbStraf 2014/49 (afl. 3)
- Rb Gelderland 5 maart 2014, ECLI:NL:RBGEL:2014:1642
- Rb Midden-Nederland 5 maart 2014, NbStraf 2014/137 (afl. 6)
- Rb Amsterdam 8 april 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:2535
- Rb Limburg 15 april 2014, ECLI:NL:RBLIM:2014:4304

- Rb Noord-Holland 17 april 2014, ECLI:NL:RBNHO:2014:8434
- Rb Amsterdam 6 juni 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:9582
- Rb Noord-Nederland 25 juni 2014, ECLI:NL:RBNNE:2014:3153
- Rb Den Haag 7 oktober 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:12402
- Rb Den Haag 7 oktober 2014, NbStraf 2015/42 (afl. 2)
- Rb Den Haag 10 februari 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:1308
- Rb Den Haag 17 maart 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:4134
- Rb Den Haag 31 maart 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:4133
- Rb Noord-Holland 13 april 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:3878
- Rb Noord-Holland 1 mei 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:3395
- Rb Noord-Holland 20 oktober 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:8800
- Rb Noord-Holland 26 oktober 2015, ECLI:NL:RBNHO:2015:11813
- Rb Noord-Nederland 26 oktober 2015, ECLI:NL:RBNNE:2015:6155
- Rb Den Haag 29 december 2015, ECLI:NL:RBDHA:2015:16038
- Rb Gelderland 22 januari 2016, ECLI:NL:RBGEL:2016:398
- Rb Noord-Holland 25 januari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3086
- Rb Noord-Holland 25 januari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:629
- Rb Den Haag 26 januari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1978
- Rb Den Haag 26 januari 2016, NbStraf 2016/68 (afl. 3)
- Rb Den Haag 2 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:915
- Rb Den Haag 2 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:917
- Rb Den Haag 9 februari 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:1976
- Rb Noord-Holland 29 februari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3089
- Rb Noord-Holland 29 februari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3094
- Rb Rotterdam 4 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2093
- Rb Rotterdam 4 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2094
- Rb Rotterdam 4 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2095
- Rb Rotterdam 4 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2096
- Rb Rotterdam 4 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2098
- Rb Rotterdam 4 maart 2016, ECLI:NL:RBROT:2016:2097
- Rb Noord-Holland 25 april 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:3555
- Rb Noord-Nederland 20 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016:3419
- Rb Noord-Nederland 27 juni 2016, ECLI:NL:RBNNE:2016:3317
- Rb Noord-Holland 18 juli 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:11288
- Rb Den Haag 16 augustus 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:11383
- Rb Limburg 30 augustus 2016, NbStraf 2016/215 (afl. 12)
- Rb Amsterdam 23 september 2016, NbStraf 2016/214 (afl. 12)
- Rb Amsterdam 11 november 2016, ECLI:NL:RBAMS:2016:7714
- Rb Midden-Nederland 15 november 2016, NbStraf 2017/47 (afl. 2)
- Rb Limburg 29 november 2016, NbStraf 2017/45 (afl. 2)
- Rb Noord-Holland 12 december 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:9943
- Rb Amsterdam 16 februari 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:1082
- Rb Den Haag 28 februari 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:2143
- Rb Den Haag 28 februari 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:2142
- Rb Den Haag 7 maart 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:2148
- Rb Den Haag 7 maart 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:2150
- Rb Den Haag 14 maart 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:3237
- Rb Rotterdam 23 maart 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:10037
- Rb Overijssel 29 maart 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:1742
- Rb Den Haag 18 april 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:4538
- Rb Overijssel 26 april 2017, ECLI:NL:RBOVE:2017:2237
- Rb Den Haag 16 mei 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:5168
- Rb Gelderland 17 mei 2017, ECLI:NL:RBGEL:2017:2710
- Rb Rotterdam 23 mei 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:4247
- Rb Midden-Nederland 31 mei 2017, NbStraf 2017/232 (afl. 8)

- Rb Noord-Nederland 12 juni 2017, ECLI:NL:RBNNE:2017:2182
- Rb Den Haag 20 juni 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:6690
- Rb Zeeland-West-Brabant 20 juni 2017, NbStraf 2017/266 (afl. 9)
- Rb Amsterdam 14 september 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:9870
- Rb Zeeland-West-Brabant 14 september 2017, NbStraf 2017/361 (afl. 13)
- Rb Den Haag 10 oktober 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:11567
- Rb Overijssel 11 oktober 2017, NbStraf 2017/360 (afl. 13)
- Rb Limburg 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10625
- Rb Limburg 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10626
- Rb Limburg 17 oktober 2017, ECLI:NL:RBLIM:2017:10627
- Rb Zeeland-West-Brabant 31 oktober 2017, NbStraf 2017/362 (afl. 13)
- Rb Den Haag 7 november 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:13188
- Rb Den Haag 7 november 2017, NbStraf 2017/363 (afl. 13)
- Rb Den Haag 7 november 2017, NbStraf 2017/384 (afl. 14)
- Rb Noord-Holland 12 maart 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:2913
- Rb Noord-Holland 12 april 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:3067
- Rb Noord-Holland 23 april 2018, ECLI:NL:RBNHO:2018:3580
- Rb Amsterdam 9 mei 2018, NbStraf 2018/282 (afl. 10)
- Rb Den Haag 5 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:7956
- Rb Gelderland 13 juni 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:2664
- Rb Den Haag 19 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:7487
- Rb Den Haag 19 juni 2018, ECLI:NL:RBDHA:2018:7490
- Rb Zeeland-West-Brabant 26 juni 2018, NbStraf 2018/286 (afl. 10)

Gerechtshoven
- Hof Arnhem 28 augustus 2006, ECLI:NL:GHARN:2006:BC8274
- Hof 's-Hertogenbosch 24 september 2009, ECLI:NL:GHSHE:2009:BJ8484
- Hof Arnhem 30 juni 2010, ECLI:NL:GHARN:2010:BN0027
- Hof Arnhem-Leeuwarden 9 september 2014, ECLI:NL:GHARL:2014:6937
- Hof Den Haag 13 april 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:684

Hoge Raad
- HR 30 mei 2006, ECLI:NL:HR:2006:AW4483
- HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8231
- HR 13 mei 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC8234, NJ 2008/628 m.nt. Schalken
- HR 3 maart 2009, ECLI:NL:HR:2009:BG9187
- HR 20 april 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL6666
- HR 7 september 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM6899
- HR 12 oktober 2010, ECLI:NL:HR:2010:BN4342
- HR 29 mei 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW8778
- HR 31 mei 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP1179
- HR 22 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2756
- HR 13 september 2016, ECLI:NL:HR:2016:2073

Bundesverfassungsgericht
- BVerfG, Beschluss der 3. Kammer des Zweiten Senats vom 2. Juli 2013 - 2 BvR 2392/12 - Rn. (1 - 15), ECLI:DE:BVerfG:2013:rk20130702.2bvr239212.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens
- EHRM 26 april 1979, 6538/74 (Sunday Times t. Verenigd Koninkrijk)
- EHRM 2 augustus 1983, 8691/79 (Malone t. Verenigd Koninkrijk)
- EHRM 26 maart 1985, 8978/80 (X en Y t. Nederland)
- EHRM 5 januari 2006, 32352/02 (Schmidt t. Duitsland)
- EHRM 7 december 2006, 29514/05, EHRC 2007/40, m.nt. B.J. Koops (Van der Velden t. Nederland)

- EHRM 4 december 2008, 30562/04 en 30566/04, EHRC 2009/13, m.nt. B.J. Koops (S. en Marper t. Verenigd Koninkrijk)
- EHRM 20 januari 2009, 20689/08, NJ 2009/411 (W t. Nederland)
- EHRM 17 december 2009, 5335/06 (B.B. t. Frankrijk)
- EHRM 12 januari 2010, 4158/05 (Gillan en Quinton t. Verenigd Koninkrijk)
- EHRM 18 april 2013, 19522/09 (M.K. t. Frankrijk)
- EHRM 4 juni 2013, 7841/08 en 57900/12 (Peruzzo en Martens t. Duitsland)
- EHRM 15 mei 2018, 41079/16 (Caruna t. Malta)

Europees Hof van Justitie
- EU HvJ 9 november 2010, C-92/09 en C-93/09 (Volker und Markus Schecke en Eifert t. Land Hessen)
- EU HvJ 5 mei 2011, C-543/09 (Deutsche Telekom t. Duitsland)
- EU HvJ 17 oktober 2013, C-291/12 (Schwarz t. Stadt Bochum)

Comité van de Mensenrechten
- HRC 28 oktober 2016, nr. 2107/2011 (Berezhnoy t. Rusland)
- HRC 18 juli 2017, nr. 2326/2013, NbStraf 2018/74, (N.K. t. Nederland)
- HRC 18 juli 2017, nr. 2362/2013 (S.L. t. Nederland)

Beleidsdocumenten
- Beheerkader 'DNA-V', Referentiegegevensbeheer ten behoeve van werkproces DNA-V Openbaar Ministerie, 8 juni 2016 versie 0.4
- Beoordelingskader DNA-V FO-officieren, LOFO d.d. 27 augustus 2018 (definitief), in digitale publicatie te raadplegen via www.hogeraad.nl/publicaties
- GPS-DNA, Werkinstructie DNA-veroordeelden, Openbaar Ministerie, 24 augustus 2016
- J. de Klerk, Uitleg artikel 18 van het Besluit DNA-onderzoeken in strafzaken, WB OM 2017 (intern adviesrapport)
- Procesbeschrijving DNA-veroordeelden OM vastgesteld op 4 april 2017, in digitale publicatie te raadplegen via www.hogeraad.nl/publicaties
- Release notes GPSDNA artikeltabel juni 2016 t.b.v. werkinstr. LOFO

Overig
- Adviescommissie Strafrecht van de Nederlandse Orde van Advocaten, Advies inzake de nota ''Verkenning DNA-onderzoek in strafzaken vanuit wetgevings- en juridisch perspectief" van de Minister van Justitie, 11 september 2007
- Advies Conceptwetsvoorstel DNA-onderzoek bij veroordeelden, Adviescommissie Strafrecht, Nederlandse Orde van Advocaten 5 juli 2001, p. 3, te raadplegen via https://www.advocatenorde.nl/advocaten/juridische-databank/details/wetgevingsadviezen/124144
- H. Anker, Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden in geval van minderjarigen, Handout RSJ-congres, 25 november 2010
- J. Boksem, Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, Handout RSJ-congres 25 november 2010
- Brief van College van PG aan Minister nav onderzoeksrapport Hoekstra, 25 juni 2015
- Brochure DNA-onderzoek bij veroordeelden, Openbaar Ministerie, februari 2015
- College van procureurs-generaal, Advies DNA bij veroordeelden, 5 juli 2001
- Committee on the Rights of the Child, Concluding observations on the fourth periodic report of the Netherlands 2015, CRC/C/NLD/CO/4

- CRS/CAJK, Advies inzake 1. DNA-onderzoek bij veroordeelden en 2. Reïntegratie in de vrije maatschappij van veroordeelden wegens ernstige geweldsmisdrijven en zedendelicten, 28 februari 2000
- Korpsbeheerdersberaad & Raad van Hoofdcommissarissen, Advies conceptvoorstel van Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, 19 juni 2001
- Ministerie van Veiligheid & Justitie, Factsheet De Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, december 2008
- Nederlandse Orde van Advocaten, Advies Conceptwetsvoorstel DNA-onderzoek bij veroordeelden, Adviescommissie Strafrecht, 5 juli 2001
- Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak, Advies inzake het concept voorstel van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, 20 juli 2001
- Policy Department for Citizens'Rights and Constitutional Affairs, Directorate General for Internal Policies of the Union, Cross-border Exchange and Comparison of Forensic DNA Data in the Context of the Prüm Decision, PE604.971, June 2018
- Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, Advies van het concept-voorstel van Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, 18 juni 2001
- J. Silvis en N.N. Kirkels-Vrijman (2012), Rechtshandhaving versterken. Een verkenning naar de zin en vormgeving van aanvullend toezicht op het openbaar ministerie door de procureur-generaal bij de Hoge Raad, ongepubliceerd
- Toename DNA-opslag van minderjarigen is in strijd met het Kinderrechtenverdrag, 8 december 2009, Defence for Children (nieuwsbericht), te raad plegen via <https://www.defenceforchildren.nl/p/21/1754/mo89-mc21>

Lijst van tabellen en afbeeldingen

Tabellen

- Tabel 1: Stand van zaken herstelactie
- Tabel 2: Overzicht beoordelingscategorieën
- Tabel 3: Overzicht beoordeling DNA-bevel steekproef herstelactie
- Tabel 4: Geen bevel vanwege irrelevant feit
- Tabel 5: Geen bevel vanwege bijzondere omstandigheden
- Tabel 6: Zaken waarin niet op voorhand duidelijk is waarom geen bevel is uitgevaardigd
- Tabel 7: Overzicht feiten DNA-bevel
- Tabel 8: Wel bevel, maar is het feit relevant?
- Tabel 9: Overzicht bezwaarzaken
- Tabel 10: Overzicht minder- en meerderjarigen
- Tabel 11: Overzicht beoordeling DNA-bevel huidige praktijk
- Tabel 12: Geen bevel vanwege irrelevant feit
- Tabel 13: Overzicht feiten DNA-bevel
- Tabel 14: Wel bevel, maar is het feit relevant?
- Tabel 15: Overzicht minder- en meerderjarigen
- Tabel 16: Overzicht DNA-bevelen bij minderjarigen
- Tabel 17: Geen bevel wegen bijzondere omstandigheden
- Tabel 18: Aanbeveling beoordelingscategorieën

Afbeeldingen

- Afbeelding 1: Screenshot SYSDA-tabellen art. 217 Sr t/m art. 227 Sr

Bijlage 1 Wetteksten

Wet op de rechterlijke organisatie
Artikel 122

1 Indien naar het oordeel van de procureur-generaal bij de Hoge Raad het openbaar ministerie bij de uitoefening van zijn taak de wettelijke voorschriften niet naar behoren handhaaft of uitvoert, kan hij Onze Minister daarvan in kennis stellen.
2 Op verzoek van de procureur-generaal worden hem vanwege het College van procureurs-generaal de inlichtingen verstrekt die hij nodig acht en worden hem de desbetreffende stukken overgelegd.

Grondwet
Artikel 10

1 Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op eerbiediging van zijn persoonlijke levenssfeer.
2 De wet stelt regels ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met het vastleggen en verstrekken van persoonsgegevens.
3 De wet stelt regels inzake de aanspraken van personen op kennisneming van over hen vastgelegde gegevens en van het gebruik dat daarvan wordt gemaakt, alsmede op verbetering van zodanige gegevens.

Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden
Artikel 8. Recht op eerbiediging van privé-, familie- en gezinsleven

1 Een ieder heeft recht op respect voor zijn privé leven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.
2 Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten
Artikel 17

1 Niemand mag worden onderworpen aan willekeurige of onwettige inmenging in zijn privé leven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling, noch aan onwettige aantasting van zijn eer en goede naam.
2 Een ieder heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Het Verdrag inzake de rechten van het kind
Artikel 3

1 Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2 De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.
3 De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 16

1 Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2 Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 40

1 De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.
2 Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:
   a geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;
   b ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:
      I dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;
      II dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen, indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat het juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;
      III dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;
      IV dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge op gelijke voorwaarden kan doen geschieden;
      V indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;
      VI dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikte taal niet verstaat of spreekt;
      VII dat zijn of haar privéleven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.
3 De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld terzake van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:
   a de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;
   b de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten

aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.

4 Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht; adviezen; jeugdreclassering; pleegzorg; programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden

Artikel 1

1 In deze wet wordt verstaan onder:
   a DNA-onderzoek: onderzoek van celmateriaal dat slechts is gericht op het vergelijken van DNA-profielen;
   b verwerking: hetgeen daaronder wordt verstaan in artikel 4, aanhef en onder 2, van de Algemene verordening gegevensbescherming;
   c veroordeelde: een persoon die al dan niet onherroepelijk is veroordeeld tot een straf als bedoeld in artikel 9, eerste lid, onder a, onderdeel 1° of 3°, van het Wetboek van Strafrecht, een straf als bedoeld in artikel 77h, eerste lid, onder a, van dat wetboek, voorzover het de jeugddetentie of taakstraf betreft, of een straf als bedoeld in artikel 6, onder a, van het Wetboek van Militair Strafrecht dan wel tot een maatregel als bedoeld in artikel 37, 37a juncto 37b of 38, 38m of 77s van het Wetboek van Strafrecht;
   d opsporingsambtenaar:
      I een ambtenaar van politie als bedoeld in artikel 2, onder a, van de Politiewet 2012;
      II een ambtenaar van politie als bedoeld in artikel 2, onder c, van die wet, voor zover hij is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak;
      III een ambtenaar van politie als bedoeld in artikel 2, onder b of c, van die wet, voor zover hij is aangesteld voor de uitvoering van taken op het terrein van de technische recherche, of
      IV een militair van de Koninklijke marechaussee als bedoeld in artikel 141, onder c, van het Wetboek van Strafvordering.

2 Met een veroordeelde als bedoeld in het eerste lid, onder c, wordt voor de toepassing van deze wet gelijkgesteld een persoon die op grond van artikel 39 van het Wetboek van Strafrecht is ontslagen van alle rechtsvervolging en aan wie tevens een maatregel als voorzien in artikel 37, 37a juncto 37b of 38, 38m of 77s van het Wetboek van Strafrecht is opgelegd, alsmede een persoon aan wie bij onherroepelijke strafbeschikking een taakstraf is opgelegd.

Artikel 2

1 De officier van justitie in het arrondissement waarin de rechtbank is gelegen die in eerste aanleg vonnis heeft gewezen, dan wel de officier van justitie die de strafbeschikking heeft uitgevaardigd, beveelt dat van een veroordeelde wegens een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering, celmateriaal zal worden afgenomen ten behoeve van het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel, tenzij:
   a van deze persoon reeds een DNA-profiel is verwerkt overeenkomstig het Wetboek van Strafvordering of de Algemene verordening gegevensbescherming;
   b redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde.

2 Indien het DNA-profiel van een persoon dat is verwerkt overeenkomstig het Wetboek van Strafvordering, zou moeten worden vernietigd, blijft het niettemin verwerkt op grond van het eerste lid, aanhef, indien de persoon is veroordeeld wegens een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, van dat wetboek en de officier van justitie heeft

geoordeeld dat het redelijkerwijs aannemelijk is dat het verwerken van zijn DNA-profiel van betekenis kan zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde. Het bevel van de officier van justitie, bedoeld in het eerste lid, aanhef, blijft in dat geval achterwege.

3 Het bevel, de tenuitvoerlegging dan wel de verdere tenuitvoerlegging van het bevel kan achterwege blijven indien zich naar het oordeel van de officier van justitie zwaarwegende redenen voordoen het DNA-onderzoek aan ander celmateriaal van de veroordeelde dan afgenomen celmateriaal te laten plaatsvinden.

4 De officier van justitie die het bevel heeft gegeven, benoemt een deskundige, verbonden aan een van de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen laboratoria, met de opdracht een DNA-onderzoek te verrichten en hem een met redenen omkleed verslag uit te brengen.

5 De officier van justitie geeft de veroordeelde schriftelijk kennis van de uitslag van het DNA-onderzoek indien zijn DNA-profiel overeenkomt met een ander verwerkt DNA-profiel en het belang van het onderzoek dat toelaat.

6 DNA-profielen worden slechts verwerkt voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten en de vaststelling van de identiteit van een lijk. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld voor het verwerken van DNA-profielen en celmateriaal.

7 Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden over de wijze van uitvoering van het derde en vierde lid nadere regels gesteld.

Artikel 7

1 De veroordeelde kan tegen het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel, binnen veertien dagen na de dag waarop zijn celmateriaal is afgenomen onderscheidenlijk de dag waarop de mededeling, bedoeld in artikel 6, derde lid, is betekend, een bezwaarschrift indienen bij de rechtbank die in eerste aanleg vonnis heeft gewezen, dan wel de rechtbank in het arrondissement waar tegen de strafbeschikking verzet had kunnen worden gedaan. De zesde afdeling van Titel I van het Eerste Boek van het Wetboek van Strafvordering is van overeenkomstige toepassing.

2 Het bezwaarschrift is met redenen omkleed.

3 De rechtbank beslist zo spoedig mogelijk.

4 Zolang tegen het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel een bezwaarschrift kan worden ingediend en zolang een ingediend bezwaarschrift niet is ingetrokken of daarop niet is beslist, wordt op basis van het celmateriaal van de veroordeelde geen DNA-profiel bepaald.

5 Indien de rechtbank het bezwaarschrift gegrond verklaart, beveelt zij de officier van justitie ervoor zorg te dragen dat het celmateriaal van de veroordeelde terstond wordt vernietigd.

Besluit DNA-onderzoek in strafzaken
Artikel 16

1 Het instituut vernietigt het DNA-profiel van een verdachte terstond, zodra zich een omstandigheid voordoet die meebrengt dat hij niet langer kan worden aangemerkt als verdachte ter zake van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, van de wet en in het kader van het misdrijf het DNA-profiel is verwerkt en het een kennisgeving als bedoeld in artikel 17, eerste lid, heeft ontvangen.

2 Van een omstandigheid als bedoeld in het eerste lid is in ieder geval sprake bij een beslissing tot niet-vervolging, een kennisgeving van niet verdere vervolging, een onherroepelijke buitenvervolgingstelling, een rechterlijke verklaring dat de zaak geëindigd is, een onherroepelijke vrijspraak of een onherroepelijk ontslag van alle rechtsvervolging waarbij niet een maatregel als bedoeld in artikel 37, 37a juncto 37b of 38, 38m of 77s van het Wetboek van Strafrecht is opgelegd.

3 In afwijking van het eerste lid bewaart het instituut het DNA-profiel indien dat profiel in een andere zaak overeenkomt met het DNA-profiel van een onbekende verdachte en

degene wiens DNA-profiel het betreft, in die zaak als een verdachte is aangemerkt ter zake van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, van de wet.

4 Het instituut vernietigt met het DNA-profiel van de verdachte, bedoeld in het eerste lid, tevens de gegevens over hem, bedoeld in artikel 6, het celmateriaal waaruit dat DNA-profiel is verkregen, het afschrift van het verslag, bedoeld in artikel 10, eerste lid, indien het verslag is opgesteld door een deskundige die aan het laboratorium van het instituut is verbonden, en de andere gegevens die het instituut over hem heeft bewaard in het dossier over de strafzaak in het kader waarvan zijn DNA-profiel is bewaard.

5 Artikel 13, vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 18

1 Het instituut vernietigt het DNA-profiel van een verdachte of veroordeelde:
   a twintig jaar nadat een einduitspraak als bedoeld in de artikelen 351 en 352, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering is gedaan in verband met een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van minder dan zes jaar is gesteld, en in het kader van het misdrijf het DNA-profiel is verwerkt of nadat een strafbeschikking wegens het misdrijf volledig ten uitvoer is gelegd, dan wel twaalf jaar na het overlijden van betrokkene,
   b dertig jaar nadat een einduitspraak als bedoeld in de artikelen 351 en 352, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering is gedaan in verband met een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van zes jaar of meer is gesteld, en in het kader van het misdrijf het DNA-profiel is verwerkt of nadat een strafbeschikking wegens het misdrijf volledig ten uitvoer is gelegd, dan wel twintig jaar na het overlijden van betrokkene, of
   c na het vervallen van het recht tot strafvordering door verjaring.

2 De termijn van twintig en dertig jaar, genoemd in het eerste lid, wordt verlengd indien tegen de betrokkene een einduitspraak als bedoeld in de artikelen 351 en 352, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering in verband met een ander misdrijf is gedaan of een strafbeschikking in verband met een ander misdrijf is uitgevaardigd. In dat geval wordt het DNA-profiel vernietigd twintig dan wel dertig jaar nadat de einduitspraak in verband met dat andere misdrijf is gedaan of de strafbeschikking in verband met dat andere misdrijf volledig ten uitvoer is gelegd, al naar gelang op het misdrijf naar de wettelijke omschrijving minder dan zes jaar dan wel zes jaar of meer gevangenisstraf is gesteld. De eerste twee volzinnen zijn niet van toepassing in het geval op dat andere misdrijf naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van minder dan zes jaar is gesteld, terwijl op het eerdere misdrijf naar de wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van zes jaar of meer was gesteld en van de termijn van dertig jaar nog niet meer dan tien jaar is verstreken.

3 De termijn van dertig jaar, genoemd in het eerste lid, wordt met twintig jaar verlengd indien de duur van de gevangenisstraf of vrijheidsbenemende maatregel langer is dan twintig jaar. Indien de gevangenisstraf levenslang is of de vrijheidsbenemende maatregel de duur van veertig jaar overstijgt, wordt het DNA-profiel na tachtig jaar vernietigd.

4 In afwijking van het eerste tot en met derde lid wordt het DNA-profiel van een verdachte of veroordeelde wegens een misdrijf als bedoeld in de artikelen 240b tot en met 250 van het Wetboek van Strafrecht na tachtig jaar vernietigd.

5 Het instituut vernietigt het DNA-profiel van een persoon als bedoeld in artikel 14, vierde lid, onder g, twintig jaar na vastlegging in de DNA-databank of zodra deze persoon het instuut heeft medegedeeld dat hij zijn toestemming tot het verwerken van zijn DNA-profiel heeft ingetrokken.

Bijlage 2 Checklist dossieronderzoek herstelactie

Onderliggend vonnis/arrest/strafbeschikking

A	Parketnummer
B	Ressortsparketnummer
C	Minderjarige? (J/N)
D	Type zaak (vonnis, arrest, strafbeschikking)
E	Arrondissement/ressort van de onderliggende zaak
F	Uitkomst eerste aanleg (veroordeling, vrijspraak of OVAR)
G	Feiten eerste aanleg (voor welke feiten is veroordeeld?)
H	Straf eerste aanleg (wat voor straf of maatregel is opgelegd?)
I	Uitkomst hoger beroep
J	Feiten hoger beroep
K	Straf hoger beroep

GPS-DNA

L	Is er sprake van een bevel/verlenging/parkeren?
M	Bevel/verlenging of parkeren bevolen? (J/N)
N	Welke categorie heeft het feit in GPS-DNA, indien geregistreerd? (bijv. IRB of BEO)
O	Door wie is de zaak beoordeeld? (OvJ/FO-OvJ/onbekend?)
P	Indien van toepassing, welke motivering is gegeven voor de beslissing wel of geen bevel af te geven?
Q	Eventueel oordeel/bericht van de zittingsOvJ/AG?
R	Beslissing conform eventueel oordeel zittingsOvJ/AG?

Bevel/verlenging/parkeren

S	Bij welk arrondissement van het OM is de zaak beslist?
T	Wie heeft besloten tot bevel/verlenging/parkeren? (OvJ, AG, parketsecretaris, onbekend)
U	Datum bevel/verlenging
V	Welk feit/feiten is/zijn aan het bevel ten grondslag gelegd?
W	Noemt het bevel het juiste onderliggend vonnis? Zo nee, wat schort er aan? (bijv. verkeerd feit)

Bezwaar

X	Is er bezwaar gemaakte en is deze niet (later) ingetrokken?
Y	Datum van indiening bezwaar?
Z	Bij welke rechtbank is bezwaar gemaakt?
AA	Bezwaartermijn door veroordeelde in acht genomen? (J/N)
AB	Wie heeft bezwaar gemaakt? (raadsman, veroordeelde, anders)
AC	Welke redenen worden opgegeven voor het bezwaar?

Raadkamer

AD	Is er een schriftelijke voorafgaande reactie van het OM?
AE	Wat is de datum van de raadkamerbehandeling?
AF	Was de veroordeelde en/of advocaat aanwezig?
AG	Zijn er nieuwe verweren namens de veroordeelde gevoerd in raadkamer?
AH	Wat is het standpunt van het OM in raadkamer?
AI	Standpunt OM in raadkamer conform DNA-bevel?

Uitspraak

AJ	Datum uitspraak
AK	Wat is de uitspraak? (N.O./ongegrond/gegrond)
AL	Reden/motivering
AM	Uitspraak conform DNA-bevel?
AN	Uitspraak conform standpunt OM in raadkamer?
AO	Eventuele bijzonderheden of overige opmerkingen t.a.v de bezwaarprocedure?

Overig

AP Overige opmerkingen/bijzonderheden

AQ Op welke datum is de zaak door de onderzoekers geraadpleegd?

Bijlage 3 Checklist dossieronderzoek huidige praktijk

Onderliggend vonnis/arrest/strafbeschikking

A Parketnummer
B Ressortsparketnummer
C Minderjarige? (J/N)
D Type zaak (vonnis, arrest, strafbeschikking)
E Arrondissement/ressort van de onderliggende zaak
F Uitkomst eerste aanleg (veroordeling, vrijspraak of OVAR)
G Feiten eerste aanleg (voor welke feiten is veroordeeld?)
H Straf eerste aanleg (wat voor straf of maatregel is opgelegd?)
I Uitkomst hoger beroep
J Feiten hoger beroep
K Straf hoger beroep

GPS-DNA

L Is er sprake van een bevel/verlenging/parkeren?
M Bevel/verlenging of parkeren bevolen? (J/N)
N Welke categorie heeft het feit in GPS-DNA? (bijv. IRB of BEO)
O Door wie is de zaak beoordeeld? (OvJ/FO-OvJ/onbekend?)
P Indien van toepassing, welke motivering is gegeven voor de beslissing wel of geen bevel af te geven?
Q Eventueel oordeel/bericht van de zittingsOvJ/AG?
R Beslissing conform eventueel oordeel zittingsOvJ/AG?

Bevel/verlenging/parkeren

S Wie heeft besloten tot bevel/verlenging/parkeren? (OvJ, AG, parketsecretaris, onbekend)
T Datum bevel/verlenging
U Welk feit/feiten is/zijn aan het bevel ten grondslag gelegd?
V Noemt het bevel het juiste onderliggend vonnis? Zo nee, wat schort er aan? (bijv. verkeerd feit)

Overig

W Overige opmerkingen/bijzonderheden
X Op welke datum is de zaak door de onderzoekers geraadpleegd?

Bijlage 4 Respondenten (groeps)interviews

- Edwin Mac Gillavry (voormalig projectleider DNA-V en WB OM, thans werkzaam bij het Functioneel Parket)
- Ellen Termaat (DNA-V coördinator arrondissementsparket Noord-Holland)
- Linda Perquin (landelijk coördinator executie van het ressortsparket)
- Jolanda van der Hoek (WB OM, voorzitter proceskring DNA februari 2016 – januari 2017)
- Cassandra Westerling (voormalig FO-OvJ en voorzitter LOFO, thans teamleider Functioneel Parket te Zwolle)
- Jasper du Pont (hoofd management informatiecentrum OM)
- Alan Binken (beleidsadviseur Forensische opsporing, Ondermijning en Cybercrime Parket-Generaal)
- Margreet Bouma (businessconsultant, gegevensbeheer Spir-it)
- Betty Beune (FO-OvJ Functioneel Parket)
- Mirjam Warnaar (FO-OvJ arrondissementsparket Den Haag)
- Fleur van der Veen (DNA-V coördinator arrondissementsparket Amsterdam)
- Mandy Staal (DNA-medewerker arrondissementsparket Amsterdam)
- Monique Oude Veldhuis (DNA-medewerker arrondissementsparket Midden-Nederland)
- Caroline Krol (FO-OvJ arrondissementsparket Oost-Brabant, lid toetsingscommissie LOFO)
- Sigrid Planting (FO-OvJ arrondissementsparket Oost-Nederland, lid toetsingscommissie LOFO)
- Paul Emmen (FO-OvJ arrondissementsparket Zeeland-West-Brabant, lid toetsingscommissie LOFO)

VORMGEVING VormVijf, Den Haag
DRUKWERK Xerox/OBT, Den Haag

Procureur-generaal bij de Hoge Raad
der Nederlanden

Korte Voorhout 8
Postbus 20303
2500 EH Den Haag

070 361 12 67
www.hogeraad.nl